

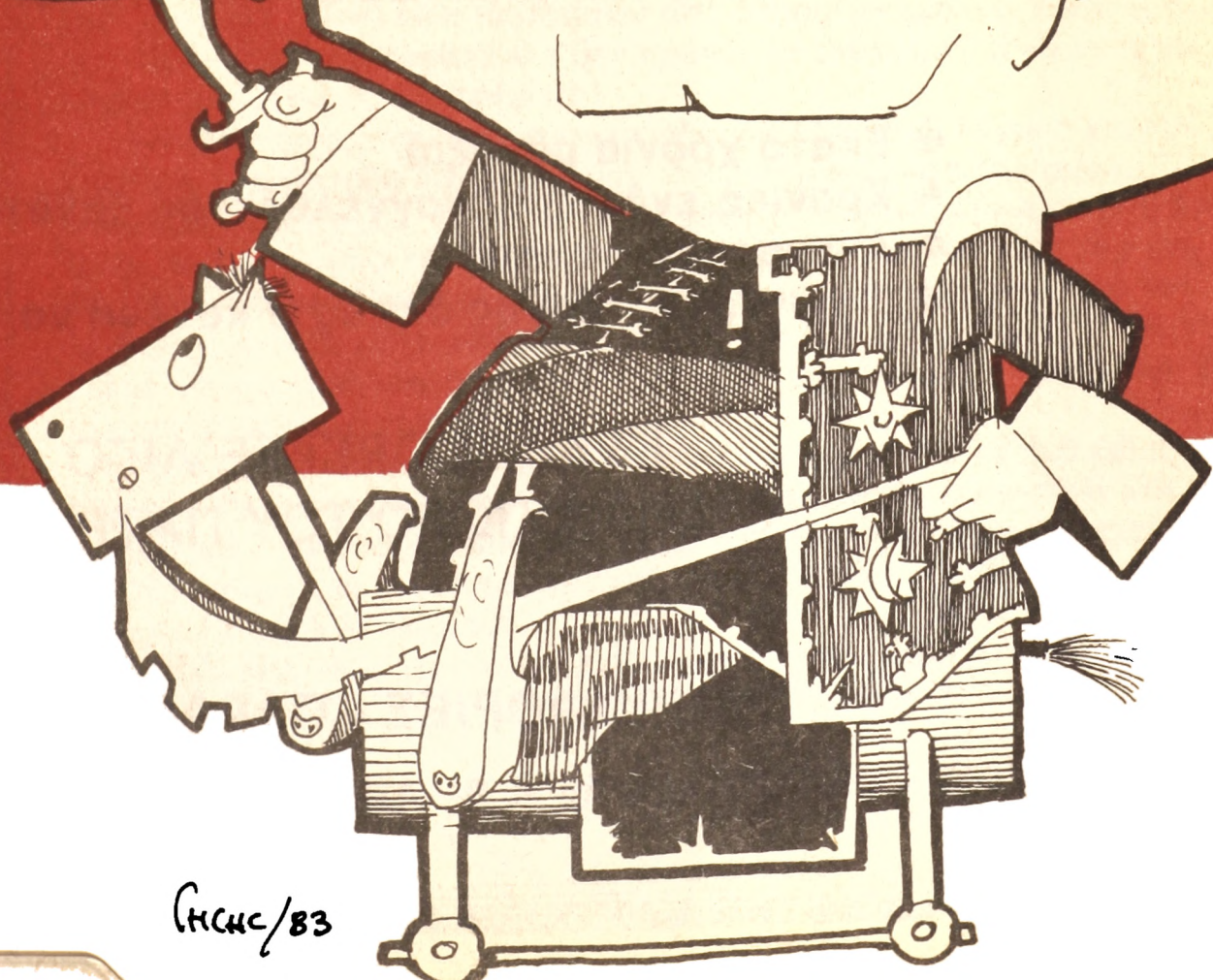
ΑΝΤΙ

Περίοδος Β', τεύχος 246, Παρασκευή 25 Νοεμβρίου 1983

Δρχ. 50

- Εθνικοποίηση του ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ
- Η «17 ΝΟΕΜΒΡΗ» στα ψιλά
- ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
- ΠΟΛΩΝΙΑ: συνδιαλλαγή ή έκρηξη;
- ΤΟΥΡΚΙΑ: η πιο σκληρή χούντα
- Περιοδικός και ημερήσιος ΤΥΠΟΣ
- Η διχοτόμηση της ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
- ΑΒΕΡΩΦ ψευδομένος
- Νέα για τους ΦΟΡΟΦΥΓΑΔΕΣ

ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ:
*Ένας αυτοκράτορας
γεννιέται...*

ΓΚΕΡΓΕ/83

ΕΝΑΣ ΑΚΟΜΗ «ΚΡΙΚΟΣ» ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΝΟΜΠΕΛΙΣΤΑ

Ο Εκδοτικός Οίκος «**Νέα Σύνορα**» Α.Α. **Λιβάνη** που πρώτος σας γνώρισε τον
Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες και τα «Εκατό χρόνια μοναξιά»
κυκλοφορεί τώρα την «**ΚΑΚΙΑ ΩΡΑ**»

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ Η ΚΑΚΙΑ ΩΡΑ

ΣΑΣ ΘΥΜΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ «**ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ**»

- Εκατό χρόνια μοναξιά
- Χρονικό ενός προαναγγεληθέντος θανάτου
- Ανεμοσκορπίσματα
- Ο συνταγματάρχης δεν έχει κανένα να του γράψει

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ ΛΙΓΟ
ΤΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ» Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ, ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΤΗΛ. 36.10.589

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713—72.32.819

Περίοδος Β' • Χρόνος 10ος • Τεύχος 246

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κρήτος Βακαλόπουλος Αναζητώντας το χαμένο χρόνο	9
Ιασίλης Ξυδιάς Οι έλληνες διεθνοποιούν και οι Τούρκοι θνικοποιούν την Κύπρο	14
Δημήτρης Δέψης Η «επανάσταση» πέρασε στα ψιλά	18
Στέφανος Σπυρόπουλος Αβέρωφ ψεύδεται και διαψεύδεται	21
Ν.Δ.: Η διάσπαση προ των πυλών	22
Μανώλης Χαιρετάκης Ποιοι διαβάζουν λιγότερο	24
Περιοδικός και ημερήσιος Τύπος	26
ΑΝΤΙ - ΕΡΕΥΝΑ	27
Στέφανος Σπυρόπουλος Εκτός από σιρόπι θα δώσει και γλυκό;	31
Αμαλία Βαν Χεντ Οι εκλογές στην Τουρκία	34
Στέλιος Κούλογλου Ανοιγμα Γιαρουζέλσκι προς την «Αλ- λεγγύη»	36
Βαγγέλης Σακκάτος Οι φιλειρηνικές διαδηλώσεις στη Δ. Γερμανία	38
Ανδρέας Μπελεζίνης 120 μ. Καβάφη	41
Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν Ε. Αρόγιο	46
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
Αντήνων Αναζητείται μήπως λύση-πακέτο;	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ	
Σπ. Καβουνίδης: Για την Κύπρο	10
Χ. Καμπουρίδης: Ο επερχόμενος χει- μών	10
Ν.Π. Αδαμαντίδης: Ο πατριωτισμός του Τύπου	11
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ	
Γ. Ιωάννου	8
ΓΗΣΗΣ: Δεν ξεχνώ	10
Γ. Καλαϊτζής: Το ψευτοκράτος	17
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
Λιβανός-Λιβύη-Αργεντινή	32
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	40
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ	
(Π. Πέζαρος: Χρ. Λιοντάκης)	41
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	42
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	50

ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΕΠΙΓΕΝΟΜΕΝΑ

ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ βέβαιοι ότι η —πρόσφατη εξέλιξη του Κυπριακού αποτέλεσε σημείο πολύ συγκεκριμένων σκέψεων και συνειδητοποιήσεων σ' αυτό που γενικά ονομάζουμε «ελληνικό λαό». Και δεν αναφερόμαστε εδώ στην έννοια του λαού με κάποια λεπτή περιφρονητική απόχρωση για τον «όχλο» που αγνοεί και αδιαφορεί για τα προβλήματα και τις αγωνίες των «μυημένων».

ΑΝΑΦΕΡΟΜΑΣΤΕ σ' αυτόν το λαό που μέσα από διάφορες αντιξοότητες, χειραγωγήσεις, τλαιπωρίες, προσαρμογές εμπαιγμούς, διατηρεί μια ζεστασιά, μια αμεσότητα, ένα κριτήριο. Αυτός ο λαός λοιπόν, η ζωντανή «πρώτη ύλη» της ιστορίας έχει αποκοπεί από το Κυπριακό.

ΚΑΙ ΑΥΤΟ γιατί εδώ και 22 χρόνια απ' τις συνθήκες της Ζυρίχης και του Λονδίνου, το Κυπριακό με τους διάφορους χειρισμούς του έχει χάσει την πιο άμεση και αποτελεσματική του διάσταση, δηλαδή την εθνική.

Η ΑΠΟΕΘΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ του Κυπριακού άρχισε με τις συγκρούσεις μέσα στον ίδιο τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα. Η γραμμή της Ένωσης, που ήταν η τελική προοπτική που συνέδεε με ευθύ και ακατάλυτο τρόπο τους λαούς της Ελλάδας και της Κύπρου, υποτιμήθηκε από μια εξαρτημένη Αριστερά για να θαφτεί από μια ξενόδοουλη Δεξιά.

ΕΤΣΙ, αυτά τα ενδιάμεσα χρόνια η κατασκευή ενός ανεξάρτητου Κυπριακού κράτους, αποτέλεσμα ενός θλιβερού «ρεαλισμού», οδήγησε την μεν Κύπρο στη διάσπαση του εσωτερικού μετώπου, τη δε Ελλάδα σε μια θελημένη ή αθέλητη (ή και τα δυο) υποβάθμιση του Κυπριακού σε πρόβλημα εξωτερικής πολιτικής και όχι ως ουσιώδες και αποφασιστικό εθνικό θέμα.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ λοιπόν να απορεί κανείς γιατί το Κυπριακό βυθιζόταν καθημερινά σε ένα τέλμα αδιαφορίας και παθητικότητας. Γιατί όταν οι εφημερίδες είχαν πρωτοσέλιδο Κυπριακό έχαναν ένα ποσοστό από την κυκλοφορία τους, γιατί σε όλα τα γκάλοπ το Κυπριακό πρόβλημα κατέχει μια από τις τελευταίες θέσεις στα λαϊκά ενδιαφέροντα γιατί φορτίζει με ενοχές και παράγει προβλήματα.

ΝΑ ΟΜΩΣ που το Κυπριακό φτάνει στο σημείο όπου δεν μπορεί πια να αντιμετωπίζεται ως σοβαρό μεν αλλά μακρινό και χωρίς εσωτερικές επιπτώσεις θέμα. Γιατί, αυτή η διεκυστίνδα των αλληπάλληλων τουρκικών πραξικοπημάτων και των αλληπάλληλων ελληνικών προσαρμογών (δηλαδή υποχωρήσεων) έφτασε πια σε ένα ακραίο σημείο. Το ψευτοκράτος Ντενκτάς είναι η έσχατη απόδειξη ότι ο «Αττίλας» είναι ένα μικρό τμήμα ενός συνολικού σχεδιασμού που απλώς το πρώτο τμήμα του είναι η Κύπρος στο σύνολό της.

ΟΠΟΙΟΣ πίσω από την τουρκική στάση στην Κύπρο δεν βλέπει το Αιγαίο και τη Θράκη, είναι κάτι παραπάνω από στρουθοκάμηλος. Είναι δέσμιος της κλασικής μαγγανείας, ότι δεν πρέπει να ονομάζεις ή να μελετάς το «κακό», ώστε να το αποτρέψεις.

ΔΕΝ ΘΑ επιχειρήσουμε να αναπτύξουμε εδώ τους λόγους για τους οποίους η ανάπτυξη και εμπέδωση του τουρκικού καπιταλισμού συνοδεύονται με μια περίπου αναπόφευκτη τάση επέκτασης προς Δυσμάς. Ούτε πως στην ίδια επέκταση οδηγεί η προνομιακή αναγόρευση της Τουρκίας σε υπόϊμπεριαλιστικό κέντρο. Ούτε πως ο σωβινισμός της Άγκυρας δεν θα βρει κανένα πρακτικό εμπόδιο από την ΕΣΣΔ όσο τα Στενά θα παραμένουν η μόνη δυνατότητα για να ασκεί η Σοβιετική Ένωση την επιρροή της στη Μεσόγειο.

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ λοιπόν να ξαναδούμε το Κυπριακό σαν εθνικό θέμα, άμεσης εσωτερικής προτεραιότητας. Γιατί αν αδιαφορήσουμε και πάλι για την Κύπρο, θα στερήσουμε από τον εαυτό μας τις λίγες δυνατότητες για να αποτρέψουμε την ίδια επιθετικότητα που στρέφεται εναντίον και του κυρίως ελλαδικού κορμού.

ΑΣ ΚΙΝΗΘΟΥΜΕ λοιπόν διπλωματικά στη σφαίρα του «εφικτού» και του «αναγκαίου», υποστηρίζοντας το ενιαίο και ανεξάρτητο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΑΛΛΑ ας έχουμε σαφή συνείδηση πως αναφερόμαστε στον ενιαίο εθνικό χώρο, που μια γωνιά του απειλείται ήδη άμεσα και απτά, έτσι που μια αδράνεια σήμερα, θα πληρωθεί πολλαπλάσια αύριο.

ΑΝΤΙ

Αναζητείται, μήπως, «λύση - πακέτο»;

ΚΑΙ ΤΩΡΑ —μετά την καταδίκη του ψευτοκράτους του Ντενκτάς από το Συμβούλιο Ασφαλείας— τι κάνουμε;

ΣΤΟΧΟΣ ΜΑΣ τώρα —μας βεβαιώνουν κάποιοι ανώτεροι αξιωματούχοι του υπουργείου Εξωτερικών— είναι η *α ν ά κ λ η σ η*: Πώς να εξαναγκασθεί η Τουρκία να άρει την αναγνώρισή της προς το «κρατιδίον».

ΕΙΝΑΙ, όμως, εφικτός ο στόχος αυτός; Η κυβέρνηση —μας βεβαιώνει, η Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών— έχει καταστρώσει ένα ολόκληρο πρόγραμμα ενεργειών: *Θα κινήσουμε γην και ουρανόν... θ' αποταθούμε σ' Ανατολή και Δύση... Θα πέμψουμε υπουργούς-εμισάριους σ' αραβικές πρωτεύουσες... Θα αξιοποιήσουμε τις καλές υπηρεσίες του ελληνικού λόμπυ στο Κογκρέσο... Θα προσκαλέσουμε τον Ιάκωβο και άλλα στελέχη της ελληνοαμερικανικής ομογένειας, στην Αθήνα... Θα συγκαλέσουμε, στο Καστρί, πανεθνική διάσκεψη, με τη συμμετοχή όλων των ελληνικών και κυπριακών κομμάτων... Και —προπαντός αυτό— θ' αξιοποιήσουμε την ελληνική προεδρία στην ΕΟΚ, για να θέσουμε το Κυπριακό σε όλη του την έκταση και τραγωδία...*

ΔΥΣΚΟΛΑ θα μπορούσε να διατυπώσει κανείς επιφυλάξεις για το περιεχόμενο ενός τέτοιου προγράμματος. Εκτός αν αποδέχεται τη συνταγή της «Εστίας», ότι, δηλαδή, μόνη, αποτελεσματική λύση είναι «η ανάληψις εμπράκτου αγώνος, ο οποίος θα αχθή μέχρι των βορείων ακτών της Κύπρου».

ΩΣΤΟΣΟ, το πρώτο ερώτημα που τίθεται, σε σχέση με το πρόγραμμα αυτό, είναι με τι ρυθμούς το εφαρμόζεις. Και σε τι βαθμό —δεύτερο ερώτημα— προβλέπεις ή μελετάς τις κινήσεις του αντιπάλου σου. Να είχε, άραγε, υπόψη του, ο υφυπουργός Εξωτερικών Κ. Παπούλιας, όταν επισκεπτόταν, τη περασμένη εβδομάδα, το Ριάντ και το Κουβέιτ, ότι τον ακολουθούσε, κατά πόδας, ο Τούρκος υφυπουργός Άμυνας, Χαλούκ Μπαγιουλκέν; (Όπως είναι γνωστό, ο Μπαγιουλκέν συναντήθηκε ήδη με το βασιλιά Φαχντ της Σαουδικής Αραβίας και επισκέφθηκε όχι μόνο το Κουβέιτ, αλλά και τα Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα). Αλλά και ο ίδιος ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου, όταν απευθυνόταν στο γενικό γραμματέα του Αραβικού συνδέσμου, Σ. Κλίμπι —ζητώντας τη υποστήριξη των αραβικών χωρών— να είχε, άραγε, υπόψη του ότι, την ίδια εκείνη στιγμή, είχε προγραμματισθεί επίσημη επίσκεψη του Κενάν Εβρέν στην Ιορδανία και επίσκεψη του υπουργού Ενεργείας, Φαχίρ Ιλκέρ, στη Βαγδάτη;

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ερώτημα αφορά τις χώρες της ανατολικής Ευρώπης. Πού είναι οι εμισάριοί μας στη Μόσχα, Σόφια, Πράγα, στο φίλτατο Γιαρουζέλσκι; Παραμένει γεγονός, βέβαια, ότι ο εδώ πρέσβης της ΕΣΣΔ, Βλαντιμίρ Καμπόσκιν, υπήρξε «*ιδιαίτερα θετικός*», κατά την τελευταία συνάντησή του με τον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου. Μόνο που η *θετικότητα* αυτή, προκύπτει από δήλωση του κυβερνητικού εκπροσώπου, Δημ. Μαρούδα, και όχι από δήλωση του ίδιου του Σοβιετικού πρέσβη... Όσο για τον πρόεδρο Τ. Ζίβκωφ, κανείς δεν αμφισβητεί ότι η υποδοχή που είχε επιφυλάξει στον Έλληνα πρωθυπουργό, κατά την πρόσφατη επίσκεψή του στο Τύρνοβο, υπήρξε και θερμή και γραφική. Όμως για την αναγνώριση του ψευτοκράτους του Ντενκτάς από την Άγκυρα τι λέει, ο ίδιος σήμερα; Ποιο μήνυμα έφτασε —αν έφτασε— στην Αθήνα;

ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ, ωστόσο, ερωτήματα προκύπτουν από την στάση που τήρησαν —και τηρούν— η Βρετανία και οι Ηνωμένες Πολιτείες, στην καταδίκη του πραξικοπήματος Ντενκτάς. Πώς εξηγεί η κυβέρνηση τη βρετανική συμπεριφορά; Πώς μια χώρα που, από το 1955, έκανε το παν για να «μπάση» την Τουρκία σαν αποφασιστικό παράγοντα στη λύση του Κυπριακού —για να πνίξει το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του κυπριακού λαού— πρωτοστάτησε, σήμερα, στην κατάθεση ενός σχε-

δίου ψηφίσματος (έστω και με κάποιες πονηρές —αρχικά— διατυπώσεις...), που εγκρίθηκε, όμως, τελικά, από το Συμβούλιο Ασφαλείας; Και τι επιδιώκει, σήμερα το Λονδίνο, όταν εισηγείται μια νέα «*Τριμερή*» (Βρετανία - Ελλάδα - Τουρκία), τη φορά αυτή εν ονόματι της «*Συνθήκης Εγγυήσεως*», έτους 1959;

ΑΛΛΑ ΑΝ για τη βρετανική συμπεριφορά, υπάρχουν κάποιες πρώτες —πρόχειρες, έστω— εξηγήσεις («*το Λονδίνο*», σύμφωνα με μια άλφα εκδοχή, «*ήθελε να τιμωρήσει τον Ντενκτάς, γιατί προχώρησε στην ανακήρυξη του κρατιδίου του, χωρίς να ενημερώσει τη βρετανική κυβέρνηση, όπως έκανε ο Ετζεβίτ, το 1974, προτού εισβάλει στο νησί*»... «*το Λονδίνο*», σύμφωνα με μιαν άλλη εκδοχή, «*δεν μπορούσε ν' ανεχθεί την ύπαρξη και άλλης «ανεξάρτητης εξουσίας» σ' ένα νησί όπου η Βρετανία διαθέτει κυρίαρχες βάσεις*», κτλ.), οι εξηγήσεις γίνονται δυσχερέστερες, στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών. Τι γίνεται, επτέλους; Πώς συμβαίνει η Ουάσιγκτον να υποστηρίζει —για πρώτη φορά σε μια ελληνοτουρκική διένεξη— ελληνικές θέσεις; Τι φοβάται, τι την βασανίζει; Και ποια ερμηνεία δίνεται στο γεγονός ότι, ελάχιστη ώρα μετά τη συνάντηση που είχε, την περασμένη Τρίτη, ο Τούρκος υφυπουργός Εξωτερικών Ιλνέρ Τουρκμέν με τον πρόεδρο Ρεήγκαν, εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου έσπευσε να δηλώσει, ανοιχτά στους δημοσιογράφους ότι «*ο Πρόεδρος ζήτησε από την Τουρκία ν' ασκήσει την επιρροή της, για να επιτύχει α ν ά κ λ η σ η (a reversal) της τουρκοκυπριακής διακήρυξης περί ανεξαρτησίας*»;

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ, όμως (χωρίς να υπάρχουν λεπτομέρειες...) έφυγε από το Λευκό Οίκο και ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, Σπ. Κυπριανού, αφήνοντας να νοηθεί ότι οι ΗΠΑ όχι μόνο δε θ' αναγνωρίσουν, σε καμιά περίπτωση, το ψευτοκράτος του Ντενκτάς, αλλά και ότι θα κάνουν το παν για να μην υπάρξει αναγνώριση του κρατιδίου από καμιά φιλική τους χώρα.

ΣΤΗ ΣΤΑΣΗ του βρετανικού και αμερικανικού παράγοντα, θα μπορούσε να προσθέσει κανείς και τη σαφή καταδίκη του τουρκοκυπριακού πραξικοπήματος από πλευράς ΕΟΚ. Και ήταν γνωστό πριν ακόμα ξεκινήσει ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου για την περιοδεία του στο Παρίσι, τις Βρυξέλλες και τη Βόνη, ότι στις συνομιλίες του με τον πρόεδρο Μιτεράν, το Βέλγο πρωθυπουργό Μαρτένς και τον καγκελάριο Κολ (ακόμα και με τον πρόεδρο της Κομισιόν Γκαστόν Τορν και τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Πιερ Ντάνκερτ) θα έθετε —πλάι στα επίμαχα της ΕΟΚ, όπως είναι ο προϋπολογισμός, η κοινή αγροτική πολιτική, η αύξηση των ιδίων πόρων της Κοινότητας, κτλ. — και το Κ υ π ρ ι α κ ό, σε συνάρτηση, με την ομόφωνη καταδίκη, από όλες τις χώρες της Κοινότητας, του «κρατιδίου» Ντενκτάς.

ΝΑ ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ, άραγε, σ' όλα τα παραπάνω αυτά δεδομένα, η αισιοδοξία της ελληνικής πλευράς ότι ο στόχος της ανάκλησης, είναι εφικτός;

ΩΣΤΟΣΟ, μια προσεκτικότερη —σε βάθος— ανάλυση της αμερικανικής στάσης απέναντι στις τελευταίες κυπριακές εξελίξεις, θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη. Η Ουάσιγκτον, πριν απ' όλα, διαχωρίζει τον Ντενκτάς από την Άγκυρα. Δέχεται, δηλαδή, την εκδοχή των πασάδων του (τουρκικού) Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας, ότι δεν ήξεραν τίποτε για το... φόνο και ότι ο εντιμότετος κ. Ραούφ Ντενκτάς απλώς τους αιφνidiασε! Με την έννοια αυτή, οι ΗΠΑ ζητούν από την Άγκυρα να παρέμβη φιλικά στον Ντενκτάς, για να επιδείξει «μετριοπάθεια» και να πάρει πίσω μια λαθεμένη κίνηση που έκανε... Την ίδια στιγμή, οι δεσμοί «*αμυντικής συνεργασίας*» Ουάσιγκτον - Άγκυρας, όχι μόνο δεν χαλαρώνουν, αλλά γίνονται στενότεροι. Έτσι, λίγη ώρα μετά τη συνάντηση Ρεήγκαν — Τουρκμέν, ο Τούρκος υφυπουργός Εξωτερικών θα πάει, για δεύτερη φορά,

τον Λευκό Οίκο, για μια «εγκάρδια συνομιλία» με τον αντιπρόεδρο Τζωρτζ Μπους. και, αμέσως ύστερα, έχει μια τρίτη επίσης «εγκάρδια»:— συνομιλία με τον υπουργό Άμυνας Άσπαρ Ουάινμπερκερ, στο Πεντάγωνο. «Με τον κ. Τουρκμέν είπε ο Ουάινμπερκερ— συζητήσαμε μια σειρά θέματα, όπως χ. την συμπαραγωγή αεροσκαφών F-16 και άλλα παρόμοια» Καταλάβατε, μήπως; ΗΠΑ και Τουρκία, προωθούν απλώς το γνωστό σχέδιο για τη συμπαραγωγή 160 αεροπλάνων F-16, ξίας (με σημερινές τιμές) τεσσάρων δισεκατομμυρίων δολαρίων, την ίδια στιγμή που «αποκηρύσσεται», από τις ΗΠΑ, η αβόητη «Δημοκρατία της Β. Κύπρου».

ΑΛΛΑ, τότε, τι γίνεται με την όλη φιλολογία περί «επιβολής κυρώσεων στην Τουρκία», μια και το κρατίδιο της Βόρειας Κύπρου είναι —κατά κοινή παραδοχή— δικό της κατασκευάσμα; Τα πράγματα έσπευσε να αποσαφηνίσει, από την περασμένη κιόλας εβδομάδα, ο αναπληρωτής-εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου, σε θέματα Τύπου, Λάρρυ Σπηκς: Οποιαδήποτε επιβολή κυρώσεων στην Τουρκία, όπως έγινε το 1975 με το εμπέρκο» «θα εξασθενίσει ένα σημαντικό σύμμαχο, ακριβέστερα θα εξασθενίσει το ίδιο το ΝΑΤΟ»... (Ανάλογη ήταν η απάντησή της «σιδηράς κυρίας» Μάργκαρετ Θάτσερ, και στον πρόεδρο της Κύπρου, Σπ. Κυπριανού).

Η ΑΓΚΥΡΑ, από την πλευρά της, δεν φαίνεται καθόλου διατεθειμένη να άρει την αναγνώρισή της προς το κράτος του Ντενκτάς: *Καμιά χώρα που σέβεται τον εαυτό της* —είπε ο Ιλ-έρ Τουρκμέν— *δεν μπορεί να κάνει κάτι τέτοιο*. Και για να μη φανεί αδιάλλακτος, είπε ότι το «προέχον αυτή τη στιγμή», είναι η επανάληψη του διακοινοτικού διαλόγου! Είπε ακόμα, ότι η Τουρκία δέχεται να πάρει μέρος σε μια νέα «Τριμερή», εφόσον —κατά την εκτίμηση του Ασοσιαϊντεντ Πρες— η βρετανική πρόταση αποτελεί «βήμα προς την αναγνώριση της νέας πραγματικότητας που έχει διαμορφωθεί στο νησί».

ΜΕ ΒΑΣΗ την ανάλυση αυτή, το τελικό ερώτημα που τίθεται, είναι: ΕΜΕΙΣ ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ; Έχουμε, βέβαια, καταστήσει σαφές ότι δεν διαλεγόμαστε ούτε με την Άγκυρα, εφόσον εξακολουθεί ν' αναγνωρίζει το ψευδοκράτος του Ντενκτάς, ούτε με τους Τουρκοκύπριους, εφόσον ο Ντενκτάς δεν ανακαλεί

την τελευταία απόφασή του. Από την άλλη, είναι κοινός τόπος ότι, αυτή τη στιγμή, Ουάσιγκτον, Λονδίνο και Κουεγκάρ, συντονίζουν τις ενέργειές τους, στην αναζήτηση μιας φόρμουλας, που θα επέτρεπε την επανέναρξη του διακοινοτικού διαλόγου, έστω έμμεσου, έστω μέσω ενός τρίτου —κοινής εμπιστοσύνης— συνομιλητού...

ΠΡΟΣ την κατεύθυνση αυτή, οι Αμερικανοί εμφανίζονται ιδιαίτερα αισιόδοξοι: «Ο πρόεδρος Ρέηγκαν πιστεύει —πιστεύουν πηγές του Λευκού Οίκου— ότι η ένταση που σημειώθηκε, εξ αιτίας της ανακήρυξης χωριστού κυπριακού κράτους, μπορεί ν' αποτελέσει αφετηρία μιας πιο ουσιαστικής προσπάθειας στο Κυπριακό, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και με τη συμπαράσταση των ΗΠΑ». (Βλέπε σχετική ανταπόκριση του Στ. Ευσταθιάδη, στα «Νέα»). Στην Αθήνα, ωστόσο, και, ειδικότερα, σε ορισμένους πολιτικούς και δημοσιογραφικούς κύκλους, οι στόχοι της «αφετηρίας» αυτής, εμφανίζονται πολύ ευρύτεροι: Οι Αμερικανοί —λέγεται— με αφορμή την κυπριακή κρίση, αναζητούν τώρα «λύση - πακέτο» (Package deal), που να καλύπτει όχι μονάχα το Κυπριακό, αλλά και ολόκληρο το πλέγμα των ελληνοτουρκικών διαφορών —εναέριος χώρος, υφαλοκρηπίδα, στρατηγείο Λάρισας, Λήμνος, κ.ά. Απώτερη επιδίωξη: Η σταθεροποίηση της περιοχής —διάβαζε η προάσπιση των αμερικανικών συμφερόντων στην περιοχή— η ομαλοποίηση των ελληνονατοϊκών σχέσεων, η «στεγανοποίηση» της σοβιετικής παρουσίας και επιρροής στην ανατολική Μεσόγειο και Μέση Ανατολή. (Σήμερα, η σοβιετική αυτή επιρροή και παρουσία, περιορίζεται μονάχα στη Συρία).

ΟΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ αυτές των Αμερικανών, δεν βρήκαν μέχρι στιγμής, συγκεκριμένη έκφραση. Δεν υπάρχουν, συνεπώς, ενδείξεις ή αντιδράσεις από ελληνικής κυβερνητικής πλευράς. Ωστόσο, κυβερνάν εστί προβλέπειν... Το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας, υπήρξε, ασφαλώς, μια σημαντική ελληνική διπλωματική επιτυχία. Σημασία, όμως, έχουν, από δω και μπρος, τα επόμενα βήματά μας. Η ικανότητά μας να μην πέσουμε σε νέες παγίδες. Και η αντοχή μας στις πιέσεις ή στις «σειρήνες»...

ANTHΝΩΡ

ΑΝΗΚΟΜΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΥΣΙΝ... ΚΑΙ ΠΑΛΙ;

Η πιο διαυγής επίπτωση των πρόσφατων κυπριακών εξελίξεων είναι η (μάλλον οριστική) στροφή της κυβέρνησης στη Δύση, για την προώθηση των εθνικών μας θέσεων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή η στροφή έχει μια διπλή αιτιολογία: αφενός την ουσιαστική σιωπή και χλιαρή καταδίκη της τουρκικής ενέργειας από τον Ανατολικό συνασπισμό (πλην Ρουμανίας). Αφετέρου —και συμπληρωματικά με το πρώτο— ότι η ανατολική σιωπή μεταβάλλει υποχρεωτικά το παιχνίδι σε διαμάχη στα πλαίσια του δυτικού κόσμου.

Μοιάζει η κυβέρνηση να ενστερνίζεται τη ρήση «ο τρώσας και άσεται» —την άποψη δηλαδή ότι μόνο όποιος προκαλεί τα γεγονότα είναι σε θέση να τα ανακαλέσει...

Έτσι και αλλιώς βέβαια, μια διπλωματική μάχη σε όλα τα μέτωπα είναι αναγκαία και επιβεβλημένη. Και απ' τη στιγμή που η Δύση μοιάζει να θέλει και να μπορεί να πιέσει την Τουρκία, δεν θα είναι η ελληνική πλευρά εκείνη που θα την εμποδίσει να το κάνει. Αντίθετα θα το προκαλέσει κιόλας με όσα μέτρα και ενέργειες μπορεί.

Το πρόβλημα είναι όμως κατά πόσο αυτή η στροφή αποτελεί μια κίνηση προσαρμοσμένη στις τακτικές σκοπιμότητες ή μια πολύ μονιμότερη και σταθερή προσχώρηση σε ένα πλαίσιο επιλογών που εγκαθίδρυσε ο κ. Καραμανλής την περίοδο '74-'81 και το ΠΑΣΟΚ έδειχνε να διαφοροποιεί αισθητά στη διετία που ακολούθησε.

Βέβαια, οι χειρισμοί διαφοροποίησης του ΠΑΣΟΚ από το δόγμα «ανήκομεν εις την Δύσιν» δεν ήταν πάντα ούτε οι επιτυχεστέροι, ούτε οι προσφορότεροι, όπως για παράδειγμα η στάση της κυβέρνησης στο Πολωνικό ή πρόσφατα στο Τζάμπο.

Παρόλ' αυτά το «ανατολικό άνοιγμα», το αραβικό χαρτί, η προσέγγιση των αδέσμευτων επιχειρήθηκαν από το ΠΑΣΟΚ, χωρίς άμεσες και χειροπιαστές επιτυχίες ίσως, αλλά σίγουρα σε μια θετική περιοχή συμφερόντων και διεύρυνσης των διεθνών αναφορών της χώρας.

Είναι απόλυτα βέβαιο, πως η κυβέρνηση υπερεπένδυσε σε ελπίδες και υπολογισμούς, ως προς την ευλυγισία και τις διαθέσεις της Σοβιετικής πολιτικής. Και ότι θεώρησε πως μια ενεργότερη ανάμειξη της Σοβ. Ένωσης στην Ανατολική Μεσόγειο, στο Κυπριακό και ίσως στα Ελληνοτουρκικά, θα «ισορροπούσε» λίγο το παιχνίδι, στο οποίο προς το παρόν είμαστε μονά-ζυγά χαμένοι, με το διώνυμο ΗΠΑ-Τουρκία.

Αλλά η Σοβιετική Ένωση, κυνική πάντα και ρεαλιστική στο έπακρο, δεν θα θυσιάσει τα Στενά για αμφίβολα κέρδη σε μια χώρα που τη χρεώνει η ίδια στη Δύση, ανεξάρτητα τι επιθυμεί η ίδια για τον εαυτό της...

Σ' αυτή τη δύσκολη ώρα λοιπόν, είναι πιθανό να επικρατήσει στην κυβέρνηση ένας «δυτικός άνεμος» που θα μοιάζει μάλιστα δικαιολογημένος μετά την ανατολική «εγκατάλειψη».

Θα θέλαμε απλά να υπενθυμίσουμε πως μόνο μια «σκιτζίδικη» λογική εξωτερικής πολιτικής θα αντιλαμβανόταν την ανάγκη μιας ανεξάρτητης εθνικής πολιτικής ως συμψηφισμό των ανατολικών και των δυτικών συμφερόντων.

Αντίθετα ανεξάρτητη πολιτική σημαίνει επικέντρωση των πάντων στο εθνικό συμφέρον, που εμείς επιμένουμε δεν βρίσκεται αποκλειστικά στη Δύση ούτε φυσικά στην Ανατολή. Αλλά στην ανεξαρτησία της χώρας, που καλό είναι να επιχειρούμε με όλα τα μέσα να διασφαλίσουμε...

Η ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

Δικάζεται τη Δευτέρα 28 Νοεμβρίου στο Γ' Τριμελές Εφετείο Αθηνών ο εκδότης του ΑΝΤΙ Χρήστος Παπουτσάκης και ο συντάκτης του περιοδικού Στέλιος Κούλογλου για εξύβριση δια του Τύπου της εκδότριας της «Ελεύθερης Ώρας» Παναγιώτας Μιχαλοπούλου.

Όπως θα θυμούνται οι αναγνώστες μας, οι υπεύθυνοι του ΑΝΤΙ καταδικάστηκαν πρωτόδικα γιατί το δικαστήριο έκρινε ότι ο χαρακτηρισμός από το ΑΝΤΙ της «Ελεύθερης Ώρας» ως λαθρόβιου εντύπου ήταν εξυβριστικός, με την αιτιολογία ότι η εφημερίδα αυτή «κυκλοφορεί νομίμως και ουχί λαθραία εν Ελλάδι». Αντίθετα, το Τριμελές Πλημμελειοδικείο σθώωσε τους υπεύθυνους του ΑΝΤΙ για το χαρακτηρισμό της «Ελεύθερης Ώρας», ως «χουντικού εντύπου». Ο αντιεισαγγελέας Εφετών κ. Φάκος άσκησε έφεση για την απαλλακτική αυτή διάταξη της απόφασης, η οποία θα συνεκδικασθεί με την έφεση των υπευθύνων του ΑΝΤΙ.

Το ΑΝΤΙ έχει ήδη δηλώσει ότι κατά νομική αναγκαιότητα απέχει από το σχολιασμό της απόφασης —αλλά και της διαδικαστικής ενέργειας του κ. Φάκου— ως τον τερματισμό της υπόθεσης, αλλά επιφυλάσσει το δικαίωμα της κριτικής τοποθέτησής του απέναντι στο συνολικό φαινόμενο αυτής της δίωξης για τον αρμόζοντα χρόνο και με τον αρμόζοντα τρόπο.

ΓΙΑ ΤΟ ΔΕΚΕΜΒΡΗ:

Το «ΑΝΤΙ»

θα κυκλοφορεί κάθε βδομάδα...

Το «ΑΝΤΙ» θα κυκλοφορήσει δυο ειδικά τεύχη το μήνα Δεκέμβρη. Η συμπύεση της ύλης αλλά και τα μεστά γεγονότα των ημερών αυτών, μας υπέβαλαν την «εντατικοποίηση». Θα επιδιώξουμε έτσι να ανταποκριθούμε στην ανάγκη για την κάλυψη της επικαιρότητας χωρίς να περιορίσουμε την ύλη των ειδικών τευχών.

Ελπίζουμε ότι θα θυμηθείτε να αγοράζετε το «ΑΝΤΙ» και πως θα προφταίνετε να το διαβάζετε κάθε βδομάδα. Έτσι, για όλο το διάστημα του Δεκέμβρη το «ΑΝΤΙ» θα κυκλοφορεί κάθε βδομάδα, δηλαδή:

- την επόμενη Παρασκευή 2 Δεκεμβρίου το τεύχος 247
- την Παρασκευή 9 Δεκεμβρίου το τεύχος 248
- την Παρασκευή 16 Δεκεμβρίου το τεύχος 249
- και την Παρασκευή 23 Δεκεμβρίου το τεύχος 250

Με τον καινούριο χρόνο, το «ΑΝΤΙ» θα συνεχίσει το δεκαπενθήμερο ρυθμό της έκδοσής του, δηλαδή στις 6 Ιανουαρίου 1984 θα κυκλοφορήσει το τεύχος 251.

Πιο συχνά λοιπόν, κάθε Παρασκευή, το μήνα Δεκέμβρη, με το «ΑΝΤΙ» ανά χείρας...

ΕΚΑ: Δυσχέρειες εκδημοκρατισμού

Το 13ο Συνέδριο του ΕΚΑ δεν υπήρξε οπωσδήποτε ένα «κορυφαίο γεγονός» του συνδικαλιστικού κινήματος στη χώρα, όπως έσπευσαν να ισχυριστούν ορισμένοι «ωφεληθέντες». Είναι σίγουρα θετικό από τη στιγμή που επισημοποίησε στους θεσμούς, αυτό που ήταν αλήθεια στη ζωή, ότι δηλαδή η Δεξιά αποτελούσε μια μειοψηφία που αναγορευόταν τεχνητά σε πλειοψηφία.

Βέβαια, η εκδίωξη του Καρακίτσου και η θεσμοποίηση των νέων συσχετισμών στη διοίκηση του ΕΚΑ, δεν αποτελούν αυτόματα πράξη εκδημοκρατισμού. Θα επισημαίναμε, αντίθετα, πως οι μεθοδεύσεις που ακολουθήθηκαν —εν μέρει αναπόφευκτες, όπως η δικαστική προσφυγή— αποτέλεσαν σε ένα βαθμό παραδοσιακού τύπου πρακτικές ενός κηδεμονευόμενου εν τέλει συνδικαλισμού.

Υπάρχει λοιπόν πολύς δρόμος για έναν πραγματικό εκδημοκρατισμό του εργατικού κινήματος, που ίσως γίνει πράξη όχι τόσο από την επιμονή των παρατάξεων σε θέματα αρχής, όσο από την ανάγκη να ισορροπηθούν οι νέοι συσχετισμοί, με αμοιβαίες παραχωρήσεις.

Η εκκαθάριση των μητρώων, οι εγγραφές νέων σωματείων, η εφαρμογή της ανόθευτης αναλογικής, ο αποκλεισμός διπλής και τριπλής δυνατότητας ψηφοφορίας ή και η ψήφος επαρχιών (που έγινε δυνατή λόγω της δομής κάποιων συνδικάτων) είναι τα πρώτα αναγκαία βήματα για μια πραγματικά νέα αρχή.

Όπως επίσης, είναι αναγκαίο να καταλάβει το ΠΑΣΟΚ πως ένα χειραγωγημένο εργατικό κίνημα θα του είναι τόσο χρήσιμο όσο ο Καρακίτσος στη Δεξιά.

Η απ' την άλλη, όλες οι δυνάμεις πρέπει να ξανασκεφτούν σοβαρά, τον πραγματικό βαθμό αντιπροσωπευτικότητάς τους 3.150.000 σύνεδροι από 500 περίπου σωματεία είναι ζήτημα αν αντιπροσωπεύουν (και πώς) πάνω από 235.000 εργαζόμενους της Αθήνας.

Ποια παράταξη μπορεί να είναι ικανοποιημένη από μια τέτοια αναλογία; Και ποιος μπορεί να αγνοήσει πως το ουσιώδες πρόβλημα όχι μόνο κάθε συνδικαλισμού αλλά κάθε πρότασης κοινωνικής αλλαγής είναι ο ενεργοποιημένος, ο συνειδητός, ο στρατευμένος εργαζόμενος;

Και εδώ είναι το πρόβλημα, που βέβαια το 13ο Συνέδριο όχι απλώς δεν έλυσε αλλά ούτε καν αντιμετώπισε...

Μια απόπειρα στη Χαλκίδα

Παράξενες ιστορίες συμβαίνουν στη Χαλκίδα, όπου ο τοπικός συντηρητισμός και οι Αρχές κατάφεραν να εντοπίσουν επιτέλους την «πηγή του κακού» που μολύνει τη νεολαία της αγνής αυτής επαρχιακής πόλης. Έτσι, ούτε οι εν γένει αθλιότητες της νεοελληνικής ζωής ευθύνονται, ούτε οι εμπειρίες των ιδιών των σπιτιών τους, ούτε τα ΒΙΠΕΡ ΝΟΡΑ και η ΖΑΚΟΥΛΑ, ούτε η τηλεόραση και η μεγάλη ανία, αλλά οι «αναρχικοί» της «ΑΠΟΠΕΙΡΑΣ» είναι αυτοί που διαφθείρουν τα ήθη και υπονομεύουν τις αρχές...

Οποία ευτυχία στη Χαλκίδα να έχει ονοματίσει επιτέλους τον Δαίμονα (άτιμε Σκαρίμπα φύτρα που έριξες...).

Κι όμως, απ' όλ' αυτά, κάποιοι άνθρωποι και κάποιες άλλες αρχές θίγονται. Είναι οι εκδότες της «ΑΠΟΠΕΙΡΑΣ», του νεανικού περιοδικού κοινωνικής κριτικής που έχουν αποθησαυρίσει μέχρι τώρα 6 μηνύσεις. Ο (τυπικός) λόγος βρίσκεται σε ένα λογοτεχνικό κείμενο του δεύτερου τεύχους του περιοδικού όπου περιγράφονται οι σκηνές μιας ανάκρισης στην Ασφάλεια (άλλο θέμα βέβαια ότι οι σκηνές είναι πραγματικές, από την ανάκριση της συγγραφέως στην Ασφάλεια Χαλκίδας, για την οποία έχει υποβάλλει μήνυση με τη σειρά της).

«Τα εν οίκω μη εν δήμω» λοιπόν και τα «εν δήμω»... στη Θέμιδα. Και δεν φτάνουν οι έξι μηνύσεις, αλλά η δραστήρια Ασφάλεια της Χαλκίδας, καλεί τον άλλο εκδότη για «εξηγήσεις» κάθε φορά που γράφονται συνθήματα στους τοίχους της πόλης.

Δεν μπορούμε πραγματικά να καταλάβουμε πώς επιτρέπεται να συμβαίνουν στην Ασφάλεια και στη γενικότερη μεθοδολογία των Αρχών παρόμοιες μεθοδεύσεις που, υποτίθεται, η «Αλλαγή» έπρεπε να είχε βάλει απ' την πρώτη στιγμή της στο ρονοντούλαπο της ιστορίας.

Ή μήπως αυτό είναι τελικά η Αλλαγή; Ότι όλα αλλάζουν ετός από τα ατράνταχτα θεμέλια της κοινωνίας, —μεταξύ των ποίων ως γνωστόν η Αστυνομία και η χωροφυλακή αποτελούν τους λαμπρότερους ογκόλιθους του κοινωνικού οικοδομήματος;

Περιμένουμε με ενδιαφέρον την απάντηση που θα δώσει το ικαστήριο στις 28 Νοεμβρίου.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΡΑΣ

Ή '68, ο Σταύρος Καράς αταλάντευτα τάχθηκε με εκείνη την πτέρυγα που θα μπορούσε να διασφαλίσει τη δυναμική και τη συνέχεια του κομμουνιστικού κινήματος στη χώρα μέσα από την ανανέωση της φυσιογνωμίας του.

Και σ' αυτή τη σύγκρουση, την πιο επώδυνη για έναν κομμουνιστή της γενιάς του, ο Σταύρος Καράς, με πάθος και επιμονή, με νέα διακινδύνευση παρανομίας στην Ελλάδα της δικτατορίας, υπήρξε ένας από τους πιο σταθερούς πόλους στην άρνηση των διλημάτων και στη χάραξη μιας νέας, αυτόνομης πορείας.

Ο Σταύρος Καράς, υπήρξε πάντως ένας ανανεωτής σε ένα περιχαρακωμένο πλαίσιο. Η παιδεία του και η κομματική αγωγή του, ο αστερισμός της περιόδου που τον γαλούχησε, τον κατέγραψαν όχι τόσο στον τολμηρό θεωρητικό που προκαλεί το μέλλον όσο σε ένα συνεπή εμπειρικό που όμως θέλει να απελευθερώσει στο παρόν τις δυνάμεις του μέλλοντος. Και κατά τούτο εντάσσεται στη διάρκεια του κομμουνιστικού κινήματος και όχι στη στασιμότητά του.

Αλλά, αν καταθέτει ο Σταύρος Καράς κάτι επιπλέον για τους επιγενόμενους, είναι αυτό που κυρίως χάνεται μαζί με τη γενιά του: ότι δηλαδή για κάθε κομμουνιστή και Αριστερό, η ιδεολογική στράτευση είναι στράτευση ζωής, ότι τα ερωτήματα και τα κενά στη θεωρία πρέπει να διατηρούν σταθερά ένα χώρο αναφοράς όπου θα είναι επιλύσιμα: το χώρο δηλαδή της πολιτικής όπου και πάλι η πολιτική είναι δέσμευση βίου.

Αυτό το πείσμα και το πάθος είναι αυτά που χάνονται σε μια εποχή ερωτηματικών, στα οποία ο Σταύρος Καράς απάντησε με μια κατάθεση ζωής.

Ας δώσουμε άλλες απαντήσεις· αλλά παρόντες.

Ο Σταύρος Καράς πέθανε στα 58 από καρδιά. Θα μπορούσε να 'χε πεθάνει το '43 σε κάποια γωνιά της Αθήνας, το '44 να είχε εκτελεσθεί στο Χαϊδάρι, το '47-'49 να τον βρει το βόλι σε κάποιο βουνό, το '50-'51 στις ανταρτομάδες της Μακεδονίας, να εκτελεσθεί το '52-'53 σαν παράνομο κλιμάκιο του ΚΚΕ, να πεθάνει από βασανιστήρια ή κακουχίες οπότεδήποτε σχεδόν μέχρι το '74.

Ο Σταύρος Καράς υπήρξε ένα από τα κλασικά στελέχη του λενινιστικού προτύπου: «ένας νεκρός επ' αδεία», μια και η ζωή του καταγράφηκε σαν μια διαρκής παραχώρηση στην υπόθεση που της έδινε το νόημά της.

Είναι γι' αυτό, άλλωστε, που στη ζωή και στη δράση του Σταύρου Καρά, υπάρχει η αποτύπωση τόσο του έπους, όσο και του δράματος που ύφανε στην Ελλάδα το κομμουνιστικό κίνημα τα τελευταία 40 χρόνια.

Γιατί ο Σταύρος Καράς ζυμώθηκε στο κίνημα όχι με την εκλεκτικότητα των αποστάσεων αλλά με τη λάσπη του πρωτογού. Γι' αυτό και ο κομματικός απολογισμός της ζωής του συνδέεται με τις πιο λαμπρές σελίδες, εμπλέκεται όμως και στις πιο σκοτεινές.

Κι όμως, ο Σταύρος Καράς υπήρξε ένας έλληνας κομμουνιστής. Και όταν το κίνημα οδηγήθηκε στην κρίση της αλήθειας του, με τη διάσπαση του

.. ΚΑΙ ΚΑΛΟΥΜΕ ΤΙΣ ΔΥΟ ΠΛΕΥΡΕΣ
ΝΑ ΑΠΟΦΥΓΟΥΝ ΤΙΣ ΟΞΕΥΗΤΕΣ
ΚΑΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΛΘΟΥΝ Σ' ΕΝΑΝ
ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΟ ΔΙΑΛΟΓΟ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ
ΤΩΝ ΗΝΟΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

23/1/83
ΤΕΛΕΥΣ

ΕΟΚ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΑ

● Από τον Μιχ. Παπαγιαννάκη το σημείωμα που ακολουθεί, αναφέρεται στο γράμμα του υπουργού Γεωργίας κ. Σημίτη (τχ. 244) που σχολίαζε άρθρο του συνεργάτη μας στο τχ. 242.

Δεν έχω καμιά διάθεση να αντιδικήσω με τον Υπουργό Γεωργίας κ. Κ. Σημίτη, γιατί μεταξύ άλλων δεν συμμερίζομαι την αντίληψη, που πολύ κυκλοφορεί στις μέρες μας, ότι ο αντίπαλος είναι εκείνος που αντικειμενικά βρίσκεται κοντά σου και επομένως πρέπει να τον... απομακρύνεις. Πράγματι, ο Υπουργός Γεωργίας και το επιτελείο του έχουν κάνει πολλή και καλή δουλειά. Δεν δυσκολεύομαι να το αναγνωρίσω, τώρα, μια και το έχω κάνει συχνά στο παρελθόν, και δημόσια.

Τώρα επί της ουσίας. Στο άρθρο μου γράφω ότι επί των προτάσεων για μεταρρύθμιση της Κοινότητας (και δεν είναι μόνο γεωργικά τα θέματα...) η πρόεδρος της ΕΟΚ (η ελληνική κυβέρνηση δηλαδή) αντιδρά σε δευτερεύοντα αν και ουσιαστικά θέματα, στα μεγάλα όμως ζητήματα δεν έχει ιδιαίτερα ακουστεί και είναι άγνωστο τι επιδιώκει ως μέλος ή ως πρόεδρος. Αυτά επί λέξει.

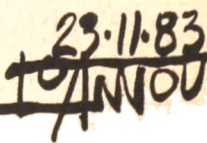
Δεν παραγνωρίζω επομένως τις θέσεις της κυβέρνησης σ' αυτό ή εκείνο το συγκεκριμένο θέμα. Και βέβαια τις γνωρίζω, μετά από πολύ κόπο. Γιατί ακριβώς όπως λέει ο κ. Υπουργός πρόκειται για έγγραφο «εσωτερικού χαρακτήρα» ή κείμενα που κυκλοφορούν στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή της Κοινότητας, δηλαδή για κείμενα που χωρίς να είναι απόρρητα, δεν είναι δημόσια. Απαιτούν δηλαδή επαγγελματική αναζήτησή τους και ιδιαίτερες σχέσεις με τους κατόχους τους. Μολαταύτα τα γνωρίζω σε κάποιον ικανοποιητικό βαθμό.

Όμως, και αυτό είναι το πρόβλημα, το περιεχόμενό τους δεν είναι δημόσιο. Πόσοι πολίτες, γενικά, και αγρότες, ειδικότερα, το γνωρίζουν; Και πόσοι υποψιάζονται καν τις συνέπειες της α' ή β' κατεύθυνσης; Πόση συζήτηση γίνεται σχετικά; Πόσο σαφής είναι η προοπτική, εθνική ή κοινοτική, στην οποία εντάσσεται και δικαιολογείται κάθε θέση;

Αν δεν κάνω λάθος, αυτό είναι η πολιτική, για την απουσία της οποίας μίλησα. Ομολογώ ότι δεν πρόκειται για πρόβλημα ενός υπουργείου αλλά για γενικότερη αντίληψη της πολιτικής. Και μάλλον πιστεύω ότι σ' αυτό το σημείο δεν διαφωνούμε με τον κ. Κ. Σημίτη.

Μ. Παπαγιαννάκης

ΑΡΧΙΖΟΥΜΕ
ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΜΑΣ
ΜΕ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
ΓΥΡΟ ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΜΑΣ
ΘΕΜΑ...

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΧΑΜΕΝΟ ΧΡΟΝΟ

του Χρήστου Βακαλόπουλου

Είναι παράξενο πώς ένα γεγονός, η εθνική πληγή που αναζήτησε μορφή και σχήμα στις τελευταίες μέρες στην ύπνο, μας έφερε τόσο κοντά σε κάτι που έγινε δέκα χρόνια πριν και που σχεδόν είχε πωθηθεί κάτω απ' τη συσσώρευση κωδικοποιημένων λόγων, παρατάξεων και επετειών, είχε πάρει τη θέση του στο μεγάλο ιστορικό μουσείο, στο μουσείο της προγραμματισμένης μνήμης. Δεν ήταν μόνον ο όγκος της εθνικής πορείας, της μεγαλύτερης από το 1974, ήταν και η ξαφνική διάθεση να ξαναγίνει η εξέγερση του Πολυτεχνείου προσωπική υπόθεση, πράγμα δύσκολο, σχεδόν αδύνατο. Εγκλωβισμένο στη δίνη των ερμηνειών, μιας εκλογίκευσης εκ των υστέρων, το Πολυτεχνείο του 73 θέτει σήμερα ένα πρόβλημα χρόνου σ' όλες του τις διαστάσεις, πραγματικές και υποκειμενικές. Μ' αυτό το πρόβλημα έχει να αναμετρηθεί ο καθένας από μας, με το πολύ απλό ερώτημα «πώς πέρασαν τα χρόνια;». Πολύ φοβάμαι ότι οι απαντήσεις δεν είναι και τόσο αυτονόητες. Καθώς όμως ο πραγματικός χρόνος δεν συμπίπτει ποτέ με τον υποκειμενικό (παρά μόνο σε εξαιρετικές στιγμές, όπως αυτή της ίδιας της εξέγερσης του Πολυτεχνείου), η πάλη ανάμεσα στους δύο παρουσιάζεται εξαιρετικά ενδιαφέρουσα.

Δέκα χρόνια πολιτικού λόγου ή πώς ανέλαβε η τηλεόραση

Πρέπει σήμερα να επισημανθεί το ότι η εξέγερση του Πολυτεχνείου βρέθηκε στην ανάγκη να παράγει το δικό της λόγο, έναν λόγο κυρίως προφορικό, που μορφοποιήθηκε και εκφράσθηκε μέσα απ' το ραδιοφωνικό σταθμό. Τα πολιτικά κείμενα που ακολούθησαν μοιάζουν πολύ φτωχά απέναντί του, στέκονται αμήχανα και προσπαθούν αδέξια να συλλάβουν την προφορική έξαρση της εξέγερσης, καταλήγοντας σε μια εκστρατεία κωδικοποίησής

της, αδύνατης ερμηνείας της. Για δέκα χρόνια οι επετειακοί λόγοι, οι ανακοινώσεις και οι αναλύσεις παρατάξεων και κομμάτων μας απομακρύνουν σταθερά από το λόγο του Πολυτεχνείου, καλλιεργούν συστηματικά τη χρονική απόσταση. Αν λοιπόν η εξέγερση οδηγήθηκε με εκπληκτική διαύγεια στη χρήση αυτού του «θερμού» μέσου που αποτελεί το ραδιόφωνο, αν για τρεις μέρες οι στιγμές έγιναν αιώνες μέσα απ' τα ερτζιανά, ακριβώς γιατί δεν διεκδίκησαν συνειδητά την αιωνιότητα, τα κείμενα παρατάξεων, οργανώσεων και κομμάτων επανέφεραν την εξέγερση μέσα στην ιστορική ροή, την τοποθέτησαν σ' ένα μουσείο της μνήμης. Ενώ η εθνική αντίσταση πέρασε απ' την αρχή και μέσα από ένα σώμα κειμένων, ενώ το «*Τι είναι και τι θέλει το ΕΑΜ*» μας δίνει το στίγμα του λόγου της, οι φοιτητές του Πολυτεχνείου δεν ηχογράφησαν το εαυτό τους και οι ιδιωτικές ηχογραφήσεις που κυκλοφόρησαν αργότερα λειτουργούν αποσπασματικά, δεν καταθέτουν έναν προγραμματισμένο και κωδικοποιημένο αλλά έναν άναρθρο, ποιητικό λόγο.

Το μοναδικό κείμενο που επισημαίνει την ιδιαιτερότητα του λόγου του Πολυτεχνείου παραμένει έτσι η επιφυλλίδα του Δημήτρη Μαρωνίτη *Ο κατακόρυφος λόγος της ποίησης* που δημοσιεύτηκε στο *Βήμα*, στις 17 Αυγούστου 1974. Από τις λεζάντες στις φωτογραφίες μέχρι τις επίσημες κυβερνητικές ανακοινώσεις, τα υπόλοιπα κείμενα ανέλαβαν να μας απομακρύνουν από το γεγονός, παρασύροντας στο διάβα τους ακόμα και τη λογοτεχνία που, κατά κανόνα, υποκλίθηκε στο νόημα του γραπτού ντοκουμέντου, στην αιμορραγία των ερμηνειών. Ωστόσο η μνήμη μας, μπορούμε σήμερα να το υποστηρίξουμε άφοβα, παρέμεινε «ραδιοφωνική», αναζήτησε και αναζητάει μερικούς ήχους. Αυτόματα, το γεγονός έρχεται ασφυκτικά κοντά, ο χρόνος καταργείται για λίγο ή μάλλον ο ήχος μεταφέρει ένα κομμάτι καθαρού χρόνου και η κραυγή

είμαστε άοπλοι λειτουργεί συγχρονικά μ' έναν παράξενο τρόπο. Ο πολιτικός λόγος μπαίνει στη γωνία γιατί δεν μετασχηματίστηκε, δεν πήρε υπόψη του την επέμβαση του λόγου του Πολυτεχνείου.

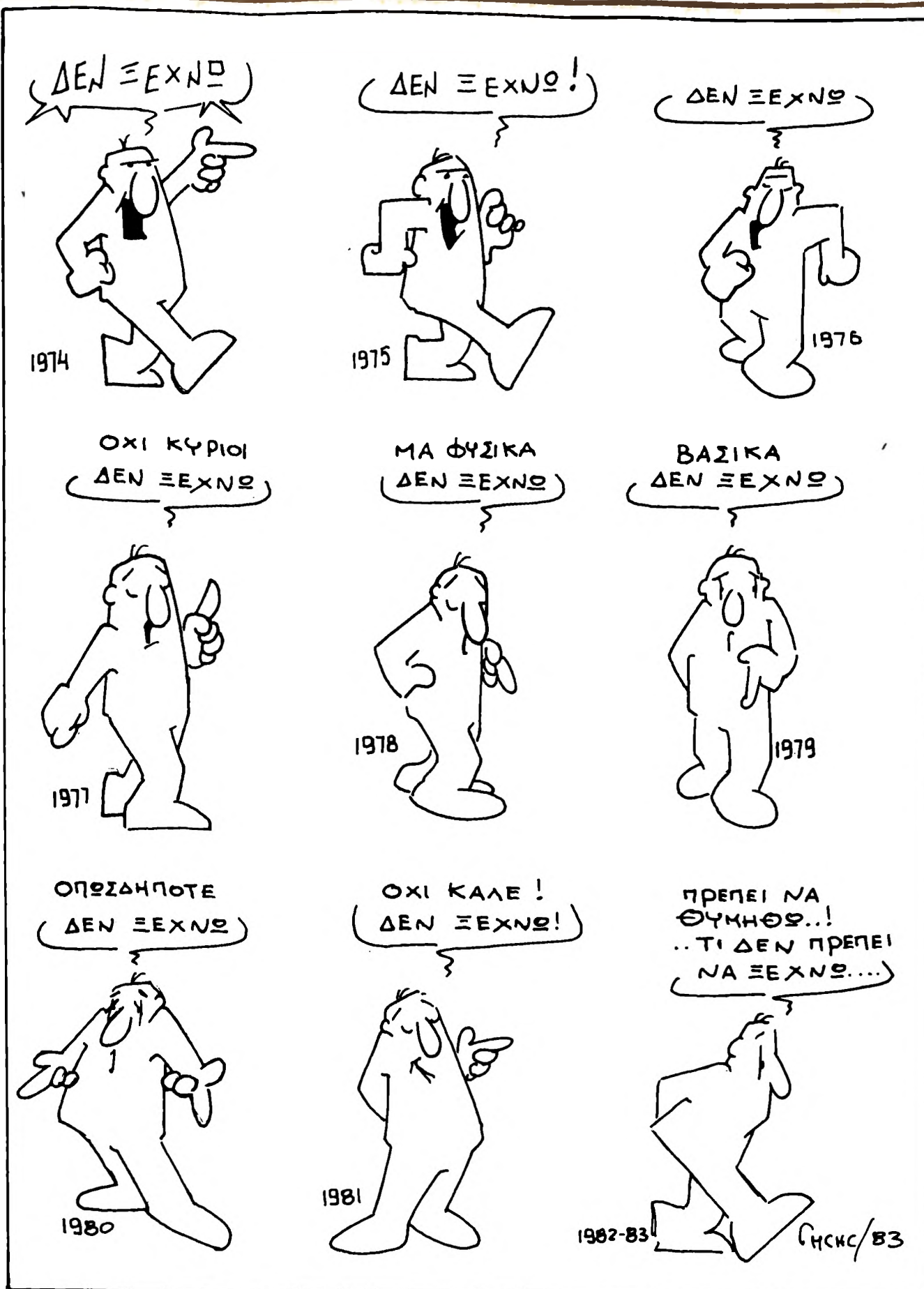
Μόνο η τηλεόραση λοιπόν μπόρεσε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την υποκειμενικότητα του χρόνου που υπερασπίσθηκε ο λόγος της εξέγερσης, μόνο ένα «ψυχρό» μέσο μπόρεσε να τα βγάλει πέρα εκεί που απέτυχαν τα πολιτικά κείμενα. Κάθε χρόνο πολλαπλασιάζονται τα τηλεοπτικά αφιερώματα στο γεγονός και ο ήχος του Πολυτεχνείου χρησιμοποιείται ως επένδυση στις εικόνες αυτών που διαβάζουν τα πολιτικά κείμενα και τις ανακοινώσεις, απλών εκφωνητών, εκπροσώπων ή αρχηγών κομμάτων. Η εξέλιξη αυτή ήταν αναπόφευκτη γιατί στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, εκεί που μπλοκάρει η πολιτική αναλαμβάνει αναγκαστικά η τηλεόραση (κι αυτό είναι το σημερινό δράμα της Νέας Δημοκρατίας). Το Πολυτεχνείο γίνεται έτσι ένα κομμάτι από το τηλεοπτικό πρόγραμμα που επανέρχεται κάθε χρόνο στους δέκτες, όπως ο τελικός του Κυπέλλου Πρωταθλητριών. Μέσω της τηλεόρασης ο χρόνος της εξέγερσης δεν είναι ούτε κοντινός όπως επεδίωξε η ίδια, ούτε μακρινός όπως προσπάθησαν τα πολιτικά κείμενα, ο χρόνος γίνεται αόριστος.

Δέκα χρόνια κομμάτια

Αν το Πολυτεχνείο είδε τον εαυτό του ως πράξη ζωής, εμείς είδαμε αυτά τα δέκα χρόνια το Πολυτεχνείο ως υπόθεση ταφής (κι αυτή δεν είναι μια πρωτότυπη ιδέα, ψιθυρίζεται ανάμεσά μας, δε σταματάει όμως με τίποτε, με «καμιά κυβέρνηση»). Η Άντεια Φραντζή παρατηρούσε σε μια συζήτηση, πολύ σωστά, ότι στη διάρκεια της εξέγερσης συνέρρευσαν εκεί αντικείμενα όπως τροφές, φάρμακα, ρούχα, κτλ. ενώ τώρα οι επείγειοι προσελκύουν λουλούδια, στεφάνια και άλλα πολλά που σημασιοδοτούν τη διάθεσή μας να τελειώνουμε

με τον εαυτό μας, να θάψουμε ένα κομμάτι του για να αναπτύξουμε ένα άλλο. Νόμιμο αίτημα; Το πρόβλημα του χρόνου προβάλλει κι εδώ αμείλικτο, γιατί η κοινωνική λογική που κυριαρχεί σήμερα είναι εκείνη της απόστασης από τα πράγματα και η πρώτη μορφή που παίρνει αυτή η κρίση εμπιστοσύνης είναι η χρονική απόσταση, το κόψιμο κάθε δεσμών με το παρελθόν, άμεσο ή απομακρυσμένο. Μόνο η νοσταλγία επιτρέπεται ή μάλλον μια ρετρό εκδοχή της νοσταλγίας, αυτή που για παράδειγμα απαγορεύει στο λαϊκό τραγούδι ή στο Πολυτεχνείο να συνεχίζονται και σήμερα, με άλλους δρόμους, να συνεχίζονται υπόγεια και χωρίς αναγνωρίσεις ή παράσημα. Έτσι, κανείς δε συνδέει το Πολυτεχνείο με τις συζητήσεις που γίνονται σήμερα για μια ελεύθερη ραδιοφωνία, εκτός βέβαια απ' το Δημήτρη Παπαχρήστου στο *Θούριο*, όπως και κανείς επίσημος εκπρόσωπος της Αριστεράς δεν έχει παραδεχτεί ουσιαστικά ότι μετά το Πολυτεχνείο φοιτητικό κίνημα δε νοείται παρά μόνο σε αυτόνομη βάση (κι αυτή ήταν η περίπτωση των καταλήψεων του 1979, είτε το θέλουμε είτε όχι). Γιατί αν είναι κάτι που «δικαιώνεται» ή «συνεχίζεται» αυτό δε μπορεί παρά να αφορά το πνεύμα κι όχι το γράμμα της εξέγερσης.

Ο Προυστ παρατηρούσε ότι αυτό που νοσταλγεί πραγματικά κανείς είναι ο χρόνος κι όχι ο τόπος. Στη ρετρό εκδοχή της εξέγερσης του Πολυτεχνείου που κυριάρχησε την τελευταία δεκαετία ο τόπος κατέλαβε την κυρίαρχη θέση, γιατί ένας τόπος είναι κάτι το πραγματικό που μπορεί να ξαναγεμίσει, από στεφάνια μέχρι ομιλίες. Τι έγινε όμως με τον επικίνδυνο χρόνο; Αυτός κομματιάσθηκε κι εκείνο που απομένει είναι τα κουρελάκια της προσωπικής μνήμης, οι λάμπεις της υποκειμενικής βίωσης του χρόνου. Δέκα χρόνια αποδείχτηκαν πάρα πολλά και πάρα πολύ λίγα.

Για την Κύπρο, συναισθηματικά και πολύ προσωπικά

Η πρώτη διαδήλωση που 'χα πάει, πολιτικάς τότε, ήταν για την Κύπρο, το 1957. Ήταν κι η καταγωγή μου βέβαια που από τη μια μεριά κρατάει από κείνα τα μέρη, ήταν κι ο πατριωτισμός, που μας μάθαιναν μεν στο σχολείο αλλά μ' έναν αποστεωμένο κι αποστειρωμένο τρόπο ενώ αυτό φάνταζε σαν έμπρακτη εφαρμογή του, ήταν και λίγο η περιπέτεια... Κατεβήκαμε στην Πανεπιστημίου με το φίλο μου τον Άλκη. Δεν προλάβαμε να βάλουμε καμιά φωνή και μας άρπαξε ένα από εκείνα τα ακροδεξιά ανθρωποειδή που ηγούνται της αστυνομίας τότε και μας έδωσε από ένα χαστούκι τόσο δυνατό που πέσαμε κάτω. Γύρω

δέρνανε τους φοιτητές με τα κλομπς.

Από τότε πέρασε καιρός. Όταν έγινε η Ζυρίχη, σκέφτηκα πως καλύτερα που έφυγε ο παππούς μου, εξόριστος πάντα εδώ, πριν δει τα όνειρά του για ένωση να καταρρέουν. Μετά το συνηθίσαμε, η «λογική» είπε ότι ίσως μόνο αυτό ήταν εφικτό.

Σιγά σιγά το καταχωνιάσαμε το πρόβλημα της Κύπρου, η ζωή κυλούσε, ο Αθηναίος μέσα μου κυριαρχούσε. Ήταν ένα πρόβλημα που μπορούσε κανείς να συζητήσει «λογικά», να επιχειρηματολογήσει, να κατακρίνει, να υποστηρίξει και να αντικρούσει. Υπήρχαν άραγε διακρίσεις στην Κύπρο, συνέπιπτε η εθνό-

τητα με την τάξη, μήπως έπρεπε να 'να άλλη η εσωτερική πολιτική στην Κύπρο. Ερωτήματα σοβαρά, συνδεδεμένα όμως και με την απομάκρυνση του προβλήματος απ' την καρδιά. Μάθαμε, το χωνέψαμε πως δεν πρέπει να ζητάμε ένωση πως καλή είναι κι η ανεξαρτησία, έτσι και υπό όρους.

Το πραξικόπημα των χουντικών προδοτών με βρήκε στον Κορυδαλλό. Η είδηση της δολοφονίας του Μακαρίου έπεσε σαν πλάκα ασήκωτη απάνω μου. Τότε έκλαψα και μίσησα κι ο Γιάννης που 'μασταν μαζί στο κελί δάκρυσε λυσσασμένοι κι οι δυο από τη διπλή ανημποριά. Κι όταν μάθαμε ότι ο Μακάριος γλίτωσε, μια άγρια ελπίδα σπίθισε μέσα μας, για να μας ξαναρίξει στην απελπισία ο τουρκικός Αττίλας.

Έπεσε σε λίγο η χούντα, κύρια σαν αποτέλεσμα του εγκλήματός της στην Κύπρο —κι αυτό ας μην το ξεχνάμε ποτέ, και μάλιστα τούτες τις μέρες— γιορτάσαμε όλοι την απελευθέρωσή μας, φωνάξαμε για την Κύπρο διαδηλώσαμε ενάντια στον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό και στον τουρκικό επεκτατισμό, μα νιώσαμε αδύναμοι και μόνοι, κι είχαμε πολλά να κάνουμε εδώ. Λίγο λίγο η ζωή μας απορρόφησε, η κατοχή της μισής Κύπρου από τα τουρκικά στρατεύματα ήταν κάτι που ενοχλούσε, που μας θύμωνε μα, αλίμονο, αρχίσαμε να το συνηθίζουμε. Για να μας ταρακουνήσει τώρα το πραξικόπημα του Ντενκτάς και της χούντας του Εβρέν. Η διχοτόμηση λοιπόν, αυτό που καταριόμασταν και ξορκίζαμε από τότε, από παλιά, από τη δεκαετία του '50, πραγματοποιήθηκε. Όχι, δεν μπορούμε να το δεχτούμε! Και ας μην εμφανιστεί καμιά μαντάμ-σουσου ή κανένας ψευδοδιανοούμενος με κάτι «αχ πάλι αυτή η Κύπρος» ή «δεν κοιτάζουμε τα χάλια μας και ασχολούμαστε με την Κύπρο». Γιατί το δικαίωμα του να ζει κανείς λέγεται και ανεξάρτητος στον τόπο του είναι δικαίωμα για το οποίο οφείλουν συνέχεια να παλεύουν όσοι είναι Άνθρωποι. Γιατί ο Κρητικός ήταν σ' ανάλογη θέση πριν εβδομήντα χρόνια, γιατί ο Δωδεκανήσιος ήταν σ' ανάλογη θέση πριν σαράντα χρόνια. Γι' αυτό όλοι οι Έλληνες είμαστε Κύπριοι.

Σπύρος Καβουνίδης

«Ο επερχόμενος χειμών προμηνύεται βαρύς...»

Δεν θυμάμαι τώρα πώς είχα οριοθετήσει μέσα μου την απαρχή του χειμώνα τις χρονιές πριν το 1973. Όπως όλοι, θα

...έπει να είχα τα συμβολικά σημάδια με
...οποία ρυθμιζόταν το προσωπικό μου
...λίοι.

Εκείνη την χρονιά πάντως, ο χειμώ-
...ς ξεκίνησε για μένα με τον λόγο του
...αρκεζίνη στην τηλεόραση. Κι ανάμε-
...σε διάφορα άλλα, όλοι τον ακούσαμε
...λέει πατρικά και συμβουλευτικά:
...ρέπει να προσέξουμε, διότι ο επερχόμε-
...ς χειμών προμηνύεται βαρύς. Είναι σ'
...λους γνωστό το πόσο επιβεβαιώθηκε...
...ε λίγο έγιναν τα γεγονότα του Πολυτε-
...νείου. Νέα αβεβαιότητα στα πολιτικά,
...παρέες, άλλες στα κρατητήρια κι άλ-
...ες κρυμμένες εδώ και κει. Το μπιτονά-
...του πετρελαίου —ήταν η πρώτη χρο-
...ιά που οι Άραβες ξεκίνησαν την δου-
...ειά— πήγε διαδοχικά από τις 20 δρχ.
...τις 28 και στις 45. Χειμώνας βαρύς και
...τέλειωτος. Κατόπιν ήλθε η Άνοιξη, με
...ολλές υποσχέσεις, μικροκινήματα, κά-
...φαινόταν στον ορίζοντα ασαφώς, και
...ο καλοκαίρι με τα γνωστά.

Από τότε ως σήμερα συμπληρώθηκαν
...έκα φορές που ο χειμώνας σημαίνεται
...άπου στο τέλος του Οκτώβρη με την
...ράση αυτή του Μαρκεζίνη. Τα πρώτα
...ρόνια, όχι και τόσο άμεσα, με τον και-
...ό όμως όλο και περισσότερο. Στην αρ-
...ή σαν ανάμνηση του χειμώνα του '73,
...λοι οι επερχόμενοι χειμώνες έμοιαζαν
...ναλογικά κρίσιμοι ιστορικοί, «ηρωι-
...οί». Με τον καιρό καταλάβαινα ότι ε-
...ρόκειτο περισσότερο για μια δικιά μου
...υχολογική ανάγκη να βρίσκω σόνι και
...αλά κάθε χειμώνα βαρύ, έτσι για να
...ώσω μια τεχνητή κρίσιμότητα και έμ-
...ιση στις μέρες που θ' ακολουθούσαν.
...την πραγματικότητα οι χειμώνες εκεί-
...οι υπήρξαν για όλους μας ανιαροί, πλη-
...τικοί, χωρίς γεγονότα κι εξελίξεις. Ό-
...α μπήκαν καλά στην τροχιά τους και
...ροκαθόρισαν τους χειμώνες μας και
...ς συμβολικές προεκτάσεις τους.

Αυτή η προϊούσα κατάσταση ολοκλη-
...ώθηκε τον χειμώνα του '81. Μετά τις ε-
...λογές προς στιγμήν πήγα να πιστέψω
...τι ο χειμώνας θα ξαναγινόταν πραγμα-
...ικά βαρύς κι όχι μόνο στο μυαλό μου.
...Οπως οι περισσότεροι, λίγο πολύ κι εγώ
...πίστευα πως κάποια σημαντική, δυναμι-
...ή ιστορική περίοδος θα είχε σαν πρώτο
...χειμώνα, τον χειμώνα του 1981.

Αλλά έγινε ακριβώς το αντίστροφο.
...Από τον χειμώνα του '81 η ελληνική ι-
...στορία δεν καταγράφεται πλέον μέσα
...μου με γεγονότα, αλλά με ερμηνείες και
...συναισθηματικές προσαρμογές. Παλιές
...παρέες, κόμματα και ο καθένας προσω-
...πικά συναγωνιζόμαστε την κυβέρνηση
...σε κάθε λογής επανεκτιμήσεις, αναδι-
...πλώσεις, ρεαλιστικές επανερμηνείες.
...Ψάχνουμε καλόηχες ονομασίες για
...πράγματα που κάποτε κατηγορούσαμε.

Τα περιθώρια για δυναμικές αλλαγές
...στένεψαν απελπιστικά. Ο χειμώνας ξα-
...νάγινε και πάλι βαρύς, όχι πια λόγω πα-
...ρουσίας, αλλά λόγω απουσίας γεγονό-
...των με ιστορική σημασία. Κάπως έτσι
...θυμάμαι και τα χρόνια λίγο μετά το
...1967, όταν κανείς δεν έβλεπε συγκεκρι-
...μένη προοπτική για τα πράγματα κι άρ-
...χισαν οι συνειδησιακές ζυμώσεις Αρι-
...στερά και Δεξιά. Έτσι και τώρα, όλα
...μοιάζουν να ξαναζυμώνονται για ν' α-
...νταποκριθούν ή να προετοιμάσουν ή να
...διαμορφώσουν νέες φάσεις, αυτές που
...θα ολοκληρωθούν κάπου στο μέλλον. Οι
...αξίες που δημιουργήθηκαν στην δεκαε-
...τία με τους βαρείς χειμώνες ρευστο-
...ποιούνται και ξαναδοκιμάζονται στην
...αγορά.

Εφέτος μάλιστα —κι όχι μόνον λόγω
...προσωπικής παράδοσης στο θέμα— ο ε-
...περχόμενος χειμών προμηνύεται ιδιαίτε-
...ρα βαρύς... Τα κομματικά γραφεία είναι
...άδεια όσο ποτέ. Ο γιορτασμός του Πο-
...λυτεχνείου έμοιαζε τόσο απόμακρος και
...μυθοποιημένος όσο και οι σχολικές
...γιορτές της 25ης Μαρτίου. Το καλοκαι-
...ρινό «μεγάλο φαγοπότι» στα πολιτιστι-
...κά μας κούρασε τόσο που δεν χαιρόμα-
...στε πλέον ούτε και το σινεμά. Νέες ιδέες
...στις φιλοσοφικές και κοινωνικές θεω-
...ρίες διεθνώς απουσιάζουν (η ανθρωπο-
...λογία, η σημειολογία, οι νέοι φιλόσοφοι,
...«ξεπεράστηκαν» από καιρό). Τα μπα-
...ράκια μοιάζουν παλιομοδίτικα και το εί-
...δος μάλλον φθίνει. Όλοι βαριεστημένοι,
...μπλαζέ, δύσκολοι, ψάχνουμε απελπι-
...σμένοι κάτι να γεμίσει τον χρόνο και τα
...βραδινά που τον χειμώνα είναι δυστυ-
...χώς μακρύτερα. Η ανάμνηση του Πολυ-
...τεχνείου για τους σημερινούς τριαντάρη-
...δες είναι τέτοια εμπειρία που ούτε τα
...«νεορθόδοξα» ρεύματα, ούτε οι επανε-
...κτιμήσεις των γύφτικων τραγουδιών, ού-
...τε όσα σχετικά ακολουθήσουν, μπορούν
...να αντικαταστήσουν.

εφέτος

άγρια μ' έδειρεν η βαρυχειμωνιά
που μ' έπιασεν χωρίς φωτιά
και μ' ηύρεν χωρίς νειάτα.

... θα τραγουδάμε την Άνοιξη, όταν ο
...Παλαμάς θα 'ναι της μόδας στα γνωστά
...κυκλώματα, όταν θ' αναζητούμε την ε-
...παναστατική σημασία του τρόπου σερ-
...βιρίσματος καθημερινού φαγητού, όταν
...θα 'ναι σικ το διάβασμα παλιών τόμων
...του «Ρομάντσου», το κατηχητικό και ο
...κυριακάτικος εκκλησιασμός. *Η ποικίλη
...δράση των στοχαστικών προσαρμογών*
...θα 'χει φέρει ξανά το φιλοσοφικό μεγα-
...λείο στην Αθήνα...

Μετά θα 'ναι καλοκαίρι, τα πράγματα
...ευτυχώς ευκολύνονται από μόνα τους.
...Ζέστη, τραπεζάκια έξω, ξάπλα. Έ, τι

στο καλό, το καλοκαίρι η τεμπελιά είναι
...θεσμοποιημένη και με νόμο.

Χάρης Καμπουρίδης

Ο πατριωτισμός του Τύπου

«... αυθεντικός σαν έργο του δημιουρ-
...γού του, ηθοποιός να μην τον παρασύρει
...το κοινό και οι αντζέντηδες και είρωνας,
...είρωνας με το ματάκι παιχνιδιάρικο και
...με το κεφαλάκι, πάνω στο μπάγκο του...
...εκδότη...»

Απαντώντας δημοσιογράφοι, διαμέ-
...σου της Ελευθεροτυπίας, σε απειλές της
...αυτοαποκαλούμενης οργάνωσης «17
...Νοέμβρη», είπαν πολλά. Όχι όμως σε
...θέματα ουσίας (εκτός εξαιρέσεων που
...κούφαναν).

Γιατί γράφτηκαν αυτές οι απόψεις:
...Για να απαντήσουν άπαντες προβάλον-
...τες τα στήθη, η βία δεν θα περάσει, ηρω-
...οποιούντες και ηρωοποιούμενοι;

Συγκεντρωτικά οι απαντήσεις δίνου-
...νται σε τρία πλαίσια.

● Η πλειοψηφία του κλάδου τοποθε-
...τείται πλάι στις δυνάμεις που αγωνίζον-
...ται για Εθνική ανεξαρτησία, Λαϊκή κυ-
...ριαρχία, ενάντια στον ιμπεριαλισμό ντό-
...πιο και ξένο, αλλά πάντα στα πλαίσια
...του ΕΦΙΚΤΟΥ (σας θυμίζει τίποτα;).

Ο εχθρός έχει ριζώσει στη δημόσια
...ζωή, και για να αντιμετωπισθεί χρειάζε-
...ται πολιτική βούληση που τώρα υπάρχει
... (σας θυμίζει τίποτα;).

Σαν εγγυητές μόνο οι δημοσιογράφοι
...μπορούν να υψώσουν το ανάστημα σε ο-
...ποιαδήποτε τυχοδιωκτική ενέργεια, που
...βάζει σε κίνδυνο τις λαϊκές κατακτή-
...σεις.

● Οι δημοσιογράφοι κινούνται στα
...πλαίσια των προσπαθειών τους να αντα-
...πεξέλθουν στις υποχρεώσεις του λει-
...τουργήματός τους, ανεπηρέαστοι από α-
...πόψεις άλλων και επεμβάσεις.

● Δημοσιογραφία σημαίνει αλήθεια,
...θυσίες, πίστη στο λαό... (ευχαριστούμε
...για το μάθημα και ανταποδίδουμε). Ο
...λαός ο μόνος κριτής.

... μπλα μπλα δημοκρατία... μπλα
...μπλα με εκλέξατε... η σκηνή αυτή έχει
...πολύ φαί...

Η ανωνυμία του αρχικού κειμένου δεν
...απαλάσσει τους ενδιαφερόμενους από
...κρίσεις. Το να κάνεις την δουλειά σου ό-
...πως θέλεις είναι δικαίωμά σου (Κουτού-
...ζης αστ. συντ. Ελευθεροτυπίας), αλλά
...πρέπει να δεχτείς τη διαφωνία (Λεβεντο-
...γιάννης, Ακρόπολη), γιατί διαφορετικά
...είναι σα να δέχεσαι την υπερεξουσία του
...Τύπου, την άγνοια του κόσμου, ή το χει-
...ρότερο ότι αδιαφορείς.

Καταρχήν πρέπει να υπενθυμίσω μερι-
...κές καταστάσεις ενδεικτικές της κρί-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΣΕΙΡΑ: «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ»
 Επιμέλεια: Άντεια Φραντζή

ΕΠΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
 ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Ανδρέας Αρναού • Ελευθέριος Γερωνικολός
 Σιωπή • Νίκος Παπανδρέου

ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΙΑ

**ΑΛ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ, Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ,
 ΣΤ. ΤΣΙΡΚΑΣ, ΝΤ. ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ**
 Επτά κείμενα για τον Νίκο Καββαδία
 σελ. 77 δρχ. 120

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
 Η αρχαιογνώσια του Οδυσσέα Ελύτη
 σελ. 110 δρχ. 150

Συμβολή στη γνωριμία μας με θέματα
 της νεοελληνικής λογοτεχνίας -
 συναγωγές άρθρων, δοκίμια,
 αναγνώσεις. Σχολιάζονται ποιητές,
 πεζογράφοι, αλλά και συνολικότερα
 προβλήματα του νεοελληνικού λόγου.

**Στην ίδια σειρά
 κυκλοφορούν προσεχώς:**

Μ. Κοπιδάκη, «Αριάδνη» του Γ.
 Σεφέρη • Γ. Κεχαγιόγλου, «Εις την οδόν
 των Φιλελλήνων» του Εμπειρίκου.
 • Μικρό αφιέρωμα στον Γιάννη Ρίτσο •
 Αφιέρωμα στην Κυπριακή λογοτεχνία •
 Γ. Κεχαγιόγλου, «Έρωτας στα χιόνια»
 του Παπαδιαμάντη • Συναγωγή άρθρων
 του Οδυσσέα Ελύτη • Γ. Καλιόρης, Το
 πρόβλημα του γλωσσικού
 αφελληνισμού.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΑΘΗΝΑ: «Νεφέλη» • Μαυρομιχάλη 9
 • τηλ. 36.07.744, 36.39.962
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και Σία»
 • Τσιμισκή 78 • τηλ. 279.720

σης του Τύπου:

● Το συγκρότημα Λαμπράκη, απολύει
 9 τεχνικούς στη φωτοσύνθεση και απει-
 λεί άλλους 50. Στο Έθνος και την Αυ-
 ριανή γίνονται απολύσεις συνδικαλι-
 στών με αποτέλεσμα ξέσπασμα απερ-
 γίας, ξύλο, κίνηση απεργοσπαστικών
 μηχανισμών, επέμβαση της αστυνομίας.
 Στην Ελεύθερη Γνώμη κάποιος υπεύθυ-
 νος είπε, πως θα γράφεται ό,τι θέλει ο
 Ανδρέας. Η Μεσημβρινή πέρασε στα χέ-
 ρια του κ. Βαρδινογιάννη. Στο ΕΣΗΕΑ
 συγκρούσεις μετά τσεκουριών και πλεί-
 στων άλλων αντικειμένων ευτελούς και
 όχι αξίας.

*Προσπάθεια ελέγχου των κέντρων
 πληροφορίας-στεγανοποίηση.*

Ο κ. Παπανδρέου επιτίθεται με αφορ-
 μή τη δημοσίευση περί «αναδόμησης»
 κατά των εφημερίδων, εξαιρώντας όμως
 Νέα, Ελευθεροτυπία, Έθνος, και ξε-
 χνώντας τις διαψεύσεις πληροφοριών
 —που επιβεβαιώνονται— εκ μέρους του
 κ. Μαρούδα.

*Η σιωπή της κυβέρνησης στις δια-
 πραγματεύσεις για τις βάσεις, δίνει το δι-
 καίωμα στις εφημερίδες να γράφουν ό,τι
 θέλουν.*

Η υποβάθμιση του ρόλου του δημο-
 σιογράφου είναι εμφανής, όταν διά στό-
 ματος του υφυπουργού Τύπου και Πλη-
 ροφοριών η εξουσία παίζει το παιχνίδι
 της κολοκυθιάς ή άλλων πιο αναπτυγμέ-
 νων, τεχνολογικά, παιχνιδιών. Ο δημο-
 σιογράφος εκπαιδεύεται να ερμηνεύει
 τις σιωπές και τα «δεν γνωρίζω» υπα-
 κούοντας στην πολιτική γραμμή που
 καθορίζεται απ' την εφημερίδα που δου-
 λεύει.

*Τέλος το θέμα του δεκάρικου που έδει-
 ξε την κερδοσκοπία των εκδοτών και
 την αναξιοπιστία τους.*

Ο παραδοσιακός ρόλος των εφημερί-
 δων —σαν καθοριστές της πολιτικής
 ζωής— με τη σταθεροποίηση των θε-
 σμών δεν υπάρχει, με αποτέλεσμα τον
 κλεφτοπόλεμο —σαν ένδειξη της
 αμηχανίας— των εφημερίδων και των
 δημοσιογράφων μεταξύ τους (συγκρού-
 σεις Μεσημβρινής, Έθνους, Ελευθερο-
 τυπίας, Ρίζοσπάστη, Αυριανής).

Το πρόβλημα εντοπίζεται σε τρεις
 γραμμές: κερδοσκοπία, προσπάθεια ιδε-
 ολογικής επιβολής, που γίνεται πιο συγ-
 κριμένη με τη στεγανοποίηση των
 κέντρων πληροφορίας, με τα προνόμια
 των εκδοτών έναντι του κράτους, και με
 το χαμηλό δημοσιογραφικό επίπεδο (έλ-
 λειψη ανωτάτων σπουδών, εμπορευμα-
 τοποίησης των ειδήσεων).

Κριτής του Τύπου ο λαός (υπερβάλλω,
 ο αναγνώστης), αλλά έχει αυτή τη δυνα-
 τότητα; Πώς θα διασταυρώσει τις πλη-
 ροφορίες του, όταν τον έμαθαν να δια-

βάζει μια εφημερίδα και να εχθρεύεται ό-
 λες τις άλλες; όταν οι μισές μιλούν για
 θαύματα και οι άλλες μισές για κατα-
 στροφές;

*Διαβάζοντας μερικές εφημερίδες νιώ-
 θω... τόσο μόνος, Θεέ μου, τι σου είναι ο
 σοσιαλισμός...*

Πώς μπορούμε να μιλάμε για ανεξαρ-
 τησία του Τύπου, όταν κατεδαφίζοντα
 τα παράνομα σπίτια χωρίς διακρίσεις
 δεν υπάρχουν φτωχοί και πλούσιοι, μόνο
 νόμοι και δικαιοσύνη, όταν δωροδοκίες
 στο ποδόσφαιρο ξεχνιούνται όταν αφο-
 ρούν υψηλά πρόσωπα, όταν ξεχνιέται το
 θέμα Ωνάση, ο κ. Παπανδρέου γράφεται
 Ανδρέας, (ο μόνος αληθινός εκπρόσω-
 πος του Θεού) όταν ξεχνιέται με μιας ο
 πρότερος βίος του κ. Καραμανλή (εί-
 σωπή ο Ανδρέας και σιωπή εγένετο)
 Όταν μυθοποιούνται πρόσωπα και κα-
 ταστάσεις, κατασκευάζονται επιδοξο-
 λαοπατέρες, δολοφόνοι κτλ.

Ο λαός παραπλανάται. Η αλήθεια σί-
 γουρα είναι υποκειμενική, αλλά μερικές
 φορές οι αριθμοί μπορούν να είναι αντι-
 κειμενικοί. Αλλά αν δεν φταίνει οι δημο-
 σιογράφοι για το κοροϊδεμα, ποιο
 φταίει;

*Ο Μαρξ πέθανε, ο Ταρζάν δεν ζει, μή-
 πως φταίει η κυβέρνηση που αντιμετωπί-
 ζει την κατάσταση με τέτοιο τρόπο στο
 πλαίσιο του εφικτού (Ελ. Γνώμη, Γερο-
 νικολός), ή οι εκδότες που μπορεί καμιά
 φορά να έχουν κάποια άλλη γνώμη, για
 λόγο που δεν ξέρουν οι δημοσιογράφοι
 (Σόμπολος εσ. συντ. ΕΡΤ) κάτι που α-
 ποτελεί δικαίωμά τους;*

Πόσοι διοχετεύουν σκόπιμα ειδήσεις
 στις ΕΡΤ και τις εφημερίδες; Ο σωστός
 απαντών, κερδίζει λευκές κόλλες χαρτί
 προς ανάπτυξη του δημοσιογραφικού
 του ταλέντου.

Είναι λαϊκή κατάκτηση η ελευθερία
 της έκφρασης ή όχι, κύριε Γερωνικολό;
 Τι κάνατε για το φίμωμα των φαντάρων
 που ζητούν δημοκρατία στο στρατό, ή ο
 στρατός είναι έξω από κάθε κρίση; Τι
 κάνατε με τους αναρχικούς που πέθαναν
 από απεργίες πείνας; Οι τέτοιου εί-
 δους ειδήσεις δεν δίνονται, ή δίνονται
 στα ψιλά. Άνθρωποι πεθαίνουν, και νο-
 μίζω απέναντι στο θάνατο είμαστε όλο
 ίσοι.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διαμορ-
 φώνουν. Δυστυχώς απ' την πλειονηφία
 του λαού δεν μπορούν να ελεγχθούν
 γιατί αυτό προϋποθέτει πλήρη γνώση
 της λειτουργίας του κράτους και της ι-
 δεολογίας του, που δεν την έχουν.

Η δημοκρατική υπεύθυνη ενημέρωση
 και πλειονηφία του λαού μας, επαφίεται
 στον πατριωτισμό της κυβέρνησης, των
 εκδοτών και των δημοσιογράφων...

Νίκος Πάνου Αδαμαντιδής

ΕΝΤΟΣ ΕΚΤΟΣ & ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ. Ψηφίσματα. Ψηφίσματα ανάπηρα από την αίσθηση του μέτρου και της ελληνικής γλώσσας. Ψηφίσματα κακοπροσαρμοσμένων δεξιών στις επιταγές των περιστάσεων. Σαλταδόρων από τη χθεσινή αντιδραστική αποστροφή στη σημερινή πορτουνιστική σαχλαμάρα. Ψήφισμα του Συλλόγου Μονίμων Υπαλλήλων του Υπουργείου Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος. Απόσπασμα από το εφετεινό ψήφισμα που έχει την... κωδική ονομασία... Ψήφισμα Α:

«Το μεγαλοφάνταστον δημιουργικόν έργον των παιδιών του Πολυτεχνείου ξεπερνά τη δύναμη της λογικής του ανθρώπου, απλώνεται στις διαστάσεις του άπειρου και ταυτίζεται με το πνεύμα του σύμπαντος.

.....
Η εξέγερση των ηρώων του Πολυτεχνείου θα αποτελεί πάντα για μας μια δακρυσμένη ανάμνηση αλησμόνητων συγκινήσεων γιατί υπήρξε η φωνή της ελληνικής ψυχής, του ελληνικού πνεύματος, της ελληνικής βούλησης η οποία αντιτάχτηκε πάντα εναντίον των δυνάμεων του σκότους προς επικράτησιν του φωτός προς κυριαρχίαν της ιδέας προς υπεράσπισιν της ελευθερίας».

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ. Πολυτεχνείο, διανομές και σφαίρες επιρροής.

Στη διανομή των γερμανικών και γερμανοκρατούμενων εδαφών το Γενάρη του 1945 στη Γιάλτα η Ελλάδα εκχωρήθηκε «οριστικά» στην αγγλική σφαίρα επιρροής.

Στη διανομή των εδαφών της Βυζαντινής αυτοκρατορίας το 1204 στην Κωνσταντινούπολη η Αθήνα έπεσε στο μερίδιο των δουκών ντε λα Ρος.

Στη διανομή του Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου —άγνωστο πότε και πού— το κιγκλιδωμά του, με άλλα λόγια, του Πολυτεχνείου το κάγκελο, περιήλθε στην εξουσία του Νίκου Παναγιωτούνη.

Ο σύντροφος Νίκος Παναγιωτούνης —που ασκεί επιτυχώς το επάγγελμα του στιχοπλόκου με ειδικότητα την αντικαπιταλιστική ρίμα— εκθέτει άπαξ του έτους ολόκληρη την επαναστατική δημιουργία του, αναρτημένη και

αναπεπταμένη επί του εν λόγω κιγκλιδώματος, από Τοσίτσα μέχρι Στουρνάρα.

Η έκθεση αρχίζει μία εβδομάδα —το αργότερον— προ της καθιερωμένης πορείας, διατηρεί τη χρονική της ανεξαρτησία από τα εκάστοτε εορταστικά τριήμερα μέχρι δεκαεπταήμερα και λήγει με πρωτοβουλία των υπευθύνων της καθαριότητας του ιδρύματος την επομένη ή τη μεθεπομένη της Πορείας. Παραθέτω μικρό δείγμα της εφετεινής δημιουργίας του σύντροφου Παναγιωτούνη:

«Όσοι περισσότεροι πίνουν απ' το κοκκινέλι

Όλο και νωρίτερα κάθε μέρα θ' ανατέλει»

(από το ποίημα «η ρόδα»)

«Στο χωριό μου δεν διαβάζονται φυλλάδες

που τις γράφουν πονηροί καλαμαράδες

.....

Μήτε και βλέπουν χαζοκούτι

που 'χει δικό του μπαλαμούτι»

(Από το ποίημα «το χωριό μου»)

Η μοναδική επικαγκέλιος παραχώρηση του σύντροφου Παναγιωτούνη, στον... πεζό λόγο —πνιγμένη μέσα στον ποιητικό— είναι μια αναρτημένη αγγελία του με την οποία ζητά νέους και νέες για ολιγοήμερη εργασία. Ο σύντροφος Παναγιωτούνης υπόσχεται αμοιβή 6.000 δραχμών στους πωλητές των τόμων της ποιητικής του τέχνης...

ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΕΙΣ. «Το 1987 —βεβαιώνει ο υπουργός Ενεργείας και Φυσικών Πόρων κ. Κουλουμπής— θ' απομακρυνθεί το εργοστάσιο της ΔΕΗ από το Κερατσίνι».

Το 1988 —αυτό πια έχει υπογραφεί— θα φύγουν εάν δεν μείνουν οι αμερικανικές βάσεις. Στο ίδιο έτος 1988 υπολογίζει το υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας να στήσει τα πρώτα Κέντρα Υγείας στην Αθήνα.

Επειδή έχω λόγους να ελπίζω ότι μέχρι το 1990 θα δοθούν ακόμη λύσεις στο Οιδιπόδειο σύμπλεγμα και στη δυσκοιλιότητα εκφράζω την αισιοδοξία μου για το μέλλον του τόπου. Η ευτυχία

ετεροχρονίζεται αλλά στο χείλος της δεκαετίας αναμένει ζωή χαρισάμενη.

ΔΗΜΟΣΙΟ. Μια θέση στο δημόσιο. Το όνειρο κάθε ταλαιπωρου συνέλληνα. Να απαγγιάσει να ξεκουραστεί και να οργανώσει με την ησυχία του το επαγγελματικό του μέλλον στον ιδιωτικό τομέα. Δημόσιο. Προσλήψεις στο δημόσιο. Εξελίζεις. Οι προσλήψεις θα γίνονται του λοιπού με τη νέα ηλεκτρονική μέθοδο ή μέθοδο Κουτσόγιωργα. Η σχετική είδηση εκπέμπεται από τα δελτία ειδήσεων της ΕΡΤ-1. Προηγείται —επί το ενημερωτικότερον— μια σύντομη αναφορά στους λόγους που οδήγησαν στην καθιέρωση του νέου συστήματος: «Η διαβλητότητα στις προσλήψεις στο δημόσιο έχει γίνει από καιρό αντικείμενο αμφισβήτησης...».

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ.

Διαφημιστική αφίσα του «ΡΙζοσπάστη». Η αφίσα εικονίζει ένα όλογλυκο νέο να διαβάσει την εφημερίδα ενώ κρατά μια μισοδαγκωμένη φέτα ψωμί. Το νοητικό μήνυμα της εικόνας είναι προφανές. Ο γλυκός νέος είναι εργαζόμενος και έχει πολύ λίγο ελεύθερο καιρό. Αλλά ακόμη και τον ελάχιστο που εξασφαλίζει —για τα απολύτως απαραίτητα φαγητό, ύπνο κτλ.— τον μοιράζεται με τον αγαπημένο του «ΡΙζοσπάστη». Υπέροχα. Τι έπιασε όμως τον αφισοποιό και το κυριότερο πώς πιάστηκε στον ύπνο ο καθοδηγητής του και ο νέος εικονίζεται να βλέπει την εφημερίδα πάνω από τα ματογιάλια του;

Είναι δυνατόν ένα τόσο μικρό παιδί να πάσχει από πρεσβυωπία;

ΔΑΚΤΥΛΙΔΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΑΚΤΥΛΙΔΟΣΤΟΜΙΕΣ

- «Το παιχνίδι διαρρέει συναρπαστικό καθώς οι δύο αντίπαλοι κινούνται με κέφι στον αγωνιστικό χώρο» (Από την ραδιοφωνική περιγραφή του ποδοσφαιρικού αγώνα μεταξύ του Άρη και του Απόλλωνα Καλαμαριάς).
- «Να βουλευέσθε προσδευτικά» (παρά του αρχιεπισκόπου Σεραφείμ προς τους βουλευτές μετά τον —πρόσφατο— αγιασμό για την έναρξη της Γ' συνόδου της Βουλής).

Ελληνική Λογοτεχνία • Δοκίμιο • Ξένη Λογοτεχνία
Φιλοσοφία • Εθνική Αντίσταση • Παιδικά
Ελληνικά Θέματα • Επιστημονική Φαντασία

Εξάντας

Κωλέττη 11 • Τηλ. 36.04.885
Τζαβέλα 1 • Τηλ. 36.21.236

Οι Έλληνες Διεθνοποιούν και οι Τούρκοι Εθνικοποιούν την Κύπρο

του Βασίλη Ξυδιά

Βάζοντας στις εξελίξεις την προσωπική του σφραγίδα, ο Ραούφ Ντενκτάς δημιούργησε την περασμένη εβδομάδα μια νέα κρίση που τίναξε στον αέρα και τις λιγοστές ελπίδες που είχαν απομείνει σε μερικούς για μια «άμεση» και «οριστική» διευθέτηση του Κυπριακού.

Βέβαια, έτσι όπως εξελίσσονταν τα πράγματα μέχρι εκείνη τη στιγμή, όλοι ήξεραν ότι πίσω από την κινητικότητα και τα διπλωματικά πάρε-δώσε της πρωτοβουλίας Κουεγιάρ κρύβονταν (τρόπος του λέγειν) η στασιμότητα και το αδιέξοδο. Εδώ και αρκετό καιρό το πρόβλημα δεν ήταν πλέον το πώς θα προχωρούσε αυτή η πρωτοβουλία, αλλά το ποιος θα χρεωνόταν την αποτυχία της. Ανακηρύσσοντας την «ανεξαρτησία» του Τουρκοκυπριακού «κράτους», ο Ντενκτάς έλυσε οριστικά αυτό το πρόβλημα παίρνοντας – στα μάτια της διεθνούς κοινής γνώμης – το κρίμα στο λαιμό του.

Μ' αυτή του την ενέργεια ο Ντενκτάς ήξερε προφανώς ότι θα έφερνε την τουρκοκυπριακή και την τουρκική διπλωματία σε πολύ δύσκολη θέση. Ήξερε επίσης ότι με την κίνηση αυτή διακινδύνευε το ενδεχόμενο μιας ελληνικής απάντησης που θα δημιουργούσε στην Κύπρο νέα δεδομένα, αντίθετα προς τις τουρκικές επιδιώξεις (πχ. ένωση της ελεύθερης Κύπρου με την Ελλάδα, ή μεταφορά ελληνικού στρατού στην Κύπρο). Μια τέτοια απάντηση θα είχε σαν αποτέλεσμα την αλυσιδωτή δημιουργία νέων κρίσεων οι οποίες με τη σειρά τους θα οδηγούσαν πιθανότατα σε μια ελληνο-τουρκική αναμέτρηση, που κι

αυτή είναι αντίθετη με τις σημερινές βλέψεις της Άγκυρας.

Αυτού του είδους τα μειονεκτήματα εμφανίζονταν τόσο αποφασιστικά, ώστε το μεγαλύτερο μέρος της ελληνο-κυπριακής ηγεσίας θεωρούσε ότι οι προειδοποιήσεις του Ντενκτάς δεν ήταν παρά μια μπλόφα, ή τελοσπάντων ένα όχι τόσο άμεσα πιθανό ενδεχόμενο.

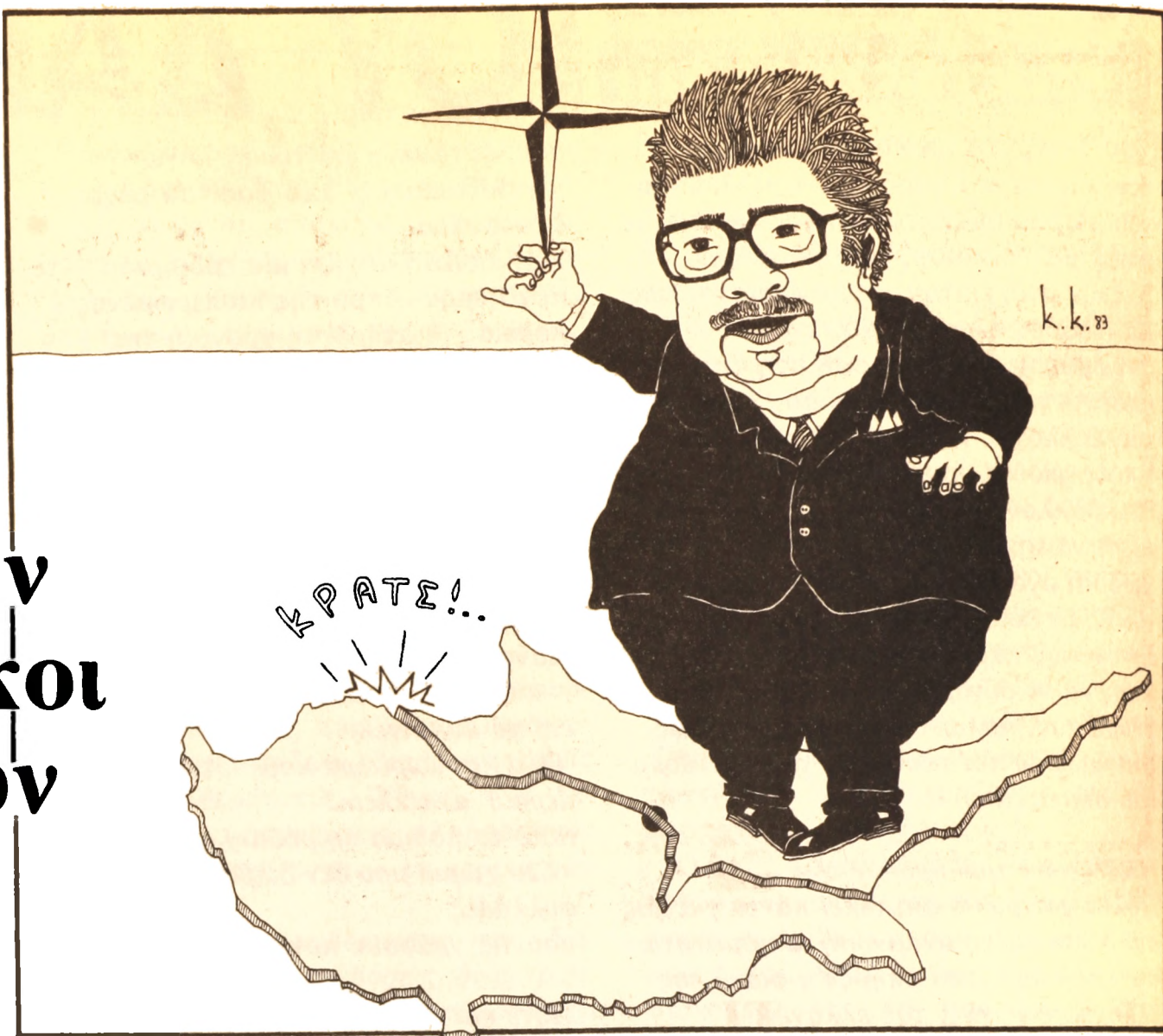
Παρόλα αυτά ο Ντενκτάς προχώρησε σ' αυτή τη «μονομερή» ενέργεια, και τώρα βρισκόμαστε μπροστά στην εξής παράδοξη κατάσταση: Η ελληνική πλευρά να θριαμβολογεί για τη «διεθνή καταδίκη» (θεωρώντας πως αυτή η «καταδίκη» δάζει φραγμούς στα τουρκικά σχέδια) και την ίδια στιγμή να καταγγέλλει ότι η κίνηση αυτή του Ντενκτάς ήταν αποτέλεσμα καλοστημένου σχεδίου των Τούρκων (πράγμα που σημαίνει πως – αν μη τι άλλο – οι Τούρκοι θα έπρεπε να είχαν προβλέψει τη διεθνή αντίδραση και παρόλα αυτά να είχαν εκτιμήσει ότι η ενέργεια αυτή τους συνέφερε).

Η ελληνική πλευρά κάνει το λάθος εκείνο που θα επιτρέψει στην Τουρκία να επωφεληθεί από μια – κατά τα άλλα – πολύ αμφίβολη κίνηση: Πιστεύει πως η αδυναμία της τουρκικής ενέργειας βρίσκεται εκεί ακριβώς που βρίσκεται η ισχύς της.

Είναι γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των χωρών μελών του ΟΗΕ καταδίκασε την ανακήρυξη της τουρκοκυπριακής «ανεξαρτησίας». Αρκετές μάλιστα χώρες έθεσαν ζήτημα ανάκλησής της, πράγμα που κατοχυρώθηκε και στο ψήφισμα του Συμβουλίου

Ασφαλείας. Ταυτόχρονα όμως, σύσσωμη η «διεθνής κοινότητα» επεσήμανε την ανάγκη να επιλυθεί οριστικά το πρόβλημα με τη συνέχιση του διαλόγου. Εδώ ακριβώς φαίνονται και τα όρια της διεθνούς παρέμβασης. Δεν πρόκειται μόνο για την αδυναμία της «διεθνούς κοινότητας» να επιβάλει στην τουρκική πλευρά τις απόψεις της, αλλά για κάτι περισσότερο. Είναι τέτοια η φύση της διεθνούς διπλωματίας, που στην αδυναμία της να επιβάλει στην τουρκική πλευρά την ανάκληση της τουρκοκυπριακής «ανεξαρτησίας» (αδυναμία για την οποία δεν πιστεύουμε να αμφιδάλει κανείς) θα αναγκαστεί με την πάροδο του χρόνου να στρέψει τις πιέσεις της προς την ελληνική πλευρά για μια αποδοχή του διαλόγου. Πράγμα που θα σημαίνει για μια ακόμα φορά την ντεφάκτο αποδοχή των τετελεσμένων. Στην περίπτωση αυτή, η ενέργεια των τουρκοκύπριων θα έχει αποδειχτεί επιτυχής.

Θα ήταν ίσως σκόπιμο σ' αυτό το σημείο να υπενθυμίσουμε πως ο Ντενκτάς ισχυρίστηκε (και – πιστεύουμε – με μεγάλη δόση ειλικρίνειας) πως η ανακήρυξη της τουρκοκυπριακής «ανεξαρτησίας» έγινε ακριβώς για να κατοχυρώσει την «ισοτιμία» των Τουρκοκύπριων προς τους Ελληνοκύπριους οι οποίοι ήδη κατέχουν «το δικό τους κράτος» στη νότια Κύπρο. Ακόμα κι αν θεωρήσουμε πως πίσω από τη «μονομερή» ενέργεια του Ντενκτάς βρίσκονται κάποιες ιδιαίτερες (προσωπικές ή άλλες) φιλοδοξίες ή σκοπιμότητες, η ανάληψη ενός τρόπου για να επιβληθεί η

ΕΝΑ ΝΕΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Η μονόπλευρη ανακήρυξη της ανεξάρτητης Κυπριακής Τουρκικής Ομοσπονδίας δεν αποτελεί ούτε το πρώτο ούτε το τελευταίο χωρίς επιστροφή, βήμα για το νησί.

Εάν οι Ελληνοκύπριοι και η Ελλάδα δεν παρασέρνονταν από τις φαντασιώσεις της Ένωσης...

Εάν οι Ελληνοκύπριοι και οι Έλληνες έμεναν πιστοί στις συνθήκες '59-'60 που αποτελούσαν, βήματα για την Κυπριακή Ανεξαρτησία... Εάν το 1974 το πραξικόπημα του Σαμψών δεν έριχνε τον Μακάριο... Εάν δεν μετέδιδε το όνειρο του Παν-Ελληνισμού ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Παπανδρέου στην Κύπρο... Εάν η Ελληνοκυπριακή πλευρά συνέχιζε τις διεθνείς διαπραγματεύσεις για να τεθούν υπό εγγύηση τα δικαιώματα των Τούρκων...

γνώμη, δεν αναγνωρίζει έτσι εύκολα κινήσεις τέτοιου είδους.

Φυσικά, η μονόπλευρη κήρυξη ανεξαρτησίας των λευκών της Ροδεσίας το 1965 είναι μια διαφορετική υπόθεση από την Τουρκοκυπριακή κοινότητα. Οι λευκοί της Ροδεσίας για να καταπιέσουν την πλειοψηφία των μαύρων οδηγήθηκαν στη μονόπλευρη ανεξαρτησία.

Οι Τουρκοκύπριοι όμως ανακήρυξαν την ανεξαρτησία τους για την αυτοάμυνά τους.

Με τη διαφορά ότι οι τελικές αντιδράσεις για τη μονόπλευρη ανεξαρτησία δεν θα διαφέρουν απ' αυτές της Ροδεσίας του '65. Τελικά το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών θα πάρει πιεστικά μέτρα φτάνοντας ακόμα και στο εμπόριο ενάντια στο Τουρκοκυπριακό κράτος.

Όμως, ό,τι έγινε, έγινε... Η Τουρκική Δημοκρατία, σ' ένα πρόβλημα σαν το κυπριακό που χρονίζει χωρίς λύσεις, βρίσκεται και σ' αυτήν τη φάση αναγκαστικά πλάι στην τουρκική κοινότητα. Κατ' αυτό τον τρόπο, θα μοιραστεί ένα μέρος των διεθνών πιέσεων που θ' αντιμετωπίσει το Τουρκοκυπριακό κράτος και η Τουρκική Δημοκρατία.

Χαιρετίζουμε την ίδρυση ενός Νέου Τούρκικου κράτους.

Η ελπίδα μας είναι η Άγκυρα να έχει εκ των προτέρων υπολογίσει το δύσκολο διπλωματικό πρόβλημα που θα έχει ν' αντιμετωπίσει. Διότι αυτή τη στιγμή το κυπριακό εκ νέου περνάει εξίσου σοβαρή φάση μ' εκείνη της επέμβασης του 1974. Αυτά που θ' ακολουθήσουν θα είναι δύσκολα και με προβλήματα.

MEHMET BARLAS

ΕΝΑ ΔΙΑΦΩΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Την ημέρα του νέου τουρκικού πραξικοπήματος στην Κύπρο, 16 Νοεμβρίου 1983, η Μιλλιέτ κυκλοφόρησε με ολοσέλιδο το χάρτη της Κύπρου, όπως αναδημοσιεύεται στις σελίδες αυτές. Το κύριο άρθρο, που τον συνόδευε ήταν υπογραμμένο από τον πρώην προοδευτικό, και νυν υπηρέτη του κρατισμού της τουρκικής χούντας, δημοσιογράφο Μεχμέτ Μπαρλάς. Αναδημοσιεύουμε το άρθρο αυτό γιατί φωτίζει τις προθέσεις της Τουρκίας και το διάβημα του Ντενκτάς. Ο Μεχμέτ Μπαρλάς μιλά με σαφήνεια για «μονόπλευρη ανεξαρτησία», για «επίσημη διχοτόμηση» και για «βήμα —όχι το τελευταίο— χωρίς επιστροφή»...

«ισοτιμία» στο διάλογο των δύο κοινοτήτων είναι το σημείο στο οποίο η τουρκοκυπριακή πρωτοβουλία εντάσσεται οργανικά στην στρατηγική της Άγκυρας.

Γιατί είναι λάθος να λέγεται ότι η Άγκυρα επιθυμεί τη διχοτόμηση ή τον διαμελισμό της Κύπρου. Στις μακροπρόθεσμες στρατηγικές βλέψεις της Τουρκίας παραμένει πάντα το ενδεχόμενο της κατάκτησης όλου του νησιού, μέσα στα πλαίσια ενός γενικότερου επεκτατικού προσανατολισμού της προς τη Μέση Ανατολή και τα δυτικά σύνορά της προς την Ευρώπη. Μια λύση που θα χώριζε οριστικά το νησί στα δύο, θα οδηγούσε αργά ή γρήγορα στη διπλή ένωση. Πράγμα που θα κατοχύρωνε μεν για την Τουρκία την κτήση της βορείας Κύπρου, αλλά θα της έθετε οριστικά εμπόδια στην ολική κατάκτηση του νησιού.

Αυτό που επιδιώκει πραγματικά η

Άγκυρα είναι μια λύση Ομοσπονδίας ή Συνομοσπονδίας που θα πετυχαίνει δυο πράγματα:

- Αφ' ενός, θα κατοχυρώνει μια όσο γίνεται μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική ανεξαρτησία της τουρκοκρατούμενης από την νότια ζώνη.

- Αφ' ετέρου, θα δίνει στην Τουρκία το τυπικό ή το ουσιαστικό δικαίωμα να ενδιαφέρεται και να καθορίζει τις τύχες όλου του νησιού. Δικαίωμα που θα μπορούσε να το χρησιμοποιήσει — αν και όποτε της δοθεί η ευκαιρία — για την επίτευξη του τελικού της στόχου.

Σ' αυτή τη λογική της επανέναρξης ενός «ισότιμου» αυτή τη φορά — διαλόγου φαίνεται πως ο Ντενκτάς διαθέτει κι άλλα χαρτιά, και ήδη άνοιξε το πρώτο προσφέροντας στους πρόσφυγες της Αμμοχώστου τη δυνατότητα να ξαναγυρίσουν στα σπίτια τους κάτω από προσωρινή διοίκηση των δυνάμεων του ΟΗΕ, καλώντας ταυτόχρονα σε διάλο-

γο τους Ελληνοκύπριους.

Για όσους λοιπόν καταλαβαίνουν την επίπεδη και άνευρη γλώσσα της διπλωματίας, η αφελής αυτή ευχή υπέρ της επίλυσης του προβλήματος και υπέρ του διαλόγου στρέφεται αντικειμενικά — όσο κυλά ο καιρός — εις βάρος της ελληνικής πλευράς.

Είναι χαρακτηριστική η σχετική Γιουγκοσλαβική ανακοίνωση, η οποία χαιρετίστηκε από ολόκληρο τον ελληνικό τύπο επειδή «καταδίκασε» την τουρκοκυπριακή ενέργεια. Αυτό που δεν πρόσεξε (ή που απέκρυψε σκόπιμα) ο ελληνικός Τύπος ήταν η μικρή φρασούλα που υπήρχε στο τέλος της ανακοίνωσης και η οποία καλούσε τα δυο μέρη να διαπραγματευτούν «σε ισότιμη μεταξύ τους βάση». Τι άλλο καλύτερο θα μπορούσε να περιμένει η τουρκική διπλωματία από μια τέτοια «καταδικαστική» απόφαση;

Χαρακτηριστική είναι επίσης και η

στάση του ευρωπαϊκού τύπου. «Λεπτή κατάσταση» – έγραφε στο κύριο σχόλιο της η Λιμπερασιόν την επομένη των γεγονότων. «Μια οικονομική κοινότητα και ένας στρατιωτικός συνασπισμός θα πρέπει να πάρουν μια θέση υπέρ του ενός απ' τους εθνικισμούς δύο μελών τους». Είναι δέδαια γεγονός ότι οι Ευρωπαϊκές εφημερίδες θεώρησαν ένοχη την τουρκική πλευρά για τη «μονομερή» της ενέργεια. Όσες φορές όμως οι ευρωπαίοι δημοσιογράφοι προσπάθησαν να εμβαθύνουν την ανάλυσή τους, φάνηκε καθαρά πως γι' αυτούς το Κυπριακό είναι πρόβλημα «εθνικιστικών ανταγωνισμών των δύο κοινοτήτων». Από κει και πέρα η μόνη κατηγορία που μπορεί να βαρύνει τους Τούρκους είναι πως παίζουν τίμια το παιχνίδι. Αλλά την σήμερον ημέρα που ο κόσμος καίγεται, ποιος είναι ο αναμάρτητος που θα τους ρίξει πρώτος το λίθο;

Εδώ φαίνεται πολύ καθαρά η επιτυχία της τουρκικής διπλωματίας, η οποία γνωρίζοντας τον κυνισμό της διεθνούς «κοινής γνώμης», δεν επέμεινε τόσο στο να δικαιώσει την εισβολή, όσο στο να δώσει το δικό της πλαίσιο ερμηνείας για τα πράγματα: να παρουσιάσει δηλ. το Κυπριακό σαν πρόβλημα συνύπαρξης δύο κοινοτήτων. Πράγμα που το κατάφερε όχι μόνο μέσα από το συνεχές διπλωματικό ψηστήρι, αλλά κυ-

ρίως με τον τρόπο που χειρίστηκε το ζήτημα πρακτικά αποφεύγοντας συστηματικά να πάρει η ίδια μέρος στις διαπραγματεύσεις και αναδεικνύοντας διαδικασίες που έφεραν αντικειμενικά σε προστριβή τις δύο κοινότητες. Εκ των υστέρων βλέποντας τα πράγματα, θα μπορούσε κανείς να πει πως η αποδοχή του διακοινοτικού διάλογου ήταν ίσως για την ελληνική πλευρά μεγαλύτερο λάθος κι από τις συμφωνίες για την Διζωνική Ομοσπονδία.

Μέσα λοιπόν σ' αυτό το κλίμα, τι μπορεί να περιμένει η ελληνική ηγεσία από τη διεθνή «καταδίκη» προς τους Τουρκοκύπριους; Θα είχαμε ίσως όλο το δικαίωμα να ισχυριστούμε πως πρακτικά δεν μπορεί να περιμένει τίποτα. Και θα μπορούσαμε να επικαλεστούμε όλη τη σχετική εμπειρία του παρελθόντος. Για να είμαστε όμως πιο ακριβείς, θα λέγαμε πως η διεθνής «καταδίκη» προς το κράτος του Ντενκτάς μπορεί πραγματικά να προσφέρει κάτι. Αυτό που μπορεί να προσφέρει είναι ένα πλαίσιο διεθνούς ανοχής και αδράνειας στην περίπτωση μιας δικιάς μας πρωτοβουλίας.

Το πρόβλημα βρίσκεται ακριβώς εδώ. Ότι απ' όπου και να το ψάξει κανείς το πράγμα, η ελληνική πλευρά είναι τελείως απροετοίμαστη για να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία που της δίνεται.

Δεν πιστεύουμε ότι το πρόβλημα αυτό θα μπορούσε να λυθεί με την «επεξεργασία» προτάσεων, ή στρατηγικής, ή με ο,τιδήποτε σχετικό. Πίσω απ' τη δυσκινησία της ελληνικής πλευράς βρίσκεται η βαθιά διάσπαση και ο διαφορετικός προσανατολισμός των εθνικών δυνάμεων της Ελλάδας και της Κύπρου.

Αυτό είναι το αποτέλεσμα της «στρατηγικής» της διεθνοποίησης. Της πολιτικής δηλ. που μετέτρεψε το Κυπριακό από πρόβλημα εθνικό, σε πρόβλημα διακρατικών διπλωματικών διαβουλεύσεων εγκλωβίζοντας την Ελλάδα και την Κύπρο στους περιορισμούς και στις σκοπιμότητες αυτών των διαβουλεύσεων.

Σήμερα είναι ίσως η ύστατη στιγμή που η πολιτική ηγεσία θα έπρεπε να απαντήσει χωρίς υπεκφυγές στο πραγματικό δίλημα: Θα συνεχίσει την πολιτική του μακρόχρονου αγώνα αρπάζοντας την ευκαιρία που της έδωσαν οι Τούρκοι για να επανορθώσει τα τακτικά και στρατηγικά σφάλματα του παρελθόντος, ή κλείνει μια ανοικτή πληγή αποδεχόμενη με τους καλύτερους δυνατούς όρους την ήττα της ελληνικής πλευράς στο διαπραγματευτικό πεδίο;

Φοβόμαστε μήπως τα πράγματα αποδείξουν πως ούτε το ένα ούτε το άλλο είναι δυνατόν.

Γιά τη γυναίκα

KRISNA

ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΣΗΛΩΣΚΩ

ΠΩΛΗΣΗ:
ΧΟΝΔΡΙΚΗ - ΛΙΑΝΙΚΗ

Όλα Εισαγωγής μας
από ΑΣΙΑ - ΕΥΡΩΠΗ

- * Φορέματα * Τσάντες (δέρμα-πανί)
- * Φούστες * Πουκαμίσες
- * Πορτοφολάκια
- * Κοσμήματα
- * Πουλόβερ
- * Σύνολα
- * Μπουφάν * Πλεκτά * Μπατίκ
- * Μαντίλια * Μαντίλες (Κρόσσι)
- STICKS ● Βάσεις STICKS
- XENA

**ΠΗΓΗ
ΙΝΔΙΚΩΝ**

KRISNA

1) ΣΟΛΩΝΟΣ 109 - ΤΗΛ. 36.04.634
2) ΣΟΛΩΝΟΣ 124 - ΤΗΛ. 36.20.923
3) ΣΟΛΩΝΟΣ & ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 29 - ΤΗΛ. 36.42.963

ΡΑΣΕΛ
ΤΖΑΚΟΜΠΙ

**κοινωνική
ἀμνησία**

ΚΡΙΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΚΟΝΦΟΡΜΙΣΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΤΛΕΡ ΣΤΟΝ ΛΑΙΝΓΚ

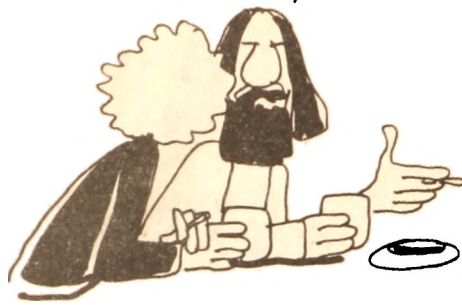
Ύψιλον / βιβλία

Σολωμού 16, Αθήνα 106 83, τηλ. 36.38.257

ΔΕΝ ΞΕΡΕΙΣ ΠΩΣ
ΕΓΙΝΑΝ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ;
ΝΑ ΣΟΥ ΠΩ ΕΓΩ
ΠΩΣ ΕΓΙΝΑΝ

ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΑΚΟΙ ΕΙΧΑΝ
ΜΑΖΕΥΤΕΙ ΓΙΑ ΝΑ ΤΙΜΗΣΟΥΝΕ
ΤΑ ΙΟΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΡΩΙΚΗ
ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΗΣ "ΓΚΡΑΝ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ",
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΤΟΤΕ ΕΓΙΝΕ
ΤΟ ΚΑΚΟ

ΜΙΑ ΠΑΡΕΑ ΑΝΑΡΧΟΑΥΤΟΝΟΜΟΙ
ΣΠΑΣΑΝΕ ΒΙΤΡΙΝΕΣ, ΒΟΥΘΞΑΝΕ
ΒΙΝΤΕΟ ΚΑΨΑΝΕ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΣΗΜΑΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΥΡΨΑΝΕ
ΤΟ ΑΥΤΟΝΟΜΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ
ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

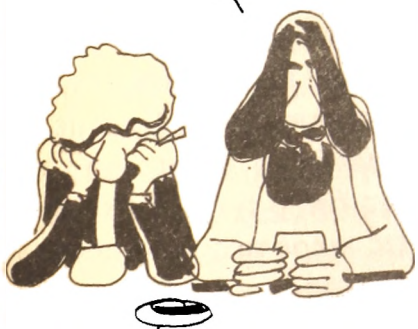
ΑΜΕΣΩΣ Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΑΝΤΕΔΡΑΣΕ
ΣΑΝ ΕΝΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ. ΤΟ ΚΚΕ ΠΙΟΤΑΣΕ
ΤΑ 65 ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ, Η Ν.Δ. ΚΑΙΕΣΕ ΣΕ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΝ ΜΑΝΟ, Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
ΚΑΤΑΡΓΗΣΕ ΤΟ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟ ΤΩΝ
ΒΥΤΙΟΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΟΛΑΟΣ ΞΕΧΥΘΗΚΕ
ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΣΕ ΜΙΑ ΤΕΡΑΣΤΙΑ
ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ ΠΟΥ ΟΝΟΜΑΣΤΗΚΕ "ΟΡΚΟΣ",

ΝΑΙ... ΟΡΚΟΣ !
Ο ΚΑΤΣΙΦΑΡΑΣ ΟΡΚΙΣΤΗΚΕ
ΟΤΙ ΜΕΧΡΙ ΝΑ ΛΕΥΤΕΡΩΘΕΙ
Η ΚΥΠΡΟΣ Θ' ΑΛΛΑΞΕΙ ΚΑΘΕ
ΦΡΑ ΚΟΥΣΤΟΥΜΙ, Η ΕΡΤ ΝΑ
ΜΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΕΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ
ΕΙΔΗΣΕΩΝ, ΟΙ ΚΝΙΤΕΣ ΝΑ
ΚΑΝΟΥΝ ΚΑΙ ΞΕ ΣΥΜΕΔΡΙΟ

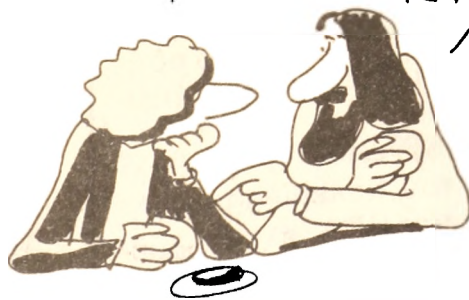

ΕΝΑΣ ΛΟΧΑΓΟΣ ΟΡΚΙΣΤΗΚΕ
ΟΤΙ ΑΝ ΔΕΝ ΚΥΜΑΤΙΣΕΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΣΗΜΑΙΑ ΣΤΗΝ Β. ΚΥΠΡΟ ΘΑ ΣΤΕΛΝΕΙ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΤΟΥΣ ΑΝΤΡΕΣ ΤΟΥ
ΝΑ ΜΑΖΕΥΟΥΝ ΣΑΛΙΓΚΑΡΙΑ

ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΑΥΤΗ
ΤΗΝ ΠΙΕΣΗ
ΦΑΝΤΑΖΟΜΑΙ
ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ
ΔΥΝΑΜΕΙΣ
ΛΥΓΙΣΑΝ

ΛΥΓΙΣΑΝ
ΑΛΛΑ ΟΧΙ
Μ' ΑΥΤΑ.
ΕΜΑΘΑΝ
ΞΑΦΝΙΚΑ ΠΙΣ
Ο ΑΒΕΡΩΦ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ!
ΑΥΤΟ ΤΟΥΣ
ΤΣΑΚΙΣΕ

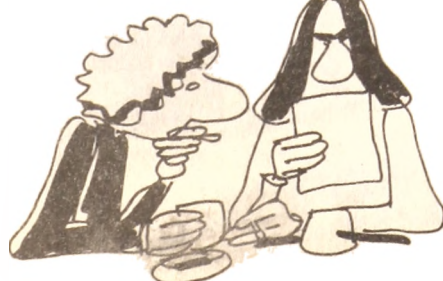
ΚΑΛΑ ΝΑ ΠΑΘΩΝΕ
ΤΑ ΚΑΘΑΡΜΑΤΑ...
ΤΕΤΟΙΟΙ ΠΟΥ 'ΝΑΙ
ΘΕΛΟΥΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ
ΟΠΙΣ ΚΑΝΕΙ Η
17 ΝΟΕΜΒΡΙΗ

ΣΦΙΣΤΑ! ΚΑΛΑ ΤΑ ΛΕΜΕ...
ΜΕ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΙΠΕΣ
ΔΕΝ ΠΙΝΕΤΑΙ ΤΙΠΟΤΑ
ΘΕΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΥΠΡΕ;
ΒΓΑΛΕ ΜΙΑ ΚΟΥΜΠΟΥΡΑ
ΝΑ ΚΑΘΑΡΙΖΕΙ ΟΤΟΠΟΣ
ΔΙΑΒΑΣΕΣ ΤΗΝ ΠΡΟΚΥΡΗΞΗ ΤΟΥΣ;

ΕΔΩ
ΤΗΝ ΕΧΩ
ΛΕΕΙ ΚΑΙ
ΓΙΑ ΜΑΣ

ΛΕΕΙ ΓΙΑ ΜΑΣ
ΚΑΙ ΤΙ ΛΕΕΙ
ΓΙΑ ΜΑΣ;

ΜΑΣ ΛΕΕΙ
"ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΑΔΕΣ
ΤΩΝ ΕΞΑΡΧΕΙΩΝ"

Η «επανάσταση» πέρασε στα «ψιλά»...

του Δ.Κ. Δέψη

Σ' αυτή την τέταρτη εμφάνισή της, μέσα σ' οχτώ χρόνια, για πρώτη φορά η «17 Νοέμβρη» αποτυχαίνει. Τρεις μέρες μετά τη δολοφονία των Τσάντες - Βελούτσου το θέμα πέρασε στα «ψιλά» των εφημερίδων —κι ούτε την πρώτη καν δεν είχαν τα μέλη της την ικανοποίηση να δουν το κατόρθωμά τους οχτάστηλο. Η αστυνομία από τη μεριά της απέφυγε τις μαζικές έρευνες και συλλήψεις «υπόπτων» που τόσο θόρυβο προκαλούσαν παλιότερα που από τη μια τροφοδοτούσαν τη δημοσιότητα, ενώ από την άλλη η αντίδραση απέναντι στις αστυνομικές αυθαιρεσίες δημιουργούσε, αυτόματα και προσωρινά, κλίμα πολιτικής και ηθικής ανοχής απέναντι στην «17 Νοέμβρη». Γιατί εκείνο που προείχε ήταν η καταδίκη της θεσμοποιημένης αυθαιρεσίας της αστυνομίας κι όχι η κριτική των αδιεξόδων της τρομοκρατίας.

Χωρίς τους προβολείς της δημοσιότητας, χωρίς την κινητοποίηση μιας μερίδας αριστερών που έμμεσα να την ωφελεί, τέσσερα σχεδόν χρόνια προετοιμασιών και αναμονής για την επόμενη επιχείρηση «ένοπλης προπαγάνδας» (η προηγούμενη είχε γίνει το Γενάρη του '80) πήγαν στράφι. Γιατί με βάση τη στοιχειώδη αλφαβήτα των εγχειριδίων του Μαριγκέλα ή των Τουπαμάρος σ' αυτή τη φάση της τρομοκρατικής δραστηριότητας (ένοπλης πάλης, αν προτιμάτε) βρίσκεται ακόμη η «17 Νοέμβρη». Κι η προπαγάνδα της αυτή τη φορά δεν είχε την εμβέλεια και τ' αποτελέσματα των προηγούμενων. Ίσως και κάποιοι, από τους ελάχιστους που πρέπει να την αποτελούν, ν' άρχισαν να γκρινιάζουν με το επιχείρημα «καλά λέγαμε μεις να γίνει η ενέργεια νωρίτερα».

Είναι μάλλον απίθανο πως θα προβληματιστούν τα μέλη της «17 Νοέμβρη» γύρω από τις αιτίες που προκάλεσαν την αποδυνάμωση της προπαγανδιστικής εμβέλειας της πράξης τους —που δείχνουν άλλωστε και τη ματαιότητα της πρακτικής τους. Όταν διακυβεύεται η τύχη της Κύπρου τι σημασία έχει αν οι ναυτικοί των ΗΠΑ θα ελαττωθούν κατά έναν πλοίαρχο; Έχουν άραγε τα μέλη της «17 Νοέμβρη» την ψευδαισθηση ότι κατάφεραν χτύπημα στην αμερικάνικη αποστολή στη χώρα μας δολοφονώντας τον Τσάντες; Είναι μάλλον αμφίβολο, αλλά κι αν οι ίδιοι την έχουν, σίγουρα δεν την μετέδωσαν σε κανέναν άλλο.

«17 ΝΟΕΜΒΡΗ» • 8 ΧΡΟΝΙΑ

23.12.75

Δολοφονείται ο σταθμάρχης της ΣΙΑ στην Ελλάδα Ρίτσαρντ Γουέλς από τριμελή ομάδα έξω από τη βίλα του στο Ψυχικό.

14.12.76

Δολοφονείται ο βασανιστής Μάλλιος από δύο άτομα κοντά στο σπίτι του, στο Π. Φάληρο.

Η «17 Νοέμβρη» διεκδικούσε τις πράξεις της αυτές με μακροσκελείς επιστολές στις ημερήσιες εφημερίδες. «Εκτός σειράς» έστειλε ένα μανιφέστο, μια δήλωση αποδοκιμασίας των εμπρησμών του 1981 και μια λεπτομερή περιγραφή του πως δολοφονήθηκε ο Γουέλς.

16.1.1980

Δολοφονείται στο Παγκράτι ο Πέτρου, υποδιοικητής των ΜΑΤ, και ο οδηγός του Σταμούλης, αστυφύλακας.

15.11.1983

Δολοφονείται ο πλοίαρχος του πολεμικού ναυτικού των ΗΠΑ, ελληνοαμερικανός Τσάντες κι ο οδηγός του Βελούτσος από διμελή ομάδα.

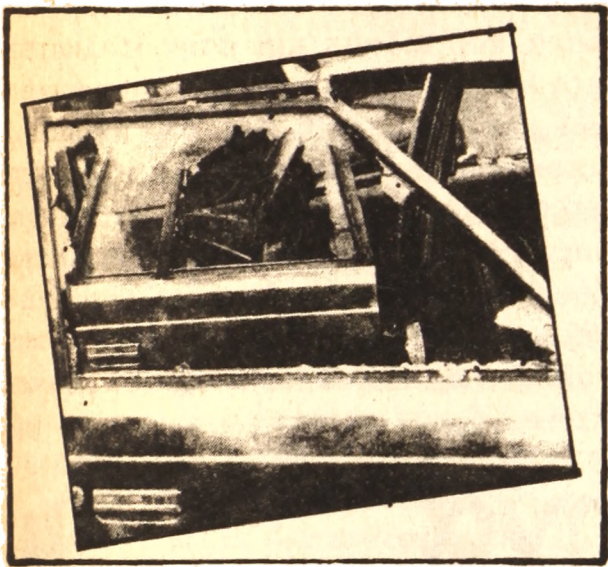

Την ώρα που Ελλαδίτες και Κύπριοι σκεφτόντουσαν για νέο Αττίλα και μετρούσαν τις πιθανότητες πολέμου, οι της «17 Νοέμβρη» θ' αγωνιούσαν μήπως κάποια «υπόπτη» κίνηση στο δρόμο είναι γι' αυτούς. Το μόνο τους πρόβλημα με τον Ντενκτάς θα ήταν πως επεσκίασε την πράξη τους κι ότι ίσως κάποιοι θα είχαν κάθε δικαίωμα να συνδυάσουν τα δύο γεγονότα για να τους καταγγείλουν ως πράκτορες. Η ουσία των γεγονότων στην Κύπρο θα πρέπει να τους άφηνε αδιάφορους, αφού δεν αφορούσε άμεσα την οργάνωση.

Είναι αρκετά γνωστή στους αριστεριστικούς κύκλους κάποια αντίστοιχη ιστορία: «Πυρήνας» αντιστασιακής οργάνωσης, από τις «τρομοκρατικές» της εποχής, δεν πέρασαν ούτε καν έξω από το Πολυτεχνείο, γιατί κείνες τις μέρες μετακόμιζαν από μια γιάφκα σε μιαν άλλη. Όταν τους έγινε κριτική από τους υπόλοιπους, το πολιτικό επιχείρημα των απόντων από το Πολυτεχνείο ήταν πως δεν μπορούσαν να διακυβεύσουν την τύχη του «πυρήνα» μετέχοντες σε μιαν, εξ αρχής καταδικασμένη, μαζική εκδήλωση. Στη συνέχεια, εκπρόσωποι του ίδιου πυρήνα βγήκαν στο εξωτερικό για «επαφές» δυο μέρες μετά το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου στην Κύπρο. Όταν ξανά τους έγινε κριτική, το επιχείρημα ήταν πως, έτσι κι αλλιώς, τα γεγονότα ξεπερνούσαν την οργάνωση και τον πυρήνα και πως οι οργανωτικές επαφές δεν πρέπει να παραμελούνται.

Τα κορυφαία πολιτικά γεγονότα αφήνουν αδιάφορους όσους ζουν με την ελπίδα της μεγάλης μέρας της τελικής σύγκρουσης όπου η ομάδα τους θα κατευθύνει τις στρατιές των καταπιεσμένων ενάντια στους δυνάστες για να εγκαθιδρύσουν, υπό την καθοδήγησή τους βέβαια, το σοσιαλισμό. Μέχρι κείνη τη μέρα αυτό που προέχει είναι να δυναμώνει η οργάνωση —κι όλα κρίνονται μέσα απ' αυτή τη σκοπιά. Όταν σ' αυτή την ιδεολογία (που είναι πασιγνώστη με την ονομασία μπολσεβικισμός) προστεθεί κι η ιδεοληψία της «ένοπλης πάλης εδώ και τώρα», αυτό που προκύπτει είναι οι «Κόκκινες Ταξιαρχίες» της Ιταλίας, ο «Κόκκινος Στρατός» της Γερμανίας, η «17 Νοέμβρη» της Ελλάδας. Οργανώσεις που υποτάσσουν τα πάντα στη συλλογιστική πως αυτό που προέχει είναι η «επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα» με τη στρατιωτική έννοια του ορου

Το τι απέγιναν τέτοιου τύπου οργανώσεις είναι, δυστυχώς, αρκετά γνωστό. Τα κινήματα του Μαριγκέλα, των Τουπαμάρος, των Κόκκινων Ταξιαρχιών, του Κόκκινου Στρατού, κι άλλα λιγότερο γνωστά σ' άλλες χώρες, κατακρεουργήθηκαν όταν πέρασαν από τη φάση της «ένοπλης προπαγάνδας» στην κυρίως φάση του «ένοπλου αγώνα» —όταν δηλαδή πίστεψαν πως μπορούσαν ν' αντιμετωπίσουν στο στρατιωτικό επίπεδο την οργανωμένη κρατική βία και δεν περιοριζόντουσαν πια στην έμπρακτη προπαγάνδα του ένοπλου αγώνα. Η «17 Νοέμβρη» έχει πρόχειρο το παράδειγμα του Αλιέντε για να «πείσει» πως δεν υπάρχει ειρηνικός δρόμος για το σοσιαλισμό αλλά για τα ιστορικά προηγούμενα της δικής της πρότασης δεν λέει λέξη. Ούτε για τον Τσε Γκεβάρα που έλεγε

πως ένοπλη πάλη σε συνθήκες κοινοβουλευτισμού είν' αδιανόητη.

Από την οκτάχρονη πρακτική της (4 επιθέσεις με 6 νεκρούς, διεκδίκησή τους με επιστολές στις εφημερίδες, 2 ακόμη «διευκρινιστικές» επιστολές, περιγραφή της δολοφονίας Γουέλς στη «Λιμπερασιόν» όλα κι όλα μέσα σε 8 χρόνια) προκύπτει πως δεν βιάζεται να περάσει στη φάση της «ένοπλης πάλης» κι ούτε να «εκχυδαΐσει» την προπαγάνδα της καταφεύγοντας σε παιχνιδάκια όπως Κοκτέηλ Μολότωφ, εμπρησμούς, βομβιστικές επιθέσεις, κτλ., που μπορούν να τα κάνουν ακόμη κι οι «καραγκιόζηδες των Εξαρχείων» σε πιθανές στιγμές θανάσιμης πλήξης.

Κι είναι αλήθεια πως αυτή η σοφή τακτική της έχει εξασφαλίσει ως τώρα και τη φήμη και την επιβίωση. Ποιος θυμάται αυτή τη στιγμή τα ονόματα των ομάδων που έκαψαν το Μινιόν και το Ατενέ, που έβαλαν βόμβες σε αυτοκίνητα, δικαστήρια, αστυνομικά τμήματα, εφορίες, πλαζ; Ακόμα κι αυτές που δολοφόνησαν τον Μπάμπαλη ή υποτίθεται ότι δολοφόνησαν τον Αθανασιάδη, ή αυτήν όπου ανήκε το μόνο θύμα από μεριάς τρομοκρατών (ο Χρ. Κασίμης) ποιος θυμάται πώς λέγονταν; Και πόσες απ' αυτές επέζησαν; Έχουμε καιρό να τις α-

κούσουμε, όχι τόσο γιατί τις διέλυσε η ασφάλεια, όσο γιατί, πιθανότατα, εσωτερικές διενέξεις, προβληματισμοί, απογοήτευση, κούραση, ωρίμανση, τις έκαναν, ν' ακολουθήσουν το δρόμο τώσων και τώσων μαζικών αριστεριστικών οργανώσεων που άνθισαν τα πρώτα μεταπολιτευτικά χρόνια. Εκτός κι αν και αυτές «σιώπησαν» περιμένοντας «ν' απογοητεύσει το ΠΑΣΟΚ τον κόσμο» και, «δικαιωμένες» πλέον, να επανέλθουν δριμύτερες.

Αλήθεια, η μακροβιότητα της «17 Νοέμβρη» είναι πράγματι εντυπωσιακή. Την δικαιολογούν μάλλον τα εξής:

- Η εμμονή της στην καλοσχολιασμένη, υπομονετική, χωρίς βιασύνη για «πηδήματα» σταδίων, εμμονή στην ένοπλη προπαγάνδα. Όταν βάζεις μπροστά σου προοπτική 2 χρόνων ακόμη και το Ρήγκαν, και τον Αντρώποφ μπορείς να σκοτώσεις ατιμώρητα.

- Η επιλογή της κλειστής, ολιγομελούς ομάδας. Ανεπιτυχείς απόπειρες στρατολόγησης μελών είναι εξαιρετικά επικίνδυνες για τέτοιες ομάδες —μία που η συμπεριφορά κάποιου που «ξέρει», χωρίς να συμμερίζεται τους κινδύνους, είναι ανεξέλεγκτη.

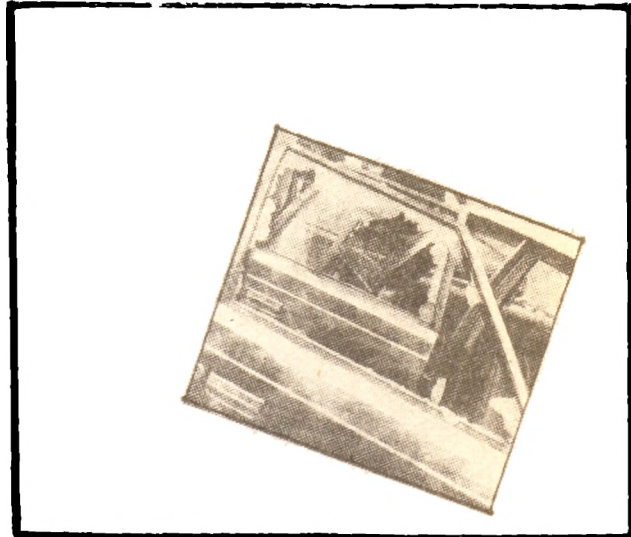
- Η επιλογή θυμάτων που να μη δημιουργούν πολιτικά ή συνειδησιακά προβλήματα σ' όσους (είναι αδύνατο να μην υπάρχουν), πάντως, ξέρουν χωρίς να συμμετέχουν —που θα πρέπει να είν' ελάχιστοι. Η «σιωπή» που ακολούθησε τη δολοφονία των Πέτρου - Σταμούλη δεν αποκλείεται (ό,τι κι αν λέει η ίδια η «17 Νοέμβρη» που επικαλείται ως δικαιολογία την αναμονή των αποτελεσμάτων της «αλλαγής») δεν αποκλείεται να οφείλεται σε τριβές (εσωτερικές ή με τον περίγυρο) που δημιουργήθηκαν από το γεγονός ότι τα θύματα ούτε εκπρόσωποι των αμερικανών, ούτε βασανιστές ήσαν.

- Η, προφανής από τα κείμενα, μαρξιστολενινιστική, ιδεολογία που συνεπάγεται πειθαρχημένη οργάνωση, σταθερότητα και «δουλειά μυρμηγκιού». Αντίθετα, σε ομάδες που σιώπησαν ή χτυπήθηκαν από την ασφάλεια Ιούνης '78 που σκότωσε τον Μπάμπαλη, ΕΛΑ, που έβαλε πλήθος βόμβες, Διεθνιστική Αλληλεγγύη που ανήκε ο Κασίμης και πολλές άλλες λιγότερο γνωστές) οι επιδράσεις του αναρχισμού και του αυθορμητισμού ήσαν φανερές στα κείμενά τους.

- Η ύπαρξη οικονομικής αυτονομίας (πιθανότατα μέσω «απαλλοτριώσεων» τραπεζών ή παρομοίων ιδρυμάτων) ώστε να μην υπάρχει ανάγκη επικίνδυνου περιγύρου που να στηρίζει την οργάνωση οικονομικά. Αντίθετα απ' ό,τι έλεγε ο Μάο, οι τρομοκράτες πρέπει να είναι από τα ψάρια που ζουν και στη στεριά.

Από τα παραπάνω προκύπτει και η σταθερότητα της οργάνωσης και η σταθερότητα στη μορφή των επιχειρήσεων της «17 Νοέμβρη» και η σταθερότητα συνοχής του λόγου της για μια ολόκληρη οκταετία. Αν και πρέπει να επισημανθεί ότι ενώ το 1975 σεβάστηκε τη ζωή του οδηγού του Γουέλς ως μη άμεσου υπεύθυνου (και καυχήθηκε μάλιστα τότε γι' αυτό) οι οδηγοί των Πέτρου και Τσάντες βαφτίζονται «γορίλες» και συνυπεύθυνοι και εκτελούνται κι αυτοί εν ψυχρώ μαζί με τ' αφεντικά τους. Θα έλεγε κανείς πως μετά την τραγική κατάληξη του «Κόκκινου Στρατού» και τη συντριβή των «Ερυθρών Ταξιαρχιών» (που ακόμα δεν είχαν συμβεί το '75) οι εκτελεστές της «17 Νοέμβρη» ενδιαφέρεται περισσότερο για την ασφάλειά τους παρά για την «ακριβοδίκαιη» επιλογή των στόχων τους. Πολύ περισσότερο που, για πρώτη φορά, η «17 Νοέμβρη» δεν αισθάνεται την ανάγκη να εξηγήσει γιατί έπρεπε να εκτελέσει ειδικά αυτούς τους δύο (Τσάντες - Βελούτσο) από τους εκατοντάδες αμερικανούς αξιωματικούς και οδηγούς τους που κυκλοφορούσαν στην Αθήνα. Επρόκειτο, προφανώς, για τα πιο εύκολα θύματα.

Υπάρχει όμως και μια σταθερότητα που παραπέμπει άμεσα σε ψυχαναλυτικές ερμηνείες —αν είν' αλήθεια (όπως για πρώτη φορά αποκάλυψε η αστυνομία) ότι σε όλες τις δολοφονίες χρησιμοποιήθηκε το ίδιο πιστόλι. Ακόμη κι αν δεν υπήρχαν οι περιγραφές που αναφέρουν ότι κι άλλοι, που δεν πυροβόλησαν, κρατούσαν όπλα, θα ήταν απίθανο να μην έχει καταφέρει η «17 Νοέμβρη» μέσα σε 8 χρόνια να βρει κι άλλα. Είτε είναι πάντα το ίδιο πρόσωπο εκτελεστής

(και δεν θέλει ν' αποχωριστεί το «γούρικο» και «πιστό» του όπλο), είτε όλη η Ομάδα έχει πια αναδείξει το συγκεκριμένο όπλο σε σύμβολο των όπλων γενικά, του ένοπλου αγώνα. Και το γεγονός άραγε ότι όπως κάποια εφημερίδα παρατήρησε) 3 από τις 4 επιχειρήσεις έχουν γίνει ημέρα Τρίτη είναι απλή σύμπτωση; Ή μήπως η οργάνωση (ή ο εκτελεστής) έχει τη «γούρική» του ημέρα; Πάντως, είτε η μοναδικότητα του εκτε-

λεστή, είτε η κοινή συναίνεση της οργάνωσης στο «όπλο της» και τη «μέρα της» δείχνουν εξαιρετικά ολιγομελή ομάδα —παρέα θα έλεγε κανείς.

Όλα τα στοιχεία μοιάζουν να συνηγορούν πως έχουμε να κάνουμε με μια ολιγομελή παρέα διανοουμένων, επαγγελματιών επαναστατών, που συντηρείται πολιτικά και συναισθηματικά πραγματοποιώντας (ανά διετία κατά μέσον όρο) επιλεγμένες εκτελέσεις —περιμένοντας τη «μεγάλη μέρα» ή τουλάχιστον τις κατάλληλες συνθήκες για να εκδηλωθεί ευρύτερα. Μέχρι τότε, από επαγγελματίες επαναστάτες θα έχουν μετατραπεί, αν ήδη δεν έχουν γίνει, σε μια από τις καλύτερες ομάδες επαγγελματιών εκτελεστών στον κόσμο. Η επίσημη αριστερά μέχρι πριν λίγες μέρες αρνιόταν την ύπαρξή της, ενώ το πολιτικό αισθητήριο της ασφάλειας και μέρους των αριστεριστών (που πίστευαν στην Αριστερή εκδοχή για τη «17 Νοέμβρη») αποδειχθηκε σωστότερο —αν και χωρίς επίδραση πάνω στην ίδια την οργάνωση. Η οποία δεν μπορεί —όπως άλλωστε έχει αποδειχτεί στα 8 χρόνια που πέρασαν— ούτε καλό, ούτε κακό πολιτικό να κάνει. Πολιτικά είναι ανύπαρκτη, —στο βαθμό που δεν αποφασίζει να δολοφονήσει τον Παπανδρέου ή τον Καραμανλή, όπως έκανε ο

Παναγούλης με τον Παπαδόπουλο. Μόνο ηθικά μπορεί να κριθεί. Όμως, έστω κι αν κανείς πιστεύει πως ένας μπάτσος, πράκτορας, βασανιστής, αξιωματικός, γορίλας, οδηγός, αμερικανός δεν την πολυαξίζει τη ζωή, παίρνει την απόφαση να του την αφαιρέσει έτσι, εν ψυχρώ; Το να σκοτώσει κανείς τον άνθρωπο που τον βασάνισε, τον μπάτσο την ώρα που τον δέρνει στη διαδήλωση, είναι μια κατανοητή αντίδραση και γι' αυτούς που την αποδέχονται και γι' αυτούς που την απορρίπτουν. Μόνο σε ώρες «πολέμου» όμως δολοφονούμε τον άλλο απλώς και μόνο επειδή είναι εχθρός γενικώς. Και για τη «17 Νοέμβρη» φαίνεται πως βρι-

σκόμαστε σε πόλεμο. Στους εχθρούς της, μετά τους αμερικανούς, τους βασανιστές, τους χωροφύλακες προστέθηκαν τώρα και οι «πουλημένοι στην αστυνομία δημοσιογράφοι». Οι «Κόκκινες Ταξιαρχίες» (που δήλωναν ρητά πως θεωρούν ότι βρίσκονται σε πόλεμο) απέδειξαν με την πρακτική τους πως η λίστα των εχθρών άφηνε απέξω μόνο τα πιστά στην ηγεσία μέλη τους. Αυτή είναι κι η προοπτική της «17 Νοέμβρη», αν συνεχίσει να υπάρχει. Γιατί ακόμη κι οι παλιές κάποτε τσακώνονται. Κι 8 χρόνια είναι ήδη πάρα πολλά, ακόμα και για ομάδα που τη δένει το αίμα, ακόμη και για μια ομάδα που τα μέλη της έγιναν ψυχροί, επαγγελματίες εκτελεστές.

Εκτός κι αν αποφασίσει να περάσει σ' άλλη «φάση» —οπότε, πράγματι, στη διαδικασία της εξόντωσής της θα προκύψουν τα τεράστια πολιτικά προβλήματα που είδαμε και στην Ιταλία και στη Γερμανία και στην Ουρουγουάη. Είναι μια προοπτική που δεν μπορεί ν' αποκλειστεί— γιατί αποτελεί τη μόνη απελπισμένη διέξοδο για μια ομάδα που για λόγους ψυχολογικούς και επιβίωσης δεν θέλει, δεν μπορεί να διαλυθεί ή δεν θέλει (γιατί ακόμη δεν έχει γίνει) να καταλήξει ομάδα αριστοτεχνών εκτελεστών.

τα βιβλία του μήνα

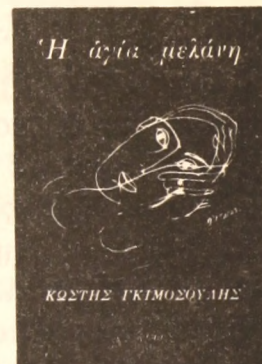
ΓΙΩΡΓΗΣ ΓΙΑΤΡΟΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ
Ο ποιητής του έρωτα και του νόστου
(Μελέτη)

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Η ΣΠΗΛΙΑ
(Μυθιστόρημα)

ΑΝΑΣΤΟΣ ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΥ
ΣΥΝΟΡΙΑΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ
(Τέσσερις νουβέλες)

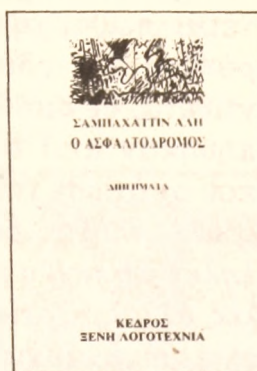
ΚΩΣΤΗΣ ΓΚΙΜΟΣΟΥΛΗΣ
Η ΑΓΙΑ ΜΕΛΑΝΗ
(Ποίηση)

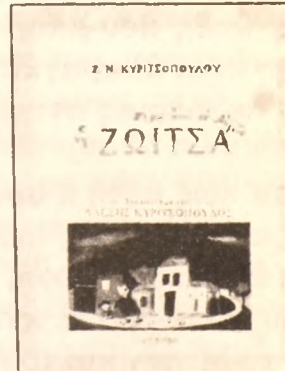
ΣΟΥΛΑΜΙΤ ΦΑΙΕΡΣΤΟΝ
Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΕΕ

ΜΑΡΙ ΚΑΡΝΤΙΝΑΛ
ΜΕ ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΑ
(Μυθιστόρημα)

ΣΑΜΠΑΧΑΤΤΙΝ ΑΛΗ
Ο ΑΣΦΑΛΤΟΔΡΟΜΟΣ
(Διηγήματα)

Ζ.Ν. ΚΥΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
Η ΖΩΙΤΣΑ
Πέρα από το Αιγαίο
(Εικονογρ. Αλ. Κυριτσόπουλος)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου Γενναδίου 6 (πάροδος 'Ακαδημίας) - Τηλ.: 36.15.783

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ «ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ»

κ. Ευάγγελος Αβέρωφ - Τοσίτσας

ψεύδεται και διαψεύδεται για πολλοστή φορά

«Είναι πολύ σαφής η ευκολία του οππορτουνιστή και αδίστακτου πολιτικού να ψεύδεται χωρίς απολύτως κανένα ενδοιασμό για να κρύψει την "ιστορία" του και το παρελθόν του».

ΑΥΤΑ αναφέρονται μεταξύ άλλων σε σχόλιο του περιοδικού (7.10.79, τχ. 109) για τον τότε υπουργό Άμυνας κ. Ευ. Αβέρωφ. Ο κ. Αβέρωφ, είχε τότε ψελλίσει στη Βουλή -όταν το ΑΝΤΙ αποκάλυπτε την έκθεσή του για το βορειοηπειρωτικό - ότι:

«δεν βρίσκει στα αρχεία του το έγγραφο της έκθεσης και ότι προφανώς αυτό έχει περικοπεί για καθαρά αντιπολιτευτικούς λόγους...»

ΜΕ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ευκολία, ο νυν αρχηγός της «Ν.Δ.» απαντώντας στην καταγγελία του κ. Γ. Μαύρου ότι ο υφυπουργός Εξωτερικών τον Νοέμβριο του 1951, Ευ. Αβέρωφ, ζητούσε συγγνώμη από τον Άγγλο πρεσβευτή στην Αθήνα, δήλωνε στη Βουλή πριν λίγες μέρες (7.11.83):

«Είναι ανακριβέστατο... Τέτοιο πράγμα δεν έγινε, δεν προκύπτει από κανένα στοιχείο και δεν ήταν δυνατό να γίνει...»

ΑΛΛΑ, αμέσως σε λίγα λεπτά, όταν ο κ. Γ. Μαύρος ανέφερε συγκεκριμένο έγγραφο του Φόρεϊν Όφφισ, (που δημοσιεύτηκε στη θέση αυτή), ο κ. Αβέρωφ αναδιπλώθηκε:

«... αν πράγματι είναι έτσι, θα ανακαλέσω, ενώπιον του Σώματος... Αλλά δεν ενθυμούμαι ειλικρινώς τίποτα...»

ΣΕ ΛΙΓΕΣ μέρες, ο κ. Αβέρωφ ταξίδευε προς την Ουάσιγκτον για να ανανεώσει τα διαπιστευτήριά του στους ατλαντικούς συμμάχους. Και όταν ο Ντενκτάς ανακήρυξε το ψευδοκράτος του, ο κ. Αβέρωφ δήλωνε ότι επιστρέφει αμέσως για να βοηθήσει στη... σωτηρία της Κύπρου. Επέστρεψε δέδαια, αλλά στο μεταξύ λησμόνησε, να ζητήσει συγγνώμη «ενώπιον του Σώματος της Βουλής» για τα ψεύδη του.

ΕΙΝΑΙ αδύνατον να παρακολουθήσει κανείς τις δολιχοδρομίες, τις ψευδολογίες και τις σκοτεινές δραστηριότητες του κ. Αβέρωφ-Τοσίτσα. Κατέληξε να είναι ο πιο αναξιόπιστος Έλληνας πολιτικός. Οι σελίδες αυτού του περιοδικού έχουν επανειλημμένα ασχοληθεί με το βίο και την πολιτεία του, προσκομίζοντας πληθώρα τεκμηρίων που έμειναν, δυστυχώς, αδιάψευστα. Για το εθνικό έργο του ανδρός, υπενθυμίζουμε ελάχιστα μόνον απ' όσα κατά καιρούς έχουν αναφερθεί:

● Το 1945, σε απόρρητη έκθεσή του, έγραφε: «να παραιτηθώμεν ειλικρινώς, σαφώς και από τούδε πάσης διεκδικήσεως επί της Β. Ηπείρου.. να μην δεχθώμεν την Β. Ήπειρον, έστω και αν αυτή μας παρεχωρείτο υπό των μεγάλων Συμμάχων μας...» (ΑΝΤΙ, τχ. 105 της 2.8.78).

● Το 1951 ζητούσε συγγνώμη από τον Άγγλο πρέσβη στην Αθήνα όταν ο κ. Γ. Μαύρος έθεσε το Κυπριακό στην επιτροπή Κηδεμονιών του ΟΗΕ.

● Το 1956 εμφανίζεται σαν εμπνευστής της ιδέας της διχοτόμησης της Κύπρου. (ΑΝΤΙ, τχ. 107 της 9.9.78)

● Το 1981 δήλωνε μετά την αποκάλυψη των ΝΑΤΟ-ικών σχεδίων της άσκησης CIMEX-WINTEX '81: «Το θέμα της Λήμνου είναι λεπτομέρεια για το ΝΑΤΟ...» και για το λόγο αυτόν δεν το έθεσε στις Βρυξέλλες, στην σύνοδο υπουργών Άμυνας, του Βορειοατλαντικού Συμφώνου. (ΑΝΤΙ, τχ. 178 της 22.5.81)

● Και άλλα και άλλα «ων ουκ έστιν αριθμός»...

ΕΙΝΑΙ όμως όλα αυτά ενδεικτικά για το ότι ο κ. Ευ. Αβέρωφ άσκησε την πολιτική του υπηρετώντας δια βίου τα ξένα συμφέροντα. Ο ίδιος, ομολογούσε στον επιστήθιο φίλο του δημοσιογράφο κ. Στ. Ψυχάρη (σημερινό διευθυντή του «Βήματος») πως είχε διατελέσει πράκτορας της Ιντέλιντζεντ Σέρβις, στην Ιταλία. Ο κ. Γ. Μαύρος με αρκετή σαφήνεια δήλωσε στη συζήτηση της Βουλής (7.11.83) τα κίνητρα του σημερινού αρχηγού της «Ν.Δ.» σχετικά με τις μεθοδεύσεις για το Κυπριακό τον Νοέμβριο του 1951:

ΑΠΟ ΑΘΗΝΑ ΕΙΣ FOREIGN OFFICE

Κρυπτογράφημα/ΟΤΡ

Sir C. Peake

Αρ. 284

23 Νοεμβρίου 1951

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΗΔΕΜΟΝΙΩΝ

Αποστολή: 7.00 μ.μ. 23 Νοεμβρίου 1951

Παραλαβή: 8.00 μ.μ. 23 Νοεμβρίου 1951

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΝ

Απευθύνεται στο Foreign Office τηλεγράφημα αριθ. 284, 23 Νοεμβρίου.

Και στη Λευκωσία.

Κοινοποιείται προς ενημέρωση στην Αγγλική Αντιπροσωπεία στη Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών - Παρίσι, στην Κύπρο.

Με επιφύλαξη στην Νέα Υόρκη (Αγγλική Αντιπροσωπεία) Ουάσιγκτον.

Τηλεγράφημά μου Νο 281 2423/13

Κύπρος.

1. Ο Υφυπουργός των Εξωτερικών μου τηλεφώνησε χθες το μεσονύκτιον για να μου πει ότι παρά τις οδηγίες που είχε στείλει στην Ελληνική Αντιπροσωπεία στην Τετάρτη Επιτροπή να μη θέσει το θέμα της Κύπρου και επαναλάβει τις οδηγίες αυτές τηλεφωνικώς στον Κον Πολίτη, ο κ. Μαύρος επέμεινε να το θέσει, ισχυριζόμενος ότι ως Βουλευτής είχε το δικαίωμα να ενεργήσει κατά τη δική του κρίση. Ο κ. Αβέρωφ εξέφρασε τη βαθεία του λύπη γι' αυτό που έγινε.

2. Αφού ηυχάριστησα τον κ. Αβέρωφ για την εξήγηση αυτή, είπα ότι το περιστατικό ήταν περισσότερο λυπηρό γιατί κατέληξε στο να αποπλανήσω την κυβέρνησή μου. Ανεγνώρισε ότι έτσι πράγματι συνέβη και ζήτησε μια φορά ακόμη συγγνώμη.

3. Ανέγνωσα τώρα το υπ' αριθ. 26 τηλεγράφημα της Αντιπροσωπείας στη Συνέλευση των Παρισίων, που δίδει κάποια διαφορετική χροιά στο θέμα.

Παρακαλείται το Υπουργείο των Εξωτερικών να διαβιβάσει στην Αντιπροσωπεία στη Συνέλευση των Παρισίων, στην Αγγλική Αντιπροσωπεία στη Ν. Υόρκη και την Ουάσιγκτον όπως και τα τηλεγραφήματά μου αριθ. 2 και με επιφύλαξη τα τηλεγραφήματα 6 και 80 αντιστοίχως, καθώς και στη Λευκωσία σύμφωνα προς το τηλεγράφημά μου αριθ. 02623.

(Κοινοποιήθηκε στην Αντιπροσωπεία στη Συνέλευση Παρισίων, Αγγλική Αντιπροσωπεία Νέα Υόρκη και Ουάσιγκτον. Αντίγραφο στο Υπουργείο Αποικιών για να διαβιβασθεί στη Λευκωσία).

ρωφ άσκησε την πολιτική του υπηρετώντας δια βίου τα ξένα συμφέροντα. Ο ίδιος, ομολογούσε στον επιστήθιο φίλο του δημοσιογράφο κ. Στ. Ψυχάρη (σημερινό διευθυντή του «Βήματος») πως είχε διατελέσει πράκτορας της Ιντέλιντζεντ Σέρβις, στην Ιταλία. Ο κ. Γ. Μαύρος με αρκετή σαφήνεια δήλωσε στη συζήτηση της Βουλής (7.11.83) τα κίνητρα του σημερινού αρχηγού της «Ν.Δ.» σχετικά με τις μεθοδεύσεις για το Κυπριακό τον Νοέμβριο του 1951:

«Πρόκειται περί τεχνάσματος πρωτοφανούς, δια το οποίο δεν φέρει την ευθύνη ο κ. Αβέρωφ. Αλλού έγινε, σε άλλη χώρα έγινε, δεν έχω λόγο να μην το πω αυτό, στην Αγγλία έγινε αυτή η μεθόδευση».

ΔΕΝ ΕΧΕΙ λοιπόν ευθύνη ο κ. Αβέρωφ. Άλλοι αποφάσισαν αυτός απλώς ενεργούσε. Αλλά τότε, ο σημερινός αρχηγός της «Ν.Δ.» είναι ο έσχατος των Ελλήνων που θα είχε το ανίστημα να μιλήσει για Εθνικά ιδεώδη και άλλα ηχηρά παρόμοια. Γιατί, απλούστατα, κάθε φορά που το αποτολμά ψεύδεται. Και δεν έχει ποτέ το θάρρος να ανακαλέσει τα «σφάλματά» του, δηλαδή τις ψευδολογίες του.

Η διάσπαση προ των πυλών

ΤΟ ΚΟΜΜΑ που κυβέρνησε την Ελλάδα μέχρι τον Οκτώβριο του '81 και μετωνομάστηκε σε «Νέα Δημοκρατία» από τον Κων. Καραμανλή, φαίνεται ότι διανύει τα τελευταία μέτρα μιας εξαντλητικής πορείας. Ο δρόμος προς την εξουσία δεν ήταν δύσκολος για την ΝΔ, είναι αδιάβατος όμως χωρίς τον Καραμανλή. Οι διαδοχές στην ηγεσία δεν κατάφεραν τίποτε άλλο παρά την καλλιέργεια και την εξάπλωση της αμφισβήτησης, της αγωνίας και του καριερισμού. «Θέλω να γίνω χαλίφης στην θέση του χαλίφη», ναι, αλλά πώς; Κανένα από τα παλιά στελέχη του κόμματος δεν προβληματίστηκε για το περιεχόμενο μιας παράταξης με συγκεκριμένη ιστορία και αβέβαιο μέλλον· αρκούσε η προσωπική φιλοδοξία κάποιων ονομάτων που θεώρησαν ότι «πρέπει και μπορούν ν' αναλάβουν το κόμμα». Η διαμάχη λοιπόν για την εξουσία ήταν εκείνη που καθόρισε τόσο τις επιμέρους επιθυμίες, όσο και την δελφινική παραφιλολογία· τα ίδια τα στελέχη έδωσαν κατά καιρούς πληροφορίες, άντλησαν ειδήσεις και «πορεύτηκαν».

ΜΕΤΑ τα πρόσφατα γεγονότα της συγκέντρωσης στη Θεσσαλονίκη, τα ανανεωτικά στελέχη του κόμματος, φάνηκαν αποδυνωμένα – υπήρχε ένα είδος ελπίδας αποτυχίας του κ. Αβέρωφ σ' εκείνην την ηγετική εμφάνιση. Η γενική εκτίμηση των γεγονότων δεν άφησε περιθώρια για ζυμώσεις – ο πρώτος που το κατάλαβε, ήταν ο Κ. Μητσοτάκης, ο οποίος έσπευσε να διεκδικήσει και να κερδίσει (:) την θέση του «αρχηγού», στηρίζοντας την ενέργειά του σε πληροφορίες που ήθελαν τον κ. Αβέρωφ «ισχυρό, αλλά με προθέσεις διαθήκης». Τα ηγετικά τερτίπια του Κρητικού πολιτικού, οι ίντριγκες και οι ελιγμοί του πέρασαν προς στιγμή σε δεύτερη μοίρα, το ένστικτό του αλλά και οι ενδείξεις τον οδήγησαν σ' αυτή τη φάση σε μια τακτική «έντιμης» υποχώρησης. Αποτέλεσμα της τακτικής του, ήταν η δυσaréσκεια πολλών ετερόκλητων στοιχείων (που λίγο καιρό πριν αποτελούσαν την αυλή του) και η μετακίνησή τους προς άλλα ρεύματα. Στη χειρότερη θέση απ' όλους βρέθηκαν οι ακροδεξιοί βουλευτές που είχε κατορθώσει να συγκινήσει ο κ. Μητσοτάκης, μια και βρέθηκαν ξαφνικά άστεγοι. Μερικοί απ' αυτούς αναζητούν ήδη την επανασύνδεσή τους με την Αβερωφική τάση, άλλοι άρχισαν ήδη να φλερτάρουν με τον φυσικό τους χώρο (πληροφορίες επιμένουν για ακροδεξιές διαβουλεύσεις σε αρχηγικό επίπεδο).

ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ από τους ξαφνιασμένους με την Μητσοτακική στροφή, στράφηκαν προς την ανανεωτική τάση του κόμματος. Δεν έπεισαν βέβαια ακόμα για την πίστη τους στις «αρχές του ριζοσπαστικού φιλελευθερισμού», και έτσι τελούν υπό δοκιμή. Στον χώρο των φιλελεύθερων είναι εκεί που συμβαίνουν οι διεργασίες αλλαγής των δομών της ΝΔ. Οι γνωστοί ανανεωτές, μόλις λίγες μέρες πριν, εγκατέλειψαν την τακτική του ανταρτοπόλεμου και είναι έτοιμοι να περάσουν σε ανοικτή σύγκρουση με τους Αβερωφικούς. Η περίπτωση Μάνου δεν ήταν τόσο τυχαία, (ίσως ήταν αυθαίρετη η κίνηση του και αποσπασματική), απηχεί όμως ολόκληρη τάση που διαμορφώνεται και δηλώνει σιγά-σιγά την παρουσία της και τις προθέσεις της.

ΠΕΡΙΠΟΥ 15 ηγετικά στελέχη της τάσης αυτής, συναντώνται σε μόνιμη βάση και ετοιμάζουν την στρατηγική αντιπαράθεσή τους με τους σκληρούς που υπόσχονται «εκκαθαρίσεις». Γύρω από τα 12-15 ηγετικά στελέχη, συσπειρώνονται 35 βουλευτές που προσλητίζουν άλλους, ενημερώνοντάς τους για τις συνέπειες κάποιας αυθαιρεσίας τους ή μιας πολιτικής επιπολαιότητας. Η κίνηση αυτή, που κατά πάσα πιθανότητα, νομίζει πως εκφράζει εγκυρότερα τον άλλοτε αρχηγό της ΝΔ και σημερινό Πρόεδρο της Δημοκρατίας, διατηρεί αρχές «Φιλικής Εταιρείας», δεσμεύοντας τους «Καινούργιους» με όρους βαρείς. Η Σιωπή, η σοβαρότητα και η επιφύλαξη αποτελούν τα απαιτούμενα προσόντα των φιλοανανεωτικών που νοιάζονται για να συμβεί «επιτέλους κάτι άλλο, ουσιαστικό μέσα στο κόμμα». Στις συναντήσεις αυτές μετέχουν αρκετοί νεοφώτιστοι που λαμβάνουν όμως τα διαπιστευτήριά τους από εκείνον, που παλιότερα είχαν επιλέξει για την ηγεσία του κόμματος και σήμερα μετέχει ισότιμα στην κίνηση. Έτσι, σύμφωνα με τις ενδείξεις μας, η παρουσία ή η συνηγορία των κκ. Στεφανόπουλου και Μπούτου, πείθει πολλούς από τους αναποφάσιστους να στηρίξουν την προσπάθεια των Ανδριανόπουλου, Κοντογιανόπουλου, Τζαννετάκη, Έθερτ, Γιατράκου και άλλων που ασχολούνται εδώ και πολύ καιρό για την «ουσιαστική ανανέωση του κόμματος». Η παρουσία στελέχους της ΝΔ που βρίσκεται πολύ κοντά στον κ. Καραμανλή αποτελεί εχέγγυο, αλλά και ένδειξη του ότι «ο πρόεδρος ευνοεί την κίνηση».

ΕΙΣΙ, με τα νέα δεδομένα, βρισκόμαστε μπροστά σε ένα εσωτερικό ΔΙΠΟΛΙΚΟ ΣΧΗΜΑ που ΑΝΤΙΚΑΤΕΣΤΗΣΕ τις τρεις τάσεις που υπήρχαν. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΥΠΟΧΩΡΗΣΗ του κ. Μητσοτάκη, έδωσε το πράσινο φως στους αναποφάσιστους να παίξουν πιο ανοικτά το παιγνίδι και να διαλέξουν μεταξύ Αβερωφικής «σιγουριάς» και ανανεωτικής προσχώρησης. Οι πλησίον του σημερινού προέδρου της ΝΔ, περνούν περίοδο ευφορίας, αφού θεωρούν την συγκέντρωση της Θεσσαλονίκης σοβαρότατο στοιχείο ανόδου τους. Οι σκληροί συμβουλάτορες του κ. Ευάγγελου Αβέρωφ, φέρονται ιδιαίτερα ικανοποιημένοι με τα «προβλήματα» των προοδευτικών Ραλλικών βουλευτών και τέως υπουργών (ιστορία Παναγιωτόπουλου-Βαλκάν Εξπอร์ต) και εύχονται να ανακαλύπτει το ΠΑΣΟΚ τέτοια σκάνδαλα που θα «διαβρώσουν τους αντιπάλους τους» χωρίς να μουν οι ίδιοι σε τέτοιο κόπο (αν χρειαστεί φυσικά, οι σκληροί δεξιοί είναι αποφασισμένοι να «αφήσουν» στοιχεία να διαρρεύσουν).

ΠΑΡΑ τις απειλές των σκληρών δεξιών προς την φιλελεύθερη κίνηση στο κόμμα, παρά την ευφορία τους από την συγκέντρωση της Θεσσαλονίκης δεν μπορούμε να μην επισημάνουμε τον φόβο τους μπροστά στην πιθανότητα επιτυχίας αυτής της κίνησης. Προσπαθούν να την διαβρώσουν «από τα μέσα», και αναρωτιώνται με αγωνία «πόσους έχουν;» Ο μεγαλύτερος ίσως φόβος τους, εκφράζεται με το ερώτημα «πόσους μπορεί να αποκτήσουν;» Φυσική αντίδρασή τους, η προσπάθεια να πεισθούν οι ίδιοι, πείθοντας πρώτα τον αρχηγό Αβέρωφ ότι είναι πανίσχυροι.

ΟΤΙ Η ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ άλλη φωνή μέσα στο κόμμα έχει σιγήσει επειδή θρήκε μπροστά της την «Λαϊκή απάντηση», εννοώντας την επιτυχία της ομιλίας του Ευ. Αβέρωφ στην συμπρωτεύουσα. Καλά πληροφορημένες πηγές βεβαιώνουν ότι ο ίδιος ο Αβέρωφ έχει σχεδόν πιστέψει πως είναι λαοπρόβλητος, δημοφιλής και συναρπαστικός. Δεν δίστασαν οι απαρτίζοντες την αυλή του, να του υπογραμμίσουν ότι «είναι φανερό, πως είναι ο επόμενος πρωθυπουργός» με αποτέλεσμα ο σημερινός – κατ' ανάγκην – ηγέτης της ΝΔ να θεωρεί τον εαυτό του νομοτελειακό ηγέτη και όχι μόνο του κόμματός του, αλλά ολόκληρης της Ελλάδας. Σίγουρα είναι μια τακτική που ακολουθείται από τους συμβουλάτορες όλων των αρχηγών κάθε κόμματος, ας μην ξεχνάμε, ότι το ίδιο άκουγε και ο κ. Ράλλης. Ήρθαν τα αποτελέσματα των εκλογών και έδειξαν πόση σοβαρότητα μπορεί να έχουν τα λόγια των «στενών συνεργατών». Το ότι κατάφεραν να πείσουν τον κ. Αβέρωφ ότι επικοινωνήσει με τον κόσμο και άγγιξε το λαϊκό αίσθημα δεν είναι και τόσο εντυπωσιακό. Αυτό όμως που αγγίζει τα όρια του πολιτικού θρίλλερ, είναι η προθυμία του αρχηγού να πιστέψει ότι ήταν τόσο καθοριστική η επαφή του με τον κόσμο, που αυτόματα αποδυναμώθηκαν όλες οι άλλες πτέρυγες της ΝΔ. Κατά τον Ευ. Αβέρωφ και τους αυλοκόλακες, όλες αυτές «οι ανανεωτικές σαχλαμάρες βρήκαν την κατάλληλη απάντηση από τον λαό». Σ' αυτή τη φάση, ο δρόμος για τους φιλελεύθερους είναι ανοικτός. Για δύο βασικούς λόγους.

• ΠΡΩΤΑ γιατί η Αβερωφική άποψη ασχολείται με το έπος των επόμενων εκλογών και με την διανομή των υπουργείων και

• ΔΕΥΤΕΡΟ, γιατί, όπως είχαμε επισημάνει και στο τ. 242, με την αποχώρηση του κ. Μητσοτάκη από το προσκήνιο, οι βουλευτές και τα στελέχη που ευκαιριακά τον πλαισίωναν θα αναζητήσουν την λύση κοντά στους Κ. Στεφανόπουλο και Γ. Μπούτο.

ΝΑ, ΠΟΥ και οι δύο παρουσιάζονται θετικοί με την «κίνηση εξυγίανσης και ανανέωσης» του κόμματος, άρα προσφέρουν μεγαλύτερη σιγουριά στους ανασφαλείς που δεν πλησίαζαν τόσο εύκολα τους θεωρητικούς Ανδριανόπουλο και Έβερτ. Προφανώς, η κίνηση αυτή, δεν εκφράζει ταυτότητα απόψεων όσων την απαρτίζουν, αλλά μίνιμουμ συμφωνίες οριοθέτησης μιας γραμμής διαφοροετικής απ' την σημερινή και βέβαια την ανάγκη επαναπροσδιορισμού της πολιτικοκοινωνικής ταυτότητας του κόμματος και του ρόλου του στην πολιτική ζωή του τόπου.

ΕΠΕΙΤΑ, και οι ίδιοι οι πρωτεργάτες της ανανέωσης – εντυπωσιάστηκαν από την απήχηση που είχαν οι προτάσεις τους, ιδιαίτερα μετά την ήττα του κ. Μητσοτάκη. Βέβαια, η πρωτοβουλία του Στ. Μάνου ανησύχησε τους ανασφαλείς θιασώτες της κίνησης, τους έκανε να κουμπωθούν – χωρίς όμως να απομακρυνθούν από τους κύκλους επιρροής των φιλελεύθερων. Πρέπει να πούμε, ότι οι πληροφορίες πείθουν για το ότι ο Στ. Μάνος δεν ενημέρωσε τους «συναντώμενους» για τις προθέσεις του, ή τουλάχιστον όχι όλους. Έδωσε έτσι την ευκαιρία στους Αβερωφικούς να κρατούν «το δέκα το καλό» μια και η κίνηση δεν εκτιμά ότι έφτασε ο καιρός για την αντιπαράθεση. ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΜΟΝΗ και σφυγμομέτρηση της «κοινής γνώμης»· αυτή είναι η γραμμή που ακολουθείται από τους ανανεωτικούς, απέναντι στην εκδικητική μανία και τον φόβο των Αβερωφικών.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ όμως, επιτρέπουν να υποθεθεί ότι η παλιότερη θέση του προέδρου Καραμανλή για διατήρηση της ενότητας στην ΝΔ, έχει αναθεωρηθεί, αφού πηγές προσκείμενες στον ίδιο, δηλώνουν την απογοήτευσή του για την πορεία του κόμματος, αλλά και της όλης πολιτικής μας ζωής γενικότερα. Ίσως ο κ. Καραμανλής να είναι από τους λίγους που πείστηκαν γρήγορα για το ότι η συγκέντρωση της Θεσσαλονίκης, δεν αποτελεί σοβαρό στοιχείο προόδου της ΝΔ, αλλά συγκυριακή άνοδο «μιας βραδιάς», όπως χαρακτηριστικά ακούστηκε. Η κίνηση των φιλελεύθερων και ανανεωτικών στοιχείων του κόμματος, φαίνεται να κατακτά έδαφος παρά τους σκληρούς όρους που επιβάλλει στους νεοφώτιστους. Έτσι, δεν θα πρέπει να αποτελεί έκπληξη η ανοικτή αντιπαράθεση μεταξύ των – δύο πλέον κυρίαρχων – τάσεων και η σιωπή του Κ. Μητσοτάκη. Η αντιπαράθεση αυτή θα μεταβληθεί σε ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ, όταν αρχίσει η κουβέντα για την κατάρτιση του ψηφοδελτίου της ΝΔ προ των Ευρωεκλογών. Εκεί βέβαια, θα φανεί ανοικτά η αντίθεση ανάμεσα σε ανανεωτικούς και Αβερωφικούς και τότε, πιθανότατα, θα εκδηλωθεί η οργανωμένη αντίδραση της «τρίτης εναλλακτικής λύσης», που φυσικά, δεν θα είναι κάποια ομιλία του Μάνου περί γεροντοκρατίας, αλλά κάτι άλλο, πολύ πιο σοβαρό. Όλες οι ενδείξεις πείθουν ότι το κόμμα που ίδρυσε, ανέδειξε και χρησιμοποίησε ο Κ. Καραμανλής, δεν έχει λόγο ύπαρξης με τη μορφή που ως σήμερα διατηρείται.

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ!

Δέν υπάρχει λόγος νά κρατάτε ολόκληρες τīs έφημερίδες πού διαβάζετε, γιά νά φυλάξετε μιά είδηση πού σās ένδιαφέρει. Κρατείστε μόνο τήν είδηση. Ζητείστε μας τά απόκόμματα όλων τών έφημερίδων, γιά νά μή μπείτε έσείς στόν κόπο νά τά συγκεντρώσετε.

Δουλειά μας είναι νά ένημερωνόμαστε καί νά σās ένημερώνουμε.

Διαβάζουμε όλες τīs έφημερίδες (έλληνικές καί ξένες) καί κρατάμε γιά λογαριασμό σας, τά απόκόμματα πού σās άφορούν.

Δέν είμαστε «μερικοί άνθρωποι», αλλά ένα ολόκληρο δημοσιογραφικό έπιτελείο πού δουλεύει υπεύθυνα γιά τήν ειδική - δική σας ένημέρωση.

Έπικοινωνείστε μαζί μας!

EXPRESS NEWS

Τό προσωπικό σας Άρχειο.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΛΥΒΑΣ

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ**

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 ΤΗΛΕΦ. 3243.351 ΑΘΗΝΑΙ Τ. Τ. 122

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΚΟΜΜΟΥΝΑ»**

Σουλίου 9
Τηλ. 3602644

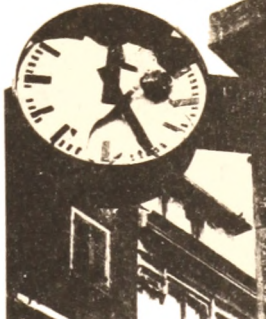
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Γιουλία Βονεσενεκαγια
**Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΕΙΝΑΙ «ΙΣΗ»
ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ**
(σ' ένα στρατοπέδο της Σιβηρίας)

ΓΙΟΥΛΙΑ
ΒΟΝΕΣΕΝΕΚΑΓΙΑ
**Η «ισότητα» άνδρα - γυναι-
κας στο Γκούλάγκ**

Γιώργος Καραμπελιάς
**σύγχρονος καπιταλισμός
και
επαναστατικό υποκείμενο**

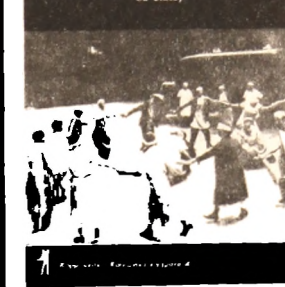
Γ. ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ
**Σύγχρονος καπιταλισμός και
επαναστατικό υποκείμενο**

Αντονιο Νεγκρι
**απο τον εργάτη μάζα
στον κοινωνικό εργάτη**

ANTONIO NEGRI
**Ο «Μάης» της Ιταλίας
(Από τον εργάτη-μάζα
στον κοινωνικό εργάτη)**

S.P.K.
(Ευρωπαϊκή Κοινότητα Αθηνών)
**ΟΙ «ΨΥΧΑΣΘΕΝΕΙΣ»
ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ**
(Να μεταβάλλουμε την αρρώστια
σε όπλο)

S.P.K.
**Οι ψυχασθενείς ενάντια
στο κεφάλαιο**

ITALIA
**αυτοκριτική
του ανταρτικού**

P. ΚΟΥΡΤΣΙΟ - Α. ΝΕΓΚΡΙ
Ο. ΣΚΑΛΤΣΟΝΕ
**Ιταλία, «αυτοκριτική»
του ανταρτικού**

GERMANIA
**απο τη RAF
στους πράσινους**

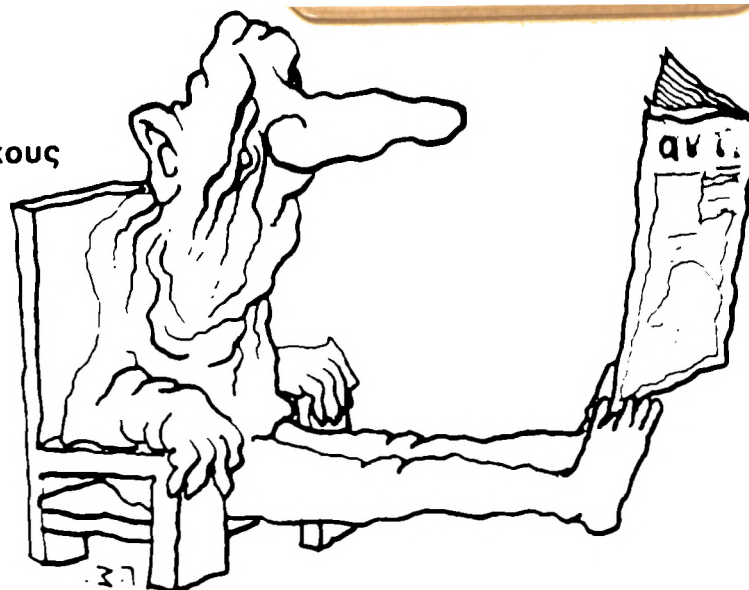

KON - ΜΠΕΝΤΙΤ, ΣΑΡΤΡ,
ΣΒΑΡΤΣΕΡ, ΡΟΤ,
ΜΠΑΡΜΠΙ κλπ.
**Γερμανία, από τη RAF
στους πράσινους**

Έτος	Μέση ημερήσια κυκλοφ. (α)	Πληθυσμός (β)	Φύλλα ανά 1.000 κατοίκους
1977	768.252	9268(*)	83
1978	821.888	9360(*)	88
1979	745.272	9450(*)	79
1980	759.682	9642(*)	79
1981	866.631	9739(*)	89
1982	924.392	9868(**)	94

(α) Πηγή: ΕΣΗΕΑ.

(β) Πηγή: ΕΣΥΕ(*) και εκτιμήσεις (**). ΠΙΝΑΚΑΣ 3

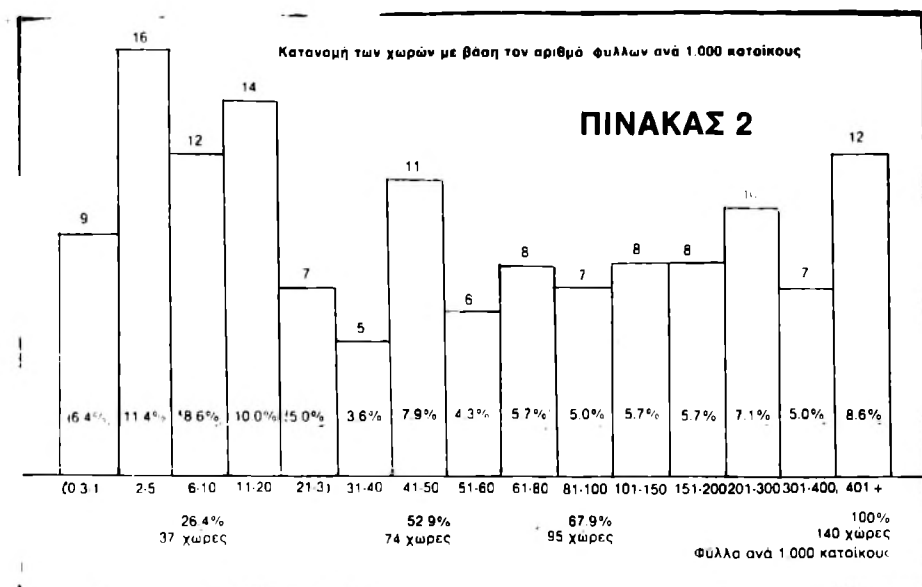
α. Πρωινές

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ
ΑΥΓΗ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΕΛΕΥΘ. ΓΝΩΜΗ
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΩΙΝΩΝ
β. Απογευματινές
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ
ΑΥΡΙΑΝΗ
ΒΡΑΔΥΝΗ
ΕΘΝΟΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
ΕΛΕΥΘ. ΩΡΑ
ΕΛΕΥΘ. ΤΥΠΟΣ
ΕΣΤΙΑ
ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ
ΤΑ ΝΕΑ

Σύνολο Απογευμ.

ΣΥΝΟΛΟ
ΠΡΩΙΝΩΝ - ΑΠΟΓ.

Ποιοι διαβάζουν λιγότερο —ανάμεσα σ' αυτούς και οι Έλληνες

του Μανώλη Χαϊρε.σκι

Μπορούμε να φτάσουμε σε μερικά χρήσιμα συμπεράσματα αν συγκρίνουμε τις διάφορες χώρες με βάση το αναγνωστικό κοινό των εφημερίδων τους.

Για το σκοπό αυτό θα χρησιμοποιήσουμε σαν δείκτη τον αριθμό των φύλλων ανά 1.000 κατοίκους. Ο δείκτης αυτός, που εκφράζει χοντρικά την συμπεριφορά του συνολικού πληθυσμού σε σχέση με τις εφημερίδες, προκύπτει σαν πηλίκο της μέσης ημερήσιας κυκλοφορίας των εφημερίδων και του πληθυσμού.

Όταν λοιπόν ομαδοποιήσουμε τις διάφορες χώρες με βάση το παραπάνω κριτήριο βλέπουμε π.χ. ότι: στις χώρες που έχουν 0,3-1 φύλλο ανά 1.000 κατοίκους περιλαμβάνονται οι χώρες: Αιθιοπία, Άνω Βόλτα, Κογκό, Λεσότο, Μάλι, Τσαντ κτλ. Στις χώρες που έχουν 81-100 φύλλα ανά 1.000 κατοίκους, συμπεριλαμβάνονται οι χώρες: Γιουγκοσλαβία, Ιταλία, Κιρίμπατι (τα παλιά νησιά Τζιλμπερτ, σύμπλεγμα από 33 κοραλιογενή νησιά στο νότιο ημισφαίριο), Λίβανος, Μαυρίκιος, Μπαρμπάντος, Άγιος Δομίνικος. (Πίνακας 1).

Διαβάζοντας τον πίνακα αυτόν εύκολα καταλαβαίνουμε ότι μικρό μέχρι μέγιστο αριθμό φύλλων ανά 1.000 κατοίκους έχουν κύρια οι χώρες του Τρίτου Κόσμου και οι χώρες με χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης —οι χώρες «στον δρόμο της ανάπτυξης». Αντίθετα οι περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες και μέσα σ' αυτές οι χώρες της Ευρώπης έχουν μεγάλο αριθμό φύλλων ανά 1.000 κατοίκους.

Οι διαφορές μάλιστα, είναι τεράστιες. Ανάμεσα στο 0,3 (φύλλα ανά 1.000 κατοίκους) του Άνω Βόλτα που είναι το ελάχιστο, και στα 572 (φύλλα ανά 1.000 κατοίκους) της Σουηδίας —σχέση 1: 1906 υπέρ της Σουηδίας— βρίσκονται άλλες 138 χώρες από τις οποίες μόνο 58 ξεπερνάνε τα 60 φύλλα ανά 1.000 κατοίκους! (βλ. πίνακα 2).

Δεν έχει κλείσει λοιπόν ακόμα το θέμα των εφημερίδων παρόλη την εισβολή των μέσων της πιο σύγχρονης τεχνολογίας —που άλλωστε δεν αφορά τις περισσότερες χώρες που εξετάζουμε.

Συμπληρώνονται τα συμπεράσματα αυτά όταν μελετήσουμε την ποσοστιαία κατανομή των χωρών με βάση τα διαστήματα τιμών του κριτηρίου: φύλλα ανά 1.000 κατοίκους. (Πίνακας 2).

Έτσι ο πίνακας 2 μας δείχνει ότι το 26,4% των χωρών (37 χώρες) έχουν 0-10 φύλλα ανά 1.000 κατοίκους. Το 52,9% των χωρών (74 χώρες) έχει 0-50 φύλλα και από 0 μέχρι 100 φύλλα ανά κάτοικο έχει το 67,9% των χωρών (95 χώρες) και από 0-200 φύλλα ανά 1.000 κατοίκους έχει το 79,3% των χωρών (111 χώρες). Μόνο δηλαδή το 20,7% των χωρών, (29 χώρες) έχουν πάνω από 200 φύλλα ανά 1.000 κατοίκους και όπως φαίνεται από τον πίνακα 1, οι χώρες αυτές είναι κύρια οι χώρες με μεγάλη ανάπτυξη.

Όσο για την Ελλάδα, είχε το 1982 δείκτη 94 ενώ πέντε χρόνια πριν, το 1977 ο δείκτης της (φύλλα ανά 1.000 κατοίκους) ήταν 83 και ο πληθυσμός της, 600.000 λιγότερος. (Πίνακας 3).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Διαστήματα τιμών του κριτηρίου:							
0,3—1	2—5	6—10	11—20	21—30	31—40	41—50	51—60
Αιθιοπία(1)	Ακτ. Ελεφ.(4)	Αλγερία(6)	Αϊτή(20)	Βολιβία(26)	Γκαμπόν(31)	Αλβανία(46)	Μεξικό(58)
Άνω Βόλτα(0.3)	Αφγανιστάν(4)	Ινδονησία(10)	Ανγκόλα(19)	Ζάμπια(22)	Αίγυπτος(37)	Βραζιλία(45)	Περου(51)
Κετσοαφρ.	Βιετνάμ(5)	Κένυα(10)	Βιρμανία(11)	Ιορδανία(29)	Γουατεμάλα(34)	Γκάνα(42)	Πορτογαλία(54)
Δημοκρατ.(0.8)	Γκάμπια(4)	Λιβερία(8)	Γουινέα	Ιράκ(22)	Σρι Λάνκα(33)	Αγ. Δομίν.(44)	Σαλβαδόρ(51)
Κονγκό(1)	Γουινέα(2)	Μαδαγασκ.(9)	Μπισάου(11)	Λιβύη(26)	Τυνησία(40)	Ισημερινός(46)	Σεϋχέλες(60)
Λεσότο(1)	Ζαΐρ(5)	Μαρόκο(10,5)	Γρενάδα(13)	Μπαχρέιν(29)	-	Κατάρ(44)	Ταϊβάν(60)
Μάλι(0.5)	Καμερούν(5)	Παπούα(9)	Ζιμπάμπουε(18)	Ταϊλάνδη(25)	-	Νικαράγουα(50)	-
Νιγκρας(1)	Μαλάουι(3)	Σουαζιλάνδη(10)	Ινδία(15)	-	-	Ονδούρα(46)	-
Σομαλία(1)	Μαυριτανία(2)	Σουδάν(8)	Ιράν(15)	-	-	Τζαμάικα(49)	-
Τσαντ(0.5)	Μοζαμβίκη(4)	Συρία(7)	Μποτσουάνα(20)	-	-	Τόνγκο(49)	-
	Μπενίν(3)	Τανζανία(9)	Μπουρούντι(15)	-	-	Τουρκία(49)	-
	Νεπάλ(3)	Β. Υεμένη(10)	Ν. Αφρική(18)	-	-	-	-
	Ουγκάντα(3)	-	Πακιστάν(18)	-	-	-	-
	Σενεγάλη(5)	-	Σαουδ. Αραβ.(18)	-	-	-	-
	Σιέρα Λεόνε(3)	-	Φιλιππίνες(20)	-	-	-	-
	Τόγκο(4)	-	-	-	-	-	-

ΜΕΣΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ (σε '000 φύλλα)

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1983			ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1983			ΜΑΡΤΙΟΣ 1983			ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1983			ΜΑΪΟΣ 1983			ΙΟΥΝΙΟΣ 1983			ΙΟΥΛΙΟΣ 1983		
Α/Π*	Ε*	ΣΥΝ.	Α/Π	Ε	ΣΥΝ.	Α/Π	Ε	ΣΥΝ.	Α/Π	Ε	ΣΥΝ.	Α/Π	Ε	ΣΥΝ.	Α/Π	Ε	ΣΥΝ.	Α/Π	Ε	ΣΥΝ.
32.5	27.3	59.8	26.9	23.4	50.3	29.8	25.9	55.7	24.9	22.3	47.2	24.4	24.6	49.0	25.1	25.7	50.8	22.6	30.2	52.8
6.4	3.2	9.6	6.0	2.8	8.8	6.1	2.9	9.0	5.4	3.0	8.4	5.3	3.2	8.5	5.7	3.3	9.0	5.1	3.7	8.8
21.8	8.4	30.2	20.8	6.5	27.3	22.4	7.9	30.3	20.3	6.9	27.2	19.4	8.4	27.8	19.6	8.5	28.1	15.6	11.6	27.2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40.0	33.0	73.0	14.1	11.2	25.3	10.6	10.8	21.4
24.6	19.9	44.5	23.0	18.9	41.9	23.4	19.0	42.4	24.6	20.7	45.3	22.7	21.2	43.9	24.8	24.1	48.9	20.3	24.0	44.3
85.3	58.8	144.1	76.7	51.6	128.3	81.7	55.7	137.4	75.2	52.9	128.1	111.8	90.4	202.2	89.3	72.8	162.1	74.2	80.3	154.5
83.3	42.6	125.9	67.4	36.0	103.4	59.0	33.3	92.3	70.6	37.6	108.2	65.2	38.5	103.7	73.8	43.3	117.1	64.2	52.2	116.4
51.3	28.6	79.9	60.3	31.8	92.1	55.8	33.0	88.8	48.3	29.8	78.1	41.2	26.9	68.1	42.3	28.7	71.0	35.1	31.1	66.2
49.7	39.8	89.6	43.0	35.5	78.5	46.0	39.0	85.0	37.1	32.7	69.8	33.4	32.9	66.3	35.8	34.8	70.6	28.6	37.5	66.1
109.3	67.0	176.3	102.4	69.0	171.4	109.3	73.1	182.4	101.4	71.9	173.3	96.1	75.7	171.8	107.1	84.4	191.5	96.4	99.7	196.1
46.8	35.7	82.5	61.4	39.3	100.7	59.0	40.3	99.3	50.6	36.9	87.5	45.8	37.2	83.0	48.1	38.0	86.1	39.4	41.5	80.9
3.3	3.6	6.9	3.0	3.1	6.1	2.6	2.9	5.5	2.7	2.9	5.6	2.6	3.1	5.7	2.5	3.0	5.5	2.5	3.6	6.1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	58.0	42.0	100.0	33.5	28.3	61.8	34.1	29.3	63.4	28.8	33.9	62.7
7.3	0.9	8.2	7.2	0.8	8.0	7.4	0.9	8.3	7.1	0.9	8.0	6.6	1.1	7.7	6.8	1.2	8.0	5.8	1.6	7.4
22.0	8.2	30.2	18.6	6.6	25.2	17.9	6.6	24.5	15.6	6.2	21.8	14.8	6.9	21.7	15.6	7.1	22.7	12.8	10.1	22.9
119.9	43.2	163.1	104.4	36.9	141.3	112.9	40.1	153.0	103.7	38.0	141.7	95.8	40.8	136.6	105.2	41.8	147.0	89.0	49.9	138.9
492.9	269.6	762.5	467.7	259.0	726.7	469.9	269.2	739.1	495.1	298.9	794.0	435.0	291.4	726.4	471.3	311.6	782.9	402.6	361.1	763.7
578.2	328.4	906.6	544.4	310.6	855.0	551.6	324.9	876.5	570.3	351.8	922.1	546.8	381.8	928.6	560.6	384.4	945.0	476.8	441.4	918.2

Α/Π = Αθήνα-Πειραιάς Ε = Επαρχία

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΣΤΟΝ ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΥΠΟ

Το άρθρο του Μανώλη Χαιρετάκη που δημοσιεύεται στις σελίδες αυτές θέτει με οξύτητα το πρόβλημα της *μη αναγνωσιμότητας* του Τύπου από τους νεοέλληνες. Παγιδευμένοι από την τηλεόραση, αποκομμένοι από το βιβλίο και, καθώς προκύπτει από τα στοιχεία που παρατίθενται, χωρίς να διαβάζουν εφημερίδες, οι νεοέλληνες είναι από τους λιγότερο ενημερωμένους κατοίκους του πλανήτη μας. Δεν είναι της στιγμής να αναλυθεί το φαινόμενο. Το «ΑΝΤΙ» επανειλημμένα έχει ασχοληθεί με τα προβλήματα του Τύπου και των επαγγελματιών του και θα έχει πάλι την ευκαιρία να επανέλθει στο θέμα.

Σήμερα, δημοσιεύονται στοιχεία που αφορούν στην κυκλοφορία των καθημερινών αθηναϊκών εφημερίδων στο πρώτο εξάμηνο του '83 και, επιλεκτικά, τα στοιχεία ορισμένων εβδομαδιαίων, δεκαπενθήμερων και μηνιαίων περιοδικών —κυρίως πολιτικών ή περιοδικών που ασχολούνται με το πολιτιστικό επιφαινόμενο. Η γνώση αυτών των στοιχείων πιστεύουμε ότι είναι χρήσιμη για να σχηματισθεί μια αντικειμενική εικόνα για

τα ενδιαφέροντα και τους προσανατολισμούς ενός ορισμένου κοινού.

Ένα άλλο κοινό καταναλώνει «λαϊκά» περιοδικά μεγάλης κυκλοφορίας. Τέλος ένας αριθμός περιοδικών, πολύ αξιόλογων —που δεν είναι της στιγμής να κατονομασθούν συγκεκριμένα— και που μπορεί να χαρακτηριστούν από κάποια άποψη «περιθωριακά» (λόγω ύφους γραφής και εμφάνισης), συντελούν ουσιαστικά σε πολιτιστικές και ιδεολογικές διεργασίες σε ένα ευρύ νεανικό κοινό. Πολλά από τα περιοδικά αυτά κυκλοφορούν στην επαρχία και παράγουν έναν προβληματισμό αυτοτελή και γνήσιο.

Το «ΑΝΤΙ», σε προσεχή τεύχη θα επιχειρήσει ευρεία αναφορά και στις δύο αυτές κατηγορίες εντύπων: τα λαϊκά περιοδικά με ευρεία κυκλοφορία και τα ειδικά και περιφερειακά έντυπα.

Και οι έρευνες αυτές δεν θα περιοριστούν σε αναφορές αυστηρά κυκλοφοριακές, όπως γίνεται στις στήλες αυτές για πολιτικά ή ειδικά περιοδικά, ή ποικίλης ύλης που εκδίδονται στην Αθήνα.

Φύλλα ανά 1.000 κατοίκους

61—80	81—100	101—150	151—200	201—300	301—400	401 +
Αγ. Μαρίνος(65) Γουϊάνα(63) Κολομβία(69) Ν. Αφρική (Αζανία)(70) Παναμάς(79) Παραγουάη(65) Σούριναμ(74) Φιτζι(66)	Γιουγκοσλαβία(96) Ιταλία(97) Κιρίμπατι(91) Λίβανος(92) Μαυρίκιος(94) Μπαρμπάντος(87) Ντομίνικα(87.5) · · · · ·	Ισπανία(128) Κόστα Ρίκα(102) Κούβα(107) Κύπρος(106) Μαλαισία(136) Μπαχάμες(113) Ουρουγουάη(140) Σαμόα, Δυτ.(138) · · · · ·	Βενεζουέλα(178) Ισραήλ(197) Νοτ. Κορέα(197) Κουβέιτ(173) Μάλτα(156) Μογγολία(158) Ρουμανία(171) Τρίνιταντ(180) · · · · ·	Βέλγιο(241) Βουλγαρία(232) Γαλλία(205) ΗΠΑ(287) Ιρλανδία(220) Καναδάς(221) Ουγγαρία(243) Πολωνία(248) Σιγκαπούρη(215) Τσεχοσλοβακία(296) · · ·	Αργεντινή(349) Αυστραλία(310) Αυστρία(336) Δανία(362) ΕΣΣΔ(396) Ν. Ζηλανδία(336) Ολλανδία(315) · · · · ·	Βρετανία(410) Α. Γερμανία(496) Δ. Γερμανία(432) Ελβετία(414) Ιαπωνία(546) Ισλανδία(555) Λιχτεστάιν(527) Λουξεμβ.(425) Μονακό(420) Νορβηγία(412) Σουηδία(572) Φιλανδία(465)

ΤΙΤΛΟΣ	ΤΙΜΗ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΤΙΡΑΖ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΜΕΣΩ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΥ			ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛ. ΣΥΝΟΛΙΚΑ	ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ	ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ
				ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΑΘΗΝΑ-ΠΕΙΡ.	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ ΕΠΑΡΧΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ			
ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ	20	15μερο	25.000	1.113	6.859	7.972	5.000	800	13.772
ΑΝΤΙ	50	15μερο	35.000	11.704	10.845	22.549	2.700	1.260	26.509
ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚ.	30	εβδομάδα	170.000	61.490	46.767	108.257	—	—	108.257
ΓΡΑΜΜ. ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ	150	μήνας	6.000	1.700	1.000	2.700	1.000	800	4.500
ΔΙΑΒΑΖΩ	100	15μερο	9.000	2.160	4.664	6.824	1.000	800	8.624
ΕΝΑ	80	εβδομάδα	110.000	44.800	29.800	74.600	—	—	74.600
ΕΞΟΡΜΗΣΗ	20	εβδομάδα	60.000	9.352	17.450	26.802	—	800	27.602
ΕΠΙΚΑΙΡΑ	80	εβδομάδα	25.000	16.800	5.100	21.900	—	500	22.400
ΘΟΥΡΙΟΣ	40	15μερο	15.000	103	676	779	70	720	10.500
ΛΕΞΗ	100	μήνας	7.600	1.700	700	2.400	2.000	1.000	5.400
ΝΤΕΦΙ	100	δίμηνο	20.000	2.910	1.610	4.520	—	—	4.520
ΟΔΗΓΗΤΗΣ	30	εβδομάδα	—	6.429	13.075	19.504	—	—	19.504
ΟΙΚ. ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ	80	εβδομάδα	18.000	3.465	3.126	6.591	—	6.000	12.591
ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	40	εβδομάδα	9.500	1.137	873	2.010	—	4.050	6.010
ΠΟΛΙΤΗΣ	100	μήνας	6.000	1.035	688	1.723	1.500	800	4.023
ΠΟΝΤΙΚΙ	20	εβδομάδα	100.000	39.521	29.952	69.473	—	—	69.473
ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ	150	τρίμηνο	4.000	455	284	739	1.000	1.000	2.739
ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ	100	μήνας	14.000	4.989	2.993	7.989	1.000	800	9.782
ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ	80	εβδομάδα	132.000	60.727	56.729	117.456	—	—	117.456
ΧΑΡΤΗΣ	180	δίμηνο	5.000	500	—	500	2.500	500	4.000

ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Στα δεδομένα του πίνακα για την κυκλοφορία του περιοδικού Τύπου, πρέπει να γίνουν μερικές απαραίτητες διευκρινίσεις, χρήσιμες για τον αναγνώστη που μόνος του θα εκτιμήσει το βαθμό αξιοπιστίας των στοιχείων που παραθέσαμε:

- Τα βεβαιωμένα θετικά στοιχεία, διασταυρωμένα από πηγές είναι αυτά που αφορούν τις στήλες 5, 6, και 7, δηλαδή τους μέσους όρους κυκλοφορίας μέσω Πρακτορείου.
- Για μερικά έντυπα δεν στάθηκε δυνατόν να διερευνηθούν ορισμένα στοιχεία (τιράζ, συνδρομητές, κτλ.) και οι στήλες αυτές έμειναν κενές.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. Βήμα, Ταχυδρόμος, Ποντίκι,) οι στήλες για συνδρομητές ή πωλήσεις —μέσω βιβλιοπωλείων έχουν σημειωθεί με παύλα (-), ένδειξη που σημαίνει ότι πρακτικά είναι μηδενικός ο αριθμός της αντίστοιχης στήλης για τα έντυπα αυτά. Για ορισμένα έντυπα —και συγκεκριμένα Το Βήμα, Ένα, Εξόρμηση, Επικαιρα, Ταχυδρόμος, Ποντίκι— εξαιτίας του στενά επικαιρικού και εβδομαδιαίου της έκδοσής τους οι συνδρομές είναι πολύ μειωμένες, και πρακτικά μηδενικές. Σ' αυτό βέβαια θα πρέπει να τονίσουμε τη συμβολή των ΕΛΤΑ που καταφέρνουν να διανέμουν τα έντυπα με καθυστέρηση αρκετών ημερών ώστε να τα καθιστούν ανεπικαιρα την ημέρα παραλαβής τους από τους συνδρομητές.
- Οι στήλες 4 (τιράζ), 8 (πωλήσεις μέσω βιβλιοπωλείων) και 9 (συνδρομητές) έχουν συμπληρωθεί κατά δήλωση των εκδοτών και, σε μερικές περιπτώσεις μετά από διασταύρωση και από άλλες πηγές.
- Τα καθαρά κομματικά έντυπα των πολιτικών Νεολαίων (Αγωνιστής, Θούριος και Οδηγητής) έχουν αυξημένο ποσοστό πωλήσεων με δικά τους μέσα (στήλη 8) αφού μοιράζονται απο τις κατά τόπους οργανώσεις.
- Από όλα τα έντυπα, εκείνα του ΠΑΣΟΚ (Αγωνιστής και Εξόρμηση) έχουν περισσότερες πωλήσεις στην επαρχία απ' όσες στην Αθήνα.
- Οι πωλήσεις είναι σε κάποια αναλογία με τον αριθμό των εκτυπούμενων φύλλων (τιράζ). Για τα έντυπα με μεγάλο αριθμό πωλήσεων (Βήμα, Ταχυδρόμος) υπάρχει μια καλή αναλογία τιράζ και πωλούμενων φύλλων (Φτάνει σε μερικές περιπτώσεις ο αριθμός των πωλήσεων περίπου στο 85%-88%).

Σε έντυπα με μέση κυκλοφορία (και το ΑΝΤΙ, για τις κατηγορίες που εξετάζουμε εδώ πρέπει να θεωρηθεί ανάμεσα σ' αυτά) οι πωλήσεις φτάνουν σε μια αναλογία 70% των εκτυπούμενων φύλλων. Σε έντυπα με μικρό τιράζ (κάτω από 20.000 φύλ-

λα) το σύστημα διανομής είναι τέτοιο ώστε να θεωρείται καλή η περίπτωση πώλησης του 50%-60% των εκτυπούμενων φύλλων.

Άλλα πάλι έντυπα, κυρίως μηνιαία λογοτεχνικά ή δοκιμογραφικά (και συγκεκριμένα τα «Σύγχρονα Θέματα», ο «Χάρτης», η «Λέξη» και το «Δέντρο») έχοντας δικό τους σύστημα διανομής, ξαναμοιράζουν στα βιβλιοπωλεία ή στέλνουν στην επαρχία, τα επιστρεφόμενα από το πρακτορείο τεύχη και έτσι πετυχαίνουν μια καλή αναλογία εκτυπούμενων με τα πωλούμενα φύλλα.

● Ο «Οικονομικός Ταχυδρόμος» και τα «Πολιτικά Θέματα», έδωσαν στοιχεία για συνδρομητές, ο πρώτος ίσο με τον αριθμό πωλήσεων μέσω πρακτορείου και τα δεύτερα διπλάσιο. Αυτό μπορεί να συμβαίνει και γιατί τα εν έντυπα λόγω πρέπει να διαθέτουν υψηλό αριθμό συνδρομών από Τράπεζες, Οργανισμούς κτλ.

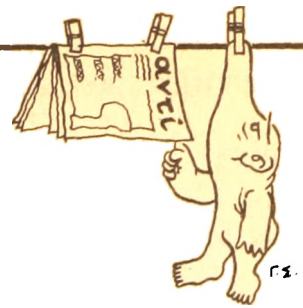
● Ορισμένα έντυπα είχαν αυξημένες πωλήσεις στους συγκεκριμένους μήνες που εξετάσαμε, λόγω ειδικών συγκυριών. Για παράδειγμα η στήλη 6 για το «Διαβάζω» έχει αναλογικά υψηλό αριθμό γιατί υπολογίζεται το ειδικό αφιέρωμα για τον Καβάφη. Η ίδια στήλη (αφορά πάντα πωλήσεις το μήνα Σεπτέμβρη), δίνει υψηλότερες πωλήσεις στον Οδηγητή, το Θούριο και τον Αγωνιστή γιατί συμπίπτει με τις ημερομηνίες των κομματικών φεστιβάλ.

● Τα στοιχεία για τον «Πολίτη» αφορούν τη μηνιαία έκδοση. Όταν ο Πολίτης έγινε Δεκαπενθήμερος υπήρξαν οι ακόλουθες μεταβολές: Τιράζ: 15.000. Πωλήσεις (σε πρώτη εκτίμηση) συνολικά: 7.000 φύλλα.

● Αριθμό εκτυπούμενων φύλλων δεν μπορέσαμε να πληροφορηθούμε για τον Οδηγητή. Από τον Οδηγητή δεν μας δόθηκαν επίσης στοιχεία για τη διάθεση φύλλων με δικά τους μέσα. Τα ίδια στοιχεία δεν μπορέσαμε να επαληθεύσουμε για το Ντέφι.

● Τέλος, θέλουμε να βεβαιώσουμε ότι όσον αφορά τουλάχιστον το ΑΝΤΙ, τα στοιχεία είναι ακριβή σε όλες τις στήλες. □

ΦΙΛΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ,

Οι πιο παλιοί από σας θα θυμάστε ότι το ΑΝΤΙ έχει πραγματοποιήσει και άλλες φορές μίαν έρευνα όπως αυτή. Για μας δεν είναι μόνον μια ανάγκη να επικοινωνούμε μαζί σας αλλά και να «μετράμε» με στοιχεία το βαθμό ανταπόκρισης των αναγνωστών προς το περιοδικό και τα κοινά σημεία επαφής.

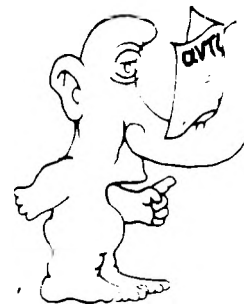
Τα στοιχεία που συγκεντρώνουμε κάθε φορά μας βοηθούν να γνωρίσουμε τις αδυναμίες και ελλείψεις μας και να πλησιάσουμε τα ενδιαφέροντα των αναγνωστών μας.

Σε τεύχη προηγούμενα (βλ. τχ. 30, 80, 81, 100, 150 και 200) είχαμε δώσει τα στοιχεία από τις 5 προηγούμενες έρευνες που έγιναν στα 10 χρόνια που εκδίδεται και κυκλοφορεί το ΑΝΤΙ. Σε ένα από τα προσεχή τεύχη, και μόλις έχει ολοκληρωθεί η ανάλυση των στοιχείων της σημερινής έρευνας, θα δημοσιεύσουμε και πάλι τα αποτελέσματά της.

Από σας περιμένουμε να αφιερώσετε λίγο χρόνο και... υπομονετικά να συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί. Απαντήστε σε όλες τις ερωτήσεις ή έστω μόνον σε κείνες που θα επιλέξετε.

Μην ξεχνάτε πως θα βοηθήσετε με τις απαντήσεις σας για να γίνει καλύτερο το ΑΝΤΙ.

Στείλτε τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια στη διεύθυνση:

Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
115 21, Αθήνα

● ΦΥΛΟ

- Άνδρας..... ☐
Γυναίκα..... ☐

● ΗΛΙΚΙΑ

- Ως και 18..... ☐
19-24..... ☐
25-30..... ☐
31-40..... ☐
Πάνω από 40..... ☐

● ΔΙΑΜΟΝΗ

- Αθήνα..... ☐ Θεσσαλονίκη..... ☐ Υπόλοιπη Ελλάδα... ☐ Εξωτερικό..... ☐

● ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ (Για όσους ΔΕΝ είναι μαθητές, σπουδαστές ή φοιτητές)

- Δημοτικό, Γυμνάσιο ή Λύκειο..... ☐ Πανεπιστήμιο ή άλλη Ανώτατη Σχολή..... ☐
Μέση ή Ανώτερη Σχολή..... ☐ Μεταπτυχιακές σπουδές..... ☐

● ΠΟΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ;

Αυγή..... ☐	Ελευθεροτυπία..... ☐	Μεσημβρινή..... ☐
Έθνος..... ☐	Θεσσαλονίκη..... ☐	Νέα..... ☐
Ελεύθερη Γνώμη..... ☐	Καθημερινή..... ☐	Ριζοσπάστης..... ☐
Ελεύθερος Τύπος..... ☐	Μακεδονία..... ☐	Άλλες..... ☐

● ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ Ή ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ ΤΑΚΤΙΚΑ;

Αγωνιστής..... ☐	Ένα..... ☐	Οικονομικός Ταχυδρόμος... ☐
Βήμα της Κυριακής..... ☐	Εξόρμηση..... ☐	Πολιτικά Θέματα..... ☐
Γράμματα και Τέχνες..... ☐	Θούριος..... ☐	Ποντίκι..... ☐
Δεκαπενθήμερος Πολίτης... ☐	Λέξη..... ☐	Σχολιαστής..... ☐
Δένδρο..... ☐	Ντέφι..... ☐	Ταχυδρόμος..... ☐
Διαβάζω..... ☐	Οδηγητής..... ☐	Χάρτης..... ☐

● ΠΟΙΑ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΓΙΑ ΣΑΣ Η ΚΥΡΙΟΤΕΡΗ ΠΗΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ;

Οι εφημερίδες..... ☐	Τα βιβλία..... ☐
Τα περιοδικά..... ☐	Προφορική πηγή..... ☐
Η τηλεόραση και το ραδιόφωνο..... ☐	Άλλη (ποια;)..... ☐

● ΠΟΙΟ ΑΠΟ ΤΑ ΕΝΤΥΠΑ ΠΟΥ ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ (ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ) ΣΑΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ;

.....

● ΠΟΣΟ ΣΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ;

- Πολύ..... ☐ Αρκετά..... ☐ Λίγο..... ☐ Καθόλου..... ☐

● ΠΟΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΧΩΡΟ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΥΓΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΑΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ;

ΝΔ..... ☐ ΠΑΣΟΚ..... ☐ ΚΚΕ..... ☐
 ΚΟΔΗΣΟ..... ☐ ΚΚΕ εσ..... ☐ Εξωκοινοβουλευτική Αριστερά..... ☐
 ΕΔΗΚ..... ☐ ΕΔΑ..... ☐ Χριστιανική Δημοκρατία..... ☐
 Άλλον (ποιον;)..... ☐

● ΑΠΟ ΠΟΤΕ ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ ΤΟ «ΑΝΤΙ»;

Από τα πρώτα τεύχη (1974-75)..... ☐ Μεταξύ 1979 και 1981..... ☐
 Μεταξύ 1976 και 1978..... ☐ Από το 1982 και μετά..... ☐

● ΤΟ «ΑΝΤΙ» ΤΟ ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ

όλο ☐ σχεδόν όλο ☐ μερικά μόνο άρθρα ☐

● ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΙΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΤΕΥΧΗ, ΔΗΛΑΔΗ ΤΑ 243, 244 ΚΑΙ 245 ΠΟΣΑ ΕΧΕΤΕ ΑΓΟΡΑΣΕΙ;

και τα τρία ☐ δύο ☐ ένα ☐ κανένα ☐

● ΤΙ ΓΝΩΜΗ ΕΧΕΤΕ ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ «ΑΝΤΙ»; ΕΙΝΑΙ

πολύ καλό ☐ αρκετά καλό ☐ μέτριο ☐ κακό ☐

● ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»; (χαρτί, ποιότητα εκτύπωσης, μορφή σελίδων κτλ.)

	Το Αντί έχει Καλό	Μέτριο	Κακό
Εξώφυλλο.....	☐	☐	☐
Μορφή σελιδοποίησης.....	☐	☐	☐
Φωτογραφίες.....	☐	☐	☐
Σκίτσα.....	☐	☐	☐
Χαρτί.....	☐	☐	☐
Εκτύπωση.....	☐	☐	☐
Τυπογραφικά λάθη.....	☐	☐	☐

● ΘΑ ΠΡΟΤΙΜΟΥΣΑΤΕ ΤΟ «ΑΝΤΙ» ΠΙΟ ΕΠΙΜΕΛΗΜΕΝΟ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΟΤΕΡΟ ΣΤΗΝ ΤΙΜΗ ΤΟΥ Ή ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΜΕ ΛΙΓΟΤΕΡΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ;

Προτιμώ το «ΑΝΤΙ» όπως είναι σήμερα..... ☐ Θέλω το «ΑΝΤΙ» πιο επιμελημένο, έστω και ακριβότερο..... ☐

● ΤΙ ΓΝΩΜΗ ΕΧΕΤΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΤΟ «ΑΝΤΙ» ΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΣ;

καλύπτει ικανοποιητικά ☐ καλύπτει μέτρια ☐ Υστερεί ☐

● ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΙ ΓΝΩΜΗ ΕΧΕΤΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»;

	Ενδιαφέρουσα	Μέτριου Ενδιαφέροντος	Χωρίς ενδιαφέρον
Γράμμα σύνταξης (3η σελίδα).....	☐	☐	☐
Πολιτικό δεκαπενθήμερο (4η και 5η σελίδα).....	☐	☐	☐
Αντιπαραθέσεις (6η και 7η σελίδα).....	☐	☐	☐
Αντιστροφές (10η, 11η και 12η σελίδα).....	☐	☐	☐
Επί του Δακτυλίου (13η σελίδα).....	☐	☐	☐
Γελοιογραφικές σελίδες (8η και 17η σελίδα).....	☐	☐	☐
Αντιθέσεις στον κόσμο (32η και 33η σελίδα).....	☐	☐	☐
Επισημαίνουμε νεανική καλλιτεχν. επικαιρότητα (40η σελίδα).....	☐	☐	☐

● ΤΙ ΓΝΩΜΗ ΕΧΕΤΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ «ΔΙΑΛΟΓΟΥ» (γράμματα αναγνωστών)

πολύ ενδιαφέρουσες ☐ αρκετά ενδιαφέρουσες ☐ μέτριου ενδιαφέροντος ☐ χωρίς ενδιαφέρον ☐

● ΕΣΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ, ΩΣ ΠΟΙΟ ΒΑΘΜΟ ΣΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΟΙ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΤΟΜΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ:

	Πολύ	Αρκετά	Μέτρια	Καθόλου
Ελληνική πολιτική.....	☐	☐	☐	☐
Κυπριακό.....	☐	☐	☐	☐
Διεθνής πολιτική.....	☐	☐	☐	☐
Κοινωνικά κινήματα.....	☐	☐	☐	☐
Οικονομικά θέματα.....	☐	☐	☐	☐
Κοινωνικά θέματα.....	☐	☐	☐	☐
Ιστορικά θέματα.....	☐	☐	☐	☐
Πολιτιστικά και Καλλιτεχνικά θέματα.....	☐	☐	☐	☐
Άλλα (να εξειδικευθεί).....	☐	☐	☐	☐

● ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ (εικαστικές τέχνες, θέατρο, κινηματογράφος, λογοτεχνία, μουσική, τηλεόραση) ΠΟΙΟΙ ΣΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ; (σημειώστε τους δύο κυριότερους κατά σειρά προτίμησης)

α. β.

● ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΘΡΑ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ (τχ. 246) ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΑΥΤΟ (ή αυτά) ΠΟΥ ΣΑΣ ΑΡΕΣΕ Ή ΣΑΣ ΕΝΔΙΕΦΕΡΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ

α. Μου άρεσε περισσότερο

β. Με ενδιέφερε περισσότερο

● ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΘΡΑ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ (ΤΥΧ. 246) ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΑΥΤΟ (ή αυτά) ΠΟΥ ΔΕΝ ΣΑΣ ΑΡΕΣΕ Ή ΔΕΝ ΣΑΣ ΕΝΔΙΕΦΕΡΕ ΚΑΘΟΛΟΥ

- α. Δεν μου άρεσε καθόλου
β. Δεν με ενδιέφερε καθόλου

● ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΛΙΟΤΕΡΑ ΑΡΘΡΑ, ΕΡΕΥΝΕΣ ή ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ», ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΔΥΟ ΠΟΥ ΣΑΣ ΑΡΕΣΑΝ ΠΟΛΥ ή ΣΑΣ ΕΝΔΙΕΦΕΡΑΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ

● ΤΟ ΑΝΤΙ ΕΙΝΑΙ ΓΙΑ ΣΑΣ ΚΥΡΙΩΣ

- Πηγή πληροφόρησης για την πολιτική και πολιτιστική επικαιρότητα ☐
Έντυπο αναλύσεων και σχολιασμού ☐

● ΤΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟ ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΒΡΙΣΚΕΤΕ ΣΤΟ «ΑΝΤΙ» ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΝΤΥΠΑ ΠΟΥ ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ;

● ΠΩΣ ΣΑΣ ΑΡΕΣΕΙ ΝΑ ΔΙΑΘΕΤΕΤΕ ΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΣΑΣ;

- Διαβάζοντας Τύπο ☐ Διαβάζοντας βιβλία ☐ Στο Σινεμά και το Θέατρο ☐ Στην ταβέρνα και το μπαρ ☐ Τηλεόραση ☐

● ΠΩΣ ΘΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΑΤΕ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ» ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ;

- υποστηρίζει τη σημερινή κυβέρνηση ☐ ασκεί μάλλον ήπια κριτική στο κυβερνητικό έργο ☐
ασκεί μάλλον οξεία κριτική στο κυβερνητικό έργο ☐ αντιπολιτεύεται τη σημερινή κυβέρνηση ☐

● ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΤΟ «ΑΝΤΙ» ΕΙΝΑΙ ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΟ ΣΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΤΑΣΗ Ή ΔΙΑΚΡΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ;

- Είναι εποικοδομητικό ☐ Διακρίνεται από προκατάληψη ☐

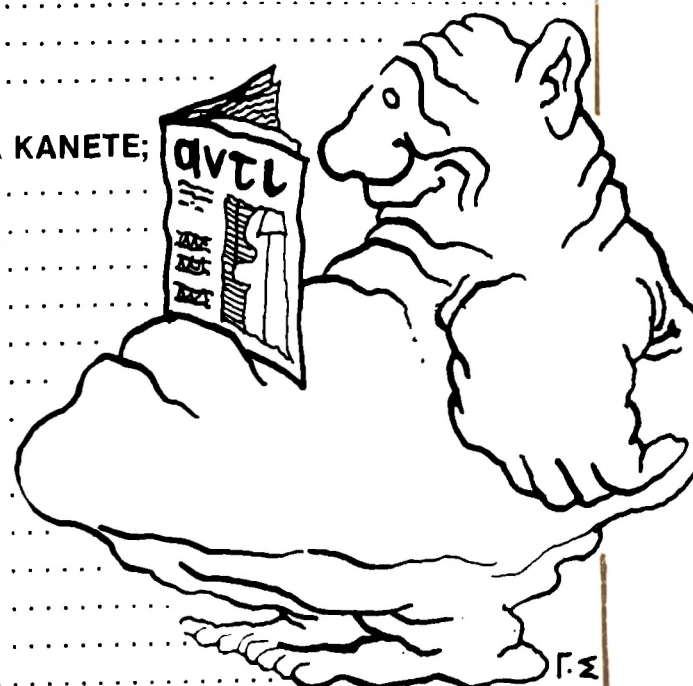
● ΤΟ «ΑΝΤΙ» ΕΠΙΔΙΩΚΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ· ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΤΟ ΠΕΤΥΧΑΙΝΕΙ;
ναι ☐ ως ένα μόνο βαθμό ☐ όχι ☐

● ΠΟΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΧΩΡΟ ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΠΩΣ ΕΥΝΟΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ Η ΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»;

● ΤΙ ΓΝΩΜΗ ΕΧΕΤΕ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»;

● ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ, ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»;

● ΤΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ ΛΕΙΠΕΙ ΑΠΟ ΤΟ «ΑΝΤΙ»; ΤΙ ΑΛΛΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΧΕΤΕ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ;

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΕΡΕΥΝΑ

- ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ
- Θεμέλια Επιστημών Τόμοι Α,Β,Γ,Δ.
 - ΤΣΙΜΠΟΥΚΙΔΗ Δ.
 - Οι Κλασικοί του Μαρξισμού για την Αρχαία Ελλάδα
 - ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 - Δημήτρης Γλυνός - Παιδαγωγός & Φιλόσοφος
 - ΓΕΩΡΓΑ Ν.
 - Το Βυζάντιο μετά το Βυζάντιο
 - ΣΚΙΑΔΑ Ν.
 - Χρονικό της Ελληνικής Τυπογραφίας Α,Β,Γ.
 - ΜΠΙΤΣΑΚΗ Ε.
 - Θεωρία & Πράξη - Προβλήματα Φιλοσοφίας του Ανθρώπου
 - SEVE ALTHUSSER, BALIBAR κ.ά.
 - Διαλεκτική
 - ILIENKOF Ε.
 - Η Διαλεκτική Λογική
 - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
 - Συλλογικό έργο νέων Σοβιετικών Φιλοσόφων
 - ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Θ.
 - Δημόκριτος - Ο Φιλόσοφος και ο Φυσιολόγος

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
- Παν/μίου Λομονόσοφ Μόσχας τόμοι Α,Β,Γ,Δ.
- ΛΕΞΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ τ. Α,Β.
- ΓΙΑΝΝΙΤΣΗ Τ.
- Η Ελληνική Βιομηχανία - Κρίση & Ανάπτυξη
- ΓΙΑΝΝΙΤΣΗ Τ.
- Οι Ξένες Τράπεζες στην Ελλάδα - Η Μεταπολεμική εμπειρία
- ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ Β.
- Πολυεθνικές εταιρίες και αναπτυσσόμενες χώρες
- KINTH A.
- Ανάπτυξη της Ελληνικής Βιομηχανίας
- KOPIPA Π.
- Θεωρία ανεργίας και πληθωρισμού
- KOPIPA Π.
- Οικον. Δικαιοσύνη και αποτελεσματικότητα
- SWEETZ P.
- Θεωρία της Καπιταλιστικής Ανάπτυξης
- MANTEL E.
- Ο Ύστερος Καπιταλισμός

DOBB M.

- Θεωρίες της αξίας και της Διανομής - από τον Adam Smith μέχρι σήμερα
- DUE J. - FRIEDLAEDER A.
- Δημόσια Οικονομική - Οικονομική του Δημόσιου Τομέα
- TUMA E.
- Ευρωπαϊκή Οικονομική Ιστορία - από το 18ο αιώνα μέχρι σήμερα τόμοι Α,Β
- RIMA I.
- Ιστορία της Οικονομικής Ανάλυσης
- YAMANE T. - KINTH A.
- Μαθηματικά για Οικονομολόγους τόμοι Α,Β
- ΜΑΛΙΣΣΟΥ Κ.
- Marketing και Αντι-Μάρκετινγκ
- ΜΑΛΙΣΣΟΥ Κ.
- Κοινοπραξία

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

- ΤΣΑΟΥΣΗ Δ.
- Η Κοινωνία του Ανθρώπου
 - Εισαγωγή στη Κοινωνιολογία
 - ΤΣΑΟΥΣΗ Δ.
 - Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας
 - TIMASHEF N. - THEODORSON G.
 - Ιστορία Κοινωνιολογικών Θεωριών
 - GURVITCH G.
 - Μελέτες γύρω από τις κοινωνικές τάξεις
 - MICHEL A.
 - Κοινωνιολογία της Οικογένειας και του Γάμου
 - LEFEBVRE H.
 - Κοινωνιολογία του Μαρξ
 - WEBER M.
 - Η Προτεσταντική ηθική και το πνεύμα του Καπιταλισμού
 - DURKHEIM E.
 - Κανόνες Κοινωνιολογικής μεθόδου
 - T. BOTTOMORE
 - Κοινωνιολογία - Βασικά Προβλήματα

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

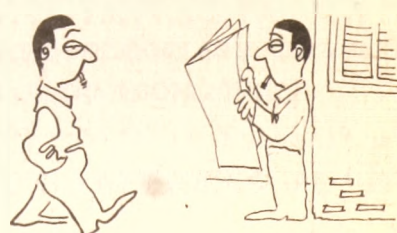
- ΣΕΡΓΗ Λ.
- Δημιουργική μουσική αγωγή των παιδιών
 - ΦΡΑΓΚΟΥ Χ.
 - Βασικές Παιδαγωγικές Θέσεις
 - ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ Β.
 - Οργάνωση της διδασκαλίας και της μάθησης

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΠΟΙΗΣΗ

- ΠΕΡΓΙΑΛΗ Ν.
- Η Καπετάνισσα
 - ΠΕΡΓΙΑΛΗ Ν.
 - Τα Παλικάρια
 - ΓΑΪΤΑΝΟΥ Γ.
 - Συμφωνία Κυρίων - κι άλλες Ιστορίες
 - ΔΑΝΑΗ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ
 - Κείμενα
 - ΘΕΟΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ Γ.
 - Η ζωή στο Εδώλιο
 - ΣΙΤΖΑΝΗ Δ.
 - Άγγελος Δραπέτης
 - ΚΑΡΓΑΚΟΥ Σ.
 - Πλάνητες Λίθοι
 - ΝΕΡΟΥΔΑ Π.
 - Γενικό Άσμα τόμοι Α,Β,Γ
 - ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ Ε.
 - Όρες
 - ΚΑΛΟΔΙΚΗ Π.
 - Νεοελληνική Λογοτεχνία τόμοι Α,Β,Γ,Δ

ΧΙΟΥΜΟΡ

- ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.
- Της Κουλτούρας
 - ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.
 - Της Πόλης...
 - ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.
 - Της Αλλαγής
 - ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.
 - Ελλάδα, Ελλαδάρη
 - ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.
 - Σεξουαλικά
 - ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.
 - Οι Σπόροι
 - BAS
 - 100 Ηγέτες
 - ΛΑΤΑ Τ.
 - Παραδοξολογίες
 - ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ Γ.
 - Ο Ανθρωπάκος

ΚΑΘΕ αύξηση του δολαρίου κατά μια και μόνο δραχμή, στοιχίζει για την Ελλάδα —λόγω του εξωτερικού της χρέους— ένα δισεκατομμύριο δραχμές, δήλωσε με έμφαση, αλλά και αγωνία, την περασμένη εβδομάδα στην Κόρινθο, ο υπουργός Οικονομικών κ. Γιάννης Ποττάκης. Και όπως εξήγησε στο «Αντί»..., η ανησυχία του γίνεται εύλογη όταν αναλογιστεί κανείς ότι βασικές επιλογές της κυβέρνησης στον κοινωνικό τομέα θα απαιτήσουν φέτος νέες πρόσθετες δαπάνες.

ΜΟΝΟ ο θεσμός του Νοσοκομειακού γιατρού π.χ., θα απαιτήσει για φέτος έξι δισεκατομμύρια δραχμές, από τον προϋπολογισμό. Μερικά δις ακόμη, θα διατεθούν για συντάξεις κτλ. από την αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης.

Ωστόσο, ο υπουργός Οικονομικών δεν κρύβει την αισιοδοξία του. Βέβαια, όταν ένας υπουργός Οικονομικών αισιοδοχεί, κάποιοι φορολογούμενοι ανησυχούν. Και εδώ όμως ο κ. Γιάννης Ποττάκης προλαβαίνει το συνομιλητή του: «Κανένας καινούριος φόρος δεν θα επιβληθεί. Βάζουμε το στοίχημα ότι μπορούμε να πετύχουμε έναν προϋπολογισμό νοικοκυρεμένο και αναπτυξιακό, χωρίς καινούριους φόρους. Η υφιστάμενη νομοθεσία δίνει πολλές δυνατότητες. Αρκεί να εφαρμοστεί». Σπεύδει, βέβαια, να προσθέσει, ότι με τις θεσμικές ρυθμίσεις του προϋπολογισμού θα προστατευθούν οι χαμηλόμισθοι».

ΝΕΑ διαβεβαίωση: όσοι επιμένουν να έχουν καχυποψίες, θα παραταθεί η αγωνία τους μέχρι να αντικρύσουν τον αρμόδιο έφορο...

ΟΤΑΝ λένε νοικοκύρεμα στο υπουργείο Οικονομικών, εννοούν, κυρίως, τον περιορισμό του ελλείμματος του προϋπολογισμού στα 163 δις δραχμές. Αυτή είναι η πρόβλεψη για το 1984.

Η αύξηση του προγράμματος των δημοσίων επενδύσεων κατά 29% περίπου σε σχέση με το περσινό πρόγραμμα, είναι αυτό που τεκμηριώνει τον αναπτυξιακό χαρακτήρα του νέου προϋπολογισμού. Πολύ περισσότερο μάλιστα σύμφωνα με ακριβείς πληροφορίες, που οι καταναλωτικές δαπάνες του δημοσίου αυξάνονται μόνο κατά 17% —στην ουσία δηλαδή μειώνονται σε πραγματικές τιμές αφού ο πληθωρισμός είναι σαφώς ψηλότερος. «Πρέπει να αλλάξει η αντίληψή μας για το τι εννοούμε ως αναπτυξιακή επένδυση και τι ως καταναλωτική δαπάνη» λέγεται συχνά στο κτίριο της οδού Καραγιώργη Σερβίας. Γιατί ένα σχολικό συγκρότημα δεν θεωρείται «αναπτυξιακό έργο», διερωνώνται. Όταν, βέβαια, κάποιος τους επεσημαίνει ότι υπάρχουν τα ερωτήματα «ποια» παιδεία και «ποια» ανάπτυξη, τότε αφήνουν να εννοηθεί ότι αυτό είναι «άλλου παπά ευαγγέλιο», ενώ δουλειά του υπουργείου Οικονομικών είναι να δίνει «πόρους».

ΘΑ ΤΑ καταφέρει άραγε ο κ. Γιάννης Ποττάκης να μη χαλάσει τα χατίρια των συναδέλφων του υπουργών όπως ο προκάτοχός του κ. Δημήτρης Κουλουριάνος; Θα δώσει, δηλαδή, και «κανένα κομμάτι από το ταψί του μπακλαβά» και όχι όπως ο προκάτοχός του να απαιτεί να αρκούνται

Εκτός από σιρόπι θα δώσει και γλυκό;

του Κώστα Σπυρόπουλου

οι υπουργοί «σε ένα κουταλάκι σιρόπι»; Ο χρόνος θα δείξει.

Ο ΧΡΟΝΟΣ —ο επόμενος— θα δείξει ακόμη και κατά πόσο η μείωση του ελλείμματος του νέου προϋπολογισμού θα επιτευχθεί και δεν θα επαναληφθεί το περσινό προηγούμενο. Το γεγονός, δηλαδή, ότι η πρόβλεψη για το έλλειμμα υπερπεράστηκε και σήμερα υπολογίζεται στα 195 δις περίπου. Σ' αυτήν την εξέλιξη συνέβαλαν τα μειωμένα φορολογικά έσοδα του δημοσίου, που άλλοι τα αποδίδουν στην απεργία των εφοριακών και άλλοι στην οικονομική ύφεση. (Πέρσι προβλεπόταν αύξηση του εθνικού εισοδήματος κατά 1,5-2% αλλά τελικά είχαμε μηδενική αύξηση στο σύνολο της οικονομίας και, ειδικά στον παραγωγικό τομέα, μείωση).

ΑΠΟ γενικότερες οικονομικές εξελίξεις —πορεία του δολαρίου, ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας— εξαρτάται και η επιτυχία των στόχων και του νέου προϋπολογισμού. Ωστόσο για την αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους το υπουργείο Οικονομικών έχει κατά νου τον περιορισμό της φοροδιαφυγής...

ΣΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ Οικονομικών έχουν ήδη καταδείξει συγκεκριμένες ρυθμίσεις οι οποίες πρόκειται σύντομα να ανακοινωθούν. Συγκεκριμένα, καταργείται ο υποχρεωτικός έλεγχος όλων των φορολογικών δηλώσεων, ο οποίος απλούστατα, μέχρι σήμερα, δεν γινόταν αφού είναι πρακτικά αδύνατο να ελεγχθούν και τα πέντε περίπου εκατομμύρια των φορολογικών δηλώσεων. Καθιερώνεται ο δειγματοληπτικός έλεγχος σε βάθος και θεσμοθετούνται ιδιαίτερα αυστηρές κυρώσεις, τέτοιες, ώστε η φοροδιαφυγή να αποβαίνει τελικά μια «ζημιογόνα επιχείρηση».

Για το σκοπό αυτό, μελετάται η αναδιάρθρωση του προσωπικού των εφοριών έτσι ώστε οι αρμόδιες υπηρεσίες να απασχολούνται με το κύριο έργο τους: τον έλεγχο των φορολογικών δηλώσεων.

ΕΝΑ δεύτερο μέτρο είναι η σταδιακή εφαρμογή, μέσα στον επόμενο χρόνο, του νέου συστήματος προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, ώστε από τη μια μεριά, να αυξηθούν τα έσοδα από τις μεταβιβάσεις και από την άλλη, να απαλλαγούν οι εφορίες από το χρονοβόρο έργο της εκτίμησης της αξίας ακινήτων και του συμβι-

βασμού με τον φορολογούμενο.

Δεν υπάρχουν με αυτό τον τρόπο περιθώρια «συναλλαγών» κάθε είδους.

ΕΠΙΣΗΣ η έκπτωση του αφορολόγητου ποσού που παρέχεται από το νόμο για τα μερίσματα των μετοχών των Α.Ε. δεν θα γίνεται από την ίδια την επιχείρηση, αλλά από τον οικονομικό έφορο προς τον οποίο ο μέτοχος υποβάλλει φορολογική δήλωση. Έτσι, εκτιμά το υπουργείο Οικονομικών, δεν θα έχουν τη δυνατότητα οι μεγαλομέτοχοι να εμφανίζουν εικονικούς μερισματούχους και να χάνει το δημόσιο σημαντικά τμήματα από τα έσοδά του.

ΓΙΑ ΤΗΝ πάταξη ης φοροδιαφυγής στον τομέα των εμπορικών συναλλαγών, καθιερώνεται το «διαβατήριο» του εμπορεύματος. Ένα μοναδικό έγγραφο που θα συνοδεύει το εμπόρευμα σ' όλη του τη διαδρομή ανάμεσά, δηλαδή, στους διάφορους κρίκους μεσαζόντων μέχρι την τελική αγορά του. Για κάθε εμπόρευμα που θα κυκλοφορεί παράνομα —«άνευ διαβατηρίου» δηλαδή— θα διαπιστώνεται παράβαση και θα υπάρχουν αυστηρές κυρώσεις.

ΑΚΟΜΑ θα σταματήσει το περίεργο φαινόμενο της αυτοχρηματοδότησης μέσω των φορολογικών χρεών! Μέχρι σήμερα, δηλαδή, είχε τη δυνατότητα ένας ανειλικρινής φορολογούμενος να καταβάλει την οφειλή του, ύστερα από 2-3 χρόνια, πληρώνοντας μικρά πολλές φορές πρόστιμα. Ήδη καθιερώνεται η έντοκη φορολογική υποχρέωση, από την ημέρα που δημιουργείται η οφειλή της. Για όσους μάλιστα οφειλότες δεν αποδίδουν εμπρόθεσμα τους φόρους, θα λαμβάνονται αυστηρά μέτρα που φτάνουν μέχρι την ποινικοποίηση της υπόθεσης.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ με τους ελεύθερους επαγγελματίες, τα μέτρα που ωριμάζουν στο Υπουργείο Οικονομικών σχετικά με τους γιατρούς είναι η καταχώρηση των επισκέψεων που δέχονται σε ειδικό βιβλίο, ώστε μετά να υπάρχει η δυνατότητα —μέσω του ασθενή— να εξακριβώνεται η συνολική αμοιβή του γιατρού και, κατ' επέκταση, το εισόδημά του.

ΣΧΕΤΙΚΑ με τους δικηγόρους μελετάται η αναπροσαρμογή της «ισοτιμίας» της μεταλλικής δραχμής. Από αυτό το μέτρο υπολογίζεται ότι θα αυξηθούν σημαντικά τα έσοδα του δημοσίου από τη φορολογία των δικηγορικών αμοιβών.

«Δει δη χρημάτων» λοιπόν. Αυτή η ανάγκη και η απόφαση να καλυφθεί, ο «νοικοκυρεμένος» μ' άλλα λόγια, προϋπολογισμός, απομακρύνει το ενδεχόμενο των εκλογών; Όποιος θέσει αυτό το ερώτημα στον υπουργό Οικονομικών, θα εισπράξει πριν απ' όλα ένα πλατύ χαμόγελο.

ΔΕΝ είναι δικιά μου δουλειά να απαντήσω, θα πει αμέσως μετά. Γιατί όμως πρέπει να συνδυάζουμε τις εκλογές με τις «γεναιόδωρες παροχές», θα ρωτήσει με τη σειρά του. Και με αυτή την αινιγματική ερώτηση-απάντηση, θα αφήσει σε άλλους να λύσουν το αίνιγμα «πότε οι εκλογές». Όσο για τις προβλέψεις του για τον προϋπολογισμό, αυτές, όπως πάντα, παίρνουν απάντηση μετά ένα χρόνο περίπου.

ΛΙΒΑΝΟΣ: Οι Παλαιστίνιοι αντιμέτωποι με τον επεκτατισμό της Συρίας

Ένα χρόνο μετά την «εκκαθαριστική» επιχείρηση (γνωστή ως «ειρήνη στη Γαλιλαία») του Ισραήλ στο Λίβανο, αποκαλύπτεται η έκταση της επιτυχίας της. Μιας επιτυχίας που δεν έγκειται στη στρατιωτική αποδιάρθρωση της ΟΑΠ, αλλά στην καταστροφή του συνεκτικού ιστού που ενοποιούσε το σύνολο των παλαιστινιακών οργανώσεων.

Η ηγεμονία του Γιάσερ Αραφάτ, στο παθητικό του οποίου κατακυρώθηκε η περσινή συντριβή των Παλαιστινίων, άρχισε να αμφισβητείται ακόμα και μέσα στην οργάνωσή του, την Αλ Φατάχ. Χάρη στην ενεργή ανάμειξη της Συρίας και της Λιβύης, η αμφισβήτηση αυτή εξελίχθηκε σε εμφύλια διαμάχη που, ανεξάρτητα από την έκβαση των συγκρούσεων στην Τρίπολη του Λιβάνου, αποδυναμώνει την παλαιστινιακή υπόθεση.

Ο αραβικός κόσμος που περιβάλλει το Ισραήλ είναι βαθύτατα διαιρεμένος. Πίσω από την κυρίαρχη ιδεολογία του παναραβισμού, που αυθεντικοί εκφραστές του προσπάθησαν να εμφανισθούν κατά καιρούς η Αίγυπτος, το Ιράκ, η Λιβύη και η Συρία, κρύβονται επεκτατικές βλέψεις. Η ευθυγράμμιση της Αιγύπτου με τη Δύση, και το γονάτισμα του Ιράκ στον πόλεμό του με την Περσία, έχουν αφήσει μόνη την Συρία (και δευτερευόντως τη Λιβύη) στη διεκδίκηση της ηγεμονίας του αραβικού κόσμου.

Αν και το καθεστώς του Χάφεζ Ελ Άσσαντ, εμφανίζεται σαν το πιο ισχυρό αραβικό καθεστώς της περιοχής, η εσωτερική του συνοχή έχει αρχίσει να διαρρηγνύεται. Πίσω από το σοσιαλιστικό του προφίλ, κρύβεται μια γενικευμένη διαφθορά, και η στυγνή κυριαρχία των νέων ηγετικών στρωμάτων που αναδύθηκαν μετά την μπααθική επανάσταση.

Η αντιπολίτευση αναπτύσσεται ραγδαία, με κυριότερη οργάνωση τους «αδελφούς Μουσουλμάνους». Μόνο με τη βίαιη καταστολή και τη φυσική εξόντωση των αντιπάλων του κατορθώνει το συριακό καθεστώς να επιβιώνει. Πρόσφατη έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας μνημονεύει

έξι μαζικές σφαγές εξεγερμένων κατοίκων, από το Μάρτιο του '80 μέχρι το Φεβρουάριο του '82, με κυριότερη εκείνη στη Χάμα όπου το Φεβρουάριο του '82 τα κυβερνητικά στρατεύματα δολοφόνησαν περισσότερους από 10.000 πολίτες και «αδελφούς Μουσουλμάνους». Οι εκρηκτικές αντιθέσεις της συριακής κοινωνίας, οξύνουν τις επεκτατικές διαθέσεις της μπααθικής ηγεσίας. Το όραμα μιας Μεγάλης Συρίας που θα περιλαμβάνει την Ιορδανία, την Παλαιστίνη και τον Λίβανο είναι πολύ γοητευτικό.

Η Ο.Α.Π με κατοχυρωμένη μέχρι τώρα την αυτονομία της από κάθε αραβικό κέντρο στο πρόσωπο του Γιάσερ Αραφάτ, ήταν εκ των πραγμάτων ένας αντίπαλος του Άσσαντ. Και αν πολλές φορές βρέθηκαν αλληλέγγυοι και οι δύο, ήταν σαφές ότι η συμμαχία τους ήταν μια λυκοφιλία.

Φέτος στον κατακερματισμό της ΟΑΠ, η Συρία είδε μια πρώτη τάξεως ευκαιρία να εξοντώσει τον Γιάσερ Αραφάτ που πάντοτε αρνιόταν να αναγνωρίσει την ηγεμονία του Άσσαντ.

Εκείνοι που είναι ικανοποιημένοι από αυτή την εξέλιξη είναι οι Ισραηλινοί. «Δεν πρόκειται να χύσουμε κανένα δάκρυ για τον Αραφάτ», δηλώνει αξιωματούχος του Ισραήλ που δεν διστάζει να παραδεχθεί ότι ένας πιστός στη Συρία, αρχηγός της ΟΑΠ θα ήταν μια πολύτιμη υπηρεσία στην Ιερουσαλήμ. Η ενδεχόμενη «ενσωμάτωση» της ΟΑΠ από τη Συρία θα καθιστούσε την τελευταία συνυπεύθυνη των δραστηριοτήτων των Παλαιστινίων. Και η Συρία δεν θα διακινδύνευε μια σύγκρουση με το Ισραήλ για χάρη της ΟΑΠ.

Διαισθανόμενος αυτόν τον κίνδυνο, ο πρώτιστα ενδιαφερόμενος, ο αραβικός πληθυσμός των κατεχόμενων εδαφών, διαδηλώνει κάθε μέρα την υποστήριξή του στον Γιάσερ Αραφάτ καταγγέλοντας τη συριακή ανάμειξη.

Απομονωμένος στην Τρίπολη, ο Αραφάτ με τους πέντε χιλιάδες φενταγίν του, είναι αποφασισμένος να αντισταθεί μέχρι τέλους στους Σύρους. Η μαχητικότητα των δυνάμεων, που του έχουν μείνει πι-

της Σόνιας Μητραλιά

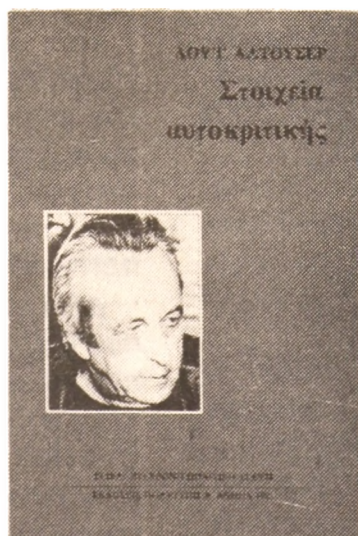
στές, έχει αναστείλει την πολιτική —αν όχι και τη φυσική— εξόντωσή του. Παράλληλα αναζητεί υποστήριξη και αναγνώριση από τις άλλες δυνάμεις που συμμετέχουν στο παιχνίδι της Μ. Ανατολής. Η Σαουδική Αραβία, η Αίγυπτος, η Ιορδανία, η Γαλλία με ή χωρίς ανταλλάγματα, τάσσονται με το μέρος του μέχρις στιγμής.

Στην πιο δύσκολη θέση βρίσκεται η Ρωσία. Με μοναδικό της έρεισμα στο χώρο της Μ. Ανατολής τη Συρία, είναι αναγκασμένη να τη στηρίζει, ακόμα και όταν δεν συμφωνεί με τις πρωτοβουλίες της. Ο Άσσαντ όμως έχοντας επίγνωση αυτής της κατάστασης αγνοεί τις προτροπές του Γκρομύκο για την «επείγουσα αναγκαιότητα της επανενοποίησης της ΟΑΠ».

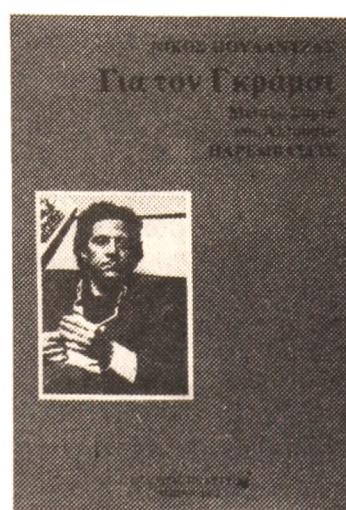
Σήμερα, παρόλη την καθολική αναγνώριση που επιβεβαιώνεται απ' όλες τις πλευρές στο πρόσωπο του Αραφάτ, το μέλλον του είναι ιδιαίτερα σκοτεινό. Η Συρία ανενδοίαστα απαιτεί την κεφαλή του επί πίνακι. Και δεν φαίνεται να υπάρχει καμία δύναμη που θα την αναγκάσει να παραιτηθεί από αυτήν της την αξίωση.

ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ
Η κρίση και ο τρίτος δρόμος
σελ. 174 δρχ. 280

ΛΟΥΙ' ΑΛΤΟΥΣΕΡ
Στοιχεία αυτοκριτικής
σελ. 94 δρχ. 160

ΝΙΚΟΥ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑ
Για τον Γκράμσι
Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ
σελ. 158 δρχ. 250

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ: «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ»
Επιμέλεια: Τάκης Καφετζής

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν προσεχώς:
Ραλφ Μίλιμπαντ, *Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία* • Ανιές Χέλλερ, *Ριζοσπαστική φιλοσοφία* • Λουπορίνι, Μπαλιμπάρ, Τόζελ, *Η κριτική της πολιτικής στον Μαρξ*.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΑΘΗΝΑ: «ΝΕΦΕΛΗ» • Μαυρομιχάλη 9
• τηλ. 36.07.744, 36.39.962
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και Σία»
• Τσιμισκή 78 • τηλ. 279.720

Οι εκλογές στην Αργεντινή αυξάνουν τα προβλήματα της Βραζιλίας

...ενώ η Χιλή και οι άλλες

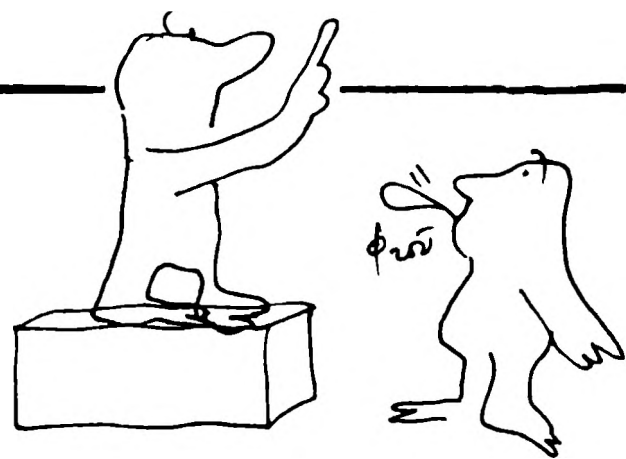
Δικτατορίες ανησυχούν αναλόγως

Στις 31.10.83 η Αργεντινή, στις πιο δημοκρατικές και καθαρές εκλογές που είχε στην ιστορία της, εξέλεξε το Ραούλ Αλφονσίν για Πρόεδρο. Ο Αλφονσίν είχε υποσχεθεί μεγάλες αλλαγές σ' όλους τους τομείς της αργεντινής κοινωνίας και ηγείται ενός κόμματος κεντροαριστεράς. Με την απόλυτη πλειοψηφία που πέτυχε, νίκησε το περονιστικό κόμμα που κέρδιζε όσες εκλογές έγιναν τα τελευταία 40 χρόνια. Παρόλα αυτά ο Αλφονσίν δήλωσε ότι θα κάνει προσπάθεια για τη συμμετοχή και των περονιστών στην κυβέρνησή του, ώστε αυτή να έχει πραγματικά πανεθνικό χαρακτήρα. Όλοι στην Αργεντινή πιστεύουν ότι ο νέος Πρόεδρος (που αναλαμβάνει ίσως στις 30.12.83 αντί για τις 20.1.84 όπως αρχικά ανακοίνωσαν οι στρατηγοί) θα συνδυάσει την προσπάθεια για οικονομική ευημερία, με μεταρρυθμίσεις στα κοινωνικά και εκπαιδευτικά ζητήματα.

Αυτή η επιτυχημένη μεταπολίτευση της Αργεντινής, δημιούργησε στο μεταξύ μεγάλα προβλήματα στη γειτονική Βραζιλία. Η ομοσπονδιακή κυβέρνησή της που πέρσι μόλις επέτρεψε εκλογές στις Πολιτείες του Σάο Πάουλο και του Ρίο, είδε να εκλέγονται αντίστοιχα κυβερνήσεις κέντρου και αριστεράς (ο Μοντόρο στο Σ. Πάουλο και ο Μπριζόλα στο Ρίο). Πρόσφατα, με αφορμή εκτεταμένα επεισόδια στις λαϊκές γειτονιές του Σ. Πάουλο, μερικά άρθρα του Συντάγματος ανεστάλησαν... Έτσι, τώρα που στην γειτονική (και αντα-

γωνιστική) Αργεντινή τα πράγματα πάνε καλύτερα, η βραζιλιάνικη χούντα νιώθει ότι οι απαιτήσεις του κόσμου ανεβαίνουν και δεν θα σταματήσουν σε μια ψεύτικη φιλελευθεροποίηση. Αν ο διάδοχος του προέδρου Φιγκουεϊρέντο δεν εκλεγεί από το λαό αλλά με τον έμμεσο ελεγχόμενο τρόπο που συνηθίζεται, το αργεντινικό μοντέλο θα γίνει ιδιαίτερα ελκυστικό. Μέχρι τις εκλογές της Αργεντινής, η Βραζιλιάνικη χούντα ήταν εκείνη που θεωρούσαν όλοι σαν την πιο φιλελεύθερη στην Νότια Αμερική, μ' εξαίρεση της Βολιβίας. Τώρα θα πρέπει να δώσει πολύ περισσότερες ελευθερίες για να καθησυχάσει τον κόσμο. Έναν κόσμο που ζει με επίσημο πληθωρισμό 170% ετησίως, ενώ οι κοινωνικές αντιθέσεις διογκώνονται. Το εξωτερικό χρέος της Βραζιλίας εξάλλου φθάνει τα 90 δισεκ. δολάρια, οι ληστείες Τραπεζών μόνο στο Σ. Πάουλο είναι κατά μέσο όρο δέκα την ημέρα, σουπερμάρκετ λεηλατούνται από πεινασμένους, και ψίθυροι πολλοί κυκλοφορούν για διαφθορά στα ανώτερα κυβερνητικά κλιμάκια.

Στη Χιλή οι επιπτώσεις των εκλογών της Αργεντινής δεν ήταν τόσο φανερές, καθώς το καθεστώς είναι πολύ πιο ισχυρό από της Βραζιλίας. Οι πρόσφατες απεργίες ωστόσο είχαν δείξει μια σαφώς ογκούμενη λαϊκή δυσανεμία, ενώ οι έκτακτες συσκέψεις της χούντας την περασμένη εβδομάδα είχαν, όπως όλοι πιστεύουν στο Σαντιάγκο, θέμα την εξέταση της

καταστάσεως μετά τις αργεντινές εκλογές.

Το πόσο τελικά θα επιδράσουν οι αλλαγές στην Αργεντινή και στις άλλες γειτονικές της χώρες θα φανεί καλύτερα μετά την εγκαθίδρυση της εκλεγμένης κυβέρνησης του Αλφονσίν και τις πρώτες της ενέργειες. Οι αναμενόμενες, ωστόσο, εξελίξεις δεν φαίνεται να διαφεύγουν της προσοχής των ΗΠΑ. Ήδη από τις 25.10. ο Τζορτζ Σουλτς, Υπουργός Εξωτερικών, προγραμμάτισε επίσκεψη στη Βραζιλία, για να συζητήσει ανιχνευτικά τις διαθέσεις του καθεστώτος και για να διευκολύνει τον Φιγκουεϊρέντο στην εμπέδωση κλίματος οικονομικής βεβαιότητας. Γιατί η βραζιλιάνικη αντιπολίτευση, από καιρό έχει προτείνει —χωρίς όμως να βρει ανάλογη ενθάρυνση— την ΕΟΚ και την Ιαπωνία σαν εναλλακτικούς πόλους οικονομικών συμμαχιών. Έτσι ο Σουλτς εμφανίζεται τώρα σαν σωτήρας της βραζιλιάνικης οικονομίας, προσπαθώντας συγχρόνως να πετύχει τη διατήρηση του πολιτικού ελέγχου στη Βραζιλία. Είναι λοιπόν γεγονός ότι οι ΗΠΑ φοβούνται μήπως και η Βραζιλία αντιλαμβάνομενη την εγκατάλειψή της από τις ΗΠΑ (όπως η Αργεντινή κατά τον πόλεμο με την Αγγλία, όταν οι ΗΠΑ έδειξαν μια καθαρά φιλοβρετανική στάση) θελήσει να αναζητήσει φίλους εκτός Αμερικής ή ακόμη να προχωρήσει σε εσωτερικές συνταγματικές αλλαγές που ουσιαστικά θα είχαν ανάλογα αποτελέσματα.

ΛΙΒΥΗ: Κρατούμενοι συνείδησης

● Η πολιτική καταπίεση στη Λιβύη, είναι γνωστό ότι έχει κλιμακωθεί τα τελευταία χρόνια. Μία από τις περιπτώσεις καταγγέλει η ΟΜΑΔΑ 1 του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας. Στην έκκληση για συμπαράσταση στους Λίβυους διανοούμενους καλούμαστε να ανταποκριθούμε άμεσα:

Στις 18 Δεκεμβρίου 1978 μια ομάδα νεαρών δημοσιογράφων και συγγραφέων συνελήφθη καθώς παρακολουθούσε στη Βεγγάζη μια συγκέντρωση που γινόταν σε ανάμνηση του Λίβυου ποιητή Αλί Ρατζίν. Σύμφωνα με πληροφορίες της Διεθνούς Αμνηστίας, η ομάδα των συλληφθέντων κατηγορήθηκε για συμμετοχή σε παράνομη πολιτική οργάνωση μαρξιστική/κομμουνιστική, πράξη που τιμωρείται στη Λιβύη με την ποινή του θανάτου.

Η Διεθνής Αμνηστία ενδιαφέρθηκε από την αρχή για την περίπτωση αυτή χω-

ρίς όμως να κατορθώσει να έχει άλλες ιδιαίτερες πληροφορίες. Όμως μεταξύ 20/3 και 15/4 του 1980, έγινε δυνατό να παρακολουθήσουν τη δίκη των παραπάνω, καθώς επίσης και να συζητήσουν με τις αρχές της Λιβύης, αντιπρόσωποι της Διεθνούς Αμνηστίας. Παρά τις προσπάθειες της υπεράσπισης να αποδείξει πως όχι μόνο οι κατηγορούμενοι δεν συμμετείχαν σε παράνομη μαρξιστική οργάνωση, αλλά και ότι, σε τελευταία ανάλυση, οι αρχές του μαρξισμού δεν αντιτίθενται απαραίτητα με τις αρχές της Επανάστασης FATEH του 1969, στην τελευταία φάση της δίκης —όπως έγινε γνωστό από ανεπίσημες πηγές— τον Ιούνιο του 1980, 13 από τους 17 συνολικά κατηγορούμενους καταδικάστηκαν σε ισόβια δεσμά.

Η Διεθνής Αμνηστία, πιστεύοντας ότι οι κατηγορούμενοι αυτοί δεν διέπραξαν κανένα αδίκημα αλλά απλά και μόνο άσκησαν τα νόμιμα δικαιώματά τους για ε-

λεύθερη γνώμη και έκφραση, τους θεωρεί «κρατούμενους συνείδησης». Η Ομάδα 1 του Ελληνικού Τμήματος της Δ.Α. έχει «υιοθετήσει» τέσσερεις από τους κρατούμενους αυτούς. Είναι οι: Omar Belgassem Shelig El Kikli θεατρικός συγγραφέας, Idris Muhammad Ibn Tayeb δημοσιογράφος και εκδότης, Ahmed Muhammad El Fitoyri El δημοσιογράφος και Mostafa El Hasmmi ba' Yu.

Κάνουμε έκκληση σε όλους όσους ενδιαφέρονται να βοηθήσουν για την απελευθέρωση των κρατουμένων αυτών, ιδιαίτερα όμως απευθυνόμαστε σε συγγραφείς, δημοσιογράφους και εκδότες μια και οι τέσσερεις περιπτώσεις αυτές αφορούν συναδέλφους τους.

Μπορείτε να επικοινωνήσετε με τα γραφεία του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας —Μαυρομιχάλη 20, Αθήνα, τηλ. 3600628. Περιμένουμε τη συμπαράστασή σας.

Η Ομάδα Ελλάδα 1

Ποιος φοβάται τη μητέρα - πατρίδα;

της Αμαλίας Βαν Χεντ

Τα μεσάνυχτα της Κυριακής της 6 του Νοέμβρη τα αποτελέσματα των εκλογών στην Τουρκία είναι ήδη γνωστά. Νικητής του στημένου από τους στρατηγούς εκλογικού παιχνιδιού είναι το «Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας», που με 45% των ψήφων κερδίζει άνετα τη απόλυτη πλειοψηφία (212 από τις 400 έδρες) στο κοινοβούλιο της χώρας. Και όμως, στα κεντρικά γραφεία του κόμματος τίποτε δεν θυμίζει την απρόσμενη και απόλυτη νίκη του αρχηγού τους Τουργκούτ Οζάλ. Λείπουν οι συνηθισμένες νικήτριες φωνές, τα τραγούδια, ο ενθουσιασμός. Ένα καυτό ερώτημα κυριαρχεί στην ατμόσφαιρα: «Και τώρα πώς θα αντιδράσουν οι στρατηγοί;». Στο ερώτημα αυτό θα απαντήσει ο ίδιος ο Οζάλ: «μα στο κάτω κάτω της γραφής έχουμε και ένα Σύνταγμα».

Η άμεση προσφυγή του σ' ένα Σύνταγμα, που κόφτηκε και ράφτηκε στα μέτρα των στρατηγών ακριβώς πριν ένα χρόνο, μαρτυρεί τον φόβο του (πιθανού) επόμενου πρωθυπουργού της Τουρκίας. Σύμφωνα μ' αυτό το Σύνταγμα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Τουρκίας, πρώην στρατηγός Κενάν Εβρέν, διατηρεί το δικαίωμα να διορίζει πρωθυπουργό της χώρας όχι μόνο τον εκλεγμένο από το λαό, αλλά και έναν οποιονδήποτε άλλο της αρεσκείας του. Ακόμη, ο εκλογικός νόμος του στρατιωτικού καθεστώτος επιτρέπει στον Πρόεδρο Εβρέν να παύσει εκλεγμένους κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους μέχρι την πρώτη σύσκεψη της καινούριας Βουλής.

Μέχρι τότε —η πρώτη σύσκεψη προβλέπεται να γίνει στις 23 ή 24 του μηνός— ο νικητής των εκλογών, Τουργκούτ Οζάλ πρέπει με κάθε μέσο και τρόπο να κερδίσει την εύνοια του Προέδρου Εβρέν. Και ακόμη σημαντικότερο για τη χώρα, να πείσει το στρατό, πως η νίκη του δεν ταυτίζεται οπωσδήποτε με μια ήττα των ενόπλων δυνάμεων. Να αντιστρέψει δηλαδή αρκετά πειστικά το μήνυμα αυτών των εκλογών.

Το μήνυμα των στρατηγών

Οι στρατηγοί έδωσαν τη συγκατάθεσή τους για τις εκλογές της 6ης του Νοέμβρη, γιατί μετά από τις ατέλειωτες απαγορεύσεις σε κόμματα και πολιτικούς και τις αμέτρητες διαταγές και εντολές ήταν σίγουροι, πως το αποτέλεσμα αυτής της εκλογικής φάρσας θα ήταν αίσιο γι' αυτούς. Το προσωπίο μιας «δημοκρατικά εκλεγμένης κυβέρνησης», έλπιζαν, θα τους εξασφάλιζε τη «νομιμοποίηση» του στρα-

τιωτικού καθεστώτος τόσο στο εξωτερικό όσο και στην ίδια την Τουρκία. Τα κέντρα εξουσίας, θα παρέμεναν, σ' αντίθεση με τα δύο προηγούμενα στρατιωτικά καθεστώτα (1960 και 1971) που παρέδωσαν την εξουσία στους πολιτικούς, αυτή τη φορά και μετά τις εκλογές ανέπαφα. Γι' αυτό η Χούντα δεν άφησε καθόλου αμφιβολίες.

Παρόλο που και οι τρεις υποψήφιοι των εκλογών (Τουργκούτ Σουνάλπ, Τουργκούτ Οζάλ και Νετζντέτ Τσαλπ) εγγυόταν την περαιτέρω διατήρηση της στρατιωτικής εξουσίας, ο Τουργκούτ Σουνάλπ —υπασπιστής του προηγούμενου δικτάτορα της Τουρκίας— υποστηρίχτηκε ιδιαίτερα από το στρατηγό Ουρούγ, ηγέτη των «γερακιών» μέσα στους κόλπους του στρατού.

Η σκληρή πτέρυγα του στρατού γύρω από το στρατηγό Ουρούγ χαρακτηρίζεται επιπλέον σαν υπεύθυνη για τον τελευταίο προεκλογικό λόγο του Κενάν Εβρέν. Δυο ημέρες πριν τις εκλογές ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Τουρκίας, σ' έναν τηλεοπτικό του λόγο, χωρίς να αναφέρεται σε ονόματα (καθιστώντας όμως σ' όλους σαφές σε ποιους πολιτικούς αναφέρεται), κατηγόρησε ασύστολα το σημερινό νικητή Τουργκούτ Οζάλ σαν ψεύτη και κάλεσε ανοιχτά τον τουρκικό λαό να ψηφίσει τον υποψήφιο των στρατηγών, τον Σουνάλπ.

Ο αγαπημένος των στρατηγών κατόρθωσε να συγκεντρώσει το 23.3% των ψή-

φων, πράγμα που εξασφαλίζει την παρουσία του «Εθνικιστικού Δημοκρατικού Κόμματος» του στην καινούρια Βουλή. Οι 71 κοινοβουλευτικές έδρες του κόμματος θα ήταν όμως κατά γενική εκτίμηση πολύ λιγότερες, αν ο Εβρέν δεν επενέβαινε τόσο δυναμικά και αν η καταστολή στην επαρχία δεν ήταν τόσο μεγάλη. Αρκετά είναι τα παραδείγματα, όπου οι πρόεδροι των χωριών προειδοποιούσαν τους κατοίκους, πως δεν θα είχαν ηλεκτρισμό για όλο το χειμώνα, αν δεν ψήφιζαν το κόμμα του Σουνάλπ.

Επιπλέον με την υπάρχουσα φεουδαρχική κοινωνική δομή στα χωριά της Ανατολίας, η Δημοκρατία ακολουθεί εδώ και 30 χρόνια μια δική της ιδιόρρυθμη οδό. Οι προύχοντες των περιοχών αυτών, στην πλειοψηφία τους αγάδες (μεγαλοκτήμονες) ή σείχηδες (πνευματικοί ηγέτες) διατάζουν την ανθρώπινη ιδιοκτησία τους να ψηφίσει αυτόν που οι ίδιοι έχουν επιλέξει. Φανταχτερό παράδειγμα σ' αυτές τις εκλογές ο νομός Μπιτλίσ, μοναδικός σ' όλη την Τουρκία, όπου το κόμμα του Σουνάλπ κέρδισε την απόλυτη πλειοψηφία. Στο νομό Μπιτλίσ ο Καμράν Ινάν, ο επίδοξος υπουργός εξωτερικών μιας «κυβέρνησης Σουνάλπ» είναι αγάς.

Η νίκη του Οζάλ

Τα σχέδια των στρατηγών δεν πραγματοποιήθηκαν. Μέσα στα στενά δεδομένα πλαίσια 92.3% του τουρκικού λαού ψήφισε τη λύση, που κατά κάποιον τρόπο ήταν η μόνη εναλλακτική. Γνωρίζοντας πως μια μαζική αποχή από τις κάλπες θα σήμαινε αυτομάτως και μια επιπλέον σκλήρυνση του καθεστώτος, οι Τούρκοι αρνήθηκαν να ακολουθήσουν τη φωνή του Νετζμετίν Ερμπακάν (ηγέτη του απαγορευμένου θρησκευτικού κόμματος) και της επαναστατικής, ριζοσπαστικής αντιπολίτευσης. Μόνο 4.7% έριξαν άκυρα ψηφοδέλτια.

Βέβαια, ο 57χρονος τεχνοκράτης νικητής, Τουργκούτ Οζάλ, δεν προσφέρει τίποτα καινούριο στα καυτά προβλήματα του πληθυσμού. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας δεν αναφέρθηκε καθόλου στα τεράστια και άλυτα κοινωνικά προβλήματα της χώρας. Ούτε και οι χιλιάδες των πολιτικών κρατουμένων δείχναν να τον συγκινούν ιδιαίτερα: «άλλωστε 99% όλων των φυλακισμένων είναι αναρχικοί».

Πάθος του μηχανικού Οζάλ είναι η οικονομία. Μόνο σ' αυτήν αναφέρθηκε λεπτομερειακά. Όραμά του: να απαγκιστρώσει την τουρκική οικονομία από τον κεμαλικό κρατισμό και να εγκαθιδρύσει τον απόλυτο «οικονομικό φιλελευθερισμό». Μοντέλο του: ο μονεταρισμός του Φρίντμαν.

Γι' αυτές του τις ιδέες ο Οζάλ ήταν γνωστός κιόλας στην Τουρκία. Αρχίζοντας την πολιτικο-οικονομική του καριέρα το 1980 με την κυβέρνηση Ντεμιρέλ μεταπήδησε χωρίς πολλά διλήμματα στη χούντα του στρατηγού Εβρέν και κατόρθωσε γρήγορα να γίνει αντιπρόεδρος του στρατιωτικού καθεστώτος. Ο φημισμένος σαν «τσάρος της τουρκικής οικονομίας» επέβαλε στη χώρα τις «αποφάσεις της 24ης Ιανουαρίου του '80» —ουσιαστικά αποφάσεις του Διενθνούς Νομισματικού Ταμείου— που είχαν σαν αποτέλεσμα, να μειωθεί μεν ο πληθωρισμός από το 100% στο 30% και να αυξηθούν αισθητά οι εξαγωγές, αλλά συγχρόνως να αυξηθεί επικίνδυνα και η ανεργία (σήμερα είναι πάνω από 20-25%), να υποτιμηθεί η τουρκική λίρα έναντι του ξένου συναλλάγματος (μέχρι και 300%) και να πέσει το στάνταρ της ζωής του πληθυσμού σε χαμηλότερο επίπεδο από ό,τι το 1972. Επιπλέον ο Οζάλ ήταν ο αρχιτέκτονας του μοναδικού Bankenkraich της Τουρκίας. Θέλοντας να κινήσει τον πληθυσμό σ' αποταμίευση και κατ' αυτόν τον τρόπο να βρει τους απαραίτητους πόρους για να «χτίσει τη βιομηχανία εξαγωγών» αφήνει αρχές του '81 τους τό-

κους των τραπεζών τελείως ελεύθερους.

Οι εκατοντάδες μικρές τράπεζες που ξεπετάχτηκαν ξαφνικά σ' ολόκληρη τη χώρα ήταν για τον Οζάλ καλό σημάδι. Μόνο που κάποιο πρωί οι τράπεζες έκλεισαν αφήνοντας τους αποταμιευτές απ' έξω. Μισό εκατομμύριο Τούρκοι έχασαν κατ' αυτόν τον τρόπο από τη μια μέρα στην άλλη τις περιουσίες τους. Ο Οζάλ αναγκάστηκε να παραιτηθεί.

Αλλαγές στην ηγεσία

Το αποτέλεσμα των εκλογών δεν είναι νίκη του Οζάλ. Δίνοντας την ψήφο του σ' αυτόν που ο πρόεδρος Εβρέν κατηγορήσε ανοιχτά σαν ψεύτη, ο τουρκικός λαός απλώς έδειξε καθαρά την αποδοκιμασία του προς το στρατιωτικό καθεστώς. Γεγονός που συνταυτίζεται με την ήττα των Ενόπλων Δυνάμεων. Ιδιαίτερα με την ήττα αυτών, που υποκίνησαν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να ταχθεί αδίσταχτα υπέρ του Σουνάλπ και να γίνει, σύμφωνα μ' έναν Τούρκο δημοσιογράφο, «ρεζίλι». Το χτύπημα των «γερακιών» γύρω από τον στρατηγό Ουρούγ, της χούντας μέσα στη χούντα ή της δεύτερης χούντας, όπως ονομάστηκε η ομάδα αυτή, αναμενόταν αμέσως μετά τη γνωστοποίηση των πρώτων εκλογικών αποτελεσμάτων.

Στις 14 του μηνός η ημερήσια εφημερίδα «Τερτζουμάν» δημοσιεύει, πως στις αρχές του Δεκεμβρίου θα γίνουν αλλαγές στην ηγεσία των τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων. Σύμφωνα με το δημοσίευμα ο στρατηγός Νετζντέτ Ουρούγ, σήμερα αρχηγός Στρατού, θα αναλάβει τα καθήκοντα του Γενικού Επιτελάρχη των τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων.

Οι ελπίδες και προβλέψεις των αισιόδοξων παρατηρητών στην Άγκυρα για πιθανή αποστρατικοποίηση του Ουρούγ μετά την ήττα των εκλογών διαψεύθηκε με το χειρότερο τρόπο. Η προαγωγή του στρατηγού δείχνει ότι έχουν επικρατήσει τα «γεράκια».

Το κράτος του Ντενκτάς

Μια μέρα μετά τη γνωστοποίηση των αλλαγών στην ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων ο ηγέτης των Τουρκοκυπρίων, Ραούφ Ντενκτάς, θα ανακηρύξει την ανεξαρτησία της «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βορείου Κύπρου». Πολλοί στην Άγκυρα θα οσφρηθούν, πως πίσω από αυτό το αυθαίρετο βήμα του Ντενκτάς κρύβεται η εκδίκηση του ταπεινόμενου από τις εκλογές στρατηγού Ουρούγ.

Η γνωστή διάσταση απόψεων στους κόλπους των τουρκικών κέντρων αποφάσεων, που παρατηρήθηκε ιδιαίτερα τους τελευταίους μήνες, δεν αφορούσε βέβαια ουσιαστικά την πρόθεσή τους για διχοτόμηση της Κύπρου. Η πρώτη συνέντευξη του Οζάλ μετά τις εκλογές δείχνει πως η προσάρτηση του βορείου τμήματος της μεγαλονήσου είχε ήδη σχεδιασθεί. «Θα την κάνουμε ελεύθερη εμπορική ζώνη», είπε. Όμως, ένας πρωθυπουργός μπορεί να ανακηρύξει σαν ελεύθερες εμπορικές ζώνες αποκλειστικά και μόνο τμήματα (εδάφη) του κράτους που κυβερνά...

Διαφωνίες σημειώθηκαν και ως προς το χρόνο της ανακήρυξης. Σύμφωνα με την «Günaydin» και την «Cumhuriyet» της 21ης Οκτωβρίου η Άγκυρα έστειλε δύο μηνύματα στον Ντενκτάς, που κρατήθηκαν μυστικά. Με τα μηνύματα αυτά το στρατιωτικό καθεστώς προειδοποιούσε τον Ντενκτάς να αναβάλει προς το παρόν την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του «κράτους του».

Ωστόσο, η ανακήρυξη του τουρκοκυπριακού κράτους είναι γεγονός. Όπως γεγονός είναι, πως η νέα κατάσταση δένει τα χέρια της κυβέρνησης Οζάλ. Με την προαγωγή του στρατηγού Ουρούγ σε γενικό επιτελάρχη οι αποφάσεις της τουρκικής κυβέρνησης μετατίθενται στους κόλπους των «γερακιών». Και αυτοί κατά γενική εκτίμηση αποκλείεται να ανακαλέσουν την υποστήριξή τους προς την «Τουρκική Δημοκρατία της Βορείου Κύπρου». □

ΑΝΤΙΔΕΣΕΙΣ

Κυκλοφόρησε το τεύχος 15 Σχόλια

Γ. Τούντας: Το ΕΣΥ ψηφίστηκε, οι ανησυχίες παραμένουν
● Α. Στάγκος: Άσκοποι μονόλογοι ● Κ. Βόρειος: Σωστές πρωτοβουλίες, άστοχοι χειρισμοί ● Κ. Αδάμ: Ανεκπλήρωτες προσδοκίες ● Α. Φωτεινός: Τελειώνουν οι αραβικές μας νύχτες ● Α. Παππάς: ΚΕΡΔΙΣΑΤΕ!

Άρθρα

Δ. Ψυχογιός: Η αποσύνθεση του περιθωρίου ● Δ. Ιωάννου: Ο μύθος της οικονομικής πολιτικής ● Κ. Ραβάνης: Ο Μαρξ για την εκπαίδευση ● Α. Παπαδόπουλος: Υπαρκτός σοσιαλισμός και θρησκεία ● Δ. Λιάρος: Οργασμός και επανάσταση ● Β. Χωραφάς: Ελληνικό εφοπλιστικό κεφάλαιο

Επιθέσεις - Αντεπιθέσεις

Δ. Ιωάννου: Το πεδίο της απωλείας ● Δ. Λιάρος: Νέοι νιόνκι. Παλιοί κομισσάριοι; ● Α. Στεργίου: Ανοιχτή επι-

στολή

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαθηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό άστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο – Διδασκαλία και επίδλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης γιά τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε γιά τό παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμίου
Βαλσαμώνος 4 και Άσκληπιοῦ τηλ. 6447830 – 3635419.

Άνοιγμα Γιαουζέλσκι προς την «Αλληλεγγύη», μπροστά στο κοινωνικό αδιέξοδο;

του Στέλιου Κούλογλου

Η Πολωνική κυβέρνηση επιδιώκει τη σύναψη μίας συμφωνίας με την Εκκλησία και ηγέτες της Αλληλεγγύης, για την αντιμετώπιση ορισμένων κρίσιμων προβλημάτων της χώρας; Αυτή την πληροφορία, η οποία δεν έχει γίνει ακόμη γνωστή στο Διεθνή Τύπο μας έδωσαν την Κυριακή 20 Νοεμβρίου στην Βαρσοβία, καλά πληροφορημένοι κύκλοι της Πολωνικής πρωτεύουσας.

Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, η κυβέρνηση του στρατηγού Γιαουζέλσκι, αποφάσισε να απευθυνθεί στην ηγεσία της Εκκλησίας και μέσω αυτής στον Λεχ Βαλέσα και την Προσωρινή Συντονιστική Επιτροπή της Αλληλεγγύης που δρα στην παρανομία, ώστε να υπάρξει μια συμφωνία «για την αντιμετώπιση της κοινωνικής κρίσης». Η κυβέρνηση φαίνεται να «συζητά» την απελευθέρωση μέρους ή και όλων των πολιτικών κρατούμενων, καθώς και την αποδοχή ορισμένων ξένων επενδύσεων στην Πολωνία, οι οποίες θα ξεφύγουν από τους

κανόνες της σοσιαλιστικής κρατικής οικονομίας, ζητώντας για αντάλλαγμα το στάμπα της παράνομης δράσης της Αλληλεγγύης, και μία κοινή στάση όλων των πλευρών απέναντι στα οικονομικά μέτρα που προτίθεται να πάρει στο αμέσως ερχόμενο διάστημα.

Το τελευταίο αυτό σημείο αποτελεί και το «κλειδί» των σημερινών εξελίξεων στην Πολωνία. Επαναφέροντας σαν πρώτο βήμα το δελτίο στο βούτυρο πριν λίγες βδομάδες, η κυβέρνηση της Πολωνίας, προπαγανδίζει τελευταία την αναγκαιότητα της αύξησης των τιμών όλων των βασικών ειδών διατροφής, για τις αρχές του 1984. Και είναι λίγο πολύ γνωστό ότι παρόμοιες αυξήσεις είχαν αποτελέσει την αφορμή για όλες τις εργατικές εξεγέρσεις της πρόσφατης Πολωνικής ιστορίας (1956, 1970, 1976 και 1980 που οδήγησε στην ίδρυση της «Αλληλεγγύης»). Στερούμενη σήμερα από κάθε είδους λαϊκή υποστήριξη, ή και ανοχή, η κυβέρνηση Γιαουζέλσκι έχει πολλούς λόγους να φοβάται ότι η ιστορία μπορεί να επαναληφθεί.

ΣΥΣΚΕΨΗ ΥΠΟ ΤΟΝ ΛΕΧ ΒΑΛΕΣΑ

Αυτό όμως δεν είναι το μοναδικό στοιχείο που δίνει υπόσταση στην πληροφορία που προαναφέραμε. Τις τελευταίες μέρες και προφανώς κατόπιν της Γιαουζελσικής πρωτοβουλίας, έγινε δυνατόν να συναντηθούν πολλοί από τους πρώην σύμβουλους της Αλληλεγγύης, για πρώτη φορά μετά το πραξικόπημα. Το περασμένο Σαββατοκύριακο, μια αντιπροσωπεία απ' αυτούς επισκέφθηκε τον Λεχ Βαλέσα στο Γκντανσκ. Φαίνεται ότι οι συζητήσεις εκεί ήταν μακρόχρονες, γιατί ένα μέλος της αντιπροσωπείας, ο Κάρολ Μοτζιλέφσκι, δεν μπόρεσε να παρευρεθεί το Σάββατο στο Βρόσλαβ, όπου επρόκειτο να δώσει μία δημόσια διάλεξη για τα 25 χρόνια από την ίδρυση της τοπικής Λέσχης των «Καθολικών Διανοούμενων της Πολωνίας».

Επιπλέον, όλο τον τελευταίο καιρό, διεξάγονται διαπραγματεύσεις μεταξύ της Πολωνικής κυβέρνησης και της Εκκλησίας για την πιθανότητα ξένων επενδύσεων στην αγροτική οικονομία της χώρας

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΕΪ ΒΑΪΝΤΑ

«Η στροφή των διανοούμενων προς την Εκκλησία, είναι φυσιολογική»

«Η κυβέρνησή μας έχει τόση αξιοπιστία όση κι ένα γλυκό». «Πρέπει να παραδεχθεί ότι τα μέλη της, οι Υπουργοί, είναι πολύ κακά διαλεγμένοι, κάνουν πολύ κακό και είναι ανίκανοι να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της

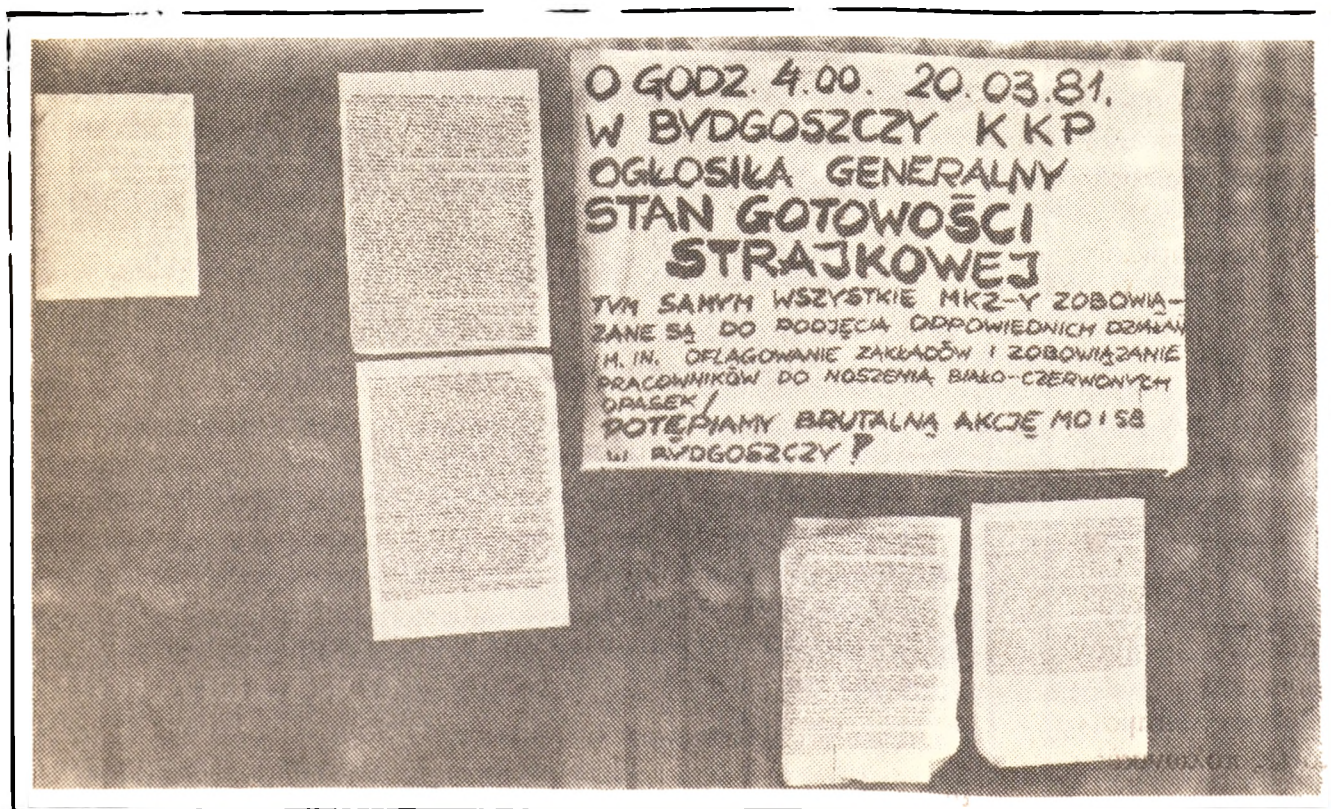
χώρας». «Οι εργάτες θα πραγματοποιήσουν μόνοι τους την αλλαγή στην Πολωνία, με την ενότητα και τον αγώνα τους»

Δεν πρόκειται για κάποιο λόγο Δυτικού πολιτικού προς το εκλογικό του σώμα. Πέντε

χιλιάδες περίπου άτομα, στοιβαγμένοι μέσα σε μία εκκλησία της Κρακοβίας (έξω από τη οποία υπήρχαν τα ZOMOS, δηλαδή τα Πολωνικά ΜΑΤ και μερικές δεκάδες μυστικοί), άκουσαν την περασμένη Πέμπτη 17 Νοεμβρίου, την ομιλία του Στέφαν Μπρατκόφσκι πρόεδρου της Ένωσης Πολωνών Δημοσιογράφων που διαλύθηκε μετά την επιβολή του στρατιωτικού Νόμου.

Η ομιλία του γνωστού δημοσιογράφου κατέως στελέχους του (Ενωμένου Εργατικού Κόμματος της Πολωνίας) ΡΟUP, αφορούσε την πρόσφατη εγκύκλιο του Πάπα για την εργασία, η οποία συζητείται ευρέως μεταξύ των Πολωνών. Αφιερώνοντας μόλις ένα μέρος της εισήγησής του στην ανάλυση της εγκυκλίου, ο Σ. Μπρατκόφσκι μίλησε δύο ώρες περίπου, απαντώντας στις ερωτήσεις το κοινού, για την πολιτική κατάσταση στη Πολωνία, με θέσεις σαφείς και αντικυβερνητικές σε τέτοιο βαθμό ώστε στο τέλος χρειάστηκε να προσθέσει, καταχειροκροτούμενο από το κοινό:

«Ο τόπος που βρισκόμαστε τώρα δεν είναι φυσικά ο καλύτερος για τέτοιου είδους συζητήσεις. Σε κάθε περίπτωση, οφείλω να δηλώσω ότι για τις απόψεις που εξέθεσα εγώ πρέπει να θεωρηθώ υπεύθυνος και όχι η Εκκλησία»

που θα προέλθουν από τις εκκλησίες της Δυτ. Γερμανίας και των ΗΠΑ, και θα διοχετευθούν όχι στις κρατικές κοπερατίβες, αλλά σε ιδιώτες μικροκαλλιεργητές. Πρέπει να σημειωθεί, ότι το ύψος των σχεδιαζόμενων επενδύσεων, φτάνει τα 2,5 περίπου δις δολάρια, ποσό καθόλου ευκαταφρόνητο, αφού αντιπροσωπεύει το εν δέκατο περίπου του συνολικού εξωτερικού χρέους της Πολωνίας. Γύρω από τις διαπραγματεύσεις αυτές, που αποτέλεσαν άλλωστε ένα από τα κίνητρα της επίσκεψής μας στην Πολωνία, έχει επιβληθεί ένα «εμπάργκο» προς τον Τύπο, τόσο από πλευράς κυβέρνησης, όσο και από πλευράς εκκλησιαστικών αρχών. Και είναι φανερό, ότι η υπόθεση των χρημάτων των Δυτικών Αρχιεπισκόπων, στο βαθμό που θέτει, ως πρόβλημα τη φιλελευθεροποίηση της πολωνικής οικονομίας, συνδέεται στενά με τις υπόλοιπες εξελίξεις.

ΕΝΑ ΔΥΣΚΟΛΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Μέσα βέβαια στο συνολικό παιχνίδι, υπεισέρχονται τόσοι παράγοντες, ώστε το καθιστούν εξαιρετικά πολύπλοκο αλλά και συναρπαστικό. Ο στρατηγός Γιαρουζέλσκι πρέπει να ικανοποιήσει συγχρόνως τέσσερεις διαφορετικούς εταίρους.

Τον Πρόεδρο Ρήγκαν ώστε, να σταματήσουν τα μέτρα των ΗΠΑ που επηρεάζουν αρνητικά την πορεία της οικονομίας, και μάλιστα σε πολύ μεγάλο βαθμό. Για να γίνει όμως αυτό, έχει τεθεί σαν όρος από

πλευράς ΗΠΑ η απελευθέρωση των πολιτικών κρατούμενων.

● Την ΕΣΣΔ, η οποία για να δεχθεί τις ξένες επενδύσεις ή την φιλελευθεροποίηση, πρέπει να ικανοποιηθεί με τον τερματισμό της παράνομης δράσης της Αλληλεγγύης, από την οποία, οι Σοβιετικοί επίσημοι εμφανίζονται εξαιρετικά ενοχλημένοι.

● Την παράνομη ηγεσία της Αλληλεγγύης που πουλώντας ακριβά την επιρροή της θέτει ως όρο την ελεύθερη λειτουργία της Αλληλεγγύης ή τουλάχιστον τον πλουραλισμό στα συνδικάτα, σε συμφωνία σ' αυτό το σημείο με τον Λεχ Βαλέσα, και την εκκλησία, που θα ενισχύσει τις θέσεις της, στην περίπτωση των ξένων επενδύσεων.

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ ΓΙΑΡΟΥΖΕΛΣΚΙ

Αν όμως ο Γιαρουζέλσκι δώσει όλα αυτά, και καταφέρει μια συμφωνία των Πολωνών εταίρων γύρω από τις αυξήσεις, των τιμών, θα έχει κατόπιν να αντιμετωπίσει τη δράση των Συνδικάτων και της αντιπολίτευσης του ΚΟΡ αν και οι ηγέτες του τελικά απελευθερωθούν. Έτσι το δύσκολο αυτό παιχνίδι, μπορεί να αποτύχει, ή να καταλήξει σε μια μερική συμφωνία που πιθανότατα θα φιλελευθεροποιεί την οικονομία, αλλά όχι και την κοινωνία. Το σίγουρο είναι ότι κάτι κινείται στην Πολωνία, και αυτό δεν θ' αργήσει να εκδηλωθεί...

σία. Θέλω όμως να απευθυνθώ και προς αυτούς που ήρθαν σήμερα εδώ για να κάνουν την δουλειά τους (δηλαδή τους μυστικούς της Α-στυνομίας -ΣΣ). Πιστεύω μετά την ομιλία μου, να υπάρξει κάποιου είδους —πνευματική ελπίζω— προσέγγιση»!

Παρόντες, όλοι οι διανοούμενοι της Κρακοβίας και τα συνδικαλιστικά στελέχη. Οι τρεις ηγέτες της Αλληλεγγύης στην περιοχή που απελευθερώθηκαν προσωρινά «λόγω ανηκεστού βλάβης» και αυτές τις μέρες θα ξαναγυρίσουν στη φυλακή για να εκτίσουν το υπόλοιπο της ποινής τους (5 μήνες). Ανάμεσα στους ακροατές, και ο διάσημος Πολωνός σκηνοθέτης «Αντρέι Βάιντα, θα δηλώσει στο ΑΝΤΙ, μετά το τέλος της συγκέντρωσης:

ΕΡ: Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας από τη σημερινή συγκέντρωση;

ΑΠ: Είναι πράγματι πολύ ενδιαφέρον, ότι η Εκκλησία παίρνει τέτοιου είδους πρωτοβουλίες και αγωνίζεται για την αλήθεια. Έτσι γεμίζουν οι Εκκλησίες.

ΕΡ: Πώς εξηγείτε την τάση που παρατηρείται μεταξύ ορισμένων Πολωνών διανοούμενων, οι οποίοι όπως άλλωστε και στη Δύση στρέφονται προς την Εκκλησία; (Η ερώτηση αφορά τους ηγέτες του ΚΟΡ Κουρόν και Μίχνικ που λέγεται ότι στην

φυλακή άρχισαν να στρέφονται προς την θρησκεία).

ΑΠ: Η Εκκλησία έχει προτείνει μία πλατφόρμα τόσο πλατιά και ανοικτή, ώστε να μπορούν να συσπειρώνονται και άνθρωποι με μικρή ή καθόλου σχέση με την Εκκλησία όπως ο Κουρόν, ο Μίχνικ ή κι εγώ. Αυτό είναι πολύ θετικό. Αλλά πρέπει να προσθέσω ότι εδώ στην Πολωνία είμαστε καθολικοί και αυτή η στρόφη είναι στις σημερινές συνθήκες φυσιολογική. Στη Δύση η κατάσταση είναι εντελώς διαφορετική.

ΕΡ: Πιστεύετε ότι ο Μπρατκόφσκι θα έχει προβλήματα μετά τη σημερινή του διάλεξη;

ΑΠ: Δεν νομίζω. Άλλωστε έχει μιλήσει για... το ίδιο θέμα και σε άλλες πόλεις.

* * *

Τέλος τον ρωτήσαμε για τη δουλειά του στον κινηματογράφο. Ο Αντρέι Βάιντα μας απάντησε πρόθυμα πως ετοιμάζει το γύρισμα μιας ταινίας σχετικά με την ιστορία του Δρ. Κότζακ και που αναφέρεται στο γκέτο της Βαρσοβίας, το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ταινία αυτή, ελπίζει ότι θα γυριστεί στη χώρα του, αν τελικά πάρει θετική απάντηση στην έγκριση που ζήτησε από τις πολωνικές αρχές.

Στέλιος Κούλογλου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ: «ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ»

Επιμέλεια: Νίκος Γιανναδάκης

CHARLES KAHN

Ο Αναξιμανδρος και οι απαρχές της ελληνικής κοσμολογίας
σελ. 384 δρχ. 480

ΠΡΟΚΛΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
Ε.Ρ. ΔΟΔΔΣ

ΠΡΟΚΛΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Ε.Ρ. ΔΟΔΔΣ
σελ. 269 δρχ. 380

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
Β. ΛΟΪΣΚΥ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ: VLADIMIR LOSSKY
σελ. 85 δρχ. 130

Στην ίδια σειρά
θα κυκλοφορήσουν προσεχώς:
ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΑΘΗΝΑ: «ΝΕΦΕΛΗ» Μαυρομιχάλη 9
• τηλ: 36.07.744, 36.39.962

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και Σία»
• Τσιμισκή 78 • τηλ: 279.720

Οι φιλειρηνικές διαδηλώσεις στη Δ. Γερμανία

του Βαγγέλη Σακκάτου

Στρατιώτες διαφόρων όπλων και ναύτες στη διαδήλωση Ειρήνης του Αμβούργου το Σάββατο 22 Οκτωβρίου. Το πάνω τους λέει: «Στρατιώτες ενάντια σε μια Ευρωσίμα». «Καμιά νέα ατομική ρουκέτα».

BONNH, Οκτώβρης. —Το φθινόπωρο είναι η καλύτερη εποχή στη Γερμανία. Πολλές γιορτές κρασιού γίνονται στα χωριά και τα κεφαλοχώρια των κρασότοπων του Ρήνου και του Μόζελ. Σ' όλη τη χώρα το φθινόπωρο ο καιρός είναι συνήθως γλυκός και στεγνός, με ωραίες φθινοπωρινές λιακάδες, που ακολουθούν τις πρωινές ομίχλες και τις πρώτες παγωνιές.

Ειδικά τούτο το φθινόπωρο είχε προαναγγελθεί από πολλές πλευρές σαν «θερμό φθινόπωρο». Μια τέτοια λοιπόν ηλιόλουστη μέρα ήταν και το Σάββατο 22 του Οκτώβρη.

Τα κυβερνητικά (χριστιανικά) κόμματα αλλά και η φιλελεύθερη «τσόντα» τους, πολλές φορές θα «τα βάλανε με το θεό» γι' αυτήν την καλοκαιριά, που υπήρξε σίγουρα σοβαρός συντελεστής της μεγάλης επιτυχίας των, πραγματικά πρωτοφανών σε όγκο, αντιπολεμικών διαδηλώσεων και συγκεντρώσεων. Συγκεντρώσεων που συγκλονίσανε όλη τη χώρα, εκδηλώσεις που αποτελέσανε πραγματικό πολιτικό Βατερλώ για την κυβέρνηση Κολ και την πυραυλική πολιτική της. Οι κινητοποιήσεις που είχαν προηγηθεί, είχαν προλειάνει κατάλληλα το έδαφος και ήταν εγγύηση για την επιτυχία των διαδηλώσεων.

Η μαθητική νεολαία, που είναι αναμφισβήτητα αντιπολεμική στη μεγάλη πλειοψηφία της, πήρε μαζικά μέρος τόσο στις τοπικές όσο και στις τελικές γενικές αντιπολεμικές κινητοποιήσεις και εκδηλώσεις, με την πλήρη υποστήριξη και συμπαράσταση του προοδευτικού συνδικάτου παιδείας και επιστημών που διεκδικεί και ειδικό μάθημα στα σχολεία για την Ειρήνη, παρά την έντονη αντίδραση των περισσότερων υπουργείων κουλτούρας, αρμόδιων για την εκπαίδευση, των ομόσπονδων χωρών. Η γερμανική νεολαία, κυρίως στην κατώτερη και μέση εκπαίδευση, μαθαίνει για τους προηγούμενους πολέμους και ιδιαίτερα για το δεύτερο παγκόσμιο μόνο κάποια από τα σημαντικότερα γεγονότα του αλλά τίποτα για τις αιτίες που τους προκάλεσαν, (οι φοιτητές είναι εκτενέστερα ενημερωμένοι, αλλά από δικιά τους πρωτοβουλία). Το ένστικτο όμως της

αυτοσυντήρησης και ο φόβος του τελειώς συγκεκριμένου κινδύνου ενός πυρηνικού ολοκαυτώματος, έχει βγάλει τη νεολαία μαζικά στους δρόμους και την έχει κάνει δραστήριο κομμάτι του μεγάλου κινήματος της Ειρήνης.

Αλλά και σημαντικά τμήματα του εργατικού κινήματος, που ηγεμονεύεται πολιτικά από τη σοσιαλδημοκρατία (SPD), έχουν ενεργοποιηθεί μπροστά στον ατομικό κίνδυνο και συμμετέχουν μαζικά στο κίνημα.

Τα τοπικά συνέδρια του SPD στις ομόσπονδες χώρες, αρχίζοντας από τη Βάδη-Βιτεμβέργη (που τοπικός του πρόεδρος είναι ο διακεκριμένος ειρηνιστής Έπλερ) απορρίπτουν τη «διπλή απόφαση» του ΝΑΤΟ. Σε αντίθεση με τον αρχιτέκτονα της, πρώην καγκελάριο Χέλμουτ Σμίτ, τάσσονται εναντίον της εγκατάστασης στην Δ. Ευρώπη νέων αμερικάνικων πυραύλων.

Οι «πράσινοι» είναι αναμφισβήτητα η σπονδυλική στήλη του κινήματος της ειρήνης. Έχουν ιδιαίτερη απήχηση σε σημαντικά τμήματα των μεσαίων στρώματων, σε υπαλλήλους, σε επαγγελματίες, γυναίκες και διανοούμενους.

Τέλος στο κίνημα συμμετέχουν, με τις απόψεις και τα έντυπά τους, όλες οι οργανώσεις και ομάδες της άκρας αριστεράς καθιστώντας πιο έντονη την εικόνα της πολυχρωμίας και της πολυφωνίας του.

Τέτοιας έκτασης εξωκοινοβουλευτική αντιπολίτευση, δεν είναι η πρώτη φορά που αναπτύσσεται στη Γερμανία. Η συρρίκνωση και η καταστροφή όμως του φοιτητικού κινήματος της δεκαετίας του '60, με κύκνειο άσμα του την ατομική τρομοκρατία στην οποία ενδώσανε κάποιοι τομείς του (δίνοντας την ευκαιρία στη γερμανική αντίδραση να περάσει ολόκληρη σειρά από ανελεύθερους, αντιδημοκρατικούς και αντεργατικούς νόμους) είναι χαρακτηριστικό για το ποια είναι η κατάληξη συνήθως τέτοιων κινήματων πλατειάς μεν επιφάνειας, χωρίς όμως την αιτούμενη σε βάθος υποδομή.

Τελικά, αυτό το Σάββατο διαδηλώσανε στη Δυτική Γερμανία ενάντια στους Πέρσιγκ II και στους Κρουζ, γύρω στο ενάμισι εκα-

τομμύριο άνθρωποι.

Αυτοί που συγκεντρώθηκαν στη Βόννη ξεπέρασαν τις 500.000, στο Αμβούργο γύρω στις 400.000, στο Δ. Βερολίνο 100.000 και 200-250.000 Στουτγάρδη-Νέο Ουλμ, κινητοποιήσεις πρωτοφανείς σ' ολόκληρη την ιστορία της Γερμανίας. Οι τίτλοι των εφημερίδων της Δευτέρας 24 Οκτωβρίου είναι χαρακτηριστικοί: «Διαδηλώσεις χωρίς προηγούμενο», είναι ο τίτλος του κυρίου θέματος της κολωνέζικης «Kölnischer Stadt Anzeigen». «Μαζικές διαμαρτυρίες ενάντια στα ατομικά όπλα. Η μεγαλύτερη μέχρι τώρα διαδήλωση Ειρήνης», είναι οι τίτλοι του κύριου θέματος της έγκυρης «Frankfurter Rundschau» της Φραγκφούρτης. «Η μεγαλύτερη ανθρώπινη αλυσίδα του κόσμου», αναγκάζεται ν' αναγνωρίσει ακόμα και η φυλλάδα «BILD», παρά το ότι στο Αμβούργο διαδηλωτές προσπαθήσανε να εμποδίσουνε την κυκλοφορία της, γεγονός που προκάλεσε επεισόδια με την αστυνομία και κάποιες συλλήψεις.

Στις άλλες πόλεις της Γερμανίας οι εκδηλώσεις γίνανε ειρηνικά.

Η ανθρώπινη αλυσίδα, μήκους 108 χιλιομέτρων, που σχημάτισανε διαδηλωτές, αρχίζοντας από το κεντρικό στρατηγείο των αμερικάνικων στρατευμάτων στην Ευρώπη (EU COM), που βρίσκεται στο Βαϊχίγγκεν της Στουτγάρδης, και διά μέσου των Σβαμπικών Άλπεων έφτασε μέχρι την αμερικάνικη βάση «Βίλεϋ Μπαρράκς», στο Νέο Ουλμ.

Ανάλογοι είναι οι τίτλοι του «Abendpost» της Φραγκφούρτης, όπως και των άλλων εφημερίδων.

Στη Βόννη οι διαδηλωτές, αιφνιδιάσανε τους υπεύθυνους τους υπουργείου Άμυνας, όταν το κυκλώσανε στις 3.30 το πρωί, ενώ είχαν δοθεί εντολή στο στρατιωτικό του προσωπικό να προσέλθει πριν από τις 6 η ώρα, για να προλάβει την πολιορκία που υπολογίζανε για αργότερα.

Παράλληλα είχαμε και τις αντιεκδηλώσεις: Στο Μόναχο ο Στράους, μιλώντας σε ανοιχτή μικρή συγκέντρωση από ηλικιωμένους συντηρητικούς Βαυαρούς, έλεγε πως «όλο και περισσότεροι άνθρωποι στραβώνονται», κι ότι «δεν επιτρέπεται, η επιθυμία

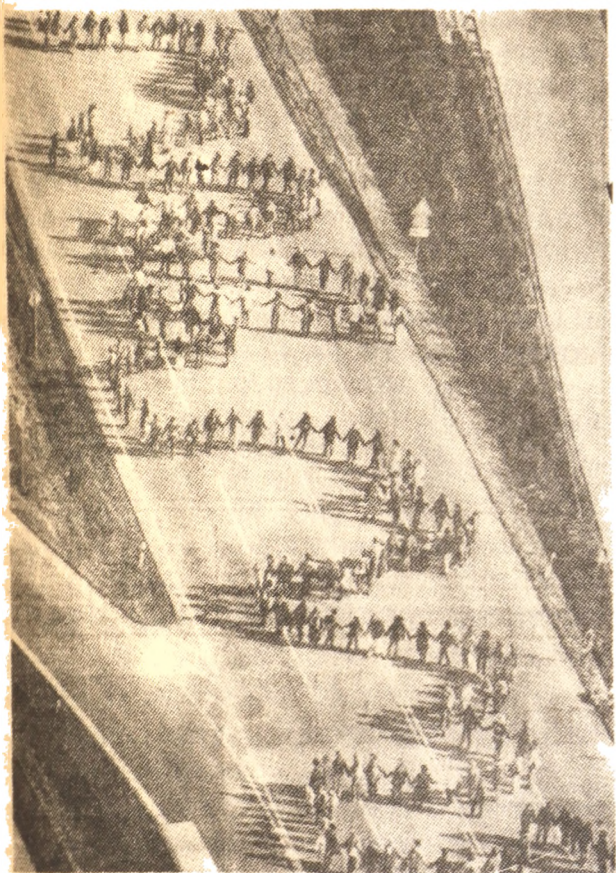

Αρκετά πρωτότυπος ο τρόπος που βρήκε να διαμαρτυρηθεί ενάντια στους εξοπλισμούς και στους πυραύλους ο διαδηλωτής της φωτογραφίας μας.

Μέρα μεσημέρι —συντελούσης και της καλοκαιρίας— ο εικονιζόμενος γδύθηκε τσίτσιδος στο ενδιάμεσο πράσινο της Roppelsdorfer Allee, ενώ άλλος διαδηλωτής «εξετάζει» τη διαφορά στους παλμούς της καρδιάς του.

Τμήμα της συγκέντρωσης στη Βόννη, μπροστά στο Πανεπιστήμιο.

Η μακρύτερη μέχρι σήμερα ανθρώπινη αλυσίδα του κόσμου —108 χιλιόμετρα— από το κεντρικό στρατηγείο των αμερικανικών στρατευμάτων στην Ευρώπη (EUCOM) στη Στουτγάρδη-Βαϊχινγκεν, που περνώντας πάνω από τις Σβαβικές Άλπεις έφτανε μέχρι την αμερικανική βάση «Βίλεϋ-Μπαρράκς», στο Νέο Ουλμ. Αυτή πραγματοποιήθηκε χωρίς ενδιάμεσα κενά, μεταξύ 12.40-13.00, όταν γύρω στις 250.000 άνθρωποι δώσανε τα χέρια.

για την Ειρήνη να αξιοποιείται από εκείνους που προετοιμάζουν τον πόλεμο». Ανάλογη ήταν η συγκέντρωση και τα λεγόμενα και του πρωθυπουργού της Κάτω Σαξωνίας Άλμπερεχτ στο Αννόβερο.

Χαρακτηριστικό και των δύο αυτών μικρών συγκεντρώσεων η έλλειψη ενθουσιασμού και η τετριμμένη αντιδραστική επιχειρηματολογία των μονολογούντων ομιλητών τους.

Ανάμεσα στους ομιλητές της αντιπολεμικής διαδήλωσης στην Βόννη ήταν ο νομπελίστας συγγραφέας Χάινριχ Μπελλ, ο Βίλλυ Μπραντ και η Πέτρα Κέλλυ, αντιπρόσωπος των πράσινων.

Ο Μπραντ στο λόγο του είπε «όχι στους πυραύλους αλλά ναι στο ΝΑΤΟ». Η Πέτρα Κέλλυ, βουλευτίνα των πράσινων στην ομοσπονδιακή Βουλή, έκανε σκληρή κριτική, στον Μπραντ λέγοντας πως το «όχι» του είναι ένα όχι «ναι μεν αλλά», και τον κάλεσε να το αντικαταστήσει μ' ένα καθαρό όχι.

Στη δε συνέντευξη Τύπου που ακολούθησε, ο Βίλλυ Μπραντ παραπονέθηκε πως οι πράσινοι, αντί να πολεμάνε τους πυραύλους, καταναλώνονται σε πολεμικές ενάντια στο SPD.

Από πλευράς οργάνωσης, η εκδήλωση της Βόννης υπήρξε υποδειγματική. Τις διάφορες πλατείες της είχανε καταλάβει από νωρίς τα διάφορα φόρουμ της κίνησης. Εκατοντάδες τρένα ειδικά ναυλωμένα από τις τοπικές κινήσεις καταφτάνανε μέχρι το μεσημέρι από όλη τη Ρήνο-Βετσαλία, ενώ στο πρόγραμμα που περιείχε και το χάρτη της πόλης, σημειωνότανε όλες οι θέσεις των πρεσβειών των χωρών που έχουνε ατομικά όπλα, τις οποίες οι διαδηλωτές κυκλώσανε συμβολικά. Αυτές είναι: ΗΠΑ, ΕΣΣΔ, Κίνα, Ινδίες, Αγγλία, Γαλλία, Ισραήλ και Νότια Αφρική. Την ευκαιρία άδραξαν και οι τοπικοί παράγοντες της Βόννης, με την παρουσία τόσων διαδηλωτών στο έδαφός της, για να τους διαφημίσουν τα τουριστικά και ιστορικά της μνημεία. Δημοσίεψαν λοιπόν τον ίδιο αντιπυρηνικό χάρτη και στο πίσω μέρος του το διαφημιστικό τουριστικό τους κείμενο.

Στο Αμβούργο, πολλοί στρατιώτες, επιστρέψανε συμβολικά τις στρατιωτικές τους ταυτότητες, διαμαρτυρόμενοι κατά των πυραύλων.

Στις αρχές της βδομάδας που ακολούθησε, η αντιπολίτευση κάλεσε την κυβέρνηση Κολ να λάβει υπόψη της τις κινητοποιήσεις, διαφορετικά θα απομονωθεί και θα έχει μαζί της μόνο μια μειοψηφία του γερμανικού λαού. Η κυβέρνηση όμως όχι μόνο δεν φαίνεται να ενδίδει στη θέληση της πλειοψηφίας, αλλά φέρεται αποφασισμένη να διεξάγει τη συζήτηση για την εγκατάσταση των πυραύλων στην ομοσπονδιακή Βουλή σε μία μόνο μέρα.

Τέλος θα πρέπει να πούμε πως το ενάμιση εκατομμύριο διαδηλωτές που βγήκανε στους δρόμους της Γερμανίας στις 22 του Οκτώβρη, δείξανε υψηλό φρόνημα και συναισθημα ευθύνης.

Στη συνέχεια ακολούθησε, όπως είναι γνωστό, τις επόμενες μέρες, επίσης τεράστιο κύμα αντιπολεμικών διαδηλώσεων σε πολλές πόλεις της Δυτικής Ευρώπης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ
Συνηγορία της Παραλογοτεχνίας
σελ. 240 δρχ. 350

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ
Μεροληπτική κατάθεση

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ
Μεροληπτική κατάθεση
σελ. 110 δον. 180

ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
Η Άλλη Επταετία
σελ. 256 δρχ. 400

ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
Ο Τρίτος Δρόμος
σελ. 224 δρχ. 400

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΣΥΝΤΟΜΑ:

ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Τα παλιά αθηναϊκά σπίτια

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Φύλλα - Φτερά

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Μία συνάντηση
(Σεφέρης-Μακρυγιάννης)

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΑΘΗΝΑ: «ΝΕΦΕΛΗ» • Μαυρομιχάλη 9
• τηλ. 36.07.744, 36.39.962
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και Σία»
• Τσιμισκή 78. τηλ. 279.720

Τα πολιτιστικά στο σχολείο

Πριν μερικά χρόνια έγινε η αρχή. Κάποιοι επιτέλους θυμήθηκαν να τονώσουν το ενδιαφέρον των μαθητών για τον πολιτισμό και το Σάββατο έγινε η επίσημη ημέρα για επισκέψεις σε Μουσεία και κέντρα τέχνης και λόγου.

Είναι, ωστόσο καιρός, το θέμα ν' αντιμετωπισθεί και πάλι με τη δέουσα σοβαρότητα και μ' ένα σοβαρό προγραμματισμό. Οι εκπαιδευτικοί αφέθηκαν αβοήθητοι για ν' αυτοσχεδιάζουν. Η επαφή με την τέχνη γίνεται τυχαία, απογραμμάτιστα και, στην ουσία, σαν πάρεργο των άλλων μαθημάτων. Τα «τεχνικά» και η «μουσική» εξακολουθούν να είναι οι ώρες που συμπληρώνεται η διδασκαλία των Αρχαίων και των Νέων.

Όμως τα μικρά αυτά ανοίγματα πρέπει να ολοκληρωθούν. Πρέπει να γίνουν πύλες διάπλατα ανοιχτές και να συντελέσουν έμπρακτα στη γνωριμία των παιδιών με την τέχνη. Οι αρμόδιοι του Υπουργείου Παιδείας, ας έχουν υπόψη τους ότι μεταθέτοντας το ζήτημα στην ευθύνη των διδασκόντων, δεν προσφέρουν καμιά ουσιαστική λύση. Θα πρέπει άμεσα και γρήγορα να προχωρήσουν σ' ένα μακροπρόθεσμο σχεδιασμό, σε μετεκπαιδύσεις, στην έκδοση σχετικών διδακτικών βιβλίων.

Μια ματιά στα ανάλογα διδακτικά προγράμματα των χωρών της ΕΟΚ θα τους πείσει...

ΕΙΔΙΚΤΕΣ

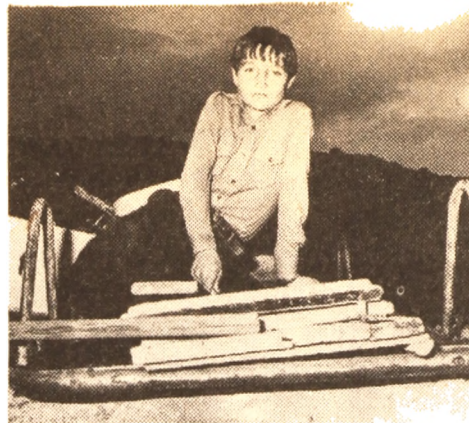
- Τα «Εικαστικά» είναι ένα σημαντικό περιοδικό στο χώρο των Εικαστικών Τεχνών. Εκδίδεται εδώ και δυο χρόνια από τον Απ. Μπουλούτζα και περιλαμβάνει άρθρα και κριτικές των πιο γνωστών ελλήνων και ξένων τεχνοκριτών και ιστορικών της τέχνης. Εκτός από την κριτική κάλυψη των περισσότερων εκθέσεων, πολύ συχνά βλέπουμε δημοσιευμένες ανταποκρίσεις από το εξωτερικό (Παρίσι, Πολωνία κτλ.) καθώς και συνεντεύξεις. Πρόκειται αναμφίβολα για ένα περιοδικό που καλύπτει ένα κενό στη σχετική βιβλιογραφία.

- Φεστιβάλ ταινιών τέχνης οργανώνεται στο διάστημα 28 Νοεμβρίου-6 Δεκεμβρίου στο Γαλλικό Λύκειο Αθηνών (Σίνα 31). Το πρωτότυπο αυτό φεστιβάλ —αποτέλεσμα συνεργασίας πολλών φορέων, συμπεριλαμβανομένου και του

Υπουργείου Πολιτισμού Γαλλίας— περιλαμβάνει προβολές δεκάδων ταινιών με θέματα τέχνης (πορτραίτα ζωγράφων και γλυπτών). Τα φιλμ προέρχονται απ' όλες τις ευρωπαϊκές χώρες και παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον για τους φίλους της ζωγραφικής, της γλυπτικής και του κινηματογράφου.

- Σειρά τιμητικών εκδηλώσεων για τα 100 χρόνια από τη γέννηση του Μανόλη Τριανταφυλλίδη, οργανώνει το ομώνυμο Ίδρυμα της Φιλοσοφικής Σχολής Θεσσαλονίκης στις 27 και 28 Νοεμβρίου.

Στις εκδηλώσεις αυτές συμπεριλαμβάνονται πολλές ενδιαφέρουσες ομιλίες για το έργο των μεγάλων Δασκάλων καθώς και σημαντικές ανακοινώσεις για εκπαιδευτικά και γλωσσολογικά ζητήματα.

ΠΕΡΙΣΣΕΥΕΙ ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ;

Στον Περισσό περισσεύει το πράσινο κατά τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων. Έτσι, στην παλιά αλάνα του Ιδρύματος Μποδοσάκη, όπου κάποιος πολίτης φύτεψε 200 δέντρα μόνος του, ακολουθώντας τις οδηγίες του κ. Τρίτση για ανάπλαση της Αθήνας, έρχονται οι μπουλντόζες για να θεμελιώσουν το νέο σχολικό συγκρότημα που «γκραβοποιεί» την περιοχή.

Οι περίοικοι ισχυρίζονται ότι υπάρχουν πολλές πρόσφορες επιλογές στην περιοχή, με οπωσδήποτε μεγαλύτερο οικονομικό κόστος αλλά πολύ μεγαλύτερο κοινωνικό όφελος.

Δεν αμφισβητούμε ότι το ύψος του ποσού των απαλλοτριώσεων είναι αυτό που οδηγεί τον ΟΣΚ να χτίσει στο κληροδοτήμα Μποδοσάκη, παρά σε έναν άλλο χώρο.

Αλλά, αν τελικά αποφασίζουν πάντα τα οικονομικά μέγεθη, τότε θα έρθει η περίφημη ώρα των κοινωνικών κριτηρίων και μιας άλλης ποιότητας ζωής;

Μια απάντηση θα ήταν «όταν γίνει στην Ελλάδα σοσιαλισμός». Αλλά αυτός ο σοσιαλισμός είναι που απομακρύνεται ένα βήμα κάθε φορά που υποκύπτουμε στο καπιταλιστικό κριτήριο.

Φαύλος κύκλος ή καιρός για τομή στο γόρδιο δεσμό; Να το ερώτημα για το Υπουργείο Παιδείας —και όχι μόνο γι' αυτό...

Βοηθείστε τη UNICEF

Κάθε χρόνο τέτοια εποχή η UNICEF μας θυμίζει κάποιες ανάγκες και κάποια νούμερα που μας αφήνουν κάθε φορά εκπληκτους και ένοχους. Είναι τρομακτικό να διαπιστώνει κανείς π.χ. ποια συγκεκριμένη σημασία έχει για τα παιδιά του τρίτου κόσμου το έξοδο που πληρώνει για μια καθημερινή του συνήθεια —ενας Ευρωπαίος... Και είναι εκπληκτικό και παρήγορο να βλέπει πόση ιατρική ή εκπαιδευτική βοήθεια γίνεται εφικτή από τη UNICEF κάθε χρόνο χάρη στην πώληση των ευχετήριων καρτών, των παζλ κτλ. που αγοράζουμε τις μέρες των γιορτών.

Πουλώντας π.χ. 2 κουτιά κάρτες, εξασφαλίζουμε ένα μεγάλο πίνακα διδασκαλίας. Ένα σετ αλληλογραφίας εξασφαλίζει 25 φιαλίδια πενικιλίνης, 1 παζλ τετράδια για 45 μαθητές.

Μακάρι να μπορούσαμε να καλύψουμε και τις άλλες μας ενοχές για τα στραβά του κόσμου, όσο εύκολα το κάνουμε χάρη στις κάρτες και τ' άλλα δώρα της UNICEF...

ή λέξη

ΑΝΤΡΕΑΣ ΦΡΑΓΚΙΑΣ: Μία μετακίνηση
ΜΕΝΗΣ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ: Σχμετίσεις από περιθώριο της «Καλλιόπης»
Φ. Δ. ΔΡΑΚΟΝΤΑΕΙΔΗΣ: Δύο απόψεις για τον Έκτορα και τον Αντρέα Φραγκιά
Τ. Σ. ΕΛΙΟΤ (μετ. Άριστος Νικολάκης): Little Gidding
ΚΩΣΤΗΣ ΜΟΣΚΩΦ: Για έναν έρωτικό λόγο
ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Πόλεμος και... Ειρήνη (κείμενα από μετωπό)
ΠΕΤΕΡ ΣΝΑΙΝΤΕΡ (μετ. Νίκη Μαργαρίτη): Η Τέχνη έχει πλάθει
(Λόγος προς τους γερμανούς αναγνώστες και τους συγγραφείς τους)
ΝΙΚΟΣ ΑΛΑΖΑΡΗΣ: Πρόκληση θεοτή * Έο κινείται * Η ένταση είναι διαρκής
ΑΛΑΝ ΣΙΛΛΙΓΟΥ (μετ. Νανάκη Χατζιδάκη): Ένα Σάββατο απόγευμα
ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΛΛΗΘΟΠΟΥΛΟΣ: Στάμπες
ΧΟΥΑΝ ΜΠΟ (μετ. Θανάσης Αντωνίου): Ταξίδια *
Η χειμαρρένη της ζωγραφικής * Δοκίμιο κα Νίκα

Οκτώβρης '83

28

δρχ. 100

120 μ(ετά) Κ(αβάφη)

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

του Ανδρέα Μπελεζίνη

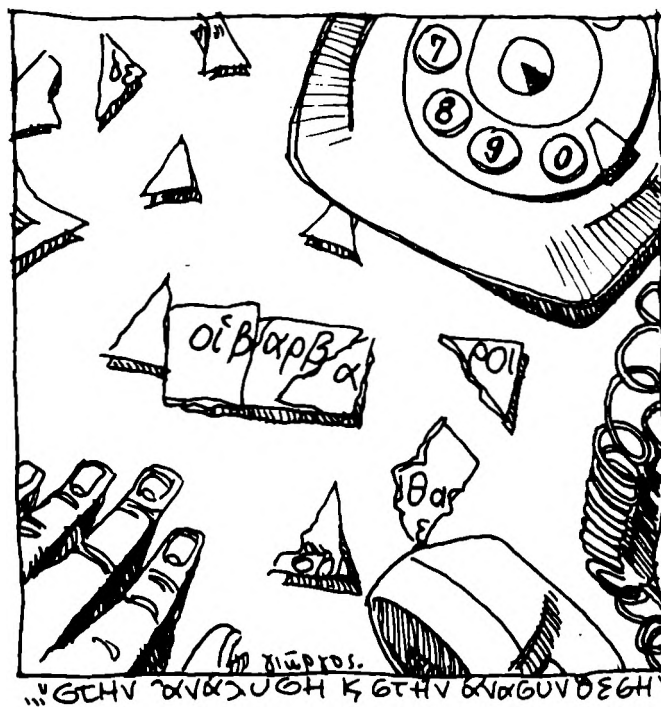
Φιλολογικό και κριτικό αφήγημα

Γραπτή παρέμβαση στην εισήγηση του Δημήτρη Δασκαλόπουλου με θέμα «οι Καβαφικές έρευνες σήμερα» στο Γ Συμπόσιο Ποίησης. Το τευχίδιο μοιράστηκε εκτός προγράμματος και αμφιθεάτρου. Στην πρώτη σελίδα η σημείωση: «Πρώτα φιλολογικά και μη σχόλια στο ανέκδοτο «αυτοσχόλιο» του ποιητή Κ. Π. Καβάφη που δημοσιεύτηκε σε πρόσφατα σε απογευματινή εφημερίδα άνευ ουδενός σχολίου».

Δεν θα ήταν ακόμα μεσημέρι όταν στις 23 Απριλίου με πήρε στο τηλέφωνο φίλος μου που ετοιμάζε μελέτημα με θέμα «Δομές εξουσίας στην ποίηση του Κ.Π. Καβάφη» και επρόκειτο να το παραδώσει σε λίγες μέρες στο τυπογραφείο. Δεν χρειάστηκε ν' αρχίσει για να καταλάβω ότι κάτι του συμβαίνει. Συνήθως μόλις άκουγε το «ναι...» μου, μετά την κλήση, με χαιρετούσε μ' ένα στίχο —τον τελευταίο καιρό ποτέ καβαφικό, ίσως από αντίδραση στις επετειούς. Τη φορά αυτή με ρώτησε απευθείας αν άνοιξα το φύλλο της εφημερίδας ΤΑ ΝΕΑ της ίδιας μέρας κι αν είδα στη σελ. 9, σε πλαίσιο, ένα ανέκδοτο κείμενο του ποιητή για το «Περιμένοντας τους Βαρβάρους». «Σχόλιο του ίδιου του ποιητή!» αναφώνησα, ελέγχοντας όσο μπορούσα τη φωνή μου, για να κρύψω την έκπληξη και τη χαρά μου— συναισθήματα καταρχήν ασυμβίβαστα με τις κριτικές μου αρχές. «Έχεις ξανακούσει ποτέ για το σχόλιο αυτό;» τον ρώτησα. «Εγώ όχι...», μου απάντησε με ολοφάνερη αθυμία, «αλλά γράφονται τόσα πια για τον Καβάφη που μπορεί και να μου ξέφυγε». «Για στάσου», επέμεινα, «εννοείς νέο σχόλιο ξέχωρο από τα τρία εκείνα που παραθέτει ο Τσίρκας στο «Ο Καβάφης και η εποχή του;» «Ξέχωρο, ξέχωρο, σε πλήρη γραφή, εννώ όχι βραχυγραφημένο, κάμποσο μεγάλο (τρίστηλο στην εφημερίδα) και στα ελληνικά, αλλοίμονό μου». «Ε, τότε», παρατήρησα, παραβλέποντας το σχετλιαστικό του επιφώνημα, «είναι το δεύτερο αυτογράφο, εκτενές οπωσδήποτε, «αυτο-

σχόλιο» του Καβάφη στα ελληνικά που βλέπει το φως της δημοσιότητας —εννώ μετά από το αναλυτικό σχόλιο πάνω στα «Κερία» που δημοσίεψε ο καθηγητής Σαββίδης στο ΒΗΜΑ κατά την προηγούμενη επέτειο, τότε που συμπληρώθηκαν 40 χρόνια από το θάνατο του ποιητή ...» «ή 110 μ.Κ.», με διέκοψε, με τη γνωστή του κακεντρέχεια, που δε θα άφηνε να περάσει απαρατήρητη αν δεν ήξερα ότι δεν εκδηλώνονταν παρά μόνο όταν στρεφόταν και κατά του εαυτού του.

Έκανα λοιπόν πως δεν άκουσα και συνέχισα: «Αν δεν έχεις κρατήσει το απόκομμα του ΒΗΜΑΤΟΣ, να σου θυμίσω πού θα το βρεις; Αλλά για πες μου, γιατί ακούω τόσο ερεθισμένη τη φωνή σου; Εσύ τουλάχιστον κάθε άλλο παρά παραγνωρίζεις τη σημασία και του τελευταίου χαρτιού και της παραμικρής ένδειξης και συχνά βγάζεις απροσδόκητα συμπεράσματα ...» «Άστα, άστα», ακούστηκε ο φίλος μου, «απειλείται στο σύνολό της η ερμηνεία μου πάνω στους «Βαρβάρους» και δεν αγνοείς ότι η εργασία μου βασίζεται στην ανάλυση και ανασύνθεση του ποιήματος αυτού —κατά τη μέθοδό μου. βέβαια, που δεν είναι, χωρίς άλλο, αμιγής αλλά και γι'

αυτό, ελπίζω, όχι άκαμπτη. Οι διαφωνούντες θα πιαστούν τώρα από ένα αυθεντικό σχόλιο και θα το επικαλεστούν εναντίον μου ...» «Όχι δα...», δοκίμασα να τον διακόψω, όχι μόνο για να τον ησυχάσω, αλλά και γιατί ξανάριχνε λάδι σε μια φωτιά που στις τελευταίες μας συζητήσεις φαινόταν λίγο-λίγο να σβήνει... «Ξέρω, ξέρω», δε με άφησε να ολοκληρώσω, «τα 'χουμε πει τόσες φορές» και χωρίς το φορμαλισμό, την αγγλοσαξονική «νέα κριτική», τους στρουκτουραλιστές, τους τελκελίστες, τη γαλλική «νέα κριτική», τους ποικιλώνυμους γκρουπίστες κτλ., όλοι το κατέχαμε ότι είναι το κείμενο που μετράει καταρχήν και όχι οι ερμηνείες που δίνει ο ίδιος ο δημιουργός, και μάλιστα ερμηνείες που δεν δημοσίεψε ο ίδιος και που ίσως δεν προόριζε για δημοσίευση ή ανακοίνωση.

Αλλά εγώ —πώς να το κάνουμε— ψάχνω να βρω τι γίνεται και κάτω από το κείμενο και δίπλα και παράδιπλα στο κείμενο, εκεί που μορφώνονται οι βουλές, γιατί όχι, αλλά και τα βουλεύματα και τα πολιτι-

κά βουλήματα και οι κοινωνικές και ταξικές —προτιμώ να 'μαι εκτος συρμού— επιβουλές της ποίησης, της δύναμει αλλά και της ενεργείας ποίησης. Και ξαφνικά έρχονται οι παλαιότεροι από τους νέους παραδοσιακούς φιλόλογους και κριτικούς ή και οι νεώτατοι από τους νεώτερους νεοκριτικούς και σου λένε: έλα εδώ, κύριε, κοίταξε τι λέει ο ίδιος ο ποιητής, που κάτι παραπάνω ήξερε από σένα, που επιτέλους ήταν «en connaissance de cause» —Ξαναδιάβασα πρόσφατα τις φιλολογικές επιφυλλίδες του Σαββίδη, μην ανησυχείς μ' ακούς; Θα μου το πετάξουν αυτό το «εν γνώσει», το αρνείσαι;» «Σύμφωνοι», του είπα, «αλλά μην ξεχνάς ότι ο καθηγητής Σαββίδης ρητά σημειώνει στην επιφυλλίδα αυτή ότι οι προθέσεις ενός ποιητή δεν πραγματοποιούνται κατανάγκην στο κείμενό του και άρα δεν μας δεσμεύουν, κάπως έτσι το λέει, και, όπως καλά ξέρεις, έχει κάνει στην Αγγλία και στην Αμερική». «Τι φταίω εγώ, πες μου», συνέχισε προσποιούμενος ότι δεν άκουσε την παρατήρησή μου, «τι φταίω εγώ να δουλεύω τόσα χρόνια και ξαφνικά, επειδή έχουμε μια νέα επέτειο, να μας αιφνιδιάζετε εσείς οι φιλόλογοι με ένα νέο ανέκδοτο που περιέχει «δηλωμένες προθέσεις» του ποιητή κι άντε να πείσω εγώ, στις κοινωνιολογικές μου προσεγγίσεις, ότι δικαιούμαι να τις επικαλεστώ μόνο ως εκεί που πραγματώθηκαν. Δεν μπορώ, δεν γίνεται, να δημοσιεύσω την εργασία μου χωρίς να συμπεριλάβω, χωρίς ν' αντιμετωπίσω ένα αυτόγραφο σχόλιο του ίδιου του ποιητή. Παιριτούμαι..., παριτούμαι...».

Ανυπομονούσα να δω το σχόλιο, αλλά δε μου καλορχόταν ν' αφήσω το φίλο μου στην ταραχή κι αποκαρδίωσή του και να τρέξω στο πρώτο περίπτερο. «Μη βιάζεσαι, φίλε μου», του είπα, «μην κάνεις έτσι. Συγκεντρώσου και διάβασέ μου αργά-αργά. Πάρε και το μηδέν να καθαρίσει η γραμμή».

«Το ποίημα», άρχισε να διαβάζει, «υποθέτει μια τέτοια κατάσταση κοινωνική...» «Για στάσου», τον σταμάτησα, «μια τέτοια κατάσταση»; Είσαι βέβαιος ότι διαβάζεις από την αρχή; Η αντωνυμία «τέτοια», βέβαια, μπορεί κάλλιστα να δείχνει σε όσα ακολουθούν, αλλά ακούγεται έτσι ώστε δεν αποκλείεται να προηγήθηκε η ανάλυση της κοινωνικής κατάστασης. Παράλειψες καμιά παράγραφο ή μήπως δεν είναι πλήρες το κείμενο ή δε σώθηκε ολόκληρο;» «Συμπάθα με», είπε ο φίλος μου, «είμαι τόσο αναστατωμένος που ξέχασα να σου πω ότι η εφημερίδα δημοσιεύει ένα μέρος μόνο από το σχόλιο. Ωστόσο πιστεύω ότι το ποιοτικό δεικτικό «τέτοια» —αντωνυμία ή αντωνυμικό επίθετο το λέτε;— προεξαγγέλλει και προσδιορίζει όσα ακολουθούν μετά από μια διευκρινιστική παράγραφο, που να μην έσωνε!».

«Διάβασε, χριστιανέ μου, τη δήλωση της εφημερίδας. Σε ξέρω τόσο προσεκτικό που αρχίζω ν' ανησυχώ. Η καλύτερα, άσε, βγαίνω ν' αγοράσω το φύλλο και θα σε πάρω σε λίγο». Και πριν κατεβάσει το ακουστικό, πρόλαβα να του πω: «Ας μη βια-

στούμε, σε παρακαλώ. Βλέπεις πόσο κοντά σου έρχεται ο ποιητής; νέτα - σκέτα: "Το ποίημα υποθέτει ("υποθέτει") —χώρισα τις λέξεις τονίζοντας την καθεμιά χωριστά— «"μια τέτοια" (τέτοιας λογής, τέτοιου ποιού) "κοινωνική κατάσταση". Δεν έχουν άδικο που είπαν ότι το "Περιμένοντας τους Βαρβάρους" είναι το πολιτικότερο ποίημα που γράφτηκε στη γλώσσα μας, αρκεί βέβαια να το αντιμετωπίζει κανείς σαν ποίημα. Ε, λοιπόν, ο Καβάφης, αν κρίνουμε από τις "υποδείξεις" ή "παρατηρήσεις" του πάνω σε μεταφράσεις ποιημάτων του (θυμήσου τον Παπουτσάκη, τον Σαββίδη, αλλά και τον Περίδη), όχι μόνο αποδεικνύεται πρόδρομος της νέας κριτικής, με όλη εκείνη τη λεπτότατη "τεχνολογία" του, αλλά και συνεχίζει, πιστεύω, την παράδοση των δικών μας γραμματικών και κριτικών (τι Αρίσταρχος, τι Ψευδο/Λογγίνος, τι Δημήτριος ...). Αλλά δε συνέχισα γιατί ήδη ο φίλος μου είχε κατεβάσει το ακουστικό, με τρόπο που δε θα κολάκευε ιδιαίτερα την πειθώ μου αν δε συνειδητοποιούσα ότι παρασύρθηκα στην αιώνιά μας διαμάχη για το πώς πρέπει να διαβάζεται η ποίηση.

Σε λίγο είχα την εφημερίδα στα χέρια μου. Ο συντάκτης δεν κρύβει την ικανοποίησή του που πρώτος ανακοινώνει ένα τόσο σημαντικό "εύρημα" (ο νους μου όχι στον τίτλο της κερκυραϊκής έκδοσης του Σολωμού: πηγαίνει, ωστόσο, ο νους άλλων έχει ήδη πάει), αλλά είναι σαφής και κατηγορηματικός σε ένα τουλάχιστο σημείο: «Δημοσιεύουμε εδώ ένα αυτοτελές απόσπασμα του Καβάφη για το "Περιμένοντας τους Βαρβάρους". Το ανέκδοτο αυτό κείμενο παραχωρήθηκε κατ' αποκλειστικότητα στα "Νέα" από το Αρχείο Καβάφη, με την ευγενική συγκατάθεση της Κυρίας Κυβέλης Σεγκοπούλου, η οποία διατηρεί όλα τα πνευματικά δικαιώματα στο υλικό του Αρχείου». Για μια στιγμή σκέφτηκα ότι θα διασκέδαζα τις ανησυχίες του φίλου μου, αν επέσυρα την προσοχή του στη λεπτότατη ισορροπία που ο συντάκτης της ανακοίνωσης κράτησε ανάμεσα στους νομικούς κατόχους του αρχείου, στους πνευματικούς διαχειριστές των καταλοίπων, στους φιλόλογους στους οποίους έχει ανατεθεί η έκδοσή του και στη δημοσιογραφική —πώς να το πω; όχι πάντως απληστία—, στη δημοσιογραφική αδημονία. Αν όμως δοκίμαζα να εκφράσω τις σκέψεις αυτές, θα έπρεπε να συμπληρώσω: η δημοσιογραφική αδημονία, προεξοφλώντας το όχι άκαιρο ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, που άλλωστε υπηρετεί, απέσπασε ένα μέρος από..., από... Κι εδώ ακριβώς ήταν που σφάλωνα. Δε μου πήγαινε να πω, έστω κι αν ευνοούσε την προσπάθειά μου, ούτε «... από το σωρό των βυζαντινών σημειώσεων», γιατί δεν το πίστευα, ούτε «... από το θησαυρό της φιλολογικής κληρονομιάς του ποιητή», γιατί μου φαινόταν υπερβολικό. Ωστόσο, επειδή έπρεπε να κάνω κάτι για να σωθούν τα χειρόγραφα του φίλου μου, αποφάσισα να δω τι συμβαίνει με άλλες σχετικές ανακοινώσεις, τις λίγες εκείνες

φορές που ανέκδοτα σημειώματα του ποιητή πρωτοδημοσιεύτηκαν στον ημερήσιο τύπο. Έτσι δε χρειάστηκε παρά να ρίξω μια ματιά στις ράχες των βιβλίων του Μιχάλη Περίδη και Γιώργου Παπουτσάκη "Ανέκδοτα Πεζά Κείμενα" και "Καβάφη Πεζά" (και τα δύο του 1963), ενώ κατέβασα από το πιο προσιτό μέρος της βιβλιοθήκης μου τα βιβλία του καθηγητή Γ.Π. Σαββίδη "ΠΑΝΩ ΝΕΡΑ" του 1973 και "ΕΦΗΜΕΡΟΝ ΣΠΕΡΜΑ" του 1978. Μολονότι στο πρώτο, που περιλαμβάνει "δημοσιογραφικές περιδιαβάσεις", ανακοινώνονται "και άγνωστα κείμενα" του Καβάφη, δε βρήκα κάτι που θα με βοηθούσε ιδιαίτερα ή που θα έπρεπε να έχω πρόχειρο για να μεταπείσω το φίλο μου. Το ίδιο ισχύει για την πρώτη - πρώτη επιφυλλίδα του δεύτερου βιβλίου, που, αν και ο χρόνος με πιέζε ασφυκτικά, ξαναδιάβασα ολόκληρη και τη βρήκα τόσο απολαυστική όσο παραμυθητική ήταν σε χαλεπούς καιρούς όταν πρωτοδημοσιεύτηκε στο ΒΗΜΑ τον Ιούλιο του 1973. Η αλήθεια είναι ότι η επιφυλλίδα αυτή με τίτλο "Ψύλλοι στ' άχερα του «Μεγάλου ΝΑΙ»", η πολιτική δραστηριότητα του λόγου βασίστηκε και σε δημοσίευση δύο "αυτογράφων σχολίων" του Καβάφη πάνω στο "Che... fece...". Ωστόσο η παρουσίαση των σχολίων γινόταν, όπως και στις επιφυλλίδες του πρώτου βιβλίου, επ' ευκαιρία κάτι που, ήμουν βέβαιος, θ' αναγνώριζε ο φίλος μου, ιδιαίτερα ευαίσθητος σε πολιτικούς υπαινιγμούς, τόσο άλλωστε, ευανάγνωστους. Έριξα μόνο μια ματιά στις φράσεις εκείνες που μου φάνηκε ότι ο φίλος μου έπαιρνε τοις μετρητοίς και αναζήτησα την επόμενη καβαφική επιφυλλίδα "Ο Καβάφης σχολιάζει και αναλύει τα «Κεριά»" και υπογράμμισα εντόνως —έχω δυστυχώς την κακή αυτή συνήθεια— την εξής παρατήρηση του καθηγητή Σαββίδη, που μάλλον δε μου έδινε χέρι στην προσπάθειά μου να αποδυναμώσω τη σημασία του νέου "ανέκδοτου": «Σχόλια του Καβάφη, σε μεταφράσεις ποιημάτων του καμωμένες από τον αδελφό του, μας είναι βεβαίως γνωστά από το 1963... Κανένα, όμως, από εκείνα τα σχόλια δεν μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένο - η ανάλυση ποιήματος: όλα τους αποτελούνται από επιμέρους παρατηρήσεις σε συγκεκριμένα σημεία των μεταφράσεων». Το σχόλιο των ΝΕΩΝ, αντιθέτως, δίνει την εντύπωση "ολοκληρωμένης" οπωσδήποτε ανάλυσης και συνεπώς, αν ήθελα να μετριάσω την ανησυχία του φίλου μου, δεν είχα παρά να στραφώ στον τρόπο και στις περιστάσεις της δημοσιογραφικής του παρουσίασης. Αλλιώς, μια εργασία, τολμηρή, ειν' αλήθεια, κι όχι καλά θεμελιωμένη σε όλα της τα σημεία, και που και που κάπως περιεργή, προπαντός εκεί που ο φίλος μου δεχόταν ταυτόχρονα τις δύο ισχυρές έλξεις, από τον διαλεκτικό υλισμό και την ορθόδοξη θεολογία —διάβαζε μετά μανίας πατερικά κείμενα—, η εργασία λοιπόν του φίλου μου θα πήγαινε χαμένη. Και θα ήταν άδικο, αν σκεφτεί κανείς ότι, αν και είχε περάσει πια τα τριάντα, κάτι πάντα τύχαινε και άφηνε στη μέση τα γραψίματά του: ένα μυθιστόρημα, δύο δοκίμια

και μια απόπειρα να σχολιάσει ελάχιστο γνωστό μυστικό κείμενο. Θα ήταν κρίμα να καταχωνιάσει —το λιγότερο— τα καβαφικά του χειρόγραφα, τη στιγμή που φορά αυτή είχε βάλει τη υπογραφή της στην τελευταία σελίδα.

Έκρινα λοιπόν ότι, προτού ξανασηκώσω το ακουστικό, έπρεπε ν' αφήσω το βλίο ανοιχτό στη σελ. 203: «Με την ευκαιρία της σημερινής συμπληρώσεως 40τών από το θάνατο και 110 ετών από γέννηση του Κ.Π. Καβάφη, το Βήμα δημοσιεύει (κατά ευγενική παραχώρηση της Κυβέλης Α. Σεγκοπούλου) ένα ιδιαίτερο σημειώματι» —δεν μπορούσα να μην υπογραμμίσω το χαρακτηρισμό, φού δα διάβαζα με το μάτι του φίλου μου— «ανέκδοτο κείμενο του ποιητή. Αν υπογράφο μεν αλλά αυτό γράφο, το πεζό αυτό κείμενο, που προέρχεται από το Αρχείο Καβάφη (F10), είναι ουσιαστικά η πρώτη αυθεντική ανάληψη» —υπογράμμισα για τρίτη φορά, χωρίς κανένα ενθουσιασμό —«καβαφικού ποιήματος που βλέπει το φως της δημοσιότητας».

Παραβάλλοντας την παράγραφο αυτή με την αντίστοιχη της εφημερίδας Τ.ΝΕΑ, παρατήρησα αρκετές ομοιότητες. Έξαφνα, χωρίς να συμπίπτουν, έρχονταν κοντά οι ευχαριστήριες —ή, σκέφτηκα, αντέλεγε ο φίλος μου, ερεθισμένος από τη δημοσίευση, οι τυπικές, έστω, αφού δει και η ευγένεια έχει τους τύπους της—, καθόλου πάντως συμβατικές εκφράσεις «κατά ευγενική παραχώρηση» / «με την ευγενική συγκατάθεση» της κυρίας Κυβέλης Α. Σεγκοπούλου. Υπήρχαν όμως κι λεπτότατες διαφορές που αντικατοπτρίζουν τις νεώτερες εξελίξεις της καλής —απλώς «καλής» θα έλεγα στο φίλο μου— τύχης του "Αρχείου Καβάφη". Κι λού - κακού κράτησα υπό σημείωση το γεγονός ότι τόσο στην επιφυλλίδα του Γ.Π. Σαββίδη όσο και στη εφημερίδα η λέξη "Αρχείο" γράφεται με κεφαλαίο το αρχικό. Πρόκειται, βέβαια, για λεπτομέρεια αλλά θα χρειαζόταν, ίσως, αν έμπαινε θέμα πατρότητας του σημειώματος ή αν σχολαστικώτατος, στην έξαψή του πάντοτε φίλος μου αναζητούσε την παράλληλη γραφή στον Πρόλογο, αϊφνης, του μακαρτη Παπουτσάκη, που προτιμούσε, όπως πρόλαβα να εξακριβώσω, την έκφραση "Καβαφικό αρχείο". Η σημαντικότερη πάντως, διαφορά ήταν αυτή εδώ: Στο εσαγωγικό σημείωμα των ΝΕΩΝ η παραχώρηση γίνεται από το Αρχείο Καβάφη με τη συγκατάθεση της κληρονόμου, ενώ το σχόλιο του ΒΗΜΑΤΟΣ απλώς προερχόταν από το Αρχείο και δημοσιεύθηκε στη εφημερίδα «κατά παραχώρηση» της ίδιας. Στηριζόμενος στις διαφορές αυτές θ' αντιμετώπιζα την ενδεχόμενη μεμψιμοιρία του φίλου μου, λέγοντας ότι ένα «αρχείο» δεν είναι, βέβαια, μόνο ο χώρος, τα βιβλία, τα δελτία, τα αρνητικά και οι φωτογραφίες των χειρογράφων κτλ., αλλά πρωτίστως οι άνθρωποι που εργάζονται σ' αυτό. Ξέραμε άλλωστε και εγώ και ο φίλος μου ότι «η συνολική δημοσίευση των σχολίων ... ετοιμάζεται από την Νταϊάν

Χάας σε συνεργασία με τον Γ.Π. Σαββίδη —πρόκειται πάντα για τα «πολλά» (ή πολυάριθμα) κατά παλαιότερη έκφραση) «ανέκδοτα αυτοσχόλια του ποιητή για διάφορα ποιήματά του, γραμμένα από το 1903 ως το 1928 σε ελληνική είτε αγγλική γλώσσα», όπως αναγράφεται και στο εισαγωγικό σημείωμα της εφημερίδας. Αν ερμηνεύω σωστά, η μετάσταση από το αμετάβατο «προέρχεται» στο παθητικό «παραχωρήθηκε» που κάνει το εμπρόθετο «από το Αρχείο Καβάφη» να λειτουργεί αλλιώς, επιβλήθηκε κι από το γεγονός ότι τώρα μαζί με τον καθηγητή Σαββίδη εργάζονται και άλλοι, όπως η Ρενάτα Λαβανίνι (στα «σχεδιάσματα ποιημάτων») και ο Μιχάλης Πιερής.

Θα θύμιζα στο φίλο μου ότι ο καθηγητής Σαββίδης εξεπλήρωσε την υπόσχεση που έδωσε όταν μπήκε για καλά το 1963 στο αρχείο μετά τους πρωτόκλητους Περίδη και Παπουτσάκη πως αν δεν τα έβγαζε πέρα μόνος του, θα καλούσε με τη συγκατάθεσή του τότε εν ζωή Α. Σεγκοπούλου είτε ένα νέο φιλόλογο είτε έναν καβαφιστή με φιλολογική συνείδηση, για να μοιραστεί μαζί τους τη δουλειά. Θα έλεγα λοιπόν στο φίλο μου, αν χρειαζόταν: «Ο καθηγητής Σαββίδης κάλεσε όχι έναν, κάλεσε περισσότερους —γνωρίζουμε τρεις— που συγκεντρώνουν τις αρετές και του φιλόλογου και του νέου τουλάχιστον καβαφιστή. Ήξερα ότι ο φίλος μου είχε δει στα "FOLIA NEOHELLENICA" το μελέτημα της Diana Haas "Cavafy's reading notes on Gibbon's «Decline and Fall», στο οποίο ήδη παρέπεμπε τριάκις, για να υιοθετήσω ένα άψογο κατά το σχηματισμό νεολογισμό.

Πριν πάρω τον αριθμό του φίλου μου, πρόλαβα να σκεφτώ ότι αν τυχόν δοκίμαζε ν' αστείευτεί με το γεγονός ότι το "Περιμένοντας τους βαρβάρους" «δεν ετυπώθηκεν εις εφημερίδα» ή περ(ιοδικόν)», όπως διαβεβαίωσε ο ποιητής τον Κίμωνα Μιχαηλίδη το 1905, σε σχέδιο επιστολής του, ενώ το «αυτοσχόλιο» ή πάντως ένα του μέρος πρωτοδημοσιεύτηκε σε καθημερινή εφημερίδα, πρόχειρα κάπως, θα αντέτεινα πάνω - κάτω ως εξής: «Η παρατήρησή σου, φίλε μου, δεν προσθέτει τίποτε το σημαντικό στη φιλολογία για την τύχη των ποιημάτων (ή του σχολιασμού τους). Εφόσον όμως διαπιστώνεις ότι το νέο σχόλιο, λόγω της επετείου, δόθηκε κάπως βιαστικά, ίσως, στον τύπο, δεν έχεις κανένα λόγο ν' ανησυχείς, ν' αναβάλεις τη δημοσίευση της εργασίας σου ή, πολύ λιγώτερο, να τη ματαιώσεις» —θα απέφευγα πάση θυσία τη φράση «να την καταστρέψεις».

Είχα ήδη αργήσει πολύ, αναζητώντας φιλολογικά ή κριτικο-εκδοτικά, να πω έτσι, ερείσματα, αλλ' έπρεπε να περάσω δυο-τρεις φορές το κείμενο του σχολίου πριν από την κλήση. Ο πεζός λόγος του σχολιαστή δε μου φάνηκε να προκαλεί την εντύπωση που είχε αποκομίσει ο καθηγητής Σαββίδης από την ανάγνωση του άλλου εκείνου σχολίου πάνω στα "Κερία" (χρονολογημένου πιθανότατα, όπως είδα, μεταξύ 1897 και 1899) —εννοώ από γλωσ-

σική άποψη, τη μόνη που θα επέτρεπε μια πρώτη απόπειρα χρονολόγησης του νέου ανέκδοτου. Είχα αρχίσει να σχηματίζω στον τηλεφωνικό δίσκο τον αριθμό του φίλου μου, αλλά το μάτι μου έπαιξε στη σχετική περικοπή της επιφυλλίδας: «Το κείμενο που δημοσιεύεται εδώ είναι αξιοπρόσεκτο και για έναν άλλο λόγο: παρά τη φανερή δυσκολία του Καβάφη να εκφραστεί με όσην ακρίβεια θα ήθελε σε ελληνικό πεζό λόγο, η κριτική του σκέψη παρουσιάζεται απόλυτα ώριμη...». Πράγματι έλειπαν εκφράσεις όπως «Ξεκάνομε τη δυσκολία», αλλά πάντως η παρατήρηση του φιλόλογου για την «απόλυτα ώριμη» κριτική σκέψη του ποιητή για τη «διαλεκτική αντικειμενικότητά» του ως εξεταστή του έργου του θα μου δημιουργούσε προβλήματα.

Ο φίλος μου άργησε να απαντήσει —σημάδι όχι καλό. Χωρίς να είμαι βέβαιος αν έχει προβεί σε τίποτε ανεπανόρθωτο ή όχι, μόλις κατάλαβα ότι σήκωσε το ακουστικό, χωρίς να περιμένω στίχο ή χαιρετισμό, βιάστηκα να μεταφέρω τις πρώτες εντυπώσεις μου από την ανάγνωση του σημειώματος της εφημερίδας και του σχολίου: «Κοίταξε», του είπα, «το κείμενο των ΝΕΩΝ —να ξεχωρίζουμε έτσι το νέο "ανέκδοτο", συμφωνείς;— είναι "ένα αυτοτελές απόσπασμα ελληνικού σχολίου" του ποιητή. Χωρίς άλλο την αυτοτέλειά του —δεν μπορεί— έκριναν πρώτοι ή οπωσδήποτε ενέκριναν οι δωρητές— και δεν εννοώ μόνον όσους διατηρούν τα νομικά (και πνευματικά) δικαιώματα αλλά και όσους έχουν την πνευματική ευθύνη για την έκδοση των "μεταθανάτιων", τη λύση των σχετικών φιλολογικών προβλημάτων, τον πρώτο σχολιασμό...». «... τον πρώτο σχολιασμό», επανέλαβε, και το απήχημα των λόγων μου ακούστηκε τόσο σκόπιμο που δεν θα μου διέφευγε η πικρή ειρωνεία του φίλου μου, ακόμα κι αν δεν πρόσθετε «... τη χαρά της αυτοψίας», φράση που δε μου ήταν δύσκολο να μαντέψω ποιος έ-

γραψε. «Άκουσε, φίλε μου», του είπα, «μετακάλοιπα ή τα ευρισκόμενα, αν θέλεις, ή τα χαρτιά, τέλος πάντων, που αφήνουν πίσω τους οι "ποιητές των μελλουσών γενεών" ή "οι τρανοί βασιλείς της τέχνης" —δεν μπορώ να καταλάβω τι μ' έπιασε και αντλούσα από τα "ανέκδοτα" του Περίδη— συμβαίνει ό,τι και με τους

βασιλικούς τάφους. Αυτοί που τους ανοίγουν πρώτοι, αυτοί και...». «Αυτοί και», πιάστηκε πάλι από τις λέξεις μου, «σφαλίζουν τον παράδεισο, ή, αν το βρίσκεις υπερβολικό, το ναό, αυτοχειροθετούνται αναγνώστες...». «Αναγνώστες...», τον έκοψα με τη σειρά μου, «το ξέρω που το πας. Υπαινίσσεσαι την πρώτη ενημερωτική έκθεση του καθηγητή Σαββίδη για το αρχείο, που τελειώνει με τον αποστομωτικό εκείνο διάλογο ανάμεσα στον ίδιο κι ένα φανταστικό, καχύποπτο και ζηλόφθονο, για να πούμε την αλήθεια, αντιρρησηία. Παίζοντας λοιπόν εκεί ο νέος τότε φιλόλογος —κι όχι μόνο παίζοντας— καλυπτόταν από δυο μεριές σε κάθε ενδεχόμενη μομφή είτε για υπερβολική "αθωότητα" είτε για κριτικό και εκδοτικό εφησυχασμό— παίζοντας, λοιπόν, αλλά και σπουδάζοντας, που λένε, διέπλεξε στο λόγο του το "ευτυχής" ("ασυνειδητος, ήσυχος, κ' ευτυχής") του Νέρωνα από "Τα βήματα" και το "ευτυχείς (μήνες)" του τέως Κλέωνα από το ποίημα Ιγνατίου τάφος». «Ναι, ακριβώς...», παρατήρησε ο φίλος μου, «αυτό ήθελα να πω κι εγώ. Αναγνώστης, πράγματι, ο σεβαστός μου καθηγητής, με τη διπλή σημασία, πάει να πει "μισοκληρικός", που λένε τα όχι δα και τόσο σπουδαία και αμφίβολης εγκυρότητας σχόλια του Λεχωνίτη —ούτε λέξη για τους "Βαρβάρους"— φαίνεται ότι δεν εύρισκε καμιά δυσκολία στην κατανόηση!— "μισοκληρικός" λοιπόν και, βέβαια, φορέας του προφητικού πνεύματος της εκκλησίας —αυτό δεν το λέει ο Λεχωνίτης— μήπως το απέκρυψε ο ποιητής;— και αναγνώστης ίσον "διαβαστής" (τη λέξη θα τη βρεις μόνο σε παλιά λεξικά) με τη σημερινή σημασία. Σωστά, αναγνώστης, ναι, αλλά σε άδειο ναό, χωρίς το πλήρωμα της εκκλησίας. Αν μάλιστα δεν ήσουν, στο τάχα, εχθρός των φιλολογικών μεθόδων, θα σε καλούσα να βγάλεις δυο συμπεράσματα.

Το πρώτο: ο καθηγητής Σαββίδης πρωτομπήκε στο ναό —στο Αρχείο!— αρχές του 1963· όταν έγραφε την έκθεση είχε περάσει δέκα μήνες "μες στη γαλήνη και μες στην ασφάλεια του Χριστού...". «Παραβιάζεις ανοιχτές πύλες», ήμουν έτοιμος να παρατηρήσω στο φίλο μου, αλλά ανήσυχος για τη θυμική του κατάσταση, παρά γι' αυτή την καθαυτή τη σχολαστική του μικρολογία πάνω στις αθώες καυχήσεις των ευσυνειδητών μελετητών, τον άφησα να συνεχίσει, οπότε και άκουσα την εξής αναπάντεχη παραχώρησή του: «Σου χαρίζω το δεύτερο συμπέρασμα!» «Αν εννοείς», πέρασε από το νου μου, «ότι ο καθηγητής Σαββίδης είχε κι έναν άλλο, ένα δεύτερο —ή έναν πρώτο, για την ακρίβεια— βίο σαν "εθνικός", όπως ο Ιγνάτιος - Κλέων ή ο Κλέων - Ιγνάτιος, ε, συμπάθησέ με, τραβάς τα πράγματα από τα μαλλιά. Στο κάτω - κάτω στο σημείο αυτό δε βγαίνεις πέρα με τις χρονολογίες. Ο Κλέων έζησε ενόλω είκοσι οκτώ χρόνια και δέκα μήνες· 28 χρόνια εθνικός, επιδεικνύοντας τον πλούτο και την ευμάρειά του, την "ασέλγειαν της δαπάνης", αλλ' όχι χωρίς λεπτότητα και καλαισθησία, αφού

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Cesare Brandi

Ἀρχαῖος ἢ περί Ἰλνυπτικῆς

ΝΕΦΕΛΗ

Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομχάλη 9, ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 36.07.744

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

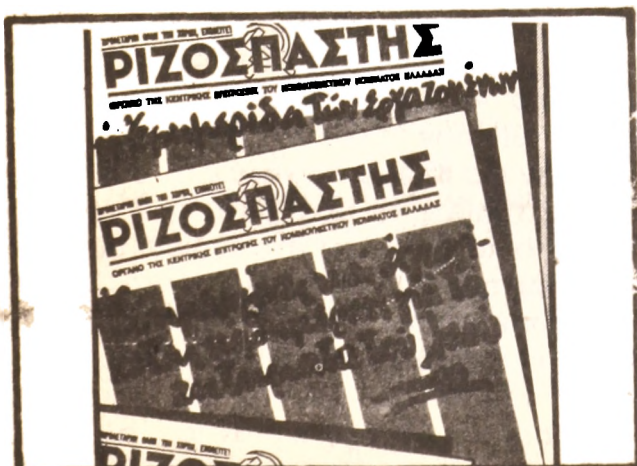
ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΡΟΒΕΣΗΣ

ανθρωποφυλακες

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Εκδόσεις ΚΑΛΒΟΣ
Αναξαγόρα 1, 105 52 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 52.46.241

δα είχε την επιδοκιμασία των αξιपाστων Αλεξανδρινών, και 10 μήνες σαν Χριστιανός, ενώ ο καθηγητής Σαββίδης, γεννημένος το 1929, πρωτοπήκε στην εκκλησία ως "αναγνώστης" το 1963, σε ηλικία...» «Ἀστ' αυτά», μ' έκοψε με τρόπο που δεν επιδεχόταν αντίρρηση, «και μη μου παριστάνεις το συνήγορο του Σαββίδη· ξέρεις πόσες φορές παραπέμπω —παραπέμπα!— στις μελέτες του, κι όχι μόνο στις "Εκδόσεις" ή στα "Ανέκδοτα" του 1977. (Έχω μόνο τη λιθογραφική ανατύπωση). Και τις πιο πολλές φορές για να στηρίξω απόψεις μου, ακόμη και ερμηνείες που εσύ, δε σε κακίζω, τις εύρισκες λοξές. Δεν είμαι αχάριστος. Ούτε εννοούσα αυτό το κατά βάθος ειρωνικό και ονειδιστικό συμπέρασμα που ύπουλα αποδίδεις σε μένα, για τον πρότερο "εθνικό", επί του προκειμένου "αντικαβαφικό", βίο ή φρόνημα του ανθρώπου. Δηλαδή, τι θέλεις να πεις, ότι οι κάποιες επιφυλάξεις του για μερικά ποιήματα του Καβάφη ή εκφράσεις του όπως "η αποτυχία της «Ιθάκης» ως ποιητικής σύνθεσης" συνιστούν αντικαβαφισμό ή —αυτό πονηρεύεσαι;— παραχωρήσεις στο πνεύμα ή στη σκιά του Σεφέρη;»

Η απροσδόκητη επίθεση του φίλου μου, μολοντί άδικη, έδειχνε, αν μη τι άλλο, ότι διατηρούσαμε επαφή και ότι εν πάση περιπτώσει η λύπη του από τον αιφνιδιασμό —ήταν η έκφρασή του— του Αρχείου δεν άμβλυε την ευθυκρισία του ώστε ν' αποδέχεται παραλογισμούς που ξεκινούσαν έστω από δικές του σκέψεις. Τα όσα όμως είπε στη συνέχεια, ψύχραναν κάπως τις ελπίδες μου. «Αλλ' αφού με προκαλείς», συνέχισε, «χωρεί και στο σημείο αυτό κάποιος όχι αυθαίρετος συσχετισμός. Πες μου, θυμάσαι καλά το δημοσίευμα του Σαββίδη "Ήταν Χριστιανός ο Καβάφης;" Ε, λοιπόν, δεν παίζει μόνο ως προς τον κατανυκτικό χώρο του Αρχείου με τους δύο τελευταίους στίχους του "Ιγνατίου Τάφος". Περνάνε άλλα από κάτω και είναι αυτά, όπως γνωρίζεις, που με ενδιαφέρουν. Περίμενε· με περιμένεις λίγο;»

Κατάλαβα ότι άφησε το ακουστικό ώσπου να βρει το τετράδιό του —δούλευε μόνο με τετράδια και αλφαβητικά ευρετήρια, που κατάρτιζε επιμελώς με πολύχρωμο στυλόγραφο—, με την ένδειξη "Η προσφιλής θρησκεία μας". Μόλις που πρόλαβα να σκεφτώ ότι, αν στ' αλήθεια ήθελα να σωθεί η εργασία του φίλου μου, έπρεπε μετά την τροπή που έπαιρνε η τηλεφωνική μας συζήτηση, να ελέγχω τις αντιδράσεις μου, εκτός πια αν επέμενε σε απόψεις που έθιγαν τις βασικές μου κριτικές αρχές. «Ξέρεις πότε», ξανακούστηκε η φωνή του μ' έναν τόνο υπόπτως θριαμβικό, «ξέρεις πότε πείστηκε ο Σαββίδης για την ασφάλεια του ισχυρισμού ότι ο Καβάφης ήταν χριστιανός; Πείστηκε μετά το 1963, όταν ερευνώντας πιο συστηματικά το Αρχείο βρήκε, ανάμεσα στα ανέκδοτα ποιήματα, τρία που αποτελούσαν αδιάψευστα τεκμήρια: "Το Μετέπειτα" (1892), "Εν τω Κοιμητηρίω" (1893) και "Τρόμος" (1894). Και ύστερα μου λες να βγάλω τη μελέτη μου μετά το νέο τεκμήριο πάνω

στους "Βαρβάρους". Θυμάσαι το "Μετέπειτα" ή θέλεις να στο διαβάσω;»

«Είναι κάκιστο ποίημα», προτίμησα να υπερβάλω, προτού αρχίσει ο φίλος μου να διαβάζει ένα αφορήτως μέτριο ποίημα —στις κρίσεις είμαι πάντοτε παλαιά σχολής— και μάλιστα σε στιγμή που η έξαψή του θα επιδείνωνε την όχι καλή του απαγγελία. Δεν εννοούσα ούτε χάριν του καλού μου σκοπού να παραδώσω την ακοή μου στις ανά τριστιχία ομοιοκαταληκτικές ριπές, που ωστόσο είχα αποστηθίσει και εγώ δεν ξέρω από ποια φιλολογική διαστροφή: "...Ορέξεις, ..έξεις, ..λέξεις" "...φράσιν, ..δράσιν, ..πλάσιν", "...του Πλάστου, ..Εξ εκάστου, ..ζωής αδιασπάστου" «Κάκιστο ή όχι —εγώ θα έλεγα ένα όχι κακό ποίημα της θύραθεν θρησκευτικής ποήσεως του φθίνοντος 19ου αιώνα», απέντησε ο φίλος μου, «κάκιστο ή όχι το ποίημα, όσο για το χριστιανισμό του Καβάφη δεν μπορούμε να το αγνοήσουμε. Ξέρει καλά ότι το χριστιανισμό αυτό προσπεθούσα να τον προσδιορίσω σε ειδικό υποκεφάλαιο της άτυχης εργασίας μου». Και να μάντευε τις σκέψεις μου: «Ποιο χριστιανισμό; Το χριστιανισμό, ας πούμε, της "Εικονογραφημένης Εστίας" του 1892 ή της "Ποικίλης Στοάς" του 1893;...», με ενακάλεσε από τη νοερή μου παρέκβαση «Μην πας να ξεφύγεις. Δε μιλάμε εδώ για το χριστιανισμό του Καβάφη, αλλά για τη "ανακαίνωσιν του νοός" του Σαββίδη. Ο τελευταίος "συνήλθε" όταν εισήλθε στο αρχείο. Παραπέμποντας λοιπόν στο "Ιγνατίου Τάφος" ζητάει να "σβυσθούν τα τριάντα τρία, τριάντα τέσσερα χρόνια του, όσα δηλαδή έζησε αμφιβάλλοντα για τη χριστιανική πίστη του ποιητή".

Είχα αρχίσει να ενοχλούμαι όχι τόσο γιατί ο φίλος μου αντλούσε επιχειρήματα από μια περιοχή που δεν έβαλα στο νομό, όσο γιατί με ενέπλεκε σε μια συζήτηση που δε με τραβούσε ιδιαίτερα. «Κοίταξε», του είπα, «τα τριάντα τόσα χρόνια το καθηγητή Σαββίδη δεν "σβύνονται", όπως άλλωστε και τα είκοσι οκτώ του Κλέωνα. Αν επιμένεις σε τέτοιες αναλογίες να τις φτάνεις ως την άκρη. Στο καβαφικό ποίημα παρά τις αρνητικές δομές στις οποίες στηρίζεται το πρώτο μέρος ή μάλλον εξαιτίας αυτών ("δεν είμαι Κλέων...", "δεν είμαι ο Κλέων εκείνος..." τα είκοσι οκτώ χρόνια του Κλέωνος (αλλά και του Ιγνατίου) όχι μόνο δε σβήνοντα δεν "εκκολάπτονται", δεν εξαλείφοντα αλλά εντυπώνονται, χαράσσονται στο επάγραμμα (και στο ποίημα) τόσο βαθύτερα όσο πιο έντονες πιέσεις και άρσεις ασκούνται πάνω τους, πάνω σ' αυτό που έντεχν γράφτηκε στο χάραγμα. Μη φοβάσαι στην ποίηση ποτέ δε σβήνονται τα γραμμένα».

«Σύμφωνοι, σύμφωνοι», απάντησε «αλλά το ίδιο ισχύει για τα γραμμένα στα φιλολογικά δημοσιεύματα, στις επιφυλλίδες, στις κριτικές, στις διατριβές σας. Δε τι λέει ο Σαββίδης για το τεκμήριο που νέσυρε από το Αρχείο, ότι το "Μετέπειτα" από το '68, οπότε έβγαλε τα "Ανέκδοτα" ως το '73, που γράφει την επιφυλλίδα, δε προσέχτηκε αρκετά. Το λέει για ένα ποί

μα που —δε θα σου χαλάσω το χατίρι— επενδύεται ολόκληρο πάνω στη διάσταση Πλάστη - πλάσης, δηλαδή σε έννοιες ήκιστα ελληνικές, και δε θα το πει, δε θα το πουν για το σχόλιο των ΝΕΩΝ, που αυτή τη στιγμή που μιλάμε, είναι στα χέρια χιλιάδων αναγνωστών —η κυκλοφορία της εφημερίδας παραμένει κάμποσο υψηλή, δεν είναι έτσι; Τι θα γίνει, μου λες, το κεφάλαιο "Συγκλητος και Συγκλητικοί", που είναι και ο πυρήνας της μελέτης μου, αν δεν συμπεριλάβω το αυτόγραφο σχόλιο του Καβάφη; Αχρηστεύεται όλο μου το έργο πάνω στην "εργασία" του ποιητή, όπως αποκαλούσε ο ίδιος την ποίησή του "για σάρωμα, με τα σκουπίδια..."

«Α, φιλαράκο μου», σκέφτηκα, «σε έχω τώρα στο χέρι· τι θα έλεγες αν καθόμουν να βρω έσχατες αναλογίες ανάμεσα στο δικό σου χουνέρι και στο στίχο που επικαλείσαι από το ποίημα "Εις τα περιχώρα της Αντιοχείας", που θα ήταν το κόσμημα, μαζί με το "Συμεών" και δυο τρία άλλα των "Ανέκδοτων Ποιημάτων", αν το μετατοπίζαμε από τον "κανόνα" εκεί όπου, από κάθε άποψη, ανήκει». Αλλά, βέβαια, ανησύχησα τόσο που ο φίλος μου επικαλέστηκε την πιο εκφαστιστική έκφραση του νεοελληνικού ποιητικού λόγου, που έκρινα ότι δεν μπορούσα πια να αποφύγω μια συζήτηση πάνω στην ουσία του σχολίου, έστω και υπό συνθήκες δυσμενείς για μένα.

«Για στάσου, φίλε μου», του είπα, «στο σχόλιο του Καβάφη οι Συγκλητικοί (με κεφαλαίο, βέβαια, το αρχικό όπως, ασφαλώς, και στο ποίημα) μνημονεύονται μόνο μια φορά και μάλιστα θα έλεγα τυπικά και, πιστεύω, ανώδυνα ή τουλάχιστον αδιάφορα για κάθε μελέτη και ερμηνευτική

άποψη. Ας κοιτάξουμε πάντως πως συνοψίζει ο ποιητής, στάσου να δω, ...ναι συνοψίζει τους στίχους 3 ως 7, πώς βγαίνει, πώς περνάει σ' ένα λόγο πάνω στο λόγο του —αυτό είναι που μας ενδιαφέρει— τη δυναμική δεύτερη στροφή του ποιήματος. Η ρηματική και ονοματική υφή της στροφής μέσα στο διαλογικό της πλαίσιο, εδώ εξάγεται, μεταπίπτει σε μια ισόπεδη ονοματική φράση: "η διακοπή της νομοθεσίας των Συγκλητικών", και το ενέργημα αυτό (εγκλωβισμένο πάντως στο ουσιαστικό (: η διακοπή") και απογυμνωμένο από τα στερητικά και αρνητικά του μόρια —στο ποίημα έχουμε "απραξία", "δεν νομοθετούνε") εντάσσεται από τον ποιητή στα "Προκαταρκτικά μέσα". Τα προκαταρκτικά μέσα μαζί με "τες διάφορες ετοιμασίες" —που καλύπτουν τους στίχους, να δω μια στιγμή, ναι, καλύπτουν τους στίχους 8-15 και 16-19 —υλοποιούν την απόφαση της κοινωνίας για μια ριζική αλλαγή, θυσία, εξαλλαγή ή εξάλλαξη, επιστροφή σε μορφές προηγούμενου αλλ' όχι κατανάγκην αρχέγονου βίου...».

Στο σημείο αυτό απέφυγα, βέβαια, να στρέψω το "ν" απλοποίηση" του σχολίου σε "απλοποίηση", γιατί ήξερα ότι σχετιζόταν με μια ερμηνευτική εκδοχή του φίλου μου που παρέμεινε παρακινδυνευμένη και μετά την τρίτη γραφή που ύστερ' από όσο γινόταν πιο διακριτικές συστάσεις τον είχα πείσει να επιχειρήσει. Καταλάβαινα ότι έπρεπε να τον παρασύρω όσο πιο μακριά γινόταν από τις λεπτομέρειες εκείνες που θα θεωρούσε —κακώς— ότι αναιρούσαν ή αντιφέρονταν στο βασικό άξονα της ανάλυσής του, μόνο και μόνο επειδή το σχόλιο του ποιητή δεν είχε την ίδια φορά.

«Θα μου πεις τώρα», συνέχισα, «ότι ε-

μείς με τη σειρά μας γυρίζουμε σε ουσιαστικά τις ρηματικές εκφράσεις του ποιητή - σχολιαστή, υφαίνουμε ένα λόγο πάνω στο λόγο που ο ίδιος σχολιαστής - ποιητής οργάνωσε —εξύφανε, καλύτερα— πάνω στο δικό του λόγο· κι αυτό εις το διηνεκές· αλλ' εδώ έγκειται το ενδιαφέρον και η ομορφιά της μη ανιδιοτελούς ανάλυσης· της ιδιοτελούς, με την καλύτερη σημασία της λέξης. Αρκεί να τηρήσουμε τους κανόνες του παιχνιδιού, τους οποίους και οι κοινωνιολογούντες επί της ποιήσεως οφείλουν επίσης να σέβαστε, όπως το κάνεις, δε λέω, και εσύ, και να τους ενσωματώνετε οργανικά στο δικό σας παιχνίδι, που δεν το αρνούμαι, επιβάλλει τους δικούς του όρους. Ο Καβάφης ως σχολιαστής του Καβάφη τους τηρεί, εννοώ τους κανόνες της ποιητικής, χωρίς να παραγνωρίζει τις ενστάσεις που ενδεχομένως θα προβάλουν οι αναγνώστες, ενστάσεις λογικής ή άλλης τάξης. Ο ίδιος τις λέει "εναντιώσεις", στο σχόλιο για τα "Κερία", και η αντίκρουσή τους ενυπάρχει, προληπτικά, στο ποίημα, αλλιώς θα είχαμε ένα ευφυές, αν θέλεις, σχόλιο πάνω σ' ένα ατελές ποίημα —αυτός είναι ακριβώς ένας όρος, ο βασικότερος: να μην επινοούμε αυθαίρετα, αλλά να εννοούμε ή τουλάχιστο να συννοούμε, να συνεπινοούμε, αν δε σ' ενοχλούν οι πολλές προθέσεις. Και ξέρεις κάτι, αυτό που άλλοτε θεώρησαν μειονέκτημα των σχολίων του Καβάφη, τη στυγνότητα ή ακριβέστερα —μ' ακούς; πώς το έχουν πει;— ναι, την τυπικότητα και ξηρότητα των σχολίων του, σήμερα μας φαίνεται αρετή...».

Συνεχίζεται

ΕΞΟΔΟΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΘΩΜΑΣ ΓΚΟΡΠΑΣ

- Τα θεάματα
- Στάση στο μέλλον (δ' έκδοση)
- Περνάει ο στρατός (β' έκδοση)

ΝΤΑΣΙΕΛ ΧΑΜΕΤ

- Ο κόκινος θερισμός
- Το κορίτσι με τ' ασημένια μάτια

ΤΖΑΚ ΛΟΝΤΟΝ

- Η παγίδα της Λούσι Λιγκ

ΣΤΕΦΑΝ ΤΣΒΑΓ'ΙΧ

- Ένα επικίνδυνο και δύσκολο επάγγελμα

- **ΣΤΕΡΗΣ:** Το τραγικό παραμύθι ενός μεγάλου ζωγράφου

- **ΘΩΜΑΣ ΓΚΟΡΠΑΣ:** Περιπετειώδες κοινωνικό και μαύρο νεοελληνικό αφήγημα

Εκδόσεις ΕΞΟΔΟΣ

Μεσολογγίου 3, 10681, Αθήνα, τηλ. 36.10.840—88.40.383

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

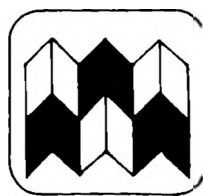
ΖΩΟΔΟΧΉ ΠΗΓΗΣ 17, 36-39 980

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΗ
ΓΙΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΛΩΝ
ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΣΕΣΙΑΣΤΙ-
ΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
"Ελεύθερος Τύπος"

στον ΠΕΙΡΑΙΑ...

βιβλία - περιοδικά - αφίσσες

πρισμα

εκπαιδευτικά παιχνίδια

μπουμπουλινάς 48 και υψηλάντου - τηλ. 4172366

Ε. Αρόγιο: Ο ζωγράφος ζει μέσα στην κοινωνία και αντιμετωπίζει τα προβλήματά της

Ο Ισπανός καλλιτέχνης Ε. Αρόγιο ένας από τους πιο ουσιαστικούς —σε διεθνές επίπεδο— σύγχρονους δημιουργούς κι από τους πιο αξιόλογους της γενιάς του (γεννήθηκε το 1937 στη Μαδρίτη) ήρθε πρόσφατα στην Αθήνα. Καλεσμένος από τον Μορφωτικό Σύμβουλο της Γαλλικής Πρεσβείας Ζ.Μ. Ντρο, στα πλαίσια των «συναντήσεων» που οργανώνει από πέρσι το Γαλλικό Ινστιτούτο, το τιμώμενο πρόσωπο του μήνα ο Αρόγιο ανέπτυξε, απαντώντας ουσιαστικά στο συνομιλητή του —δίχως υπεκφυγές— τη θέση του γενικότερα γύρω από την τέχνη. Συνειδητοποίησε έτσι το κοινό που τον άκουγε το πιστεύω ενός δημιουργού που από την αρχή κιόλας της σταδιοδρομίας του όρθωσε ανάστημα στις καλλιτεχνικές μόδες και στα ρεύματα —«στην κερδοσκοπία του ματιού» όπως ο ίδιος γράφει κάπου. Ένα «πιστεύω» που με μια πρωτοφανή για σύγχρονο καλλιτέχνη αμεσότητα έχει περάσει στα έργα του —σε οποιαδήποτε φάση κι αν ανήκουν και που ευχόμαστε να δούμε κάποτε και εδώ.

της Ντόρας Ηλιοπούλου · Ρογκάν

Έχοντας ήδη στο ενεργητικό του πάνω από 50 ατομικές εκθέσεις στα πιο σημαντικά διεθνή κέντρα, μια πολύ πλούσια συμμετοχή στις πιο αξιόλογες διεθνείς ομαδικές παρουσιάσεις και, πρόσφατα, δύο αποκαλυπτικές αναδρομικές εκθέσεις στη Μαδρίτη και στο Κέντρο Πομπιντού αντίστοιχα ο Αρόγιο είναι δημιουργός και πέρα από τα όρια της ζωγραφικής του έκφρασης. Έχοντας εργασθεί και για το θέατρο σε συνεργασία με τον Κλ. Γκρυμπέρ κ.ά. έχει να επιδείξει κι ένα πολύ ενδιαφέρον συγγραφικό έργο «Τριάντα πέντε χρόνια μετά», έκδ: Κρ. Μπουρζουά 1974 σειρά 10/18. Η Ζωή του Πυγάχου Αλ. Μπράουν κ.ά. Κι αυτό παρόλο που ο ίδιος έχει χαρακτηρίσει τον εαυτό του σαν ένα «αποτυχημένο συγγραφέα». Ένα συγγραφέα που βρήκε στη ζωγραφική ένα άλλο μέσον για να πει τα όσα είχε κατά νουν γιατί του ήταν πιο εύκολο να εκφραστεί μεσ' από τις βούρτσες και τα χρώματα.

Δύναμη κρούσης κι όπλο μαχητικό στα χέρια του Αρόγιο η ζωγραφική, από τότε που σε ηλικία 21 ετών —το 1958— ξέφυγε από την ασφυκτική κάτω από τον Φράνκο ατμόσφαιρα της Ισπανίας για να βρει το δρόμο του στο Παρίσι, αντιμετώπισθηκε από τον δημιουργό σαν κατ' εξοχήν μέσον επικοινωνίας κι όχι σαν ένα αισθητικό φαινόμενο. Άλλωστε ήταν, για τον Αρόγιο

που 'χε αρχίσει τη σταδιοδρομία του σα δημοσιογράφος —κάτι που δεν μπορούσε να συνεχίσει λόγω της γλώσσας στη Γαλλία— κυρίως ένα υποκατάστατο της γραφής.

Έχοντας αποκλειστικά σαν αρχικό στόχο τον Φράνκο θέλησε να χτυπήσει όλες τις ανά τον κόσμο δικτατορίες και τις συνεπαγόμενες αδικίες επικοινωνώντας ήδη από τις αρχές της σταδιοδρομίας του σε πολλά επίπεδα και διαστάσεις με το κοινό. Το κατόρθωσε γιατί με μια σπάνια στις μέρες μας ειλικρίνεια, ευαισθησία και συνέπεια τάχθηκε στην υπηρεσία της καλύτερης δυνατής —απαλλαγμένης από αυταπάτες— επικοινωνίας μεσ' από την εικόνα. Σε μιαν εποχή όπου μεσουρανούσε στο Παρίσι ακόμη η δεύτερη γενιά της Εκόλντε Παρί κι ήταν ολοζώντανη η αμορφική τέχνη ο Αρόγιο είχε το σθένος να 'ναι απλώς και μόνον ο εαυτός του: τεκμήριο κατ' εξοχήν κι εγγύηση για την αυθεντικότητα του σα δημιουργού. Ο ίδιος στα φωτισμένα κείμενά του τονίζει ότι είναι ενάντια στην πρωτοπορεία, στη γραφή που γίνεται σήμα κατατεθέν για ένα καλλιτέχνη, στην αντιμετώπιση της τέχνης σα να πρόκειται για έναν συρμό στον οποίο μπορείς να προσθέτεις βαγόνια.

Απόλυτα παραστατικός μετά από μερικές πρώιμες, με μιαν εξπρεσιονιστική χροιά, συνθέσεις του όπως π.χ. η σειρά με τα πορ-

τραίτα του Ναπολέοντα κ.ά. αποδέσμευσε την «εικόνα» από αισθητικούς, σε προσανατολισμό, προβληματισμούς ώστε να μην αποσπάται η προσοχή του θεατή από το περιεχόμενο μήνυμα του έργου. Μια διαδικασία που επειδή δεν είναι αποτέλεσμα μιας καταναγκαστικής απομέρους του Αρόγιο προσπάθειας, αλλά αποκλειστικά συνάρτηση της ιδιοσυγκρασίας του ζωγράφου αυτού, που ξεχειλίζει από δύναμη ζωής, χαρακτηρίζεται από μια ριζική συναίσθηση των πραγμάτων και της ζωής που τα «ζωντανεύει» όπως σημειώνει ο Π. Αστιέ —χαρίζει αυτοδύναμα στη σύνθεση μιαν αναμφισβήτητη σε συνάρτηση με το μήνυμα ποιότητα: Γνώρισμα στο οποίο δικαιώνεται ο πιο ουσιαστικός ορισμός της τέχνης.

Ήδη το 1963 στην τρίτη Μπιεννάλε του Παρισιού ο Αρόγιο συμμετέχοντας σε μια συλλογική με τον τίτλο «Abattoir» δουλειά-εγκατάσταση, περιβάλλον —με τους Brusse, Byass, Camache, Pinoncelli, Zlotykomien προκάλεσε σκάνδαλο φιλοτεχνώντας τα πορτραίτα 4 δικτατόρων (του Φράνκο, του Σαλαζάρ, του Μουσολίνι και του Χίτλερ). Δύο χρόνια αργότερα πάλι συλλογικά δημιούργησε με τους Aillaud και Recalcati μια σειρά 13 συνθέσεων (δουλεμένων από το 1964) με τον τίτλο «Ένα Πάθος στην Έρημο» και το επίσης σκανδαλώδες και με μεγάλη α-

πήχηση για την αντίδραση που ξεσήκωσε «Τραγικό Τέλος του Μαρσέλ Ντυσάν». Έργο σημαντικό για τις αντιλήψεις και τους προβληματισμούς πάνω στην πορεία της σύγχρονης τέχνης.

Το έργο αυτό καταγγέλλει τα αρνητικά αποτελέσματα της ντανταϊστικής αντίληψης και τον αποπροσανατολισμό που ο ίδιος ο Ντυσάν επέβαλλε με το πρόσχημα ότι: Πλήττεται η αστική κουλτούρα της Δύσης ενώ στην πράξη τίποτα δεν εξυπηρετούσε περισσότερο την αστική αντίληψη.

Με ένα ανάλογο πνεύμα ο Αρόγιο φιλοτέχνησε πολύ ενδιαφέρουσες παραλλαγές πάνω σε έργα του Μιρό ώστε να καταγγείλει το απλώς αισθητικό μέρος και να προικίσει το έργο με ένα πολιτικό και κοινωνικό, κοινώς, χρήσιμο μήνυμα. Ένα μήνυμα που το τοποθετεί στην ίδια κατηγορία με έναν Γκόγια κι έναν Ντωμιέ.

Βλέπουμε έτσι στη θέση της Ισπανίδας Χορεούτριας (1921) από τον Μιρό τη γυναίκα του μεταλλορύχου Περές Μαρτινέζ με το ξυρισμένο από την ισπανική αστυνομία κεφάλι της. Ανάλογα είναι το πνεύμα με το οποίο ζωγράφησε τους Ισπανούς καμπαλέρος —με εύγλωττες φασιστικού περιεχομένου νύξεις. Τέλο ένα έργο σαν την παραλλαγή που φιλοτέχνησε στο Βερολίνο (1976) της Νυχτερινής Περιπολίας το Ρέμπραντ με τα γκλόπς και το τοπίο μιας σύγχρονης πόλης φά-

τιζε χαρακτηριστικά τους προηγούμενους προβληματισμούς του καλλιτέχνη. Προβληματισμούς που αποκαλύπτουν μιαν ουσιαστική κι όχι επιδερμική στρατευμένη τέχνη.

Επεξηγώντας ο ίδιος την πολιτική του θέση κι επισημαίνοντας ότι η καλλιτεχνική του δημιουργία δεν είναι συνυφασμένη μόνο με το ιστορικό, πολιτικό, κοινωνικό πλαίσιο αλλά με την ίδια την αυτοβιογραφία ο Αρόγιο διευκρινίζει ότι: Είμαι στα μάτια πολλών ένας πολιτικός επαναστάτης και στα μάτια πολλών άλλων η επαναστάσή μου είναι διφορούμενη. Αυτό συμβαίνει επειδή δεν έχω επαναστατήσει ενάντια σε ένα πολιτικό καθεστώς αλλά κυρίως ενάντια στην ανεπάρκεια και την ανικανότητα εμένα του ιδιού... Αυτή ακριβώς η αυτοβιογραφική προσέγγιση του έργου του Αρόγιο είναι κατ' αυτόν κι η υπέρτατη δικαίωση της ζωγραφικής του. Μιας ζωγραφικής που έπαψε να 'ναι «κατά»... —όπως σημείωσε ο φίλος του και διάσημος Γάλλος ζωγράφος Αιλλώ— συγχρόνως με το θάνατο του Φράνκο και την αλλαγή του καθεστώτος στην Ισπανία.

Ήδη ο Αρόγιο από τον Μάη του '68 που είχε πρωτοστατήσει στην ίδρυση του Λαϊκού Ατελιέ (ατελιέ αφισών, είχε λάβει μέρος στο Συνέδριο των Διανοουμένων στην Κούβα) είχε παράλληλα την ετοιμότητα να συνειδητοποιήσει ότι μέσα στην τύρβη των ιδεών έπρεπε να αποκτήσει κάποια απόσταση με τα γεγονότα και να ασχοληθεί πιο πολύ με την πατρίδα του την Ισπανία. Ήρθε κι εγκαταστάθηκε για λίγο καιρό στο Μιλάνο και στη συνέχεια σε μέλος —της επιτροπής της Μπιεννάλε Βενετίας (1976)— είχε χρηματίσει αμέσως πριν και ιδρυτικό στέλεχος της Νέας ζωγραφικής στο Παρίσι —πρωτοστάτησε στην ιδέα να δημιουργηθεί —εκτός των πλαισίων της Μπιεννάλε— ένα Ισπανικό περίπτερο με τους μη αναγνωρισμένους από τον Φράνκο καλλιτέχνες. Αποτέλεσμα αυτής της δραστηριότητας ήταν να εκδιωχθεί επίσημα από την πατρίδα του. Όμως, σε λίγο άλλαξαν τα πράγματα και συνάμα προσανατολίστηκε αλλιώς κι η ζωγραφική του καλλιτέχνη δίχως να χάσει τίποτα από το θεμελιακό έρμα της. Πάντοτε ο Αρόγιο κατορθώνει πιστός στο πνεύμα της αντιπροσωπορείας να μένει συνεπής με τον εαυτό του και να προσαρμόζει τα μέσα της έκφρασής του με αυτό που έχει να πει.

Σε αυτό το πνεύμα εντάσσονταν άλλωστε κι η σειρά με τον Ροβινσώνα Κρούσο, τα διάφορα αντικείμενα από ποικίλα υλικά, η ενότητα με τους καπνοδοχοκαθαριστές. Τώρα, γοητεύθηκε ιδιαίτερα από τους εξόριστους που ζουν αλλού ή που επιστρέφουν στην πατρίδα τους (ενότητα

εμπνευσμένη από τον συγγραφέα Α. Γκαννιβέτ που αυτοκτόνησε το 1898 πέφτοντας στη Ντβίνα, τους αστικοποιημένους καλλιτέχνες που επιστρέφουν στη μάνα-γη, ευτυχείς όπως ο Οδυσσεύς, κ.ά.), τους απανταχού κατατρεγμένους (Ζ.Μ. Μπλάνκο Γουαϊτ, κ.ά.) τη βοή και τον παλμό της σύγχρονης πόλης (στην ενότητα: «Όλη η Πόλη Μιλάει») θέμα που επεξεργάζεται σήμερα.

Σε όλα αυτά τα έργα όπου πιστοποιούμε κι από μια, κάθε φορά, δημιουργία διαπιστώνουμε ένα συναίσθημα ερημίας, ιδιόρρυθμης μοναξιάς και συνάμα μια υποβλητική μεταφυσική πνοή καθώς ο υπερευαίσθητος αυτός, κάτω από μια φαινομενική απόσταση που υιοθετεί με το περιβάλλον του, καλλιτέχνης, μας κάνει να βλέπουμε μέσα «από ό,τι έχει απεικονήσει. Μέσ' από τις εύγλωττες αποστάσεις, τα πλούσια σε νόημα διαστήματα, τις νύξεις, τα ερωτηματικά, τα διφορούμενα σημεία και τις παρουσίες - απουσίες. Δίχως ποτέ να πέσει στην παγίδα της αφηγηματικότητας μας ερμηνεύει πάντα μιαν «εν δυνάμει» αντιμετώπιση συνάμα χειριζόμενος το θέμα του με μια βαθιά αίσθηση ψυχολογίας κι ιδιόμορφη εννοιολογική προσέγγιση. Ο Αρόγιο έχει πλάσει εδώ ένα κατάδικό του έπος των πιο ουσιαστικών ανθρωπίνων καταστάσεων και συναισθημάτων. Κι αυτό δίχως να πέσει σε μια λυρική και σ' ένα συναισθηματισμό επιδερμικό.

Λακωνικός, λιτός, άμεσος στην έκφρασή του διαθέτει τη σιγουριά μιας, σε βάθος, ευαίσθητης προσωπικότητας που πέρα από συγκεκριμένες μορφές και πρόσωπα ξέρει να ψυχολογεί σωστά μιαν ολόκληρη ατμόσφαιρα καθώς και τις πιο πολύπλοκες καταστάσεις. Μας προτείνει έτσι κάθε φορά κι από μια περιπέτεια όπως συμβαίνει με τις τωρινές του δημιουργίες της πόλης. Μιας πόλης σύγχρονης στην οποία το ηλεκτρικό φως έτσι όπως το έχει δει ο καλλιτέχνης αποκαλύπτει και συνάμα καλύπτει μερικά εύγλωττα σημεία.

Σε όλες, όμως, δίχως εξαίρεση τις περιπτώσεις εκείνο που στέκει το πιο αναμφισβήτητο τεκμήριο του τεράστιου δυναμικού αυτού του καλλιτέχνη είναι ότι όποιος κι αν είναι ο επιμέρους τρόπος με τον οποίο διάλεξε να εκφράσει την κυρίαρχη σ' αυτόν ιδέα είναι δεμένος πάντα οργανικά —με έναν ομφάλιο λώρο— με το βαθύτερο είναι του. Εγγυάται έτσι την ουσιαστική ενότητα της προσφοράς του. Μιας προσφοράς αναμφισβήτητη μεγάλης καθώς στηρίζεται στα ουσιαστικά θεμέλια της τέχνης για να εκφράσει έναν —σπάνιο στις μέρες μας— δίχως πλέγματα δημιουργό.

ΔΟΝΟΣΟ - ΚΑΙΡΟΛ - ΛΟΥΡΥ

ΧΟΣΕ ΔΟΝΟΣΟ

Οι βαθύπλουτοι
Βεντούρα και οι
ανθρωποφάγοι

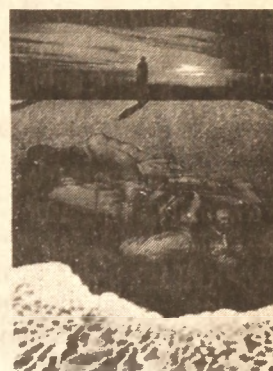

ΑΣΤΑΡΤΗ

Το μυθιστόρημα-μύθος που έχει μεταφραστεί σε πολυάριθμες γλώσσες.

ZAN KAIPOΛ

Τα παιδιά
της παλirroιας

ΑΣΤΑΡΤΗ

Ένα γοητευτικό βιβλίο που μένει στην καρδιά του αναγνώστη σαν νοσταλγική, αγαπημένη μουσική.

ΜΑΛΚΟΛΜ ΛΟΥΡΥ

Κάτω από
το ηφαιστειο

ΑΣΤΑΡΤΗ

Οι κριτικοί το έχουν κατατάξει ανάμεσα στα δέκα σημαντικότερα βιβλία που παρουσιάζονται στη διάρκεια ενός αιώνα.

ΑΣΤΑΡΤΗ

πρώην «ΑΣΤΕΡΙ»

ΣΟΛΩΝΟΣ 121 ● ΤΗΛ. 36.19.802 – 36.06.597

**Ο Παύλος Πέζαρος
γράφει
για το ποιητικό βιβλίο
του Χριστόφορου
Λιοντάκη «Ο Μινώταυρος
μετακομίζει»,**

Εκδ: Γνώση, Αθήνα 1982

Ο Χ.Λ., όπως και οι περισσότεροι ποιητές της γενιάς του, δεν έχει αποφύγει τον χαρακτηρισμό του «ερωτικού ποιητή» από την κριτική. Χωρίς να θεωρώ μειονέκτημα την, αναμφίβολη άλλωστε, βαθύτατη ένταση του ερωτικού στοιχείου στην ποίησή του και χωρίς φυσικά να την παραβλέπω, θέλω να πιστεύω ότι η προσέγγιση της τελευταίας του συλλογής με κάποια «ανορθόδοξα» έστω μέσα, θ' αποκάλυπτε μian ακόμη, υποβόσκουσα θα λέγα, διάσταση στο έργο του, αρκεί να τοποθετήσει κανείς τον ποιητή στο συγκεκριμένο χώρο και χρόνο που ζει και δημιουργεί.

Από τη λήξη του εμφύλιου και μετά, ιδιαίτερα μέχρι και τη λαίλαπα της δικτατορίας, ο τόπος τούτος έζησε ανάμεσα στις άλλες και μια άλλου είδους, «ειρηνική», τραγωδία. Πρόκειται για τη μαζική εσωτερική μετανάστευση, η οποία, με την ερήμωση που προκάλεσε στην ύπαιθρο και τον άναρχο γιγαντισμό των μεγάλων αστικών κέντρων, δεν έχει βέβαια περάσει ακόμη στην ιστορία με την έκφραση «τραγωδία», αλλά σίγουρα έχει προκαλέσει ραγδαίες και έντονες διαφοροποιήσεις σ' ολόκληρο τον κοινωνικό μας ιστό, τόσο συνολικά όσο και σε προσωπικό επίπεδο.

Τώρα μόλις αρχίζουμε να υποπευδύμαστε τις συνέπειες και τις διαστάσεις αυτής της τραγωδίας, τείνοντας να βρούμε λύσεις στα προβλήματα που έχουν σω-

ρευτεί στο μεταξύ, με άξονα και σημείο αναφοράς σ' αυτήν ακριβώς τη «μετακόμιση» του πληθυσμού που, βέβαια, ούτε τυχαία έγινε (επιβλήθηκε) ούτε ήταν μοιραία.

Παρόλο όμως που, στην εξέλιξη της, η τραγωδία αυτή συνεπάγεται έντονους εσωτερικούς και φανερούς κραδασμούς για όσους την υπέστησαν αλλά και για όσους παρέμειναν απλοί θεατές, μου κάνει εντύπωση ότι ελάχιστα έχει περάσει, απ' όσο μπορώ να ξέρω, στη σύγχρονη ποίησή μας. Έχω τη γνώμη ότι ακόμη και η (καταχρηστικά λεγόμενη) «γενιά του '70» που, λόγω ηλικίας, έζησε στο πετσί της όλη αυτή την εξέλιξη, δεν έχει μέχρι τώρα αποδώσει (πλην ελάχιστων ίσως εξαιρέσεων. Αυτή την ώρα μου έρχονται στο νου οι Γ. Βέης, Μ. Γκανάς, Β. Κάσσο, Γ. Μαρκόπουλος) παρά μάλλον επιδερμικά τους παραπάνω «κραδασμούς», μολονότι αυτοί κυρίως διαμορφώνουν τη σύγχρονη νεοελληνική μας ταυτότητα.

Ο Χ.Λ. τυπικός εκπρόσωπος αυτής της γενιάς, έρχεται, κατά την άποψή μου, να καλύψει με την τελευταία του συλλογή αυτό το κενό, καταθέτοντας την προσωπική του «μαρτυρία», τις επιδράσεις που είχε σε προσωπικό επίπεδο αυτό το (ηθελημένο ή αθέλητο δεν έχει σημασία) ξερίζωμα. Την κατάθεσή του αυτή θέλω να τη θεωρώ ποιητική ωριμότητα.

Η ποίησή του, μέσα από ένα φαινομενικά ιδιωτικό χώρο που κάνει την κοινωνική της διάσταση δυσδιάκριτη ή υποχωρούσα έναντι του ερωτικού στοιχείου, «ζει» διαχρονικά τη βίαιη έτσι κι αλλιώς μετακόμιση του «μινώταυρου» —μισός άνθρωπος, μισό ζώο— από το λαβύρινθο της επαρχίας στο λαβύρινθο της μεγαλούπολης.

«Μετακομίζει ο μινώταυρος
μαζί μου στην Αθήνα
το χάσμα κλείνει
στο άλλο χάσμα»

Οι ίδιοι οι τίτλοι των ποιητικών ενοτήτων υποδηλώνουν τη διαχρονικότητα της πορείας του ποιητή. Από το «χάσμα» της εφηβείας περνάει στον «χάνδακα» της αποξένωσης. Μετά έχει να προσδιορίσει το «ρόλο» που καλείται να παίξει, μέσα σε «συναθροισθέντες ενθάδε» ανιάτους κερδοσκόπους και τυχάρπαστους, για να υπαινιχθεί ένα «νυκτερινό γυμναστήριο» συνειδητοποίησης.

Στην πορεία του ποιητή δεν είναι άσχετη φυσικά και αυτή η επιλογή του μινώταυρου - συμβόλου. Χρησιμεύει για τον κυριολεκτικό εντοπισμό τόσο της επαρχιακής (Κρήτη, ιδιαίτερη πατρίδα του ποιητή) όσο και της πολιτισμικής προέλευσης. Ας μη ξεχνάμε ότι το κεφάλι του μινώταυρου έγινε τρόπαιο νίκης στα χέρια του Θησέα και επιβολής μιας επερχόμενης πολιτισμικής πραγματικότητας (αθηναϊκή κυριαρχία) κατά του εκφυλιζόμενου έκτοτε κρητομινωϊκού (αρχέγονου) πολιτισμού.

Μίλησα παραπάνω για φαινομενικά ιδιωτικό χώρο, θέλοντας να τονίσω ότι τελικά ο ιδιωτικός χώρος δημοσιοποιείται, γίνεται κοινός, γιατί ποιος, λ.χ., δεν έχει αισθανθεί την «αστυνόμευση του ήλιου» σε «κήπους εφηβικούς», ποιος δεν έχει υποστεί τη «φθορά» που «επιδεικνύουν οι γέροντες», ποιος δεν «ξοδεύτηκε» (μάταια τις περισσότερες φορές) «για να μη μάθουν» οι άλλοι τους ιδιωτικούς μαϊανδρους της ζωής;

Ο Χ.Λ., χωρίς βέβαια να κάνει κοινωνιολογική μελέτη, αφήνει καιρία να διαφανούν μέσα στους λιτούς στίχους του, τα αίτια και οι συνέπειες αυτής της «μετακόμισης». Όταν «ο καιρός τα τσι-

γάρα το πρωτάθλημα /τροφοδτούν διαλόγους» ή ακόμη ότι «μία καθαρεύουσα Ελλάς/ λικνίζεται στο γαλανόλευκο» κι εξκολουθητικά «η καθαρεύουσα κλητήρας σε ανακαλεί στο ρολό», τότε, για λόγους αυτοπρστασίας ή και αυτοτιμωρίας, νεται «ασπράδι αυγού το παρεθόν» για να διαβεβαιώσει όμως τι, παρ' όλα αυτά, «όχι δεν είνζοφλημένος τόπος».

Τα στοιχεία αυτά είναι αρκετονομίζω για να τεκμηριώσουν έο ποιητής αναφέρεται σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, έχει δλαδή μια διάσταση πολύ πέραπό την αυστηρά προσωπική. Μσα σ' αυτές τις συντεταγμένες, ποιητής ξετυλίγει το νήμα τι χρόνου, το κάνει παιχνίδι. Έπαιχνίδι επικίνδυνο, γιατί η ένοιά του είναι, για τα ανθρώπινμέτρα, στενά δεμένη με τη φθρά. Φθορά του σώματος πρώταπρώτα που την συνοδεύει η άσκηγκριμάτσα μας μπροστά στικαθρέφτη. Φθορά των αισθημάτων μας κατόπιν, που μέσα σιπολλές συνάψεις σε πληρώνκαι σε απομονώνει ακόμη περισσότερο, όταν μάλιστα η επιλοτης μοναξιάς καταντάει στοιχεοργανικό.

Ο Χ.Λ. δείχνει ακόμη μια σπνια αίσθηση λιτότητας στο στίκαι στη λέξη, αποκαθαίροντα ποιήματά του από κάθε περιτό διακοσμητικό ή συναισθημτικό στοιχείο, χωρίς όμως η λιττητα αυτή να αποβαίνει σε βάρυτης νοημοσύνης μας.

Χωρίς μεγαλοστομίες, στεύω ότι «ο Μινώταυρος μετακιμίζει» είναι μια συλλογή πιαγγίζει τις ευαισθησίες μας καισως ν' αποδειχτεί ότι φέρνει κινούριο αίμα στη νεότερη ποίημας.

μάρω οικονομίδου
...γι αν-
θρώπινες
φωνές και
τρομπέ-
τα...
κεδρος
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΕΧΝΗΣ, ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

**Αποκτήστε μια πλήρη σειρά
του «ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ»
κάνοντας μόνο μια ετήσια συνδρομή.**

Προσφορά για την περίοδο Ιουλίου - Δεκεμβρίου 83.

Με κάθε καινούργια ετήσια συνδρομή, δώρο ολόκληρη σειρά των μέχρι τώρα εκδοθέντων τευχών του «ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ». (Πεζογραφία, ποίηση, δοκίμια, θέατρο, χορός, μουσική, θιβλιοκριτική).

Τεύχη περιορισμένα!

Συμπληρώστε τα στοιχεία σας και στείλτε με ταχυδρομική επιταγή την συνδρομή σας (1.000 δρχ.).

Τα τεύχη θα σταλούν με απόλυτη προτεραιότητα στις 10, 20 και 30 κάθε μήνα αντίστοιχα.

ΔΕΛΤΙΟ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Προς
«ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ»
ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΣΤΕΝΩΝ ΠΟΡΤΑΣ 20
161 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 723 4122

Παρακαλώ στείλτε μου ταχυδρομικά την μέχρι τώρα σειρά των τευχών του «ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ». Εσωκλείω ταχυδρομική επιταγή 1.000 δρχ. για την ετήσια συνδρομή μου.

ΟΝΟΜΑ
ΕΠΩΝΥΜΟ
ΟΔΟΣ ΑΡΙΘ.
ΠΟΛΗ ΤΗΛ.

ΔΗΜΗΤΡΗ Κ. ΚΩΝΣΤΑ
Θεωρία και Μεθοδολογία
των Διεθνών Σχέσεων
Εκδ: Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-
Κομοτηνή, 1983

Η προσέγγιση της Θεωρίας και της Μεθοδολογίας των Διεθνών Σχέσεων που επιχειρεί ο συγγραφέας έχει αφετηρία της δύο θέσεις του. Η πρώτη θέση είναι ότι οι Διεθνείς Σχέσεις πρέπει να μελετώνται σε στενή συνάρτηση με τους άλλους κλάδους των κοινωνικών επιστημών έτσι ώστε να τονίζεται η κοινή τους πορεία αλλά και ταυτόχρονα να υπογραμμίζονται οι ιδιομορφίες αυτής της σύνδεσης. Με την μελέτη των διεθνών σχέσεων στα πλαίσια των κοινωνικών επιστημών γίνεται ευκολότερη η κατανόηση των διαφορών φάσεων της ανάπτυξης του κλάδου εφόσον σε κάποιο βαθμό η εξέλιξη αυτή ακολουθεί πορεία παράλληλη προς εκείνη περισσότερο καθιερωμένων και οριοθετημένων κλάδων.

Η δεύτερη θέση είναι ότι οι δυσχέρειες συσσώρευσης και ανάλυσης της γνώσης που δημιουργεί η απουσία μιας ευρύτερα αποδεκτής γενικής θεωρίας και η ταυτόχρονη ύπαρξη πληθώρας ειδικών θεωριών και προσεγγίσεων θα μπορούσαν ίσως να ξεπεραστούν όταν ο μελετητής του κλάδου ερμηνεύσει την πορεία και τη σημερινή του κατάσταση έχοντας ως οδηγό του ένα σχήμα αναφοράς ανάλογο προς αυτό που προτείνει ο Thomas Khun στο βιβλίο του για τη «Δομή των Επιστημονικών Επαναστάσεων».

Προτείνει, δηλαδή, ο συγγραφέας, με κάποιες επιφυλάξεις, μια προσέγγιση που αναζητεί την επικράτηση και διαδοχή «Παραδειγμάτων» του κλάδου — δηλαδή, πλαισίων αναφοράς και ανάλυσης πολύ ευρύτερων από τις γενικές ή ειδικές θεωρίες — που υποδηλώνουν τη συναντίληψη μιας κοινότητας επιστημόνων για τη «σημειολογία» των διεθνών σχέσεων, τις βασικές έννοιες, το συσχετισμό των εννοιών αυτών προς το σκοπό της κατασκευής υποθέσεων, την επίλυση και επίλυση προβλημάτων. Ταυτόχρονα ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι εκτός από το Κυρίαρχο στη Δυτική επιστημονική Κοινότητα Χαλαρό Κρατοκεντρικό Παράδειγμα υπάρχει σήμερα στον κλάδο ένα Εναλλακτικό - Ανταγωνιστικό Παράδειγμα που διαμορφώνει η θεωρία των κλασικών του Μαρξισμού - Λενινισμού αλλά και η σύγχρονη πολιτική ιδεολογία των σοσιαλιστικών χωρών, όπως εμφανίζεται στη διεθνή σκηνή.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ
Πολιτιστικές αναδιπλώσεις
Εκδ. ΘΕΩΡΙΑ, ΑΘΗΝΑ 1983

Ένα δύσκολο βιβλίο στο χώρο της πολιτισμικής ανθρωπολογίας περιλαμβάνει άρθρα, ομιλίες και άλλα κείμενα και καλύπτει θέματα τέχνης, θεωρίας πολιτισμού, ορισμού της κουλτούρας, κινηματογράφου κτλ. Ο συγγραφέας είναι γνωστός ειδικευμένος επιστήμονας στο θέμα του, και κατά καιρούς συνεργάτης στο «Αντί», το «Βήμα», το «Σύγχρονο Κινηματογράφο», κ.ά.

ΘΩΜΑΣ ΓΚΟΡΠΑΣ

Τα θεάματα

Ποίηση

Εκδ: Έξοδος, Αθήνα 1983

Το καινούριο βιβλίο του Γκόρπα με ποίηση και ποιητική πρόζα, όπως και τα προηγούμενα, έχουν θέματα από την ανθρωπινή, κοινωνική και πολιτική περιπέτεια του καιρού μας. Η ποίησή του μας κάνει κοινωνούς νεότερων ποιητικών και γλωσσικών εμπειριών του. Λιγότερο «ρομαντισμός», απ' όσος υπήρχε στις «Στάσεις στο μέλλον», περισσότερο σαρκασμός μέσα στα «Θεάματα», αλλά πάντα το ίδιο πάθος του για να μεταφέρει φως και σκοτάδι από το έπος της καθημερινότητας.

Έφαγε όλα τα φεγγάρια της πατρίδας και της νιότης του / μέσα σε είκοσι χρονάκια για να φάει να πιει και να καπνίσει. / Τώρα παλεύει μπας και τ' ανατείλει πάλι και τα δύσει... / Βλέπεις τελειώσαν τα θεάματα γι' αυτόν του κόσμου.../.

ΤΖΑΚ ΛΟΝΤΟΝ

Η Παγόδα της Λούσι Λιγκ

Νουβέλες

Εκδ: Έξοδος, Αθήνα 1983

Δυο νουβέλες του συγγραφέα του Μάρτιν Έντεν με θέμα την εξουσία. Δυο συναρπαστικές ιστορίες που ξετυλίγονται σ' εξωτικούς τόπους: η μια, «Η παγόδα της Λούσι Λιγκ» σ' ένα τροπικό νησί, η άλλη, «Ο άρχοντας του μυστηρίου» κάπου στην Αλάσκα. Δυο ιστορίες περιπέτειας, βίας και αγωνίας, όπου η ανθρωπινή προσωπικότητα καταπιέζεται ή αγνοείται και η ελευθερία του ανθρώπου ακόμα και η ίδια η ζωή, είναι μια ασήμαντη λεπτομέρεια για τον αποικιοκράτη διοικητή-τύραννο του νησιού Κάρι Λάουτ και για τους απατεώνες μάγους στο χωριό Θλίνκετ.

Η μετάφραση είναι του Σπ. Κατσιβόλη και η βιογραφία του συγγραφέα είναι γραμμένη από τον Θωμά Γκόρπα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

1969-1984 • ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΕΙΜΩΝΑ

Σύγχρονοι Έλληνες Συγγραφείς

- **Γιώργου Βότση:** Σε μαύρο φόντο
- **Λουκά Αξελού:** Εκδοτική δραστηριότητα και κίνηση των ιδεών στην Ελλάδα
- **Σωτήρη Κωστόπουλου:** Η αμφιλεγόμενη πενταετία. Η πορεία του ΚΚΕ στα χρόνια 1936-1941 (Β' έκδοση)
- **Μιχάλη Χαραλαμπίδη:** Για την αυτοδιαμόρφωση - επαναθεμελίωση της ελληνικής αριστεράς (Β' έκδοση συμπληρωμένη)

Σύγχρονη Σκέψη

- **Τζέμς Πέτρας:** Ιμπεριαλισμός, κοινωνικές τάξεις και οικονομική ανάπτυξη
- **Ρόμπερτ Πωλ Γουλφ:** Πέρα από την ανοχή
- **Λουίτζι Φεραγιόλι:** Βία και Πολιτική
- **Λουίτζι Φεραγιόλι:** Αυταρχική δημοκρατία και κριτική της πολιτικής
- **Αντόνιο Γκράμσι:** Il Risorgimento

Ξένη Λογοτεχνία

- **Μιχαήλ Μπουλγκάκοφ:** Η καρδιά ενός σκύλου
- **Ερμάνουελ Ρόμπλες:** Τα μαχαίρια

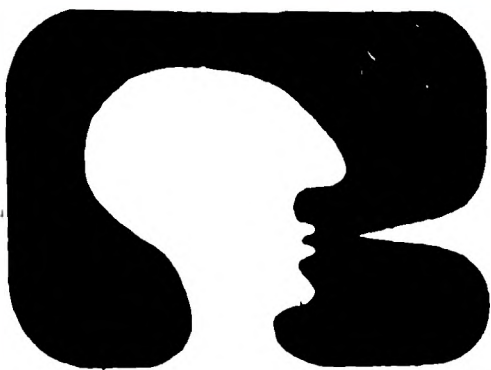
Ταξίδια - Ανακαλύψεις

- **Μάρκο Πόλο:** Τα Ταξίδια (Β' έκδοση)
- **Οι σάγκας της Βιλαντίας.** Η ανακάλυψη της Αμερικής από τους Βίκινγκ

ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΙ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ 1984

- **Κάρλ Μάρξ:** Βασικές γραμμές της κριτικής της πολιτικής οικονομίας (Grundrisse der Kritik der Politischen ökonomie)

Ιπποκράτους 6, Ε' όροφος, τηλ. 3601956, Αθήνα

ΚΥΠΡΙΑΚΑ

● Στο άρθρο της Θέκλας Κίττου στο ANTI (τχ. 239) αναφέρεται ο Γιώργος Κεχαγιόγλου.

Κύριε Διευθυντά,

Στο πολύ ενδιαφέρον, σε αρκετά του σημεία, άρθρο της, «Λογοκρισία και κυπριακή κοινωνία» (ANTI, τεύχος 239, 19.8.83, σ. 42), η κ. Θέκλα Κίττου αναφέρεται σε παλαιότερο κριτικό σχόλιό μου («Δεύτερη Πανελλήνια Ποιητική Συνάντηση: Νεότεροι Κύπριοι Ποιητές, 1960-1982», ANTI, τεύχ. 222, 7.1.83, σ. 51), θεωρώντας ανυπόστατη τη «χάρα» μου από τη διαπίστωση ότι στο κυπριακό κράτος «καίριοι τομείς της διοίκησης και της πνευματικής ζωής πλαισιώθηκαν, με ευρύτητα πνεύματος, από νέες, χυμώδεις και ικανότες δυνάμεις», και προχωρώντας σε ψυχογραφικές και υλικοτεχνικές ερμηνείες του ενδιαφέροντος ορισμένων «προοδευτικών Ελλαδιδών διανοουμένων» για τα κυπριακά πράγματα.

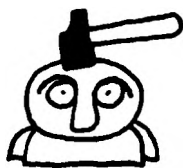
Η κ. Θ. Κ. θα οδηγούνταν ασφαλώς σε λιγότερο απλουστευτικές απόψεις, αν διάβαζε προσεκτικότερα τις εκτιμήσεις μου, μέσα στα απαραίτητα συμφραζόμενά τους: δηλαδή στον συγκεκριμένο χρονικό εντοπισμό τους κατά τις απαρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960 κ.ε.). Αποκαθιστώ, λοιπόν, καταρχήν, μέσα στα άμεσα συμφραζόμενά του, το παράθεμά μου, που σχολιάζει την πείρα και την προσφορά μιας ομάδας λογοτεχνών: «(Οι περισσότεροι από τους ποιητές της Συνάντησης) απέδειξαν ότι ανήκουν στα διαλεχτά δείγματα της άνθισης των πρώτων χρόνων της Κυπριακής Δημοκρατίας, όταν καίριοι τομείς της διοίκησης και της πνευματικής ζωής πλαισιώθηκαν, με ευρύτητα πνεύματος, από νέες, χυμώδεις και ικανότες δυνάμεις».

Υστερα από αυτό, η κ. Θ. Κ. μπορεί να δει καλύτερα μερικές αναγκαίες αποστάσεις και διακρίσεις ανάμεσα στις φάσεις, τις γενεές και τις αντιλήψεις των τελευταίων εικοσιτριών χρόνων, αν διαβάσει μια συνέντευξή μου στο περ. Η ΑΠΟΨΗ, τεύχ. 3, Οκτ.-Νοέμ. 1982, σ. 23-26, και το πρόσφατο άρθρο μου στο Αντί, τεύχ. 236, 8.7.83, σ. 46-49.

Όσο για τα υπόλοιπα, αυθαίρετα συμπεράσματά της, πρέπει να διαβεβαιώσω την κ. Θ. Κ. —όπως, φαντάζομαι, και άλλοι

μελετητές που θέλουν να γνωρίσουν καλύτερα την κυπριακή τέχνη και ζωή—: (1) ότι δεν αισθάνομαι καμιά «από κείνες τις άγιες ενοχές του ελληνικού κινήματος για το δύστυχο τούτο κομμάτι του ελληνισμού», αλλά προσπαθώ να θέτω συνεχώς, και με νηφαλιότητα, τα ερωτήματα που προτείνει και η ίδια, και αρκετά άλλα ακόμη (2) ότι ελπίζω να επισκεπτομαι την Κύπρο «συνχά», και πάντοτε «μετά χάρας», όχι μόνο για να με δεξιώνεται η σατανική «κυπριακή γραφειοκρατία», αλλά και για να γνωρίζομαι και με όσους εκφράζουν έντονες μορφές αμφισβήτησης και διαμαρτυρίας.

Με πολλή αγάπη
Γιώργος Κεχαγιόγλου

Ο ΜΑΡΞ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

● Ο επιστολογράφος μας, απαντά σε προηγούμενη επιστολή σχετική με τις απόψεις του Μαρξ για την Ελλάδα.

Αγαπητό ANTI,

Θα ήθελα να τοποθετηθώ στο θέμα που θέτει ο αναγνώστης σας κ. Βασίλης Αναστασιάδης για τον Κ. Μαρξ και την Ελλάδα. Είναι σίγουρο ότι ο Μαρξ δεν ασχολήθηκε συστηματικά με τα ζητήματα της Βυζαντινής και νεοελληνικής ιστορίας. Ασχολήθηκε κύρια σε σχέση με το Ανατολικό ζήτημα και την πολιτική της Ρωσίας στην περιοχή. Και βέβαια οι μαρξιστές δεν χρησιμοποιούμε τα λόγια του Μαρξ «σαν έτοιμα καλούπια που πάνω τους να κόβουμε και να ράβουμε τα ιστορικά γεγονότα». (Ενγκελς).

Ο Μαρξ δεν ήταν αντίθετος στους εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες του λαού μας. Θα ήθελα να θυμήσω τη στάση του για το θέμα των Ιονίων νήσων. Στάση που στηλίτευε τη στάση της Αγγλικής αστικής τάξης απέναντι στους υπόδουλους Έλληνες. Ξεσκεπάσε με την αρθρογραφία του ανθρώπους που μιλούσαν για συνταγματικές ελευθερίες, για ανάπτυξη κτλ., και έδινε την πραγματική εικόνα των νησιών. Ή μήπως πρέπει να αναφερθούμε για τη στάση του στο ζήτημα της Βασιλείας του Όθωνα. Γράφει συγκεκριμένα στην Αγγλική εφημερίδα «θε Πίπλς Πέιπερ» το 1853 για την «παράδοση της γενέτειρας ενός Περικλή και Σοφοκλή στην ονομαστική κυριαρχία ενός ηλίθιου αγοριού από τη Βαυαρία» ή ακόμα το σχόλιο του Ένγκελς στη νέα εφημερίδα του Ρήνου για τους Γερμανούς μισθοφόρους στην Ελλάδα «που έπρεπε να στηρίζουν το αγαπητό Οθωνάκι στο θρόνο του».

Θα ήθελα να αναφερθώ πιο συγκεκριμένα στο σημείο που θίγει ο κ. Αναστασιάδης από το α-

φιέρωμα του Αντί. Σίγουρα ο Μαρξ είχε δίκιο όταν μιλούσε για το φόβο των κολίγων της Θεσσαλίας απέναντι στους αστούς παροίκους συμπατριώτες τους. Και ως μην ξεχνάμε ότι μετά την απελευθέρωση της Θεσσαλίας όταν στη θέση Τούρκων μπήκαν Έλληνες χειροτέρεψε η θέση των κολίγων λόγω του ότι η ελληνική κυβέρνηση τους αφαίρεσε τα δικαιώματα και τα προνόμια που τους παρείχαν τα φεουδαρχικά θέσμια και δεν προχώρησε στο μοίρασμα της γης.

Όσο για τους Έλληνες αστούς και τσιφλικάδες που ήταν διασκορπισμένοι παντού και για το Πατριαρχείο δεν είχε καθόλου άδικο. Και δικαιολογημένα προξενούσαν την αγανάκτηση των λαϊκών μαζών της Βλαχίας και Σερβίας.

Όσο για την αναλογία 10 προς 1 τη θέτει για όλη την επικράτεια της τότε Ευρ. Τουρκίας και για σχέση μεταξύ Ελλήνων και υπόλοιπων Βαλκανίων. Μια προσεκτικότερη ανάγνωση δεν θα έβλαπτε. Βέβαια η αναλογία δεν ήταν ακριβής, αλλά και σήμερα γύρω από αυτό το θέμα έχουν προβλήματα οι ιστορικοί. Και όσο για τον Falmerayer που γράφει ο κ. Αναστασιάδης ποιος του είπε ότι ο Μαρξ αποδεχόταν όλες τις απόψεις του. Θα ήθελα και γω να σας συγχαρώ για το αφιέρωμά σας στον Μαρξ.

Πολύ φιλικά
Γαβριήλ Λαμπάτος

ΕΛΛΗΝΟΧΡΙΣΤΙΑΝΟ-ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΑ

Ο αναγνώστης μας Αντρέας Κερένης σχολιάζει τους «μεταφυσικούς και παραμεταφυσικούς προβληματισμούς», όπως τους χαρακτηρίζει, που υπάρχουν σήμερα:

Αγαπητό ANTI,

Φαίνεται πως «όλα παν καλά σ' αυτόν τον καλύτερο απ' όλους τους κόσμους», η κοινωνία μας έχει πια ωριμάσει οριζόντια και κάθετα και οι πνευματικοί μας ταγοί αισθάνονται την ανάγκη, μια και μας έλυσαν όλα τ' άλλα προβλήματα, να ασχοληθούν εντρυφώντας σε μεταφυσικούς και παραμεταφυσικούς προβληματισμούς, προσπαθώντας να μας πείσουν πως το αριστερό παπούτσι μπορεί, σε τελευταία ανάλυση, να μπει στο δεξιό ποδάρι, και το δεξιό παπούτσι στο αριστερό ποδάρι. Έτσι, μια και το ANTI φαίνεται να συμφωνεί, αν όχι με το συλλογισμό αυτό τουλάχιστο με τη δημοσίευση παρόμοιων κειμένων, άρχισε τώρα τελευταία να μας προσφέρει σε συμπυκνωμένα ιδιοσκευάσματα, τους στοχασμούς ενός Ορθόδοξου κομμουνιστή πάνω στη Χριστιανική Ορθοδοξία και την απάντηση ενός Ορθόδοξου Χριστιανού στον πρώτο, καπελώνοντας μας πρώτα με τις βαθυ-

στόχαστες ανταύγειες ενός άλλου, μισό Ορθόδοξου κομμουνιστή μισό Ορθόδοξου χριστιανού για να μας προειδεάσει στους παρνοϊκούς ακροβολισμούς των όσων έπονται. Αυτό, σε συνδυασμό, με την πρόσφατη εκλογή ενός Θεολόγου στη φιλοσοφική έδρα της Παντείου, με τα χαμόγελα και τις χειραψίες του κ.Γ.Γ. του Κ.Κ.Ε με τους χουντικούς μαζί με άλλα παράλληλα συμπεύοντα και συμπορευόμενα μας κάνει να καταλήξουμε, για άλλη μια φορά, πως τα άκρα έλκονται και πως το Θεοκρατικό παραλήρημα από τη μια μεριά και το Μαρξιστικοκρατικό παραλήρημα απ' την άλλη, βαίνουν ενδόξως και περιφανώς σε μια σύζευξη απ' όπου κάποιος και νούργιος Ελληνοχριστιανοκομμουνιστικός πολιτισμός πρόκειται να καταυγάσει το μέλλον της ανθρωπότητας δεδομένου ότι κατά το λέγειν του ενός, «ένα χριστιανομαρξιστικός διάλογος έχει ελάχιστες πιθανότητες να πετύχει στη δύση» (πάντα αυτοί οι κουτοεuropeαίοι) και κατά το λέγειν του άλλου, «η Χριστιανική ορθοδοξία υπερβαίνει την κληρονομιά της αρχαίας ελληνικής ιουδαϊκής ή ανατολικής σκίψης»... (NOBLESSE OBLIGE), ήταν οι γράφοντες γνωρίζουν καλύτερα πως, ούτε ο Σταυρός ούτε το Σφυροδρέπανο έσωσαν ή θα σώσουν τον κόσμο, κι όταν είναι γνωστό ακόμα και εν τοις Ιουδαίοις πως ότι γίνεται και λέγεται στον τόπο μας που όταν διέπρωπε απέδωσε ολοκληρωτική τη αξία στον άνθρωπο δίχως γι' αυτό να χρειαστεί να λυντσαρμίαν Υπατία, ούτε να στηθεί τρελλάδικα για να κλείσει το αντιφρονούντας, πράγματα που δεν θα αποφύγει ούτε κι αυτός μελλοντικός Ελληνοχριστιανοκομμουνιστικός πολιτισμός αν πιτευχθεί (ο Θεός να μας φυλάει στον τόπο λοιπόν αυτόν, εδούχτες, σήμερα και δίχως άλλο αμύριο, ότι γίνεται και γράφεται ακριβώς και το πιο μεγάλο πρέπει κοιταχτεί με το μικροσκόπιο.

Για τ' όνομα των Δώδεκα Θείων του Ολύμπου, τι μας τσάπουνάνε αυτοί οι άνθρωποι; βιολί μας παίζει, κοντά σ' αυτούς η λεγόμενη σοσιαλιστική κυβέρνηση που επαγγέλεται την Αλήγηση και διορίζει Θεολόγους να δάξουν φιλοσοφία, σε ποιους πολιτικούς σκοπούς αποβλέπει κ.Γ.Γ. του ΚΚΕ συναγελαζόμενος με την Ορθοδοξία της κρας δεξιάς; Κι εγώ,

Ποιον ήλιο δέχομαι σε ποιο στερέωμα σελαγίζω διάφανη παραφορά οργής και σχήμα από έκθετες δικυμάνσεις;

Και αυτοί, οι κατά τα άλλα αξιωματικοί και αξιοσεβάστοι κύριοι ψάχνουν λεία για την ταυτότητά μας. Τουλάχιστο ας απεύθυναν αυτήν την κοινοτυπία.

Α. Κερένης

ΤΑΣΙΑΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

● Σε επιστολή που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 241 του ANTI αναφέρεται το γράμμα του υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας Γιώργου Κατσιφάρα:

Κύριε Διευθυντά,

Απαντώντας σε επιστολή που δημοσιεύτηκε στο τεύχος της 16.9.1983 του περιοδικού σας με τίτλο «Να μη σας τύχει ποτέ κ. Κατσιφάρα» σας πληροφορούμε τα επόμενα:

1. Το Ε/Γ-Ο/Γ «ΙΑΛΥΣΟΣ» κατέπλευσε στον Πειραιά στις 08.45 της 21.8.1983 και προερχόταν από το τακτικό του δρομολόγιο Ρόδου-Κω-Λέρου και Πάτμου. Το παραπάνω ταξίδι πραγματοποιείται σε χρονικό διάστημα από 18 μέχρι 20 ωρών ανάλογα με την καθυστέρηση του πλοίου σε κάθε λιμάνι.

2. Κατά την ημερομηνία αυτή αποβιβάστηκαν στο λιμάνι του Πειραιά 954 επιβάτες ενώ το Πρωτόκολλο Γενικής Επιθεώρησης καθορίζει σαν ανώτερο αριθμό τους 1243.

3. Από καμιά αγορανομική διάταξη δεν προκύπτει ότι απαγορεύεται η διάθεση σκευών κατασκευασμένων από πλαστική ύλη. Η σχετική διάταξη και συγκεκριμένα το άρθρο 76 της ΑΔ 72/1.11.1977 περιορίζεται στο να είναι τα χρησιμοποιούμενα σκεύη «καλής κατασκευής και κατάστασης».

Πάντως πιστεύω ότι ο επιστολογράφος σας είτε οποιοσδήποτε επιβάτης θα έπρεπε να καταγγείλει αμέσως το συγκεκριμένο γεγονός της έλλειψης καθαριότητας σε οποιαδήποτε από τις Λιμενικές Αρχές κατάπλου του πλοίου, για να επιβληθούν οι προβλεπόμενες κυρώσεις μια που τώρα μετά από παρέλευση τόσο χρονικού διαστήματος αυτό δεν είναι εύκολο. Για το θέμα της καθαριότητας των Ε/Γ πλοίων έχουμε τη γνώμη και νομίζω ότι θα συμφωνήσετε μαζί μου ότι δεν είναι μόνο θέμα της υπηρεσίας του πλοίου αλλά και της συμπεριφοράς του επιβατηγού κοινού.

Θα 'θελα τέλος να σημειωθεί ότι όλα τα Ε/Γ πλοία ελέγχονται από το Υ.Ε.Ν. τόσο με τακτικές όσο και με έκτακτες επιθεωρήσεις.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΣΙΦΑΡΑΣ
Υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΘΕΟΛΟΓΙΑ

● Επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον του γύρω από το θέμα της εκλογής του Χ. Γιανναρά στην έδρα φιλοσοφίας της Παντείου, ο επιστολογράφος μας ασχολείται

γενικά με τις σχέσεις φιλοσοφίας και θεολογίας.

Δεν έχω καμιά προσωπική διαφορά με τον κ. καθηγητή και δεν αγνοώ το έργο του. Άκουσα, μάλιστα, με προσοχή μια σχετική εκπομπή στο ραδιόφωνο, όπου απαντούσε σε ένα σπουδαστή —αν η θεολογία είναι κάτι ξεχωριστό από τη φιλοσοφία ή όχι. Ο κ. Γιανναράς υποστηρίζει ότι στην ανατολική ορθοδοξία δεν υπήρξε διάκριση θεολογίας και φιλοσοφίας, όπως στην Δύση.

Ας μας επιτρέψει να διαφωνήσουμε. Η φιλοσοφία είναι γέννημα του αρχαίου Ελληνικού πνεύματος. Οι αρχαίοι Έλληνες διτύπωσαν διάφορες απόψεις.

Η εκκλησία διαχώρισε τη θέση της από τη φιλοσοφία. Υπήρξαν όμως ορισμένοι μεγάλοι πατέρες της εκκλησίας και συγκεκριμένα οι Τρεις Ιεράρχες, που προσπάθησαν να συνδυάσουν την Χριστιανική Πίστη και διδασκαλία με τις υψηλές σκέψεις των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων κατά πόσο το πέτυχαν αυτό ή όχι συζητείται και σήμερα.

Σε τέτοια θέματα δεν βρίσκεται εύκολα άκρη. Πολλοί τρελάθηκαν ψάχνοντας να την βρουν. Είναι επικίνδυνο θέμα.

Ερχόμαστε λοιπόν κατ' ευθείαν στην ουσία της υποθέσεως. Η Πάντειος είναι μια ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ.

Τι γυρεύει εκεί μέσα θεολόγος; Έστω κι αν έχει φιλοσοφικές γνώσεις.

Για ποιο σκοπό να τοποθετηθεί εκεί να διδάξει «Εισαγωγή στη Φιλοσοφία»; Εκεί πρέπει να τοποθετηθεί ειδικός καθηγητής της φιλοσοφίας και μάλιστα, που να έχει γνώσεις και νομικές. Να είναι δηλ. νομικοφιλόσοφος και όχι θεολογοφιλόσοφος.

Ωριγένης Χιονής
Λογοτέχνης

ΕΝΣΤΟΛΟΙ

● Ένας στρατευμένος αναγνώστης μας, που θέλει να κρατήσει την ανωνυμία του αφού περιγράφει την κατάσταση που επικρατεί στο στρατόπεδο του Τυμπάκι της Κρήτης συνεχίζει:

Και η διοίκηση τι κάνει; Αποφεύγει έστω και να συζητήσει με προφάσεις όπως: «με το που κάθομαι και μιλάω μαζί σας μειώνεται το κύρος μου» που είπε ο διοικητής όταν του ζητήσαμε λύσεις. Με τέτοια νοοτροπία από τη διοίκηση πως μπορούμε να δουλέψουμε για τη μονάδα;

Και δεν είναι μόνο αυτό αλλά αντιμετωπίζουμε και ειρωνεία, πολλές φορές βρισιές ή προσβολές. Έτσι τα ιδιαίτερα προβλήματα μας (υπηρεσιακά ή προσωπικά) όχι μόνο δεν τα βλέπουν με κατανόηση αλλά μας εξωθούν σε επιζήμια για την υπηρεσία στάση.

Τα παραπάνω έχουν αναφερθεί πολλές φορές σε επιθεωρήσεις της

126ΣΜ κι άλλων υπηρεσιών. Όμως ενώ πάντα αναγνωριζόταν το δικό μας οι λύσεις καθυστερούν. Αποτέλεσμα: οι περισσότεροι σμηνίτες να 'ναι φορτωμένοι με φυλακή που πέφτει για «ψύλλου πήδημα» και όσοι από μας είχαν την «ΚΑΚΗ ΙΔΕΑ» να αναφέρουν τα προβλήματα χαρακτηρίστηκαν «ανεπιθύμητοι κι αρχηγοί». Ο διοικητής κάνει τα πάντα για να τους απομακρύνει από το Απόσπασμα, κι όταν δεν το κατάφερε, για κάποιο συνάδελφο, του επέβαλε 10ήμερη φυλάκιση για αστείους λόγους.

Κοντά σ' αυτά υπάρχει και προσπάθεια διάσπασης των σμηνιτών με χώρισμα σε «καλούς και κακούς», «ντόπιους και ξένους» ενώ έντεχνα διοχετεύεται ανάμεσά μας η φήμη για «καρφιά» κ.ά.

Κλείνοντας θέλω να πω πως αν κάπου πρέπει να ζητήσουν οι ανώτεροι την όποια κακοδαιμονία της μονάδας αυτό δεν είναι οι σμηνίτες. Είναι άδικο να μας αντιμετωπίζουν σαν υποψήφιους ή συστηματικούς «ψεύτες», «λουφαδόρους» κτλ.

Α.Α.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΣ

● Από το 647-ΜΓΛ μας καταγγέλλεται:

Στις 14.8.83 ο μόνιμος υπολοχαγός Δ.Β. Μέργιανος Ν. χαστούκισε στρατιώτη που μετείχε σε συγκρότημα εκκλησιαζομένων. Ο Μέργιανος έβρισε όλο το συγκρότημα με φράσεις «γ... την Παναγία σας και το Χριστό σας κωλόπαιδα».

Η πειθαρχία του τρόμου και η ηλίθια πραχτική τους οδηγεί αρκετούς φαντάρους στην απελπισία.

Ένας στρατιώτης

ΜΙΚΡΑΣΙΑ, ΜΝΗΜΕΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΑ ΜΟΝΟΠΩΛΙΑ

● Έντονες διαφωνίες από αναγνώστες για το κείμενο της Μαριάννας Κορομηλά περί σπιρτόκουτων και Μικρασίας που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 241. Έτσι ο κ. Βεϊνόγλου, γράφει σχετικά:

Αγαπητό ANTI,

Με πολλή συμπάθεια διάβασα την υπογραφή. Το Μαριαννάκι! που πριν 15 τόσα χρόνια θαυμάζαμε τα ωραία της πόδια όσα επέτρεπε να φαίνονται κάτω από τα μινάκια της. Τώρα η θελκτικότητα της ανέβηκε πιο ψηλά. Στο γράψιμο και ασχολείται με πνευματικά ενδιαφέροντα. Την αισθητική, γεωγραφία, φιλολογία-αλήθεια το πήρε τελικά το χαρτί του γυμνασίου;

Ακόμα και με πολιτική ασχολείται και μάλιστα την εξωτερική.

Δεν θα της άξιζε απάντηση —και ας την ζητάει επίμονα αν το «γράμμα» της δεν δημοσιεύονταν στις σελίδες σου...

Έξεστι...

Όμως εκείνο το «η μάπα έγι-

νε» πώς το επέτρεψες; Για να γελοιοποιήσεις τη συνεργάτιδά σου; και δεν την έβαζες να πάρει όλη τη σειρά των σπирτων με μικρασιάτικα θέματα, ώστε να δει πως και Καππαδοκικό θέμα υπάρχει; δεν την μάθαινες πως η Πόλη στη Θράκη βρίσκεται; πως η Παναγιά Σουμελά στην Τραπεζούντα υψώνονταν; δεν την πληροφορούσες πως εκείνο το τσαχπινικό κόμμα, μετά την ημερομηνία είναι απόλυτα δόκιμο; πως οι Μνήμες λ.χ. του '21 του '40, της μάχης της Κρήτης, της Αντίστασης, δεν προϋποθέτουν «Εθνικό-ουτοπιστικό-κατακτητικό» πόλεμο; δεν την έβαζες, να ερευνήσει σαν ευσυνειδητή δημοσιογράφος, και να μάθει πως εκείνες οι δυο μαύρες ταινίες στην πίσω όψη υπάρχουν σε όσες σειρές έχει βγάλει το Ελληνικό Μονοπώλιο, προφανώς για να διευκολύνει το φωτοκύνταρο της αυτόματης κοπής;

Όσο για τις φλόγες της Σμύρνης Αγαπητό ANTI εμείς που τις είδαμε, που τις ζήσαμε, θεωρούμε χρέος μας να τις θυμίζουμε. Σε Ελλαδίτες και τουρίστες. Και κείνες οι φλόγες δεν σηκώνουν ευφυολογήματα.

Αλλά φοβούμαι πως όλα αυτά τα προχειρογραφήματα αναλόβητα, και τερπνά δεν είναι παρά το ξέσπασμα κατάλοιπων του παλιού αντιπροσφυγικού πνεύματος, που στάλαξε ίσως στην ψυχούλα της συμπαθητικής Μαριάννας ο μακαρίτης ο πατέρας της υποψήφιος δήμαρχος του Μαρκεζίνη.

Και συ αγαπητό ANTI κρατήσου μακριά από ANTIπροσφυγισμό. Οι Έλληνες της Ανατολής, που τροφοδότησαν την Αντίσταση, είναι το ένα και ίσως εκλεκτό τρίτο του Ελληνικού λαού. Και αυτοί οι Έλληνες δεν ξεχνούν.

Με την ελπίδα πως κατά την δημοσιογραφική δεοντολογία θα δημοσιεύσεις αυτό το γράμμα για να μην παραπλανούνται και οι αναγνώστες σου.

Σε χαιρετώ
Τζων Βεϊνόγλου

ΑΠΟΧΗ ΑΠΟ ΨΗΦΟΦΟΡΙΕΣ

● Την άποψή τους σχετικά με το νόμο για τις κοινωνικοποιήσεις και ειδικότερα για το θέμα της εκλογής των γνωμοδοτικών επιτροπών, καταθέτουν οι επιστολογράφοι μας, εργαζόμενοι στις τράπεζες:

Ο νόμος περί κοινωνικοποιήσεων, συνολικά (και όχι μόνο με το απεργοκτόνο άρθρο 4), είναι στην ουσία του μια κάθετη κρατική παρέμβαση στις σχέσεις εργαζομένων - εργοδοτών με στόχο την ενσωμάτωση του εργατικού κινήματος.

Σήμερα, η οικονομική κρίση, που είναι αποτέλεσμα της βαθείας δομικής κρίσης του καπιταλισμού στη χώρα μας, γίνεται

Μόλις κυκλοφόρησαν:

Οι «καταγγελίες» του συγγραφέα δημήτρη δαλίπη δίνουν μια πλήρεια ιδιαιτερότητα στην σύγχρονη συγγραφική πορεία της χώρας μας. Από ότι αντυκράνε τα μάτια του αναγνώστη, προβληματίζονται τα σωθικά του και λειτουργεί μέσα του μια διανοητικότητα που τον απολεφετρώνει από τις φράξιες και τα δεσμά κάποιου παληού βρυκολακισμένου κατεστημένου.

Μια δυναμικά αγωνιστικά γροθιά της νηάς γενιάς ρίχνει τα κάστρα της κοινωνίας των αφεντάδων και της θρησκοληψίας που έπινε το αίμα τους. Μια ειρηνικά θέση μπρος στην καταχνιά της μόνιμης αντίθεσης μιας αραχνιασμένης εξουσίας γιομάτης υποκρισίας και ύπουλης παράστασης, που κοντράρει αγωνιστικά, ξεκάθαρα, με λαϊκιά γλώσσα, γραμμένη με μονοτονικό σύστημα και κατάργηση των διπλών γραμάτων...

Σ όλα τα βιβλιοπωλεία.

«Καταγγελίες» Μυθιστόρημα

«Το όπλο του αγώνα της νηάς γενιάς για την απολεφτέρωσή της»

Κεντρικά διάθεση:
Ανθών 21
τηλ. 852.136 (5-8 μμ.)
Θεσσαλονίκη

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Μεροληπτική κατάθεση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΑΘΗΝΑ 1982

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

προσπάθεια να ξεπεραστεί μέσα από τον εκσυγχρονισμό των διαφόρων επιχειρήσεων, σε πρώτη φάση των κρατικών υπηρεσιών. Ένας εκσυγχρονισμός όμως που θα είναι σε βάρος των εργαζομένων δεν μπορεί να γίνει παρά με τον εξαναγκασμό τους σε πλατιά συναίνεση. Έτσι λοιπόν το λαϊκό αίτημα του κινήματος της ΑΛΛΑΓΗΣ για κοινωνικοποιήσεις και λαϊκή συμμετοχή καπελώθηκε από την αστική τάξη που υιοθέτησε αυτό το στόχο για το δικό της όμως όφελος.

Η απάντησή μας σ' αυτή την αστική πρόκληση είναι: Δεν στηρίζουμε το νόμο ούτε με την απλή συμμετοχή μας στις εκλογές.

Για όσους συναδέλφους λένε ότι θα αγωνιστούν από μέσα για καλύτερους όρους συμμετοχής, απαντάμε: Δεν αποδεχόμαστε το πεδίο και τους κανόνες που μας βάζει το κράτος για την αντιπαράθεση με τους ταξικούς μας αντιπάλους, δείχνοντας στην πράξη ποιοι και πώς εννοούμε τον ταξικό αγωνιστικό συνδικαλισμό που σχεδόν όλες οι δημοκρατικές παρατάξεις έχουν αρχειακά στις διακηρύξεις τους. Γενική αποχή από τις εκλογές για τις γνωμοδοτικές. Να αγωνιστούμε για την κατάκτηση μέσα από τα σωματεία μας, των αποφάσεων του 12ου συνεδρίου της ΟΤΟΕ.

Με αγωνιστικούς χαιρετισμούς
Κάρρα Μαρία
Μπαμπαδήμας Γιάννης
Μαυρόπουλος Αλέκος
Φαρμακίδης Γιάννης

ΤΟ ΚΑΜΙΝΙ ΤΟΥ ΕΑΜ

● Σ' ένα άρθρο του συνεργάτη μας Σπύρου Καβουνίδη, σε προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ αναφέρεται η επιστολή που ακολουθεί.

Αν κατάλαβα καλά το νόημα των άρθρων, το νεο-ρθόδοξο πνευματικό κίνημα δεν έχει θέση στον προοδευτικό κόσμο γιατί ενισχύει το θρησκευτικο-πολιτικό κατεστημένο του τόπου μας.

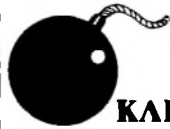
Δεν νομίζω ότι είναι τόσο έντιμο να φορτώνουμε στις πλάτες εκείνων που πιστεύουν ότι οι Αξίες της Ορθοδοξίας έχουν διαστρεβλωθεί και δεν έρχονται σε σύγκρουση με την αταξική κοινωνία, όλες τις αμαρτίες των διαστρεβλωτών, για να τους απομονώσουμε. Δεν μπορώ να κατανοήσω όλη αυτή την επιχειρηματολογία που προτάσσεται. Τι σχέσει π.χ. έχουν οι «θεολογούντες προοδευτικοί διανοούμενοι» με την υποχρεωτικότητα του μαθήματος των Θρησκευτικών όταν εκείνοι είναι που ανασύρουν από τα κείμενα της Ορθοδοξίας το συγκλονιστικότερο επιχείρημα για την Ελευθερία, τη θρησκευτική συνείδηση, «ότι ο Θεός το μόνο που δεν μπορεί να πετύχει είναι να υποχρεώσει τον άνθρωπο να τον αγαπήσει».

Αντίθετα από τον κ. Καβουνίδη νομίζω ότι αντιδραστική είναι η θέση εκείνων που με διάφορα

μέσα (γελοιοποίηση, απομόνωση κτλ.) εμποδίζουν την Ελληνική Αριστερά να βρει το δικό της πρόσωπο.

Αυτό το πρόσωπο, που είχε αρχίσει να σφυρηλατείται στο καμίνι του ΕΑΜ και ν' ακτινοβολεί σ' όλο το φάσμα των λαϊκών δυνάμεων, δεν θεωρώ σε αντιδραστικό το ράσο του αγωνιστή παπά και την ορθόδοξη ταυτότητα και πίστη της συντριπτικής πλειοψηφίας των ΕΑΜιτών.

Με αγάπη
Π. Μίνος

ΚΑΙΜΑΚΩΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΣΑΚΕ!

● Πήραμε την παρακάτω επιστολή:

Η Μαρξιστική - Λενινιστική οργάνωση Σ.Α.Κ.Ε. καταγγέλλει ότι τις πρωινές ώρες της Κυριακής 31-7-83, ομάδα από φασίστες, εξ επαγγέλματος «Βορειοηπειρώτες», έριξαν πέτρα στην είσοδο της πολυκατοικίας που στεγάζονται τα γραφεία του δημοσιογραφικού οργάνου της Κ.Ε. της Σ.Α.Κ.Ε. «Οκτώβρης». Η πέτρα έσπασε το τζάμι της εισόδου.

Είναι προφανές ότι οι φασίστες λύσσαξαν από τη δράση της οργάνωσής μας που ξεσκεπάζει τα σωβινιστικά σχέδια της αντίδρασης και των γιάνκηδων ιμπεριαλιστών ενάντια στη σοσιαλιστική Αλβανία και άρχισαν τώρα να επιδίδονται σε τρομοκρατικές ενέργειες εναντίά μας.

Η φασιστική αυτή ενέργεια έρχεται μετά τις δηλώσεις του κυβερνητικού εκπρόσωπου Μαρούδα για τα λεγόμενα «ανθρώπινα δικαιώματα στην Βόρεια Ήπειρο» και δίνει το πράσινο φως στους φασίστες να εντείνουν την προβοκατόρικη δράση τους και μάλιστα κάτω από την προστασία της αστυνομίας και της κυβέρνησης.

Είναι σίγουρο ότι μετά την προδοτική συμφωνία για τις βάσεις και την ανοικτή πλέον εναρμόνιση της κυβερνητικής πολιτικής σύμφωνα με τις προταγές των Αμερικάνων και της ΕΟΚ, ότι θα προσπαθήσουν να εντείνουν τις τρομοκρατικές τους ενέργειες ενάντια στην οργάνωσή μας και το δημοκρατικό λαό. Οι κομμουνιστές όμως έχοντας στο πλευρό τους το δημοκρατικό λαό μας δεν πτοούνται και θα χαλάσουν όλα τα βρώμικα σχέδια των επαγγελματιών «Βορειοηπειρωτών» που επιδιώκουν να οξύνουν τις σχέσεις της χώρας μας με τη σοσιαλιστική Αλβανία.

Σ.Α.Κ.Ε. Τ.Ε. ΑΘΗΝΑΣ
31-7-83

ΤΖΑΜΠΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΗ ΛΟΓΙΚΗ

● Το γράμμα της αναγνώστριάς μας έρχεται να επισημάνει τον προβληματισμό του άρθρου του

Αρ. Ψάλτη και να σταθεί σαν αντιλογος στο πολυφωνικό «κατηγόρω», μιας αφοριστικής συλλογιστικής:

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Διαβάζοντας τα δημοσιευμένα γράμματα των αναγνωστών του τεύχους 241, πάνω στο άρθρο του Α. Ψάλτη, για την υπόθεση τζάμπο και μελετώντας την αγανάκτησή τους, κατέληξα στο συμπέρασμα, ότι για την συνείδηση μερικών ανθρώπων, το έγκλημα είναι αναγκαιότητα όταν υπάρχουν «σοβαροί» λόγοι.

Κι όχι για να διαφωνήσω απλώς με τους πρώην ή νυν αναγνώστες του ΑΝΤΙ. Θα πω: ή το ποθετούμε την ανθρώπινη ζωή πάνω από κόμματα και ιδεολογίες ή χειροκροτούμε τα μασκαρέματα και τις καρικατούρες όλων των στρατευμένων σε κάποια απόλυτη ιδεολογία.

Πολλές φορές το μέσο είναι το μήνυμα... μήνυμα ανατριχιαστικό. Αυτό δεν θα 'πρεπε να το ξεχνάμε.

Γι' αυτό, θα πρέπει να καταλάβουν κάποτε, όλοι οι αγανακτισμένοι κουλτουριάρηδες, ότι λύση του προβλήματός τους δε βρίσκεται στο να διαφωνούν με την μη αντικειμενικότητα ενός άρθρου, αλλά με την μη αντικειμενικότητα της ζωής.

Γιατί κάτι θα μας έλεγαν κάπως θα μας έπειθαν, αν και πεθασμένοι του τζάμπο, είχαν τη δυνατότητα να φέρουν κάποιες αντιρρήσεις σχετικά με το θάνατό τους, τότε θα αναγνωρίζαμε το δημοκρατικό δικαίωμα των διαφωνιών τους. Αλλά επειδή κάτι τέτοιο δεν έγινε κι ούτε γίνεται πουθενά όπου... άρθρα γράφονται κι... άνθρωποι διαφωνούν, εμείς θα υπερασπιστούμε το δικαίωμα της ζωής γιατί επμένουμε πως τα κράτη-σύνορα υπάρχουν για τους ανθρώπους κι όχι οι άνθρωποι για τα σύνορα κράτη.

Γι' αυτό θα συμφωνήσω με το Α. Ψάλτη που τοποθετεί την ανθρώπινη ζωή εκεί που της αξίζει. Εσείς, ψάξτε τα δίκαια.

Αυτό εστί αλλοτρίωση.

Μ' όλο το σεβασμό που τρέφω για τις δημοκρατικές διαδικασίες του «ΑΝΤΙ», ελπίζοντας να συνειδητοποιήσουμε κάποτε, λοι, ότι είναι μέσο κι όχι αυτοσκοπός για ένα καλύτερο αύριο.

Μετά τιμή
Χριστίνα Α. Αποστολίδου

ΑΝΕΝΤΑΧΤΟΙ

● Αφού κριτικάρει τη στάση της Μ. Τρανταλλίδη απέναντι στο ΚΚΕ εσ., ο αναγνώστης μας Κώσι Γαγανάκης συνεχίζει:

Ας αφήσουμε όμως το ΚΚΕ (για και το γράμμα αυτό δεν είναι απολογητικό κανενός, απλά επιχειρεί στο μέτρο των δυνατο-

των του γράφοντας να αντιπρο-
 τείνει κάποιες σκέψεις) κι ας πε-
 ράσουμε στην ΠΡΟΤΑΣΗ που
 κάνει ο Μ.Τ. Ένα ενδιαφέρον ει-
 σαγωγικό στοιχείο: στην αναφο-
 ρά του για τους ανένταχτους, ο
 Μ.Τ. αντιμετωπίζει μάλλον θετι-
 κά κάποιες πρωτοβουλίες για ι-
 δρυση πολιτικών ομίλων και λε-
 σχών. Οι λέσχες και οι όμιλοι εί-
 ναι οπωσδήποτε μέσα απαραίτη-
 τα για την πληρέστερη και σαφέ-
 στερη επίγνωση της πραγματικό-
 τητας, αλλά δεν επαρκούν. Αυτή
 η πρόταση εγκυμονεί έναν μεγά-
 λο κίνδυνο: τον ακαδημαϊσμό
 που 'ναι διάχυτος σε ομάδες ντό-
 πων και ξένων μαρξιστών δια-
 νοούμενων. Εξάλλου, πολιτικός
 όμιλος, λέσχη, κίνηση, κίνημα ή
 κόμμα δεν νοούνται χωρίς λαϊκή
 βάση χωρίς ερείσματα στο μαζι-
 κό κίνημα, κάτι που αναγνωρίζει
 και ο Μ.Τ.

Ο ακαδημαϊσμός που χαρα-
 κτηρίζει λοιπόν τέτοιες πρωτο-
 βουλίες, διαχέει σε ένα μεγάλο
 βαθμό και την ΠΡΟΤΑΣΗ του
 Μ.Τ. Μια πρόταση που στην ου-
 σία είναι πρόταση ΞΑΝΑΞΕΚΙ-
 ΝΗΜΑΤΟΣ της ελληνικής αρι-
 στεράς με σαφείς κινδύνους απο-
 κοπής της και από το παρελθόν
 και από τη ΔΥΝΑΜΙΚΗ της. Το
 να υποστηρίζει κάποιος ότι «πρέ-
 πει να ξεκινήσουμε από την αρ-
 χή» είναι σα να διαγράφει όλη τη
 σημερινή πραγματικότητα που α-
 κούει στον τίτλο «έλληνες αρι-
 στεροί». Ο στόχος πρέπει να εί-
 ναι ο ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙ-
 ΣΜΟΣ της Αριστεράς, βασισμέ-
 νος στο εύρος των δυνάμεων της
 Αριστεράς, χωρίς σεχταρισμούς,
 αποκλεισμούς και δογματικές α-
 ξιώσεις μοναδικότητας, αλλά σί-
 γουρα με τον ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ ε-
 κείνων των στοιχείων που (του-
 λάχιστον σε επίπεδο ΚΕ του
 δογμ. ΚΚ) τείνουν στο να οπισθο-
 δρομήσουν το ελληνικό κομμου-
 νιστικό κίνημα 60 χρόνια, να το
 καταστήσουν μουσειακό έκθεμα.
 «Χείρα συνεργασίας» λοιπόν σε
 όλους, με σωστές όμως βάσεις
 και πέρα από συναισθηματι-
 σμούς και νοσταλγικές αναπολή-
 σεις που φαίνεται να διακατέ-
 χουν τον Μ. Τρανταλλίδη.

Κώστας Γαγανάκης
 Θεσ/νίκη

ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ

● Σειρά από τηλεοπτικά κρού-
 σματα λογοκρισίας έχουν επιση-
 मानθεί και ένα ακόμη που περι-
 γράφει ο αναγνώστης μας:

Αγαπητό ANTI,

Υστερα από την απαγόρευση
 των ταινιών που «δρακολογού-
 σαν» (προφανώς γιατί κάποιος
 μας θεωρούν ανήλικους, ανώρι-
 μους και απροστάτευτους) ήρθε
 το νέο κρούσμα της προληπτικής
 επέμβασης στο δεύτερο δίσκο
 των Μουσικών Ταξιαρχιών. Σω-
 στά οι άνθρωποι της τέχνης και
 των γραμμάτων και οι απλοί δη-

μοκρατικοί πολίτες διαμαρτυρή-
 θηκαν για τις κάθε άλλο παρά
 σοσιαλιστικές αυτές πράξεις που
 οδηγούν τις αντιλήψεις μας περί
 ελευθερίας και ηθικής πίσω, στο
 μεσαίωνα και το φασισμό.

Με αυτή μου την επιστολή έρ-
 χομαι να καταγγείλω το πιο πρό-
 σφατο κρούσμα λογοκρισίας
 που, απ' όσο ξέρω, κανείς δεν το
 πήρε μυρουδιά και οι θιγόμενοι
 δημιουργοί δεν διαμαρτυρήθη-
 καν, ίσως γιατί ζουν στην Ευρώ-
 πη η οποία δεν έχει καμιά σχέση
 με την Ανατολή στην οποία ως
 γνωστόν ανήκει η ΕΛΛΑΣ.

Το βράδυ της Κυριακής 23 Ο-
 κτωμβρίου θέλησα να ξεκουρα-
 στώ βλέποντας στην τηλεόραση
 μια αστυνομική ταινία που είχα
 δει πριν 13(!) χρόνια σαν μαθητής
 γυμνασίου (τότε που αν βλέπαμε
 ακατάλληλο έργο νιώθαμε ά-
 ντρες)...

Το έργο αυτό μας το πρότεινε
 και η συμπαθής τηλεπαρουσιά-
 στρια χαρακτηρίζοντας το σαν
 αξιόλογο θρίλερ με σασπένς και
 τα τοιαύτα. Επειδή από ό,τι θυ-
 μάμαι το έργο είχε ορισμένες
 τολμηρές σκηνές θαύμασα το
 θάρρος της κρατικής μας τηλεό-
 ρασης να την προβάλλει αρκού-
 μενη σε ένα Α πάνω δεξιά στη μι-
 κρή οθόνη. Όσο όμως δεν έβλε-
 πα Α τόσο με έζωναν τα φίδια.
 Άραγε θα κοπεί στη μέση σαν τα
 «καμάκια», θα παραιτηθεί ή όχι
 ο Ρωμαίος κι άλλα τέτοια σκε-
 πτόμουν... Τι αφελής που ήμουν.

Ας αρχίσω λοιπόν με τις ψαλι-
 διές:

Κόπηκε η σκηνή όπου η κοπε-
 λιά προσπαθούσε να δραπετεύσει
 κατεβαίνοντας σιγά-σιγά από
 την εσωτερική σκάλα· ίσως κό-
 πηκε γιατί ο φακός έδειχνε με
 τολμηρό τρόπο (από κάτω προς
 τα πάνω) τα πόδια της. Με το
 που κόπηκε η σκηνή δεν είδαμε
 τον τρόπο με τον οποίο την αντι-
 μετώπισε ο απαγωγέας της ώστε
 να υποψιαστούμε ότι επρόκειτο
 για επικίνδυνο ψυχοπαθή. Έτσι
 έμειναν ανεξηγήτοι όλοι οι διάλο-
 γοι που περιστρεφόντουσαν γύρω
 από τη συμπεριφορά του μάγκα.

Λίγο πριν κόπηκε η σκηνή ό-
 που η αεροσυνοδός πήρε τη δόση
 της «σφιφάροντας άσπρη»· έτσι
 νόμιζε ο τηλεθεατής ότι γλάρωσε
 με ένα υπνωτικό (όπως και η ίδια
 έλεγε στον Μπράντο) και ο τηλε-
 θεατής να διερωτάται γιατί ο
 Μάρλον να μην την πιστεύει.

Τέλος, όταν ο κακός εκτελέ-
 στηκε από τον Μπράντο, ακού-
 στηκαν τα περιπολικά, το έργο
 τέλειωσε κι όλοι νομίζαμε ότι η
 κοπέλλα σώθηκε... Αμ δε... Ο
 πουριτανισμός και η υποκρισία
 σώθηκαν, τ'ο σενάριο και η κο-
 πέλλα όχι. Γιατί κόπηκε εντελώς
 η σκηνή όπου ο κακός είχε κατα-
 κρεουργήσει την πιτσιρίκα. Αυτό
 όμως δεν το ξέρει κανείς. Το ξέ-
 ρει ίσως μόνο αυτός που πετσό-
 κοψε την ταινία με τόσο βιτσιόζι-
 κο τρόπο... Περαιστικά μας.

Ντίνος Φλωρίδης.

Κυκλοφόρησε τό 2ο τεύχος του

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Ο αναγνώστης θα βρει στο νέο περιοδικό προβληματι-
 σμούς, αναλύσεις και ενημέρωση, στοιχεία απαραίτητα
 για τη συγκρότηση των απόψεων της Αριστεράς ση-
 μερα.

Από τα περιεχόμενα του 2ου τεύχους:

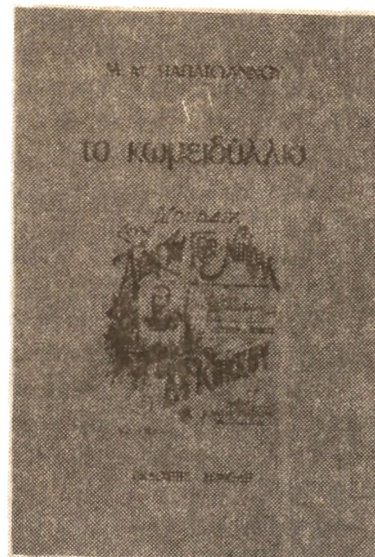
- Τό Πολυτεχνείο μέσα απ' τό πολιτικό λόγο της έπο-
 χής
- Ανένταχτοι, αλλά Αριστεροί
- Κίνημα Ειρήνης και ή Αριστερά
- Για την κατάσταση στη Μέση Έκπαίδευση
- Για τό συνέδριο της ΓΣΕΕ
- Θεσσαλονίκη: Ένας δρόμος που την πόλη σφάζει
- Οι εκλογές στην Τουρκία
- Τό συνέδριο του Γαλλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος
- Για τόν Σταντάλ
- Τό σύστημα διανομής ταινιών
- Τί συμβαίνει στην ΕΡΤ;
- Έρευνα για τίς μεταφράσεις
- Σχόλια για την πολιτική, κοινωνική και πολιτιστική έ-
 πικαιρότητα.

Στηρίξτε τόν ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΟΛΙΤΗ

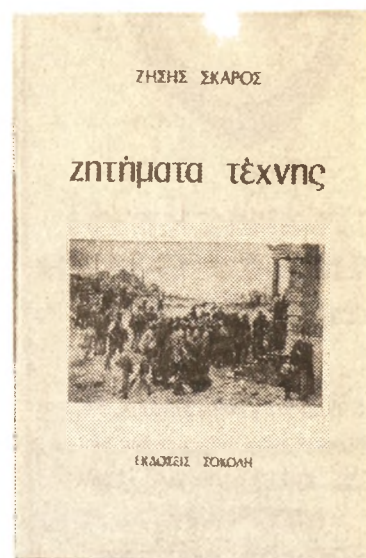
μιά φωνή από άριστερούς για την Αριστερά!

Από τις εκδόσεις ΣΟΚΟΛΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

Μια καινούργια εργα-
 σία —μια νέα άποψη
 για το κωμειδύλλιο
 και την εποχή του, του
 κριτικού και μελετητή
 Μ.Μ. Παπαϊωάννου.

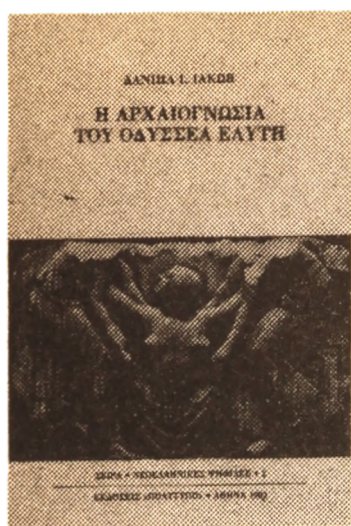

Παλιές και νέες μελέ-
 τες πάνω σε ζητήματα
 τέχνης του λογοτέχνη
 Ζήση Σκάρου

Εκδόσεις ΣΟΚΟΛΗ

Γραβιάς 10-12, τηλ. 36.05.520

Εξόρμηση
 ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Δανιήλ Ι. Ιακώβ
Η αρχαιογνωσία
του Οδυσσέα Ελύτη

**ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
ΔΕΡΒΕΝΑΚΙΩΝ 29
τηλ 6595137**

**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
περιποίηση προσώπου
και σώματος με
ΙΑΤΡΙΚΗ
παρακολούθηση
ΑΔΥΝΑΤΙΣΜΑ χωρίς
γυμναστική χωρίς
εξαντλητική διαίτα!**

ΙΤΑΛΙΑ, Ή ΠΩΣ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΜΕ

● *Ιταλία, όπου κι αν πάω πάντα με πληγώνεις και απόψεις πάνω στις «Αντιστροφές» του Σπύρου Καβουνίδη (τχ. 243):*

Κύριοι,

Το άρθρο δεν με θίγει άμεσα, γιατί δεν ανήκω στους γονείς. Με θίγει όμως έμμεσα, γιατί ανήκω στους «Ιταλούς», —έτσι λέγονται κατά τον συνεργάτη σας οι 20.000 Έλληνες φοιτητές στην Ιταλία— και θα 'θελα ν' απαντήσω σε λίγες γραμμές.

Ήθελα λοιπόν να ρωτήσω αν ο συνεργάτης σας που έγραψε το άρθρο, έχει έρθει ποτέ στην Ιταλία. Όχι όμως για τα ψώνια του, αλλά για να ζήσει λίγες μόνο στιγμές απ' τη ζωή του Έλληνα φοιτητή στην Ιταλία. Να εννοήσει τι σημαίνει να σπουδάσει κανείς σε ξένο Πανεπιστήμιο, κάτω απ' το «Status di straniero» δηλαδή το καθεστώς του ξένου. Να πάρει μια ιδέα απ' τις ατέλειωτες ώρες μοναξιάς και της ανασφάλειας που μας κατέχει, επειδή σπουδάζουμε σε ξένη χώρα κι όχι στο «λατρευτό πατρίο έδαφος».

Ακόμα μια ιδέα απ' τα Πανεπιστημιακά βιβλία, κι απ' την προσπάθεια που κάνει ο Έλληνας να νικήσει πρώτα τα εμπόδια της γλώσσας κι ύστερα τα εμπόδια που κρύβουν τα Πανεπιστημιακά συγγράμματα. Τέλος, να ξυπνήσει μια μέρα σε μια υγρή κάμαρα με θαμπά τζάμια, που σπάνια συναντιέται με τον ήλιο, και να έχει εκείνο το χαρακτηριστικό κόμπο, λίγο πιο κάτω απ' το λαιμό.

— Ξέρω, θα μου πείτε «εσείς διαλέξατε αυτή την οδό».

Ναι, τη διάλεξα επειδή «τότε» δεν μπορούσα να μελετώ πάνω από 3 ώρες τη μέρα, σήμερα όμως, έχω φτάσει ΤΙΣ —13—.

Εξάλλου, για να πάρω ένα απ' τα μαθήματα του έτους, διαβάζω έτσι επί 3-4 μήνες, ενώ ο αντίστοιχος συνάδελφος στην Ελλάδα, στην «Α.Σ.Ο.Ε.Ε.» ή στην «Πάντειο» π.χ., διαβάζει 4-5 μέρες. Τελειώνοντας, λέω πως δεν με νιάζει ΟΥΤΕ η μεταγγραφή, ΟΥΤΕ η αναγνώριση, λυπάμαι όμως ειλικρινά όταν διαβάζω τέτοια σχόλια.

Φιλικά,
Δ. Κοσώνας
2ετής Πολ. Επιστημών-
Περουτζία

● *Ο συνεργάτης μας Σπ. Καβουνίδης διευκρινίζει και απαντά στον αναγνώστη μας Δ. Κοσώνα:*

Σεβαστά και απόλυτα κατανοητά τα προβλήματα των ξενιτεμένων φοιτητών, αν και βέβαια, φαντάζομαι, δεν είναι πια όλα μαύρα κι άραχνα και υπάρχουν και ευχάριστες πλευρές της φοίτησης στο εξωτερικό. Όμως ο επιστολογράφος δεν θίγει ένα κεντρικό θέμα: είναι ή δεν είναι επιλογή με ταξικά κριτήρια η μετεγγραφή φοιτητών εξωτερικού

στα ελληνικά πανεπιστήμια, εφόσον υπάρχουν θέσεις, αντί για επιλαχόντες που δεν είχαν τη δυνατότητα, έστω με χίλια ζόρια, να πάνε έξω; Και είναι προοδευτική η υποστήριξη τέτοιων αιτημάτων;

Όσο για τη νεοαποκτηθείσα στην Ιταλία εργατικότητα του, συγχαρητήρια! Αυτό βέβαια θίγει ένα καίριο πρόβλημα των σπουδών στην Ελλάδα και μάλλον συνηγορεί υπέρ της παραμονής του έξω.

Φιλικά
Σπύρος Καβουνίδης

● *Στο γράμμα τους δυο φοιτητές από την Ελλάδα, διατυπώνουν μια διαφορετική άποψη:*

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Θέλουμε να συγχαρούμε το διαλεχτό συνεργάτη σου Σπύρο Καβουνίδη για το άρθρο του «Γονείς Ιταλών οργανωθείτε» του τεύχους 242. Θίγεται επιτέλους, πολύ εύστοχα, το θέμα των άδικων μεταγραφών στα ΑΕΙ, για το οποίο υπήρχε χρόνια τώρα μια «συνωμοσία σιωπής» για λόγους ψηφοθηρικούς —ήταν ένα κοινό μυστικό.

Για να γίνει πιο γνωστό το θέμα στο πλατύ κοινό, θεωρούμε υποχρέωσή μας να αναφέρουμε συγκεκριμένα στοιχεία της Σχολής μας —της Ιατρικής Αθήνας:

• Τη χρονιά '82-83 έγιναν 794 νέες εγγραφές φοιτητών από τις οποίες οι 220 ήταν από τις εισαγωγικές εξετάσεις και οι 574 από μεταγραφές!!! Χιλιάδες υποψήφιοι έμειναν έξω από την Ιατρική με διαφορά λίγων μονάδων, για να δουν ύστερα κάποιους «καπάτσους» φίλους τους που είχαν την οικονομική άνεση να πάνε στο εξωτερικό ή είχαν κάποιες καλές γνωριμιές να μπαίνουν από το παράθυρο...

• Οι κλινικές και τα εργαστήρια με πρόβλεψη για εκπαίδευση 200 φοιτητών, «εκπαιδεύουν» τώρα 800!!!

• Ήδη υπάρχει μεγάλο πρόβλημα υποαπασχόλησης, πολύχρονης αναμονής για ειδικότητα και ανεργία λόγω υπερπληθώρας γιατρών. Παρ' όλα αυτά συνεχίζεται χωρίς πρόγραμμα η διόγκωση του αριθμού των φοιτητών λόγω μεταγραφών.

Για μας:

• Σοσιαλισμός σημαίνει ίσες ευκαιρίες σε όλους και ΟΧΙ να αγοράζει θέση στα ΑΕΙ όποιος έχει χρήματα για έξω...

• Γνώμονας για τον αριθμό των φοιτητών πρέπει να είναι ένας μελετημένος κοινωνικός προγραμματισμός και ΟΧΙ το πολιτικό κόστος.

Με τιμή
Τσαγκάρης Σπύρος
Πρασσόπουλος Πάννος
(Σύλλογος Ιατρικής Αθήνας)
Εκπρόσωποι Ανεξάρτητης
Φοιτητικής Παράταξης
«Ιατρική Φοιτητική
Αλληλεγγύη»

αντί

**ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Μιλτιάδου 23β
Χαλάνδρι
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΜΠ. ΜΠΟΖΕΝΑ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237

«ΛΙΘΟΤΥΠ» Α.Ε.
Ιασιού 5 - Περιστέρη
Τηλ. 57.22.201

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 600 δρχ. - Ετήσια 1.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 4.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 13
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 26
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 15
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 30
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 20
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 40

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60,
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 54
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 84

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:

Εκδόσεις «Νεφέλη»
Μαυρομιχάλη 9,
Τηλ. 38.07.744 - 38.39.982

- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τοιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΝΩΣΗ βιβλία που ξεχωρίζουν

Ετοιμάζονται:

ΣΤΑΝΤΑΛ

Αναμνήσεις εγωτισμού

Εισαγωγή - Μετάφραση - Σημειώσεις: ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

□

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η Σαλαμάντρα

Το κλασσικό μυθιστόρημα του Αλκ. Γιαννόπουλου

□

ΖΑΝ ΜΟΡΕΑΣ - ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ - ΠΩΛ ΜΠΟΥΡΝΤ

Τα πρώτα όπλα του Συμβολισμού

Μετάφραση: Έκτορας Πανταζής

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα ολόκληρο το κείμενο για τον Συμβολισμό, που ανταλλάξαντε σε μορφή επιστολών τον περασμένο αιώνα ο Μωρεάς, ο Φράνς και ο Μπούρντ

□

ΤΖΩΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ

Ο Τολστόν, ο βασιλιάς Λήρ και ο Τρελός

Μετάφραση: Νίνα Μάρτη

Το εκπληκτικό δοκίμιο του Όργουελ πάνω στη γνωστή απέχθεια του Τολστόν για τον Σαίξπηρ και ιδιαίτερα για τον Λήρ.

□

ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΕΝΘΥΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Μοναδικό πανόραμα της Αθήνας, του Πειραιά και των προαστίων στις αρχές του αιώνα μας

□

Ε.Ν. ΜΟΣΧΟΣ

Ανθρωπιστική μαρτυρία (ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ)

Κριτική θεώρηση του έργου και της ζωής του γνωστού δικαστικού και πρώην προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας

□

ΓΑΛΑΞΙΔΙ

Κείμενα: Χριστίνα Πάσχου - Γιώργος Μανουσάκης

Φωτογραφίες: Κατερίνα Μαριανού - Γιώργος Μανουσάκης

Μια περιδιάβαση με κείμενα και φωτογραφίες στην πόλη των καπεταναίων και των караβιών

□

ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΑΤΖΑ

ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ

Ο τελευταίος ελληνισμός της περιφέρειας του Γρηγορίου Ναζιανζηνού Ακσεράι - Γκέθβερι (Καρθάκης)

ΚΩΣΤΟΥΛΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Πάγκος

διηγήματα

□

ΕΡΣΗ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ

Το καπηλειό του Άγγελου

Μυθιστόρημα

□

ΕΡΣΗ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ

Ο μικρός γιαλός

Διηγήματα

και ένα εκδοτικό γεγονός

ΠΟΛΥΒΙΟΣ ΜΑΡΣΑΝ

ΜΑΡΙΑ ΚΑΛΛΑΣ, Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΤΗΣ

ΧΡΟΝΙΚΟ

Πρόλογος: Νικόλαος Λούρος

Έκδοση που καθύπτει εξαντλητικά την καλλιτεχνική σταδιοδρομία της μεγάλης ντίβας στην Ελλάδα, με πλήθος άγνωστες και σπάνιες φωτογραφίες της, κριτικές και προγράμματα, αρχίζοντας από την προπολεμική μαθητική της, ακόμη, περίοδο ως την ξαφνική τελευταία της εμφάνιση στη Λευκάδα το 1964.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»

ΓΡΗΓ. ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΛΙΣΙΑ, ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 779.4879 - 775.4963 - 778.6441

Ρίζου Μπόκοτα

Έτσι χάθηκε ο Άρης

Οι τελευταίες μέρες του
θρυλικού καπετάνιου στα
φαράγγια του θανάτου

Η συγκλονιστικότερη μέχρι σήμερα αφήγηση για τις έξι τελευταίες μέρες του θρυλικού αρχηγού του ΕΛΑΣ. Ο ίδιος ο συγγραφέας υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας του απίστευτου Γολγοθά του Άρη Βελουχιώτη, από τη στιγμή που τον αποκήρυξε ο αρχηγός του Νίκος Ζαχαριάδης, και τον άφησε έρμαιο στο άγριο κυνηγητό «κεφαλών» που είχαν εξαπολύσει οι ταγματασφαλίτικες συμμορίες του Βοΐδαρου και του Μόκα σε συνεργασία με τους Άγγλους. Η εξέλιξη της εσωτερικής τραγωδίας του Άρη, έτσι όπως τον παρακολουθούμε να τρέχει απελπισμένος από φαράγγι σε φαράγγι, αγγίζει τα όρια του ανείπωτου και του αδάσταχτου. Το μέγεθος της απελπισίας του, προσδιορίζει και τις διαστάσεις της τραγικότητας της τελευταίας πράξης του δράματος, όταν θα τιναχτεί ολόκληρος στον αέρα, σε χίλια κομμάτια, με μια χειροβομβίδα Μιλς, για να μη μολέψει κανένας το σώμα του και την ψυχή του.

Μιχάλ Ράιμαν

Εν ονόματι του Μαρξ

Έντεκα απόρρητα
ντοκουμέντα

Με την έκδοση αυτή γίνονται γνωστά για πρώτη φορά στην Ελλάδα μερικά επίσημα σοβιετικά ντοκουμέντα, που ήτανε κάποτε άκρως απόρρητα, αλλά και σήμερα πολύ λίγο γνωστά διεθνώς. Πρόκειται για ντοκουμέντα του Σοβιετικού κόμματος της πιο κρίσιμης και καθοριστικής περιόδου 1927-28, που έκριναν τις τύχες του σοσιαλισμού σε μια μεγάλη χώρα, όπως ήταν η πρώην τσαρική Ρωσία, αλλά και του παγκόσμιου επαναστατικού κινήματος γενικότερα, μιας περιόδου που μπορεί να θεωρηθεί ορόσημο, αφού το Δεκέμβριο του 1927, στο 15 Συνέδριο του Σοβιετικού κόμματος με τον αποκλεισμό όλης, σχεδόν, της παλιάς μπολσεβίκικης φρουράς και πρωταγωνιστών της Οχτωβριανής επανάστασης του 1917, αρχίζει να παίρνει σάρκα και οστά η διδακασία που θα οδηγήσει τελικά στην παντοδυναμία του Στάλιν. Τα άκρως απόρρητα αυτά ντοκουμέντα που ανακάλυψε και χρησιμοποίησε ο τσέχος ιστορικός Μιχάλ Ράιμαν ανήκουν στον Στάλιν, τον Ορτζονικίτζε, πρόεδρο της Κεντρικής Επιτροπής Ελέγχου του Πανερωσιακού Κομμουνιστικού Κόμματος (Μπ.), τον Μενζίνσι, πρόεδρο της Ενιαίας Κρατικής Πολιτικής Διοίκησης (Ο.Γ.Ρ.Υ.), τον Ρίκοφ, πρόεδρο του Συμβουλίου των Επιτρόπων του Λαού, τον Τσιτσέριν, επίτροπο των Εξωτερικών Υποθέσεων, τον Καλίνιν, πρόεδρο της Πανρωσικής Κεντρικής Εκτελεστικής Επιτροπής, τον Κουίμπισεφ κ.ά. Ο αναγνώστης διαβάζοντας αυτά τα κείμενα μπορεί να σχηματίσει μια ακριβέστερη εικόνα για τους παράγοντες και τις διαδικασίες που οδήγησαν στη γέννηση και εδραίωση του σταλινισμού με τα τραγικά επακόλουθά του.

Κώστα Γκριτζώνα

Ο Άρης Βελουχιώτης και οι Άγγλοι

«Θα με κυνηγήσουν και
θα με σκοτώσουν σα
ληστή»
Άρης, 1944

«Λαϊκή Δημοκρατία στην Ελλάδα δεν θα δούμε γιατί στη χώρα μας θα επικρατήσει η αγγλική πολιτική. Οι Άγγλοι, μετά την απελευθέρωση, σε διάστημα τριών μηνών, θα φέρουν το βασιλιά και το κίνημα της Εθνικής Αντίστασης θα τεθεί υπό διωγμό. Εγώ, εσύ, ο Καρσιώτης και οι άλλοι αρχηγοί του κινήματος είμαστε καταδικασμένοι να σκοτωθούμε σα ληστές με την κάπα στον ώμο.»

Αυτά είπε ο Άρης Βελουχιώτης στο Γιώργο Ζαχαρογιάννη («Καβαλάρης») στις 27 του Μάρτη 1944, στην Άνω Καλεντίνη. Ένα μόλις χρόνο αργότερα, το Φλεβάρη του 1945, υπογράφηκε η συμφωνία της Βάρκιζας, με τα ίδια τα χέρια του Σιάντου και του Παρτσαλίδη, όπως ακριβώς την ήθελαν οι Άγγλοι: να παραδοθούν άοπλοι και ταπεινωμένοι οι 50.000 αντάρτες και αντάρτισσες του θρυλικού ΕΛΑΣ. Και μάλιστα με το χαρακτηρισμό του ληστή. Τέσσερις μήνες μετά τη Βάρκιζα, αποκηρυγμένος ο Άρης από το ίδιο το κόμμα του και κυνηγημένος σα ληστής, θα γράψει με το τραγικό του τέλος, την πιο άγρια σελίδα στην Ιστορία της Εθνικής Αντίστασης.

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ 36 18 457